

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Qüestions de perspectiva en la pintura hispànica del segle XVI (Criteris d'anàlisi perspectiva i aplicació al cas de Catalunya).

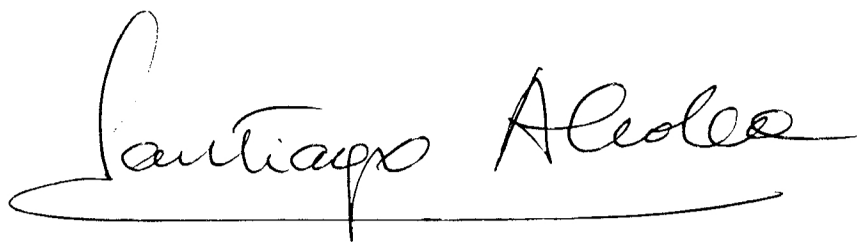
Joaquim Garriga Riera

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tesisenxarxa.net) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tesisenred.net) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tesisenxarxa.net) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

QÜESTIONS DE PERSPECTIVA EN LA
PINTURA HISPÀNICA
DEL SEGLE XVI
(criteris d'anàlisi
perspectiva i aplicació al cas
de Catalunya)

A handwritten signature in dark ink, reading 'Santiago Alcolea'. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the bottom that extends across the width of the name.

Tesi de doctorat de Joaquim GARRIGA I RIERA,
dirigida pel Dr. Santiago ALCOLEA I GIL.

Departament d'Història de l'Art,
curs 1989-1990.

Facultat de Geografia i Història
Divisió de Ciències Humanes i Socials

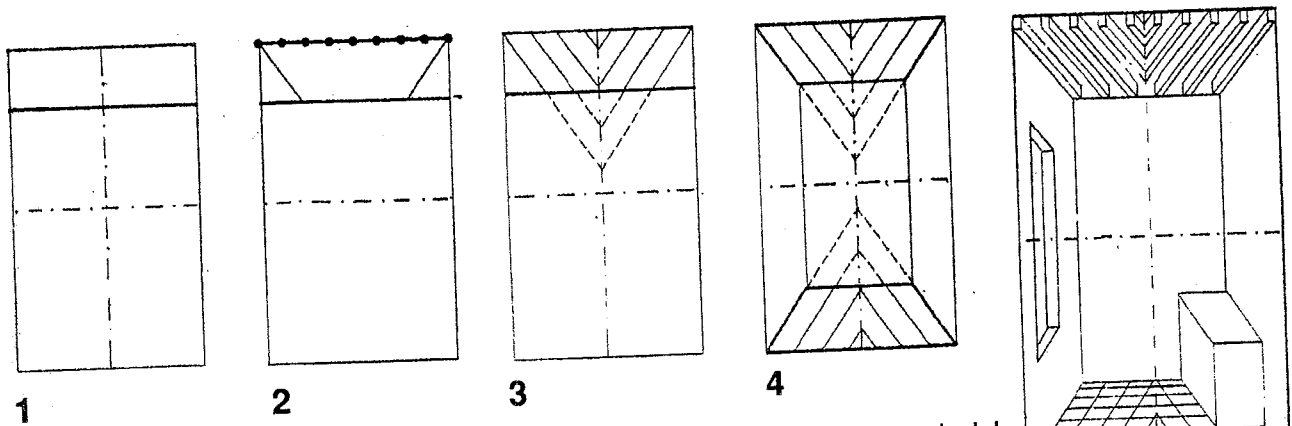
UNIVERSITAT DE BARCELONA

IL.LUSTRACIÓ

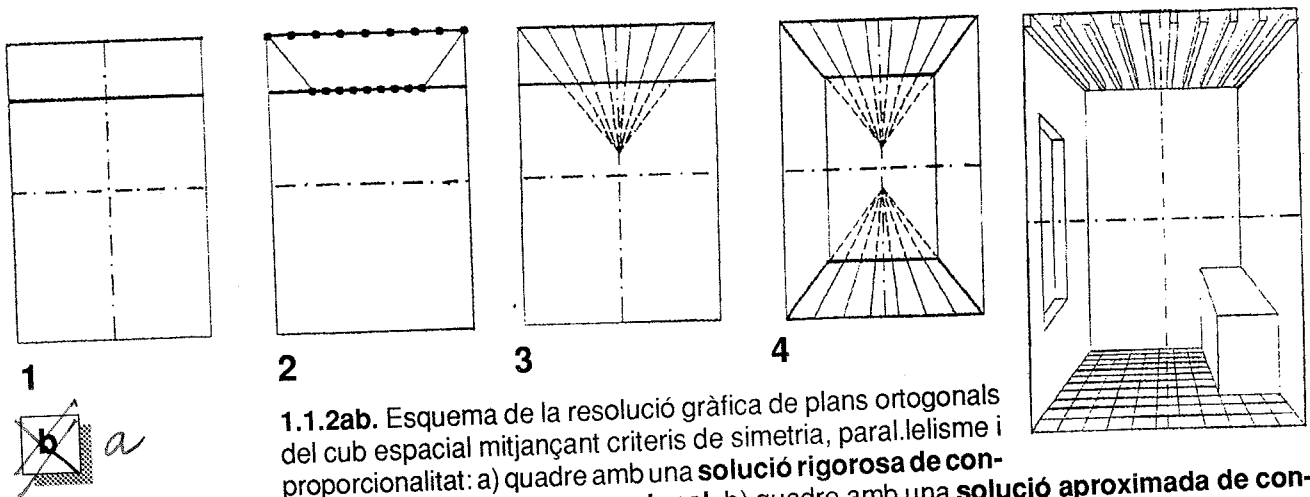
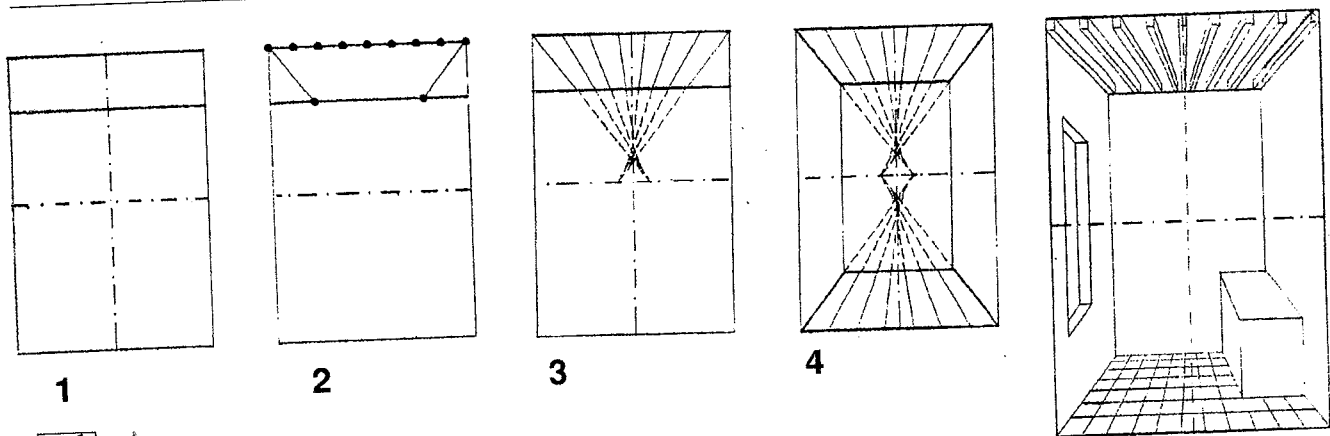
part II

Els Museus que s'han citat de forma abreviada són els següents:

MAC : Museu d'Art de Catalunya, *Barcelona*.
MAD : Museu d'Arts Decoratives, *Barcelona*.
MAG : Museu d'Art de Girona, *Girona*.
MAT : Museu Arqueològic de Tarragona, *Tarragona*.
MCG : Museu de la Catedral, *Girona*.
MDB : Museu Diocesà de Barcelona, *Barcelona*.
MDLI : Museu Diocesà de Lleida, *Lleida*.
MDT : Museu Diocesà de Tarragona, *Tarragona*.
MEV : Museu Episcopal de Vic, *Vic*.

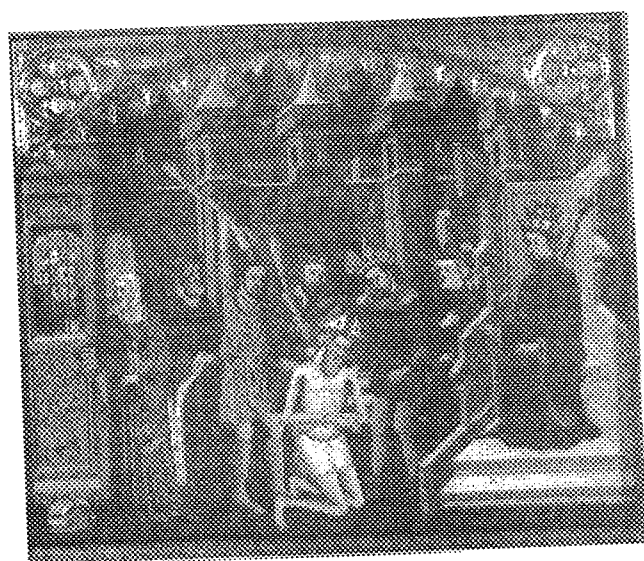
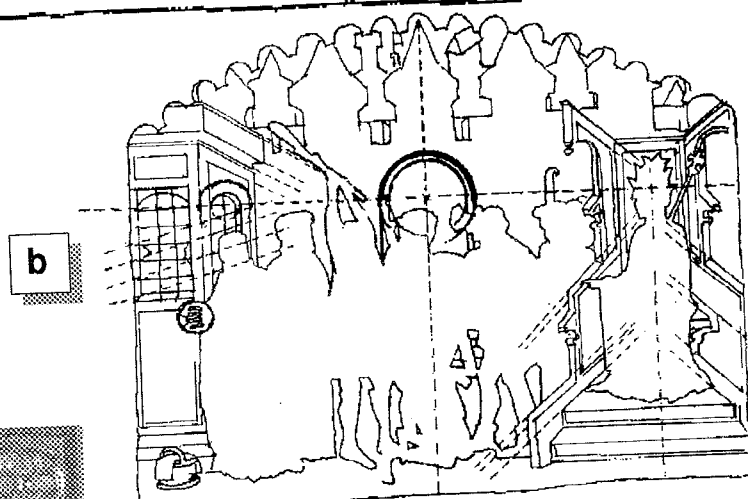

1.1.1. Esquema de la resolució gràfica de plans ortogonals del cub espacial mitjançant criteris de simetria i paral·lelisme: quadre amb una **solució de paral·leles** (procés constructiu i hipòtesi d'aplicació a un interior, segons diagrama d'A. de Mesa) (només s'han detallat els plans de paviments i sostres; la nostra explicitació d'eixos i de convergències s'expressa en línies trencades i punts).

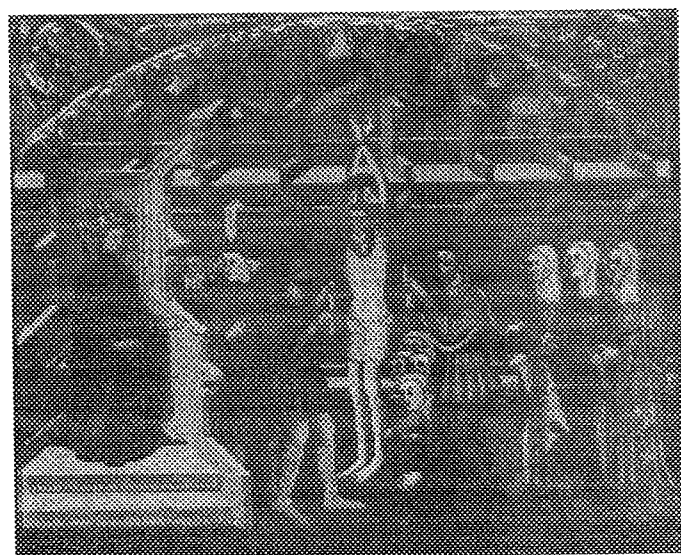
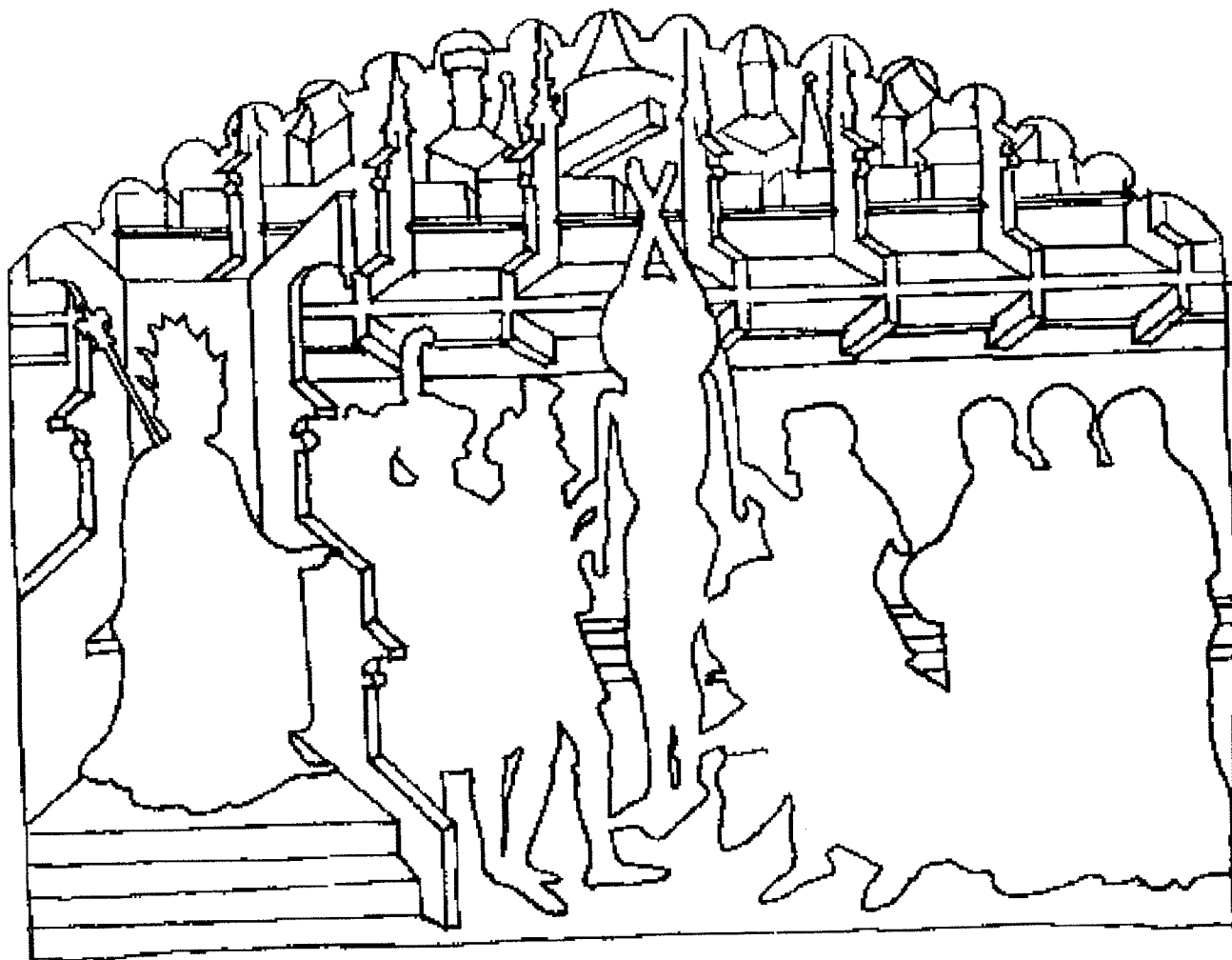

1.1.2ab. Esquema de la resolució gràfica de plans ortogonals del cub espacial mitjançant criteris de simetria, paral·lelisme i proporcionalitat: a) quadre amb una **solució rigorosa de convergents per divisió proporcional**; b) quadre amb una **solució aproximada de convergents o pseudoconvergentes** -dels tipus anomenats "d'eix de fuga", "d'espina de peix" o "d'àrea de fuga"- (processos constructius i hipòtesis d'aplicació a un interior, segons diagrames d'A. de Mesa) (només s'han detallat els plans de paviments i sostres; la nostra explicitació d'eixos i de convergències s'expressa en línies trencades i punts).

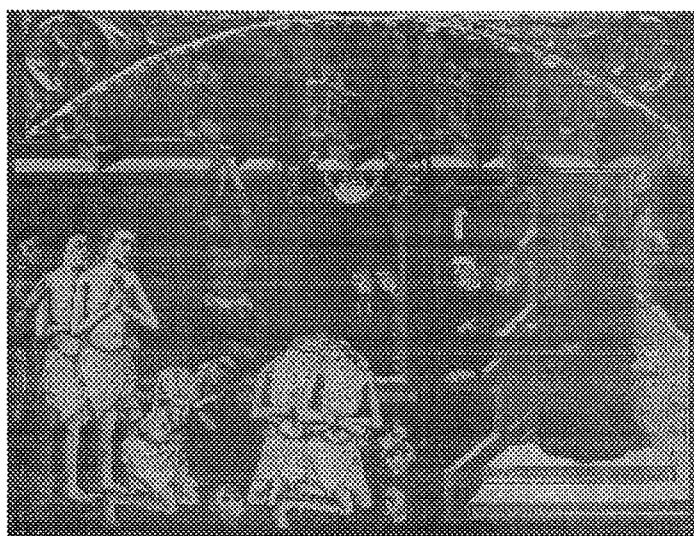
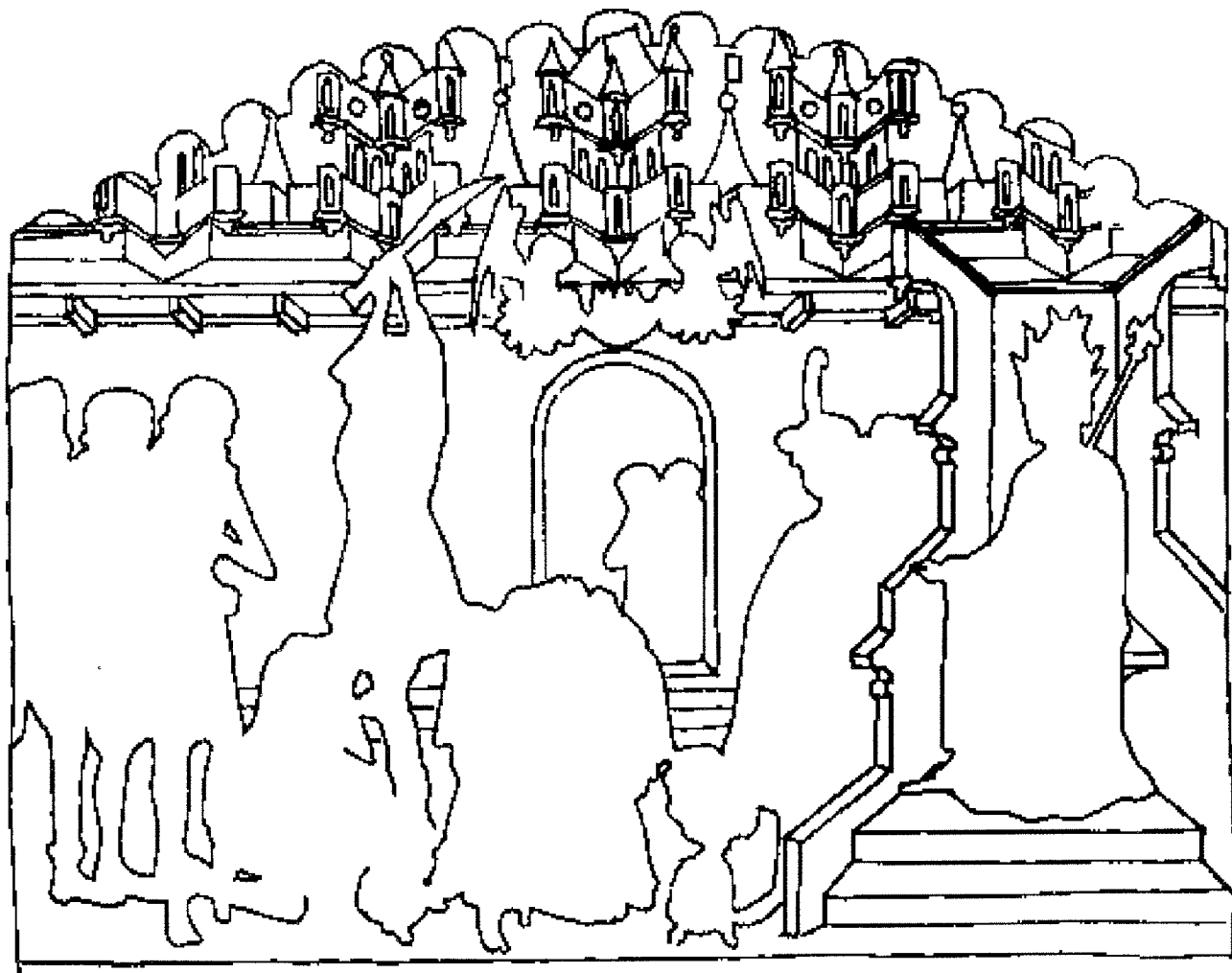

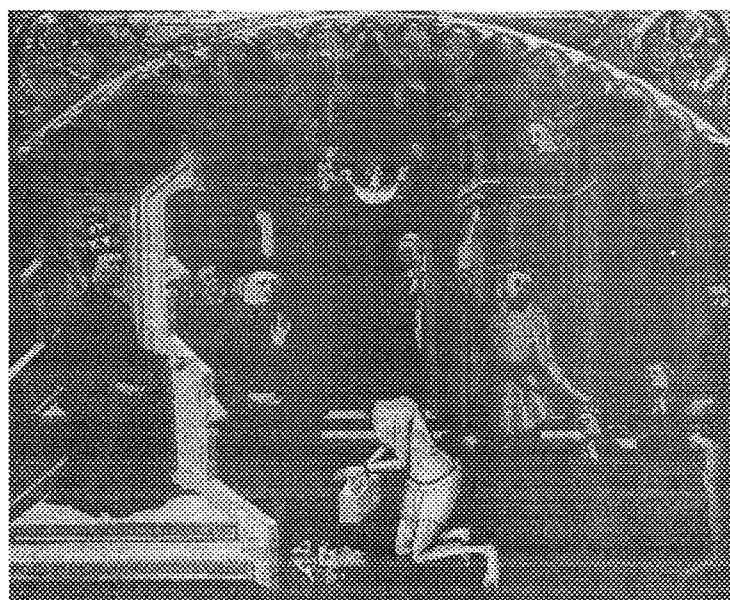
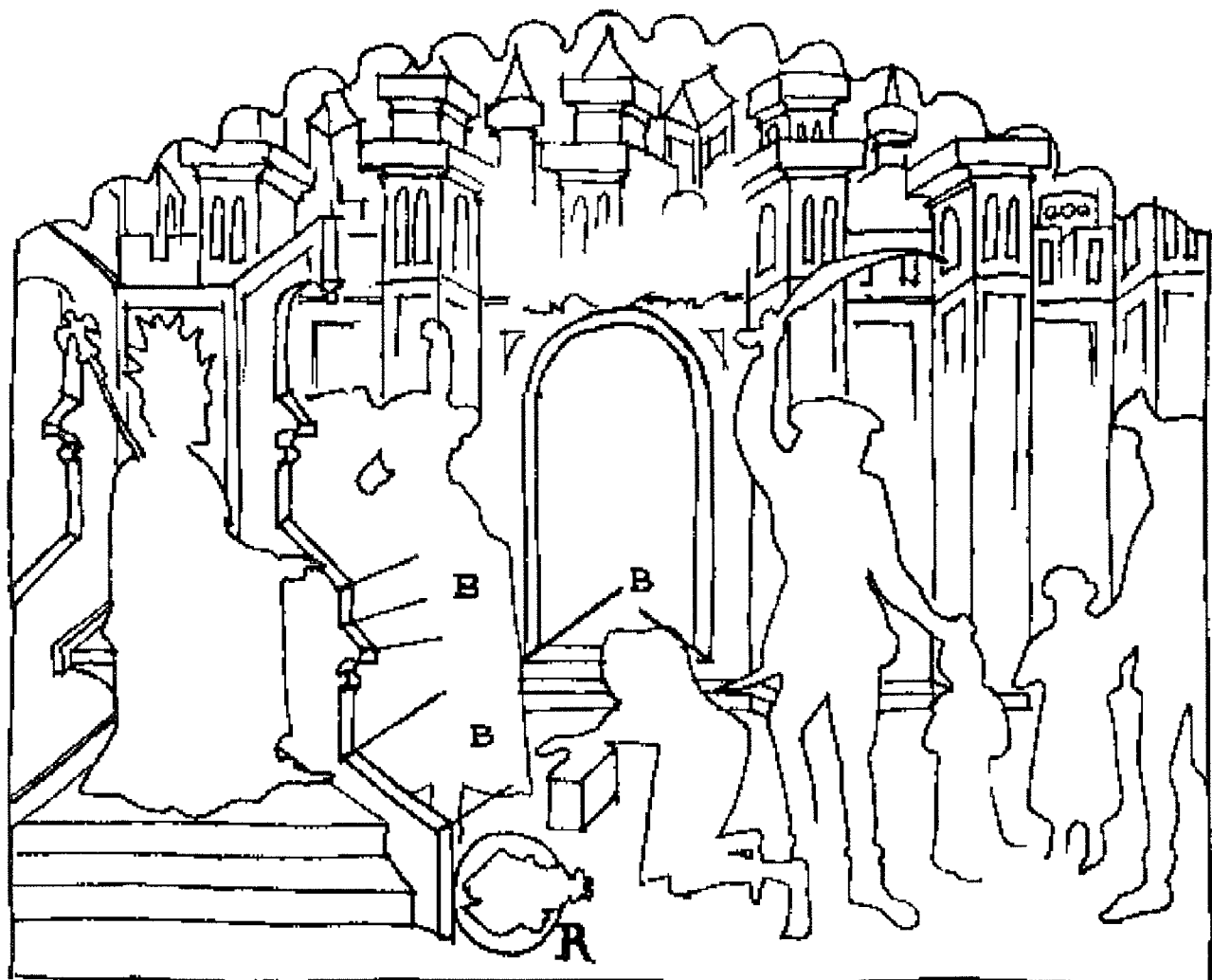
1.1.3ab. Pere Vall, Retaule de Sant Blai de Cardona (1408),
Presó i suplici de Sant Blai. Col. part.

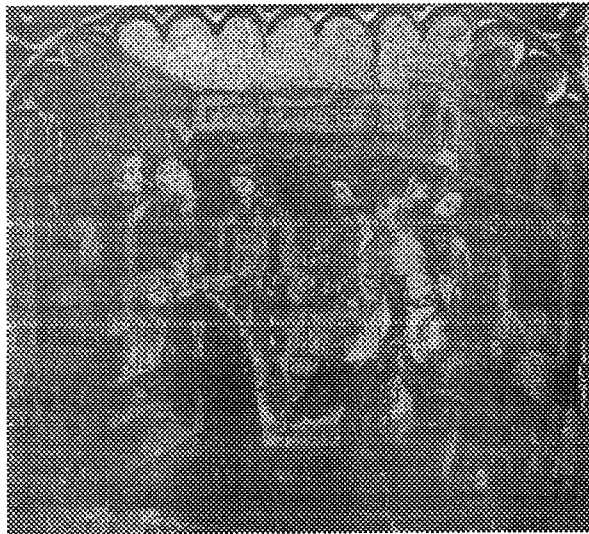
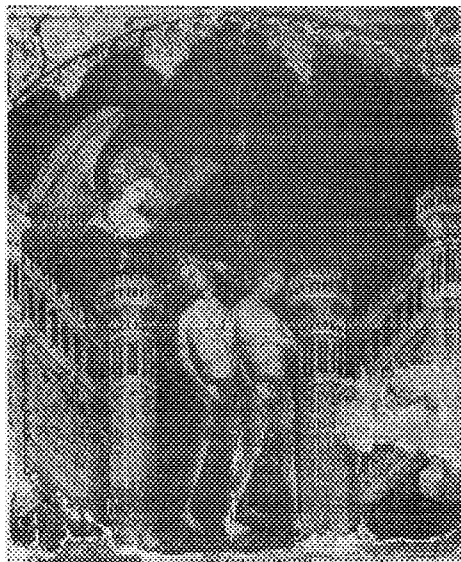
1.1.4. **Pere Vall**, Retaule de Sant Blai de Cardona (1408),
Suplici de Sant Blai. Col. part.

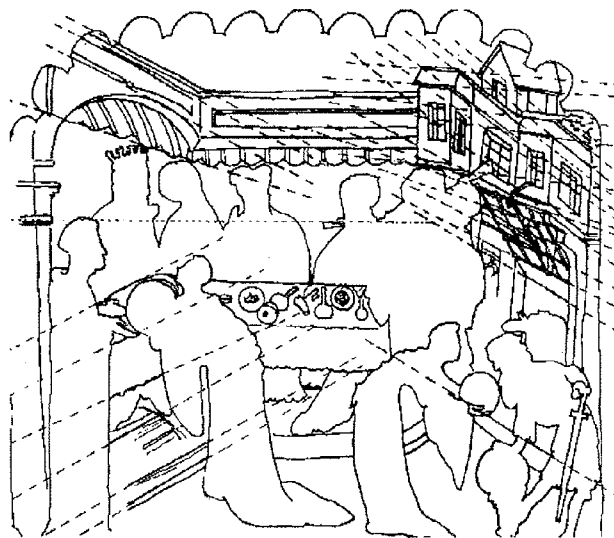
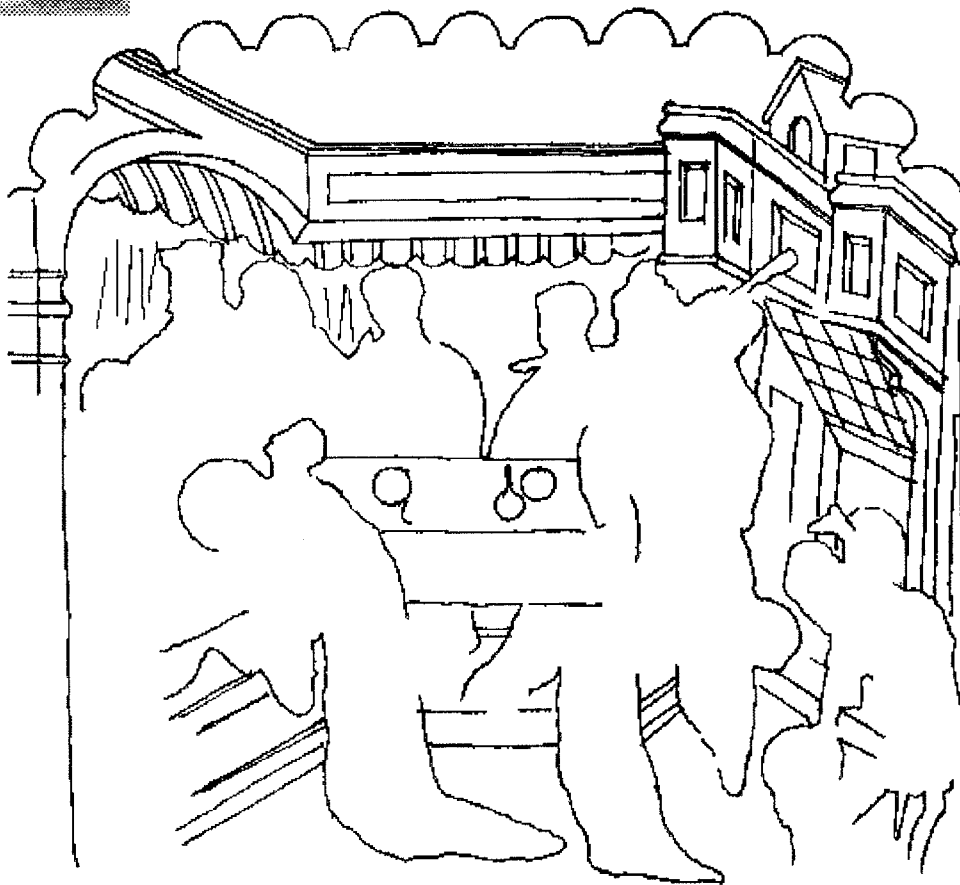
1.1.5. **Pere Vall**, Retaule de Sant Blai de Cardona (1408), *Martiri dels deixebles de Sant Blai*. Col. part.

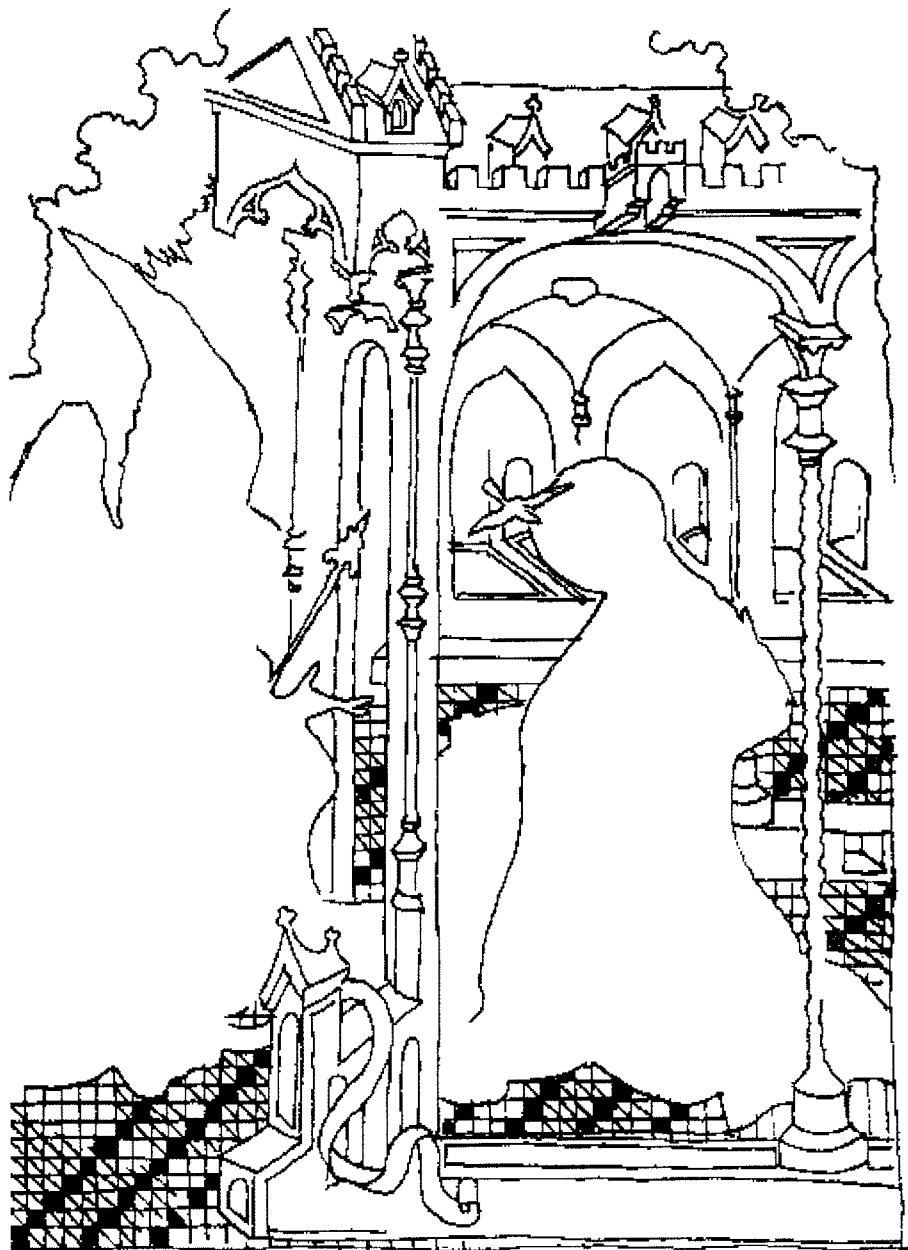
1.1.6. **Pere Vall**, Retaule de Sant Blai
de Cardona (1408),
Decapitació de Sant Blai. Col. part.

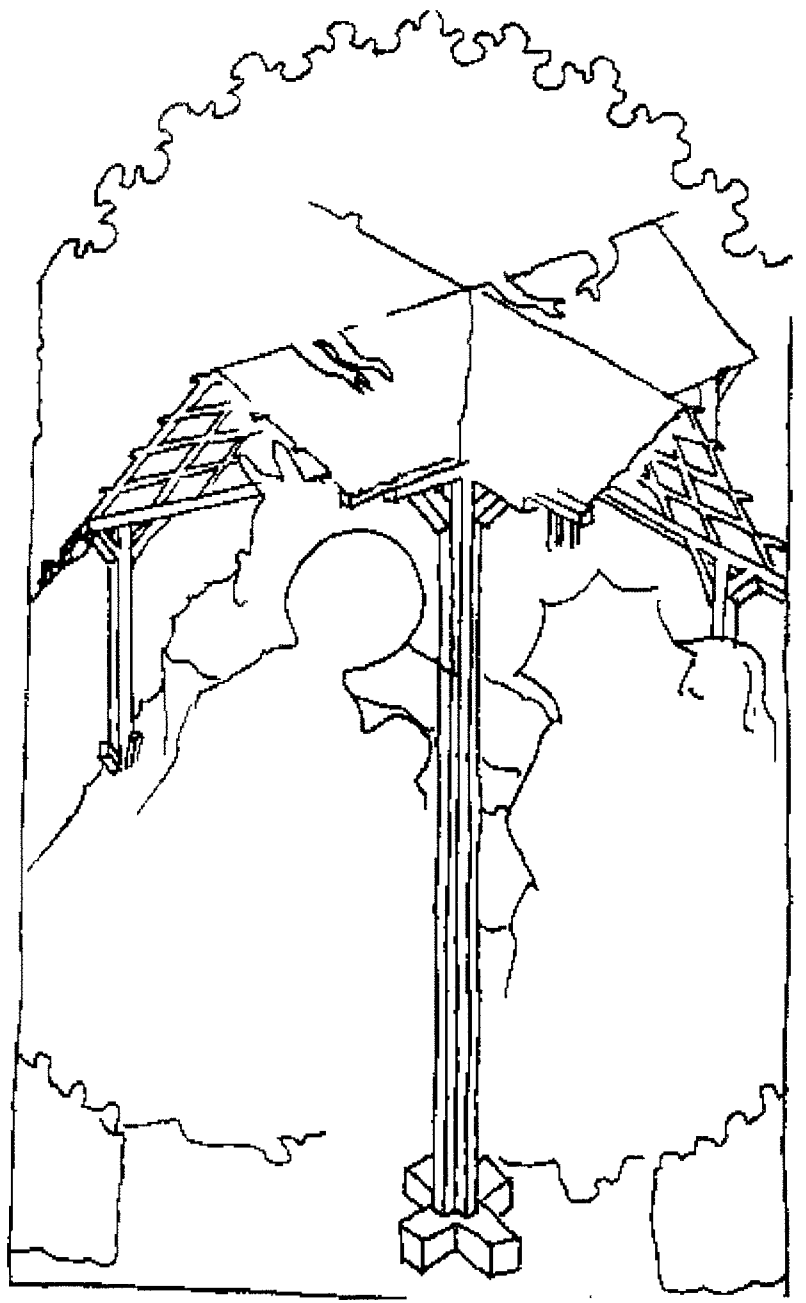
1.1.7. Ramon de Mur,
Retaule de Guimerà
(1412),
Expulsió del Paradís.
Vic, MEV.

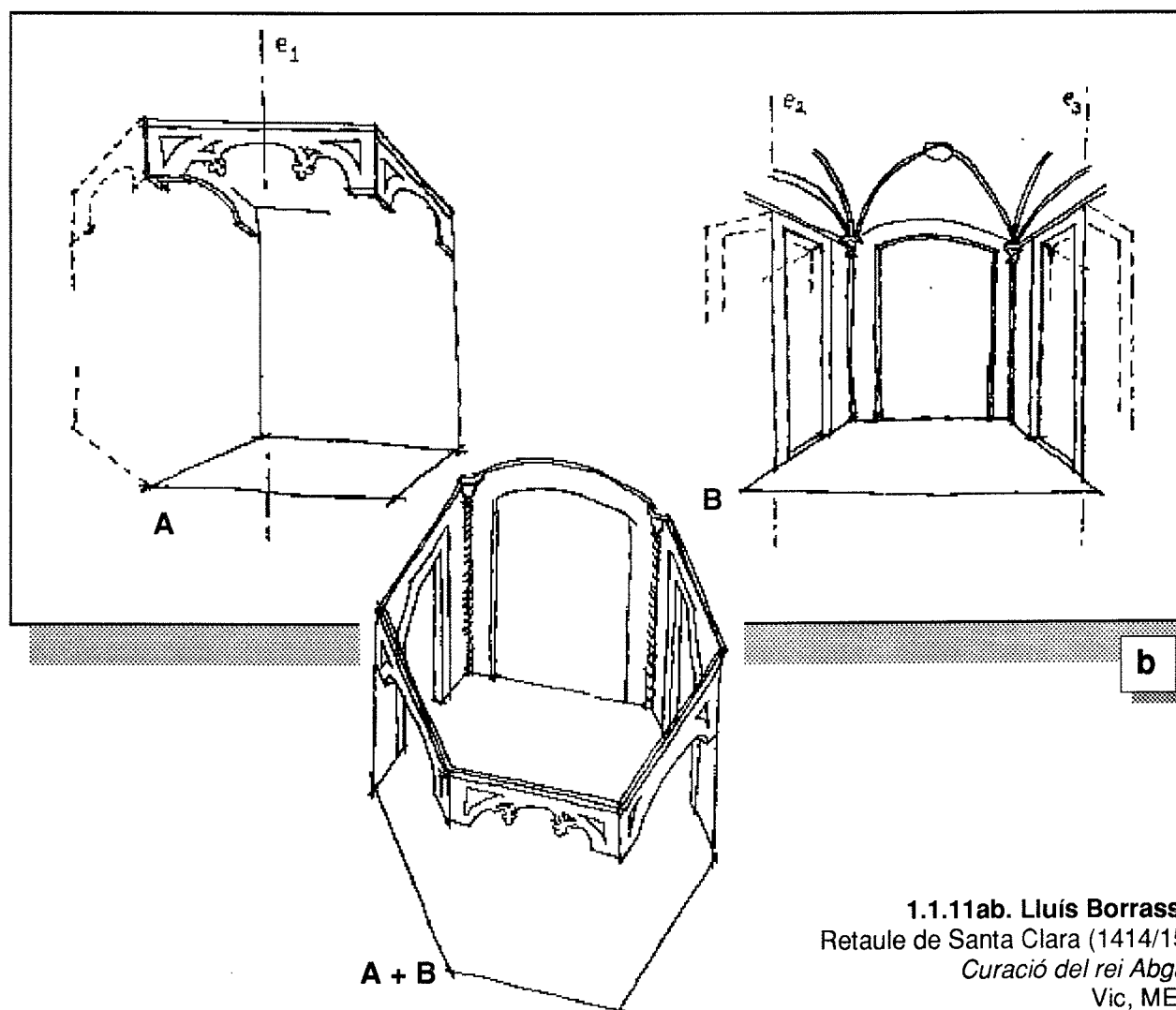
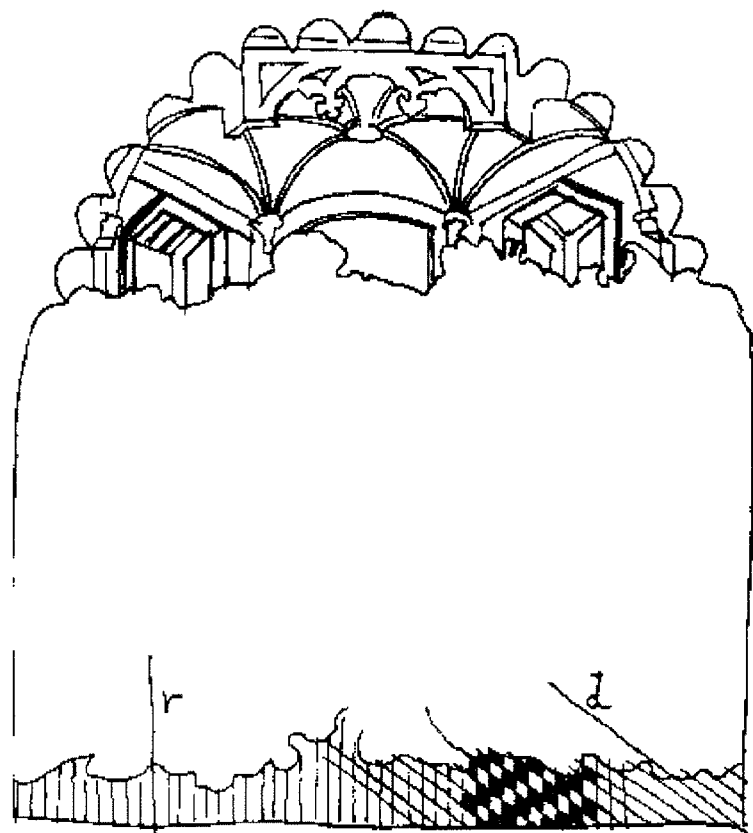
1.1.8ab Joan Mates, Retaule dels Sants
Joans (c. 1415/30),
Degollació de Sant Joan Baptista. Col. part.

1.1.9. Lluís Borrassà i Guerau Gener ,
Retaule major de Santes Creus
(c. 1409/11),
Anunciació.
Tarragona. Seu.

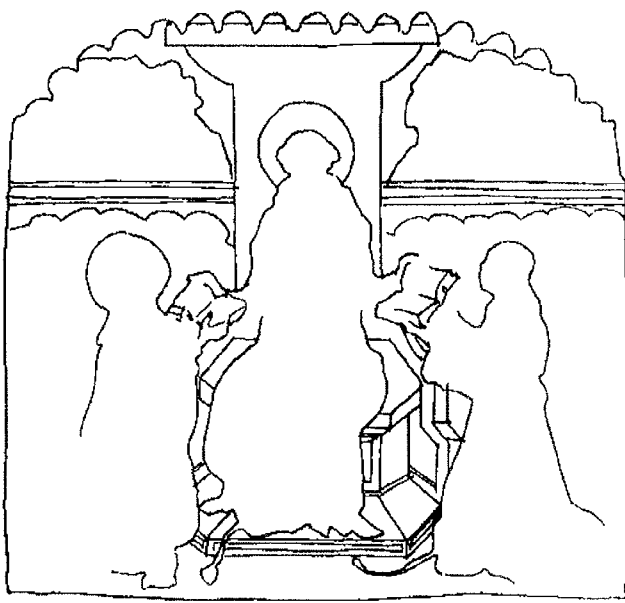

1.1.10. Lluís Borrassà i Guerau Gener,
 Retaule major de Santes Creus (c. 1409/11),
Nativitat.
 Barcelona, MAC.

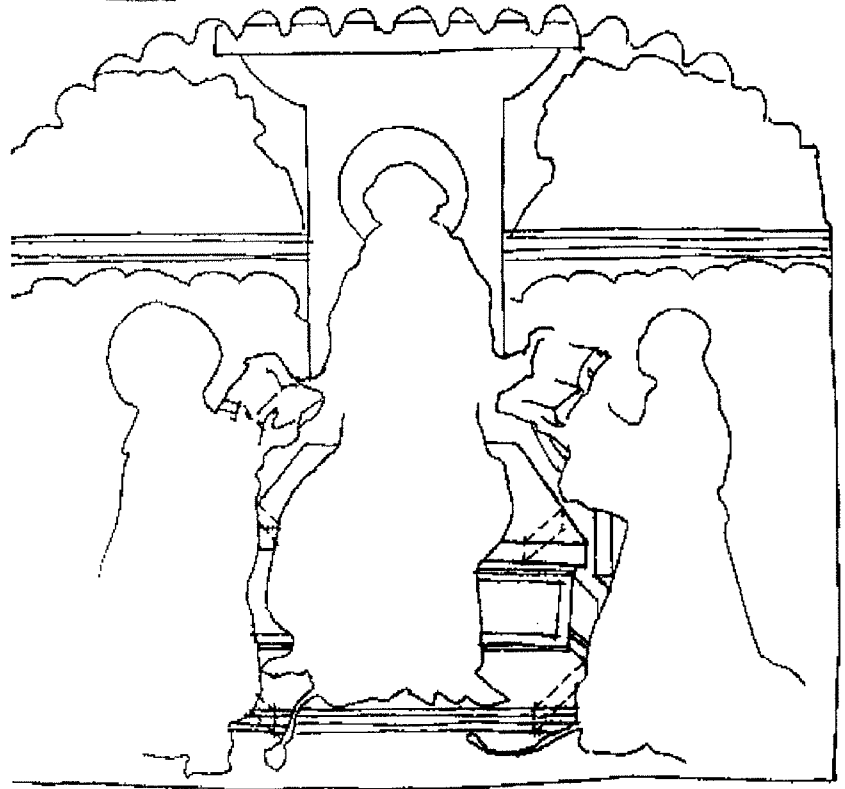

1.1.11ab. Lluís Borrassà,
Retaule de Santa Clara (1414/15),
Curació del rei Abgar.
Vic, MEV.

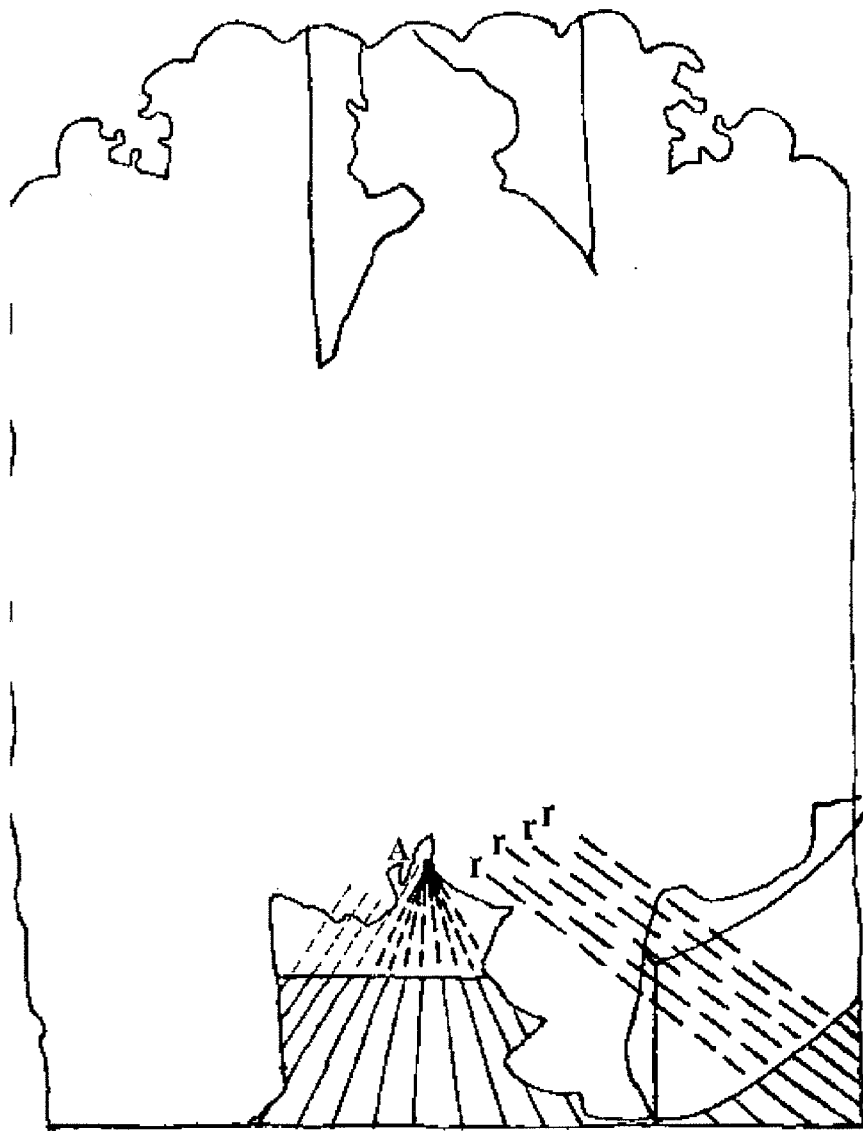
a

b

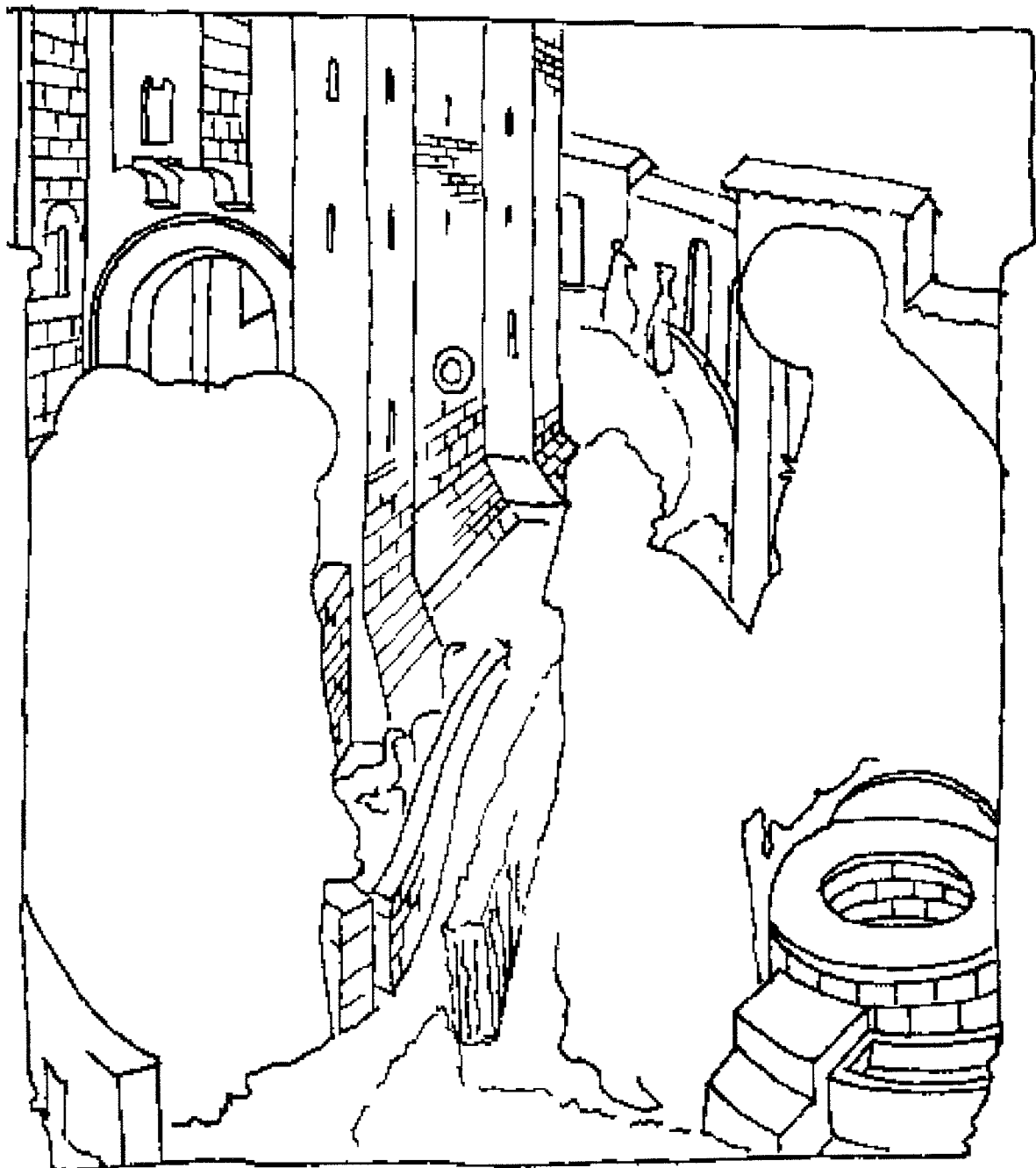
1.1.12ab. Lluís Borrassà, Retaule de Santa Clara
(1414/15),
Institució de l'orde franciscà.
Vic, MEV.

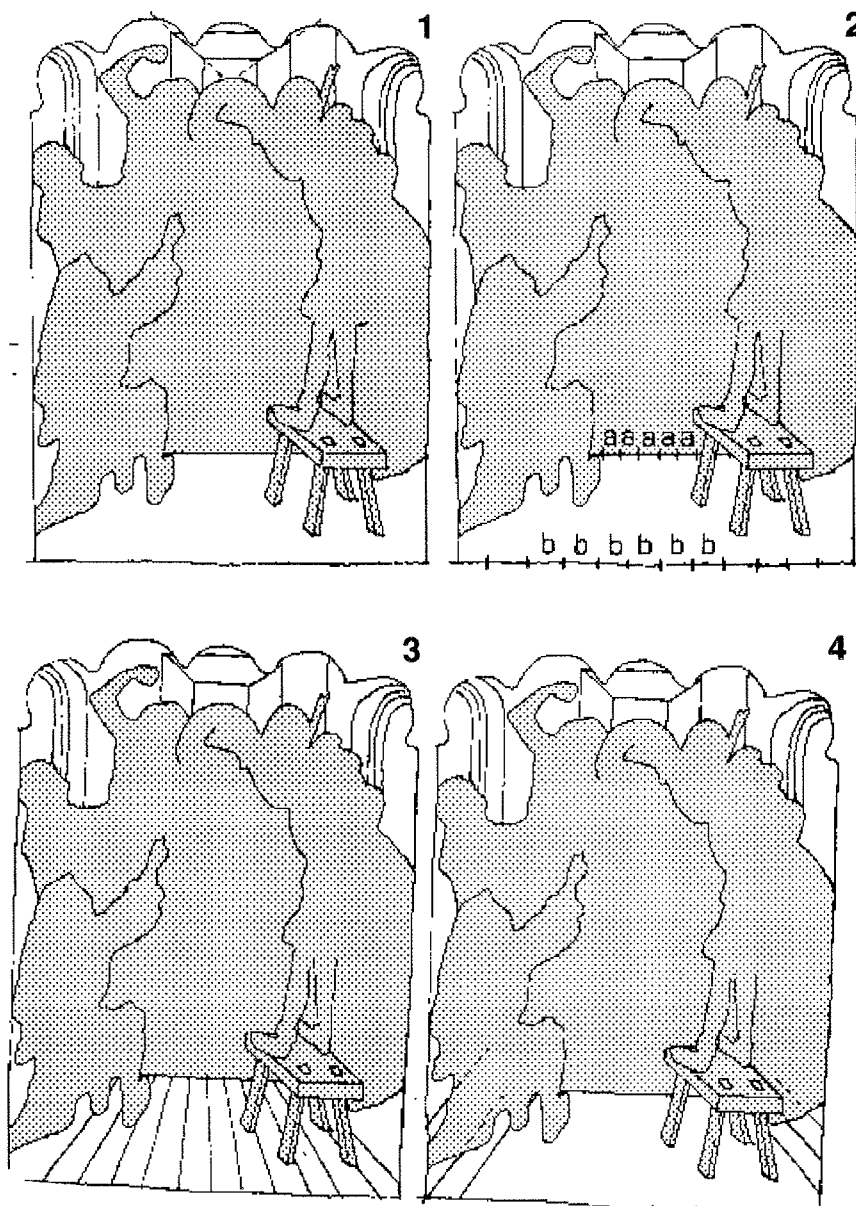
1.1.13. Bernat Martorell, Retaule de Sant Pere de Púbol (1437),
Lliurament de les claus a Sant Pere. Girona. MAG.

1.1.14. Bernat Martorell, Retaule de Sant Pere de Púbol (1437),
Sant Pere davant del pretor. Girona, MAG.

1.1.15. Bernat Martorell,
 Retaule de la Transfiguració (c. 1449-1452),
Crist i la samaritana.
 Barcelona, Seu.

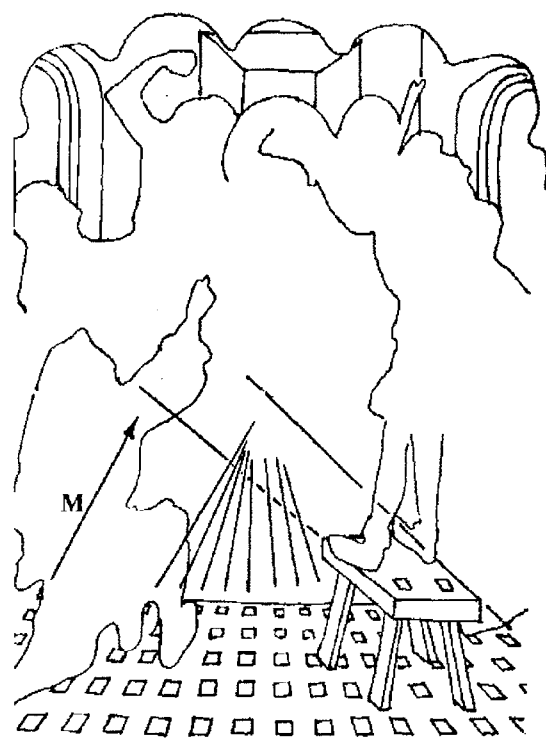

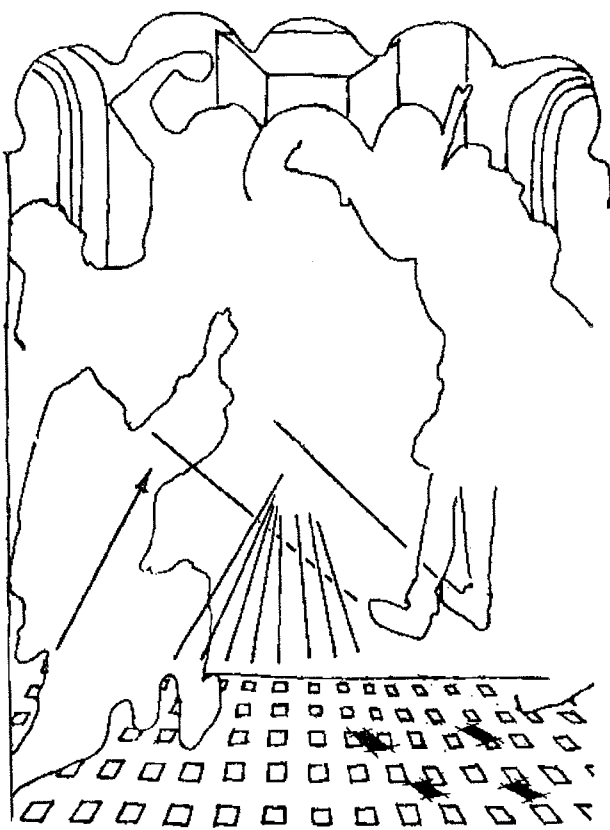
1.1.16ab. Bernat Martorell,
 Retaule de Sant Miquel
 de la Pobla de Cérvoles
 (1435/40?),
Coronació d'espines.
 Tarragona, Seu.

a

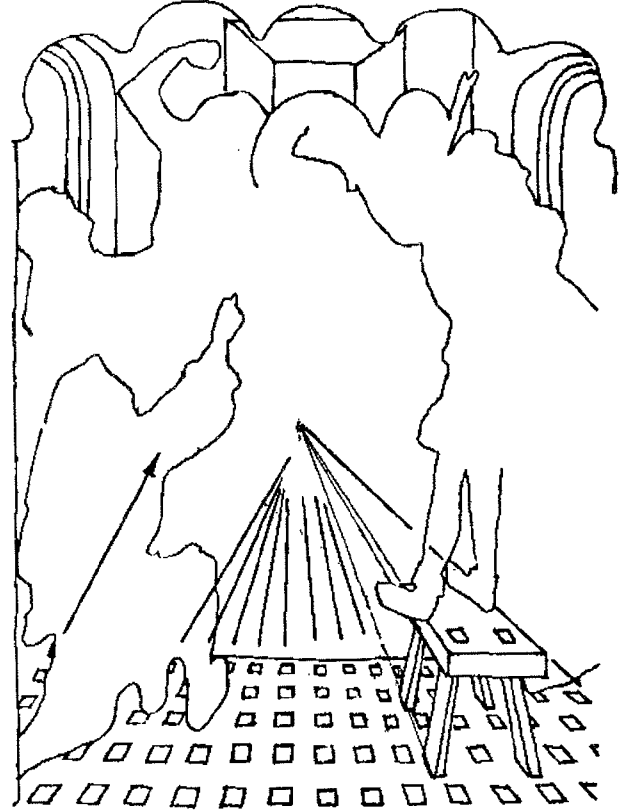

b

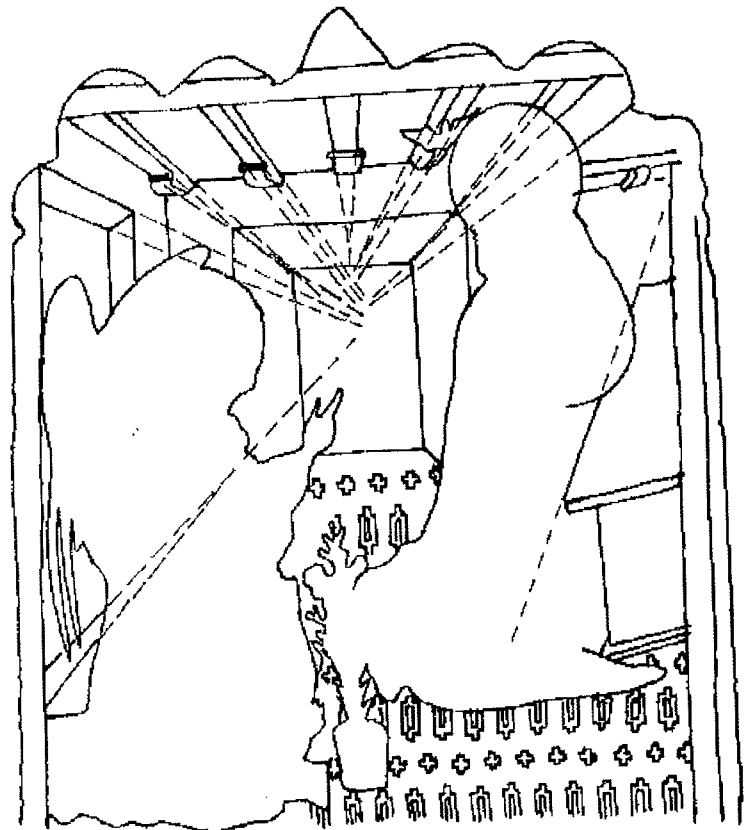

c

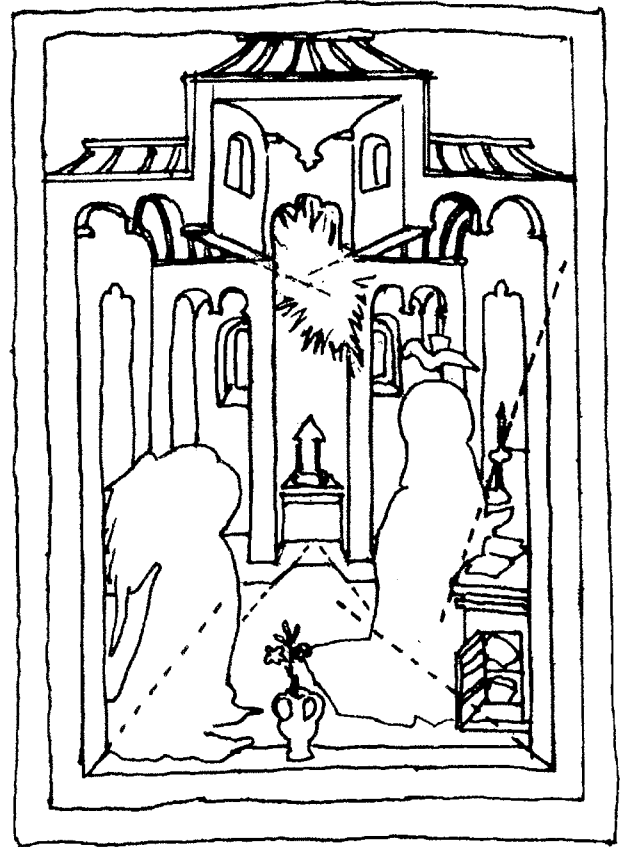
d

1.1.16cd. Bernat Martorell,
Retaule de Sant Miquel
de la Poble de Cérvoles
(1435/40?),
Coronació d'espines.
Tarragona, Seu.

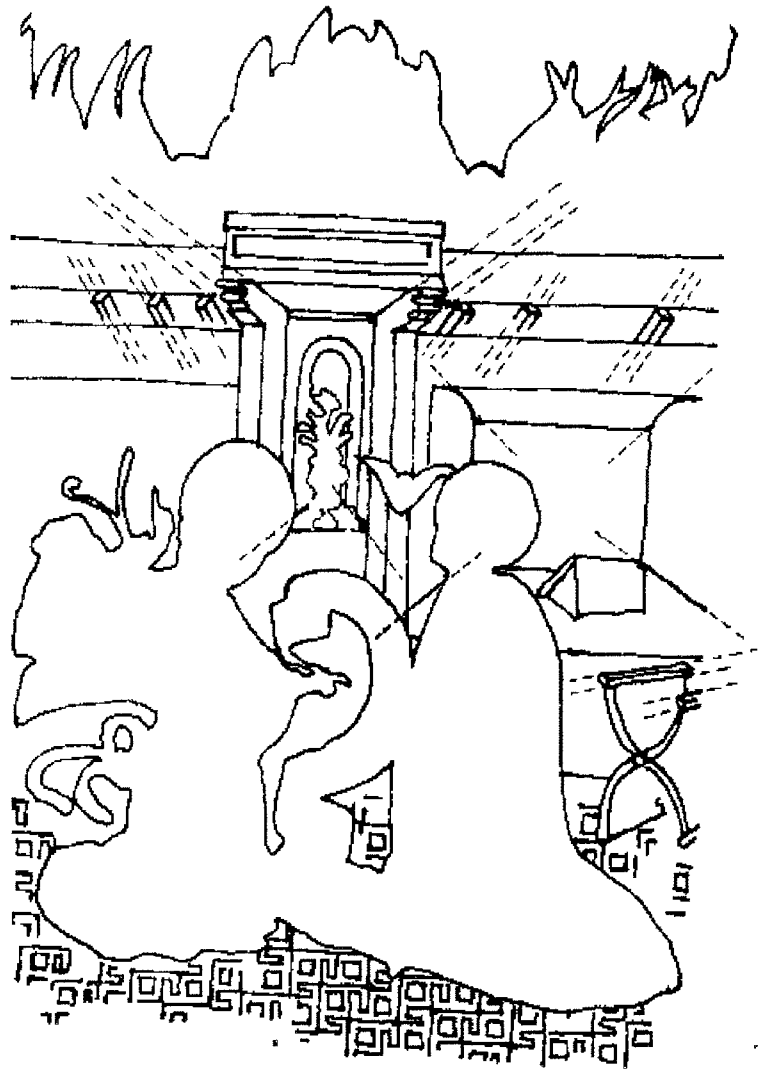

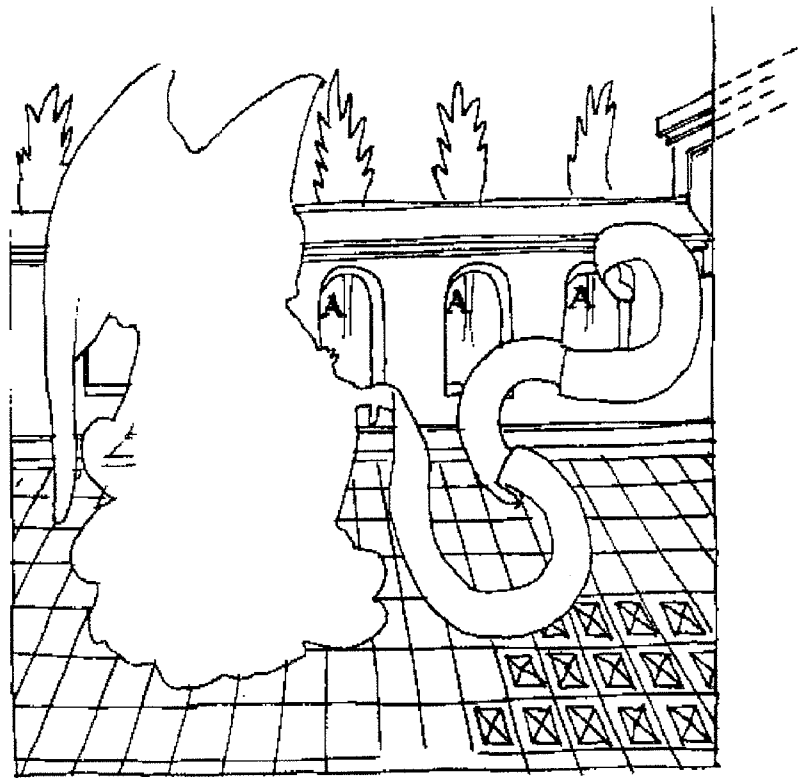
1.1.17. Bernat Martorell, Retaule de Sant Miquel
de la Poble de Cérvoles (1435/40?),
Anunciació. Tarragona, Seu.

1.1.17bis. Bernat Martorell,
 Llibre d'Hores (c. 1440/50),
Anunciació.
 Barcelona,
 Institut Municipal d'Història.

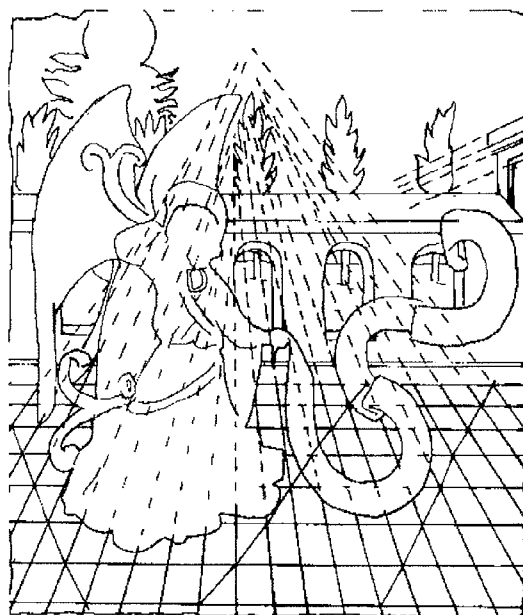

1.1.18. Jaume Ferrer II,
 Retaule de la Verge de Verdú
 (c. 1434),
Anunciació. Vic, MEV.

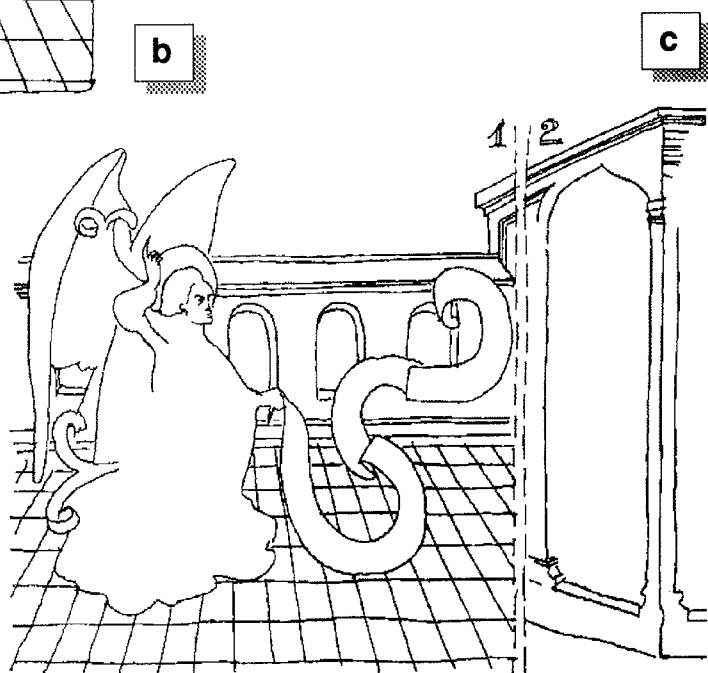
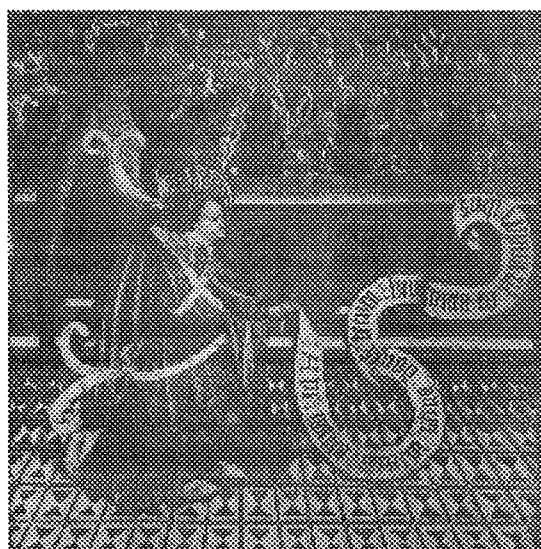

a

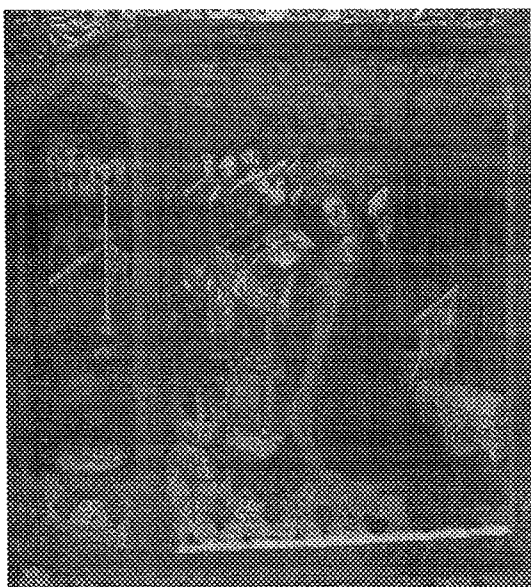
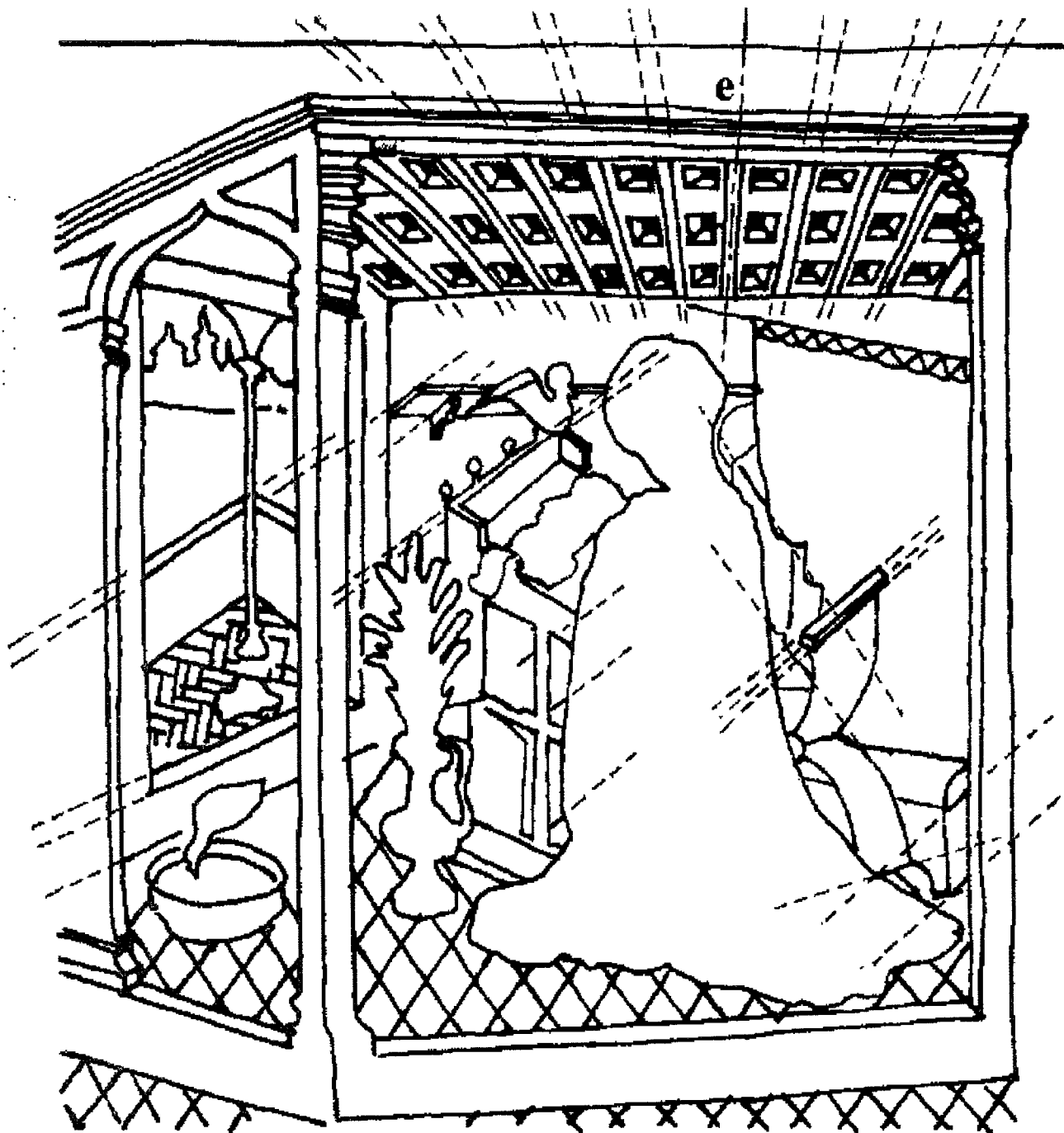

b

1.1.19abc. Jaume Ferrer II,
Retaule de la Mare de Déu,
Sant Miquel i Sant Jordi (c. 1444/47),
Angel de l'Anunciació.
Lleida, Paeria.

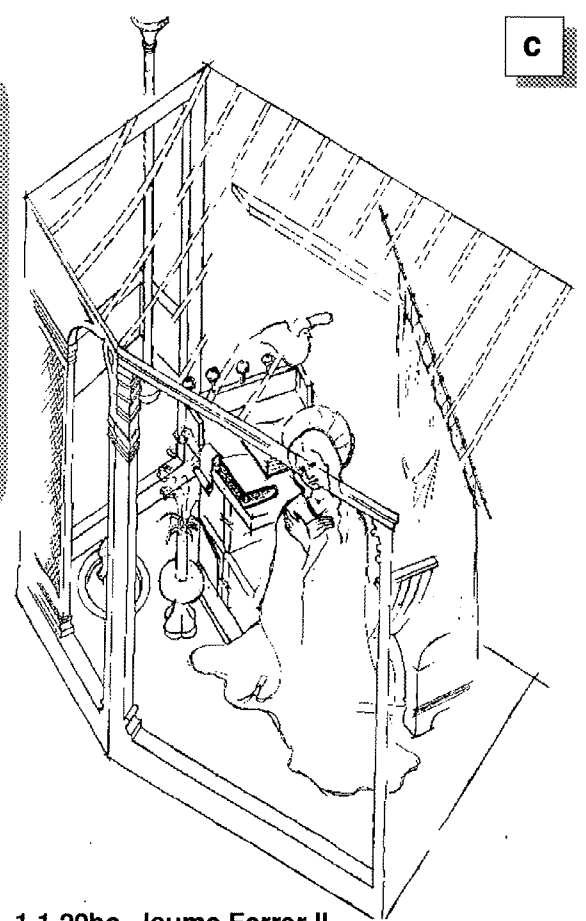
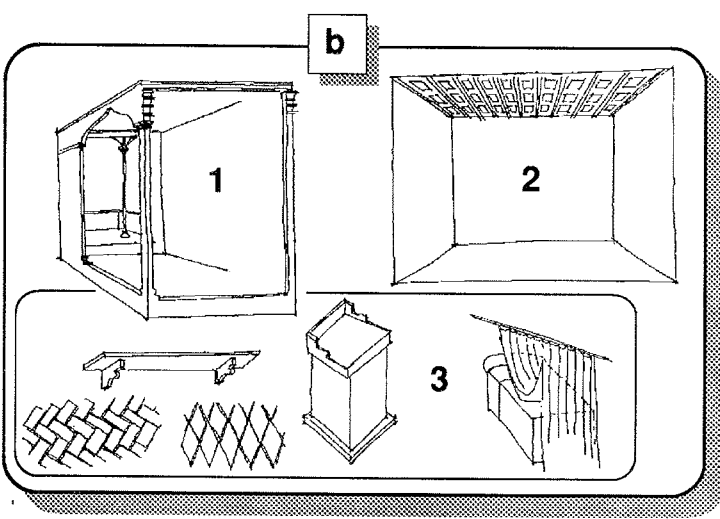

a

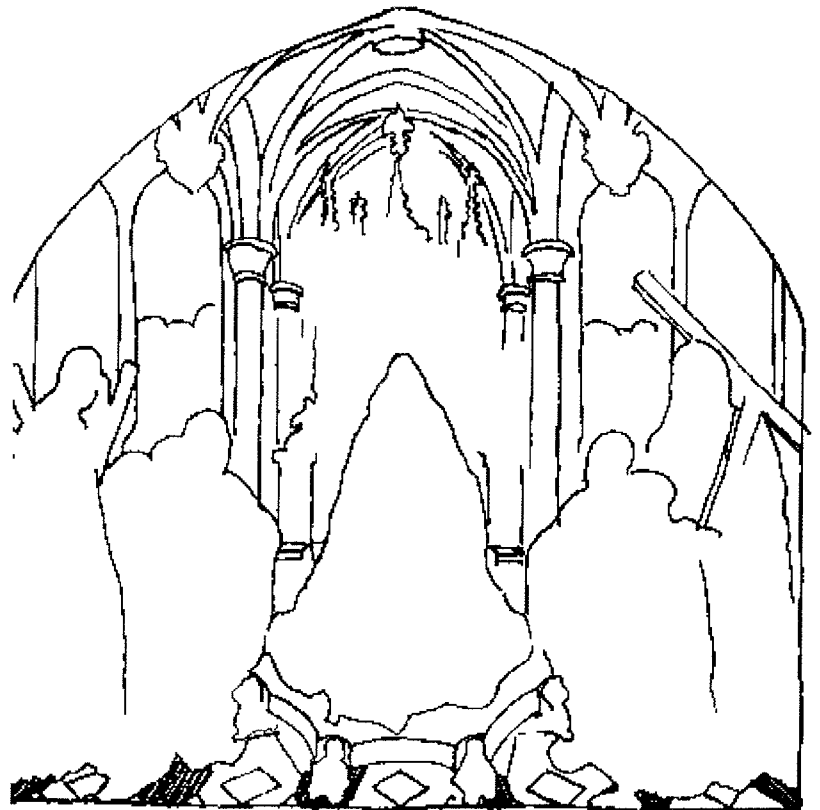
1.1.20a. Jaume Ferrer II,
Retaule de la Mare de Déu,
Sant Miquel i Sant Jordi (c. 1444/47),
Mare de Déu de l'Anunciació.
Lleida, Paeria.

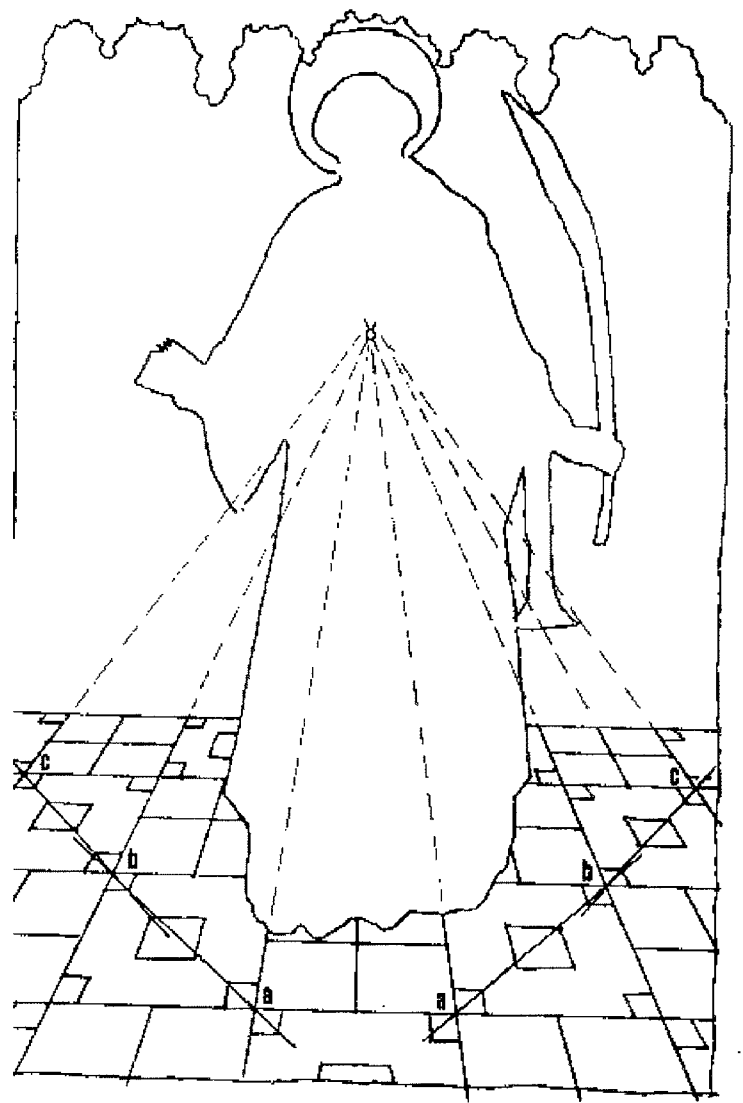

1.1.20bc. Jaume Ferrer II,
Retaule de la Mare de Déu,
Sant Miquel i Sant Jordi (c. 1444/47),
Mare de Déu de l'Anunciació.
Lleida, Paeria.

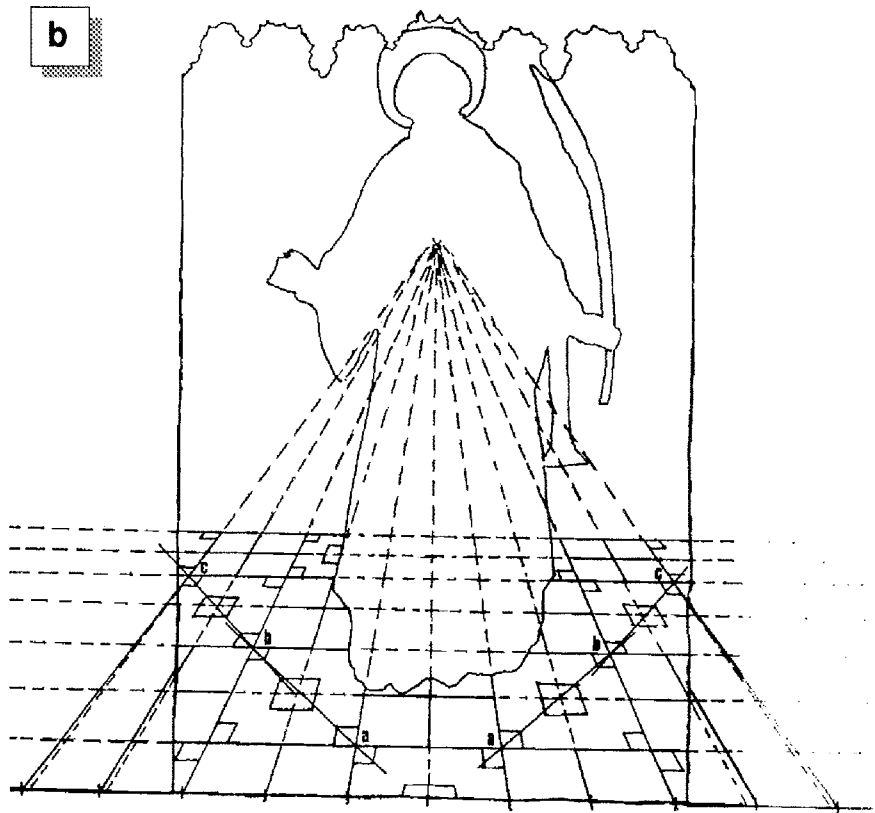
1.2.1. Lluís Dalmau,
Retaule de la *Verge dels Consellers*
(1443/45),
Barcelona, MAC.

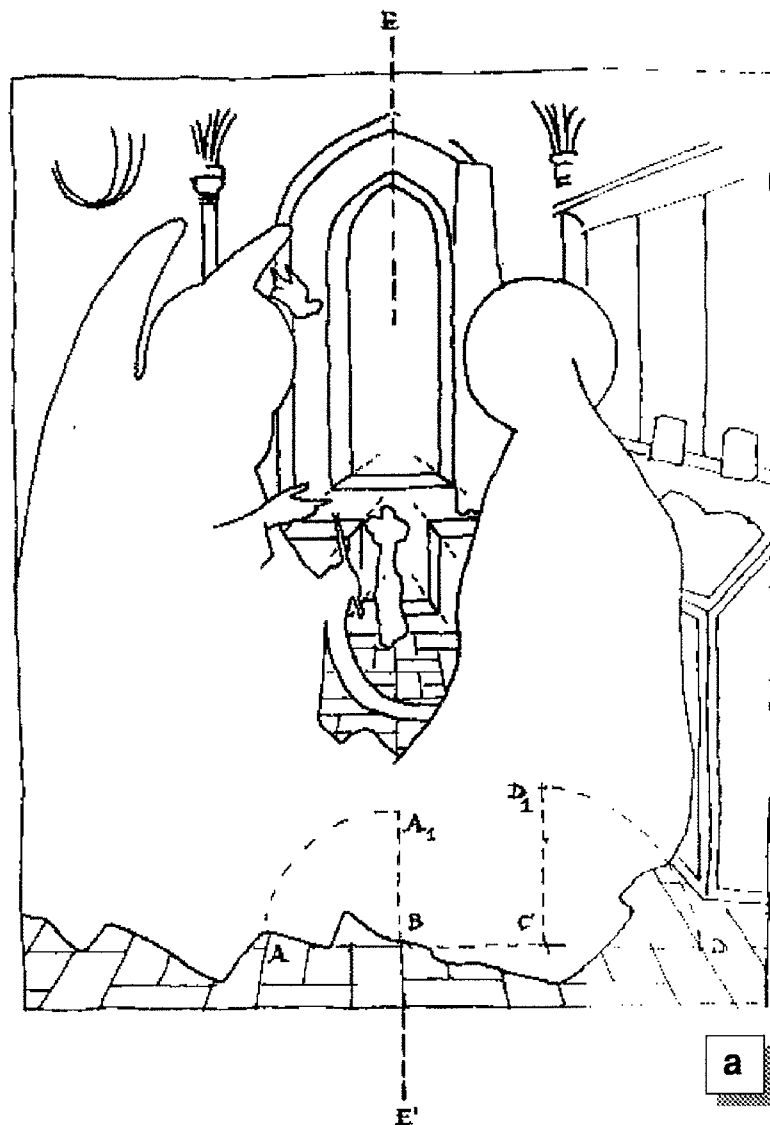
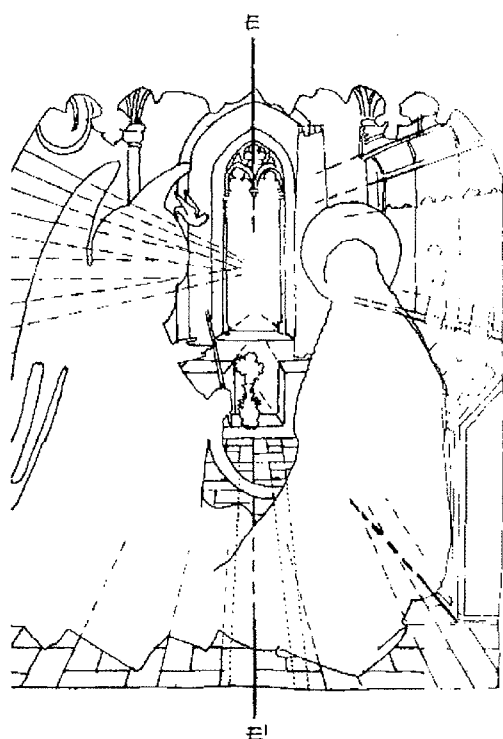

a

1.2.2ab. Lluís Dalmau,
Retaule de Sant Baldiri (1448),
Sant Baldiri.
Sant Boi de Llobregat,
església parroquial.

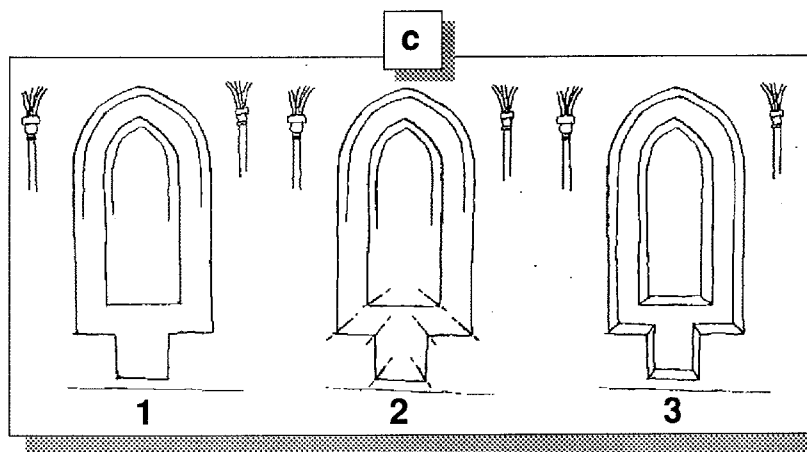
b

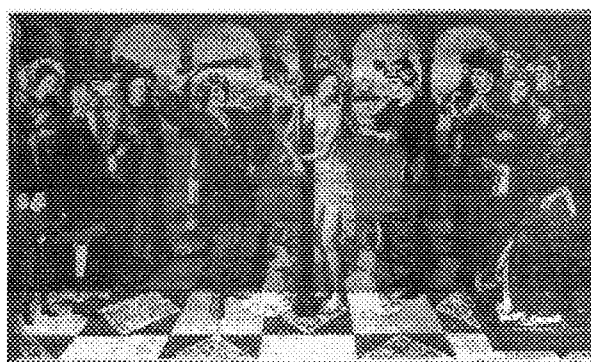
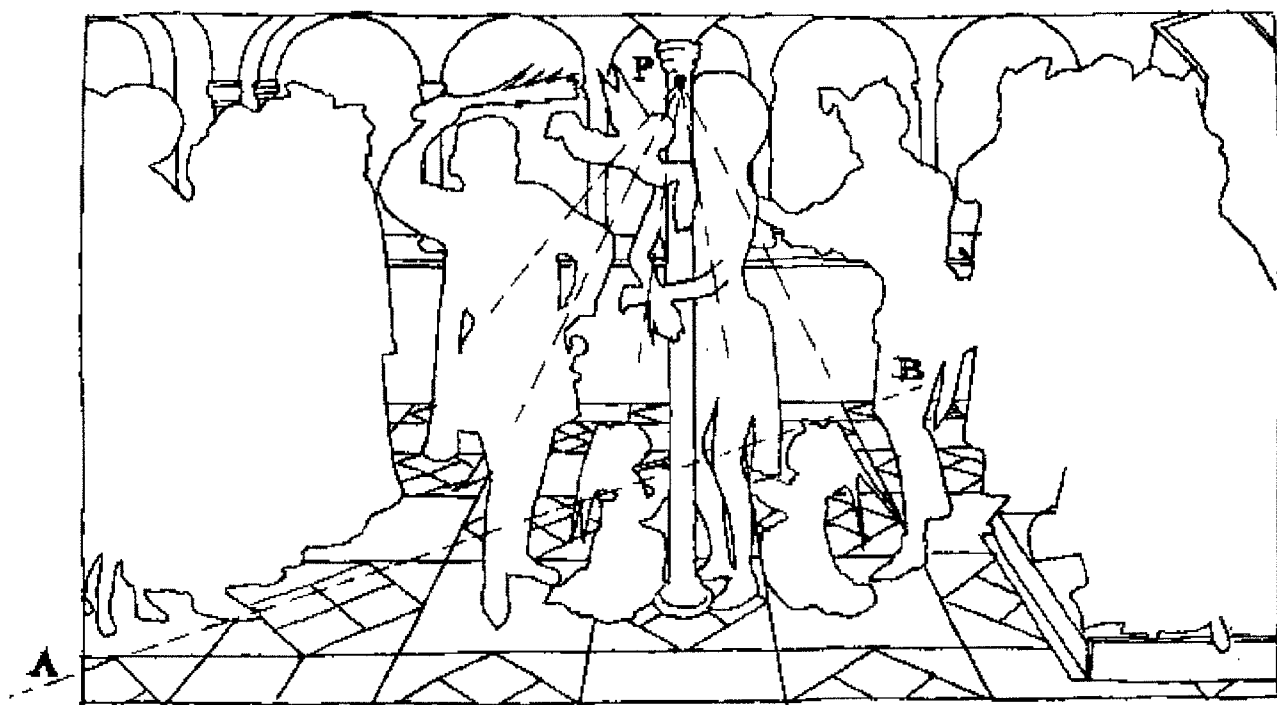
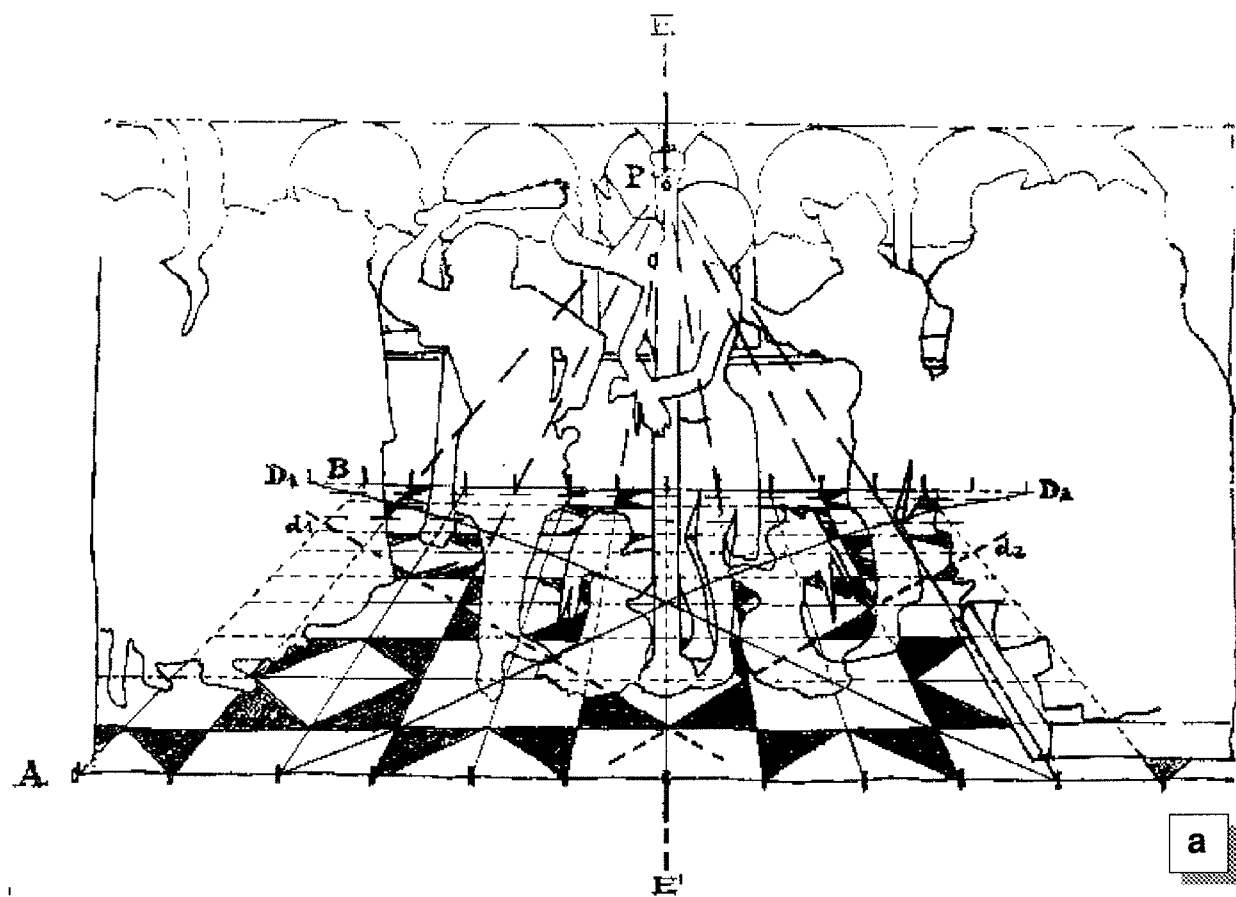

b

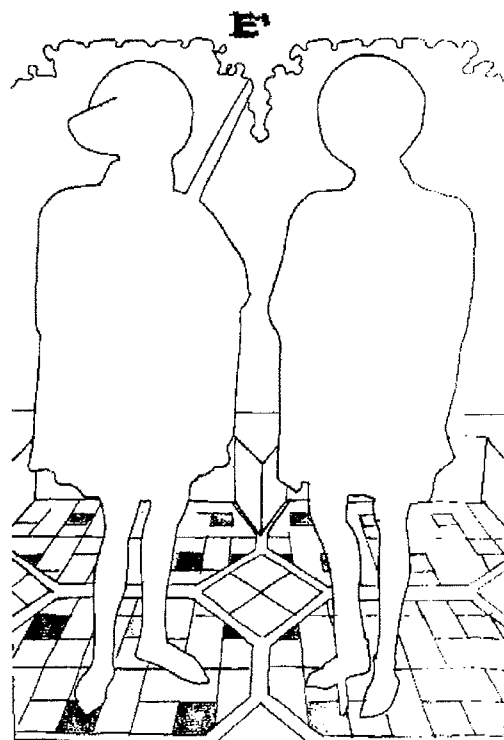
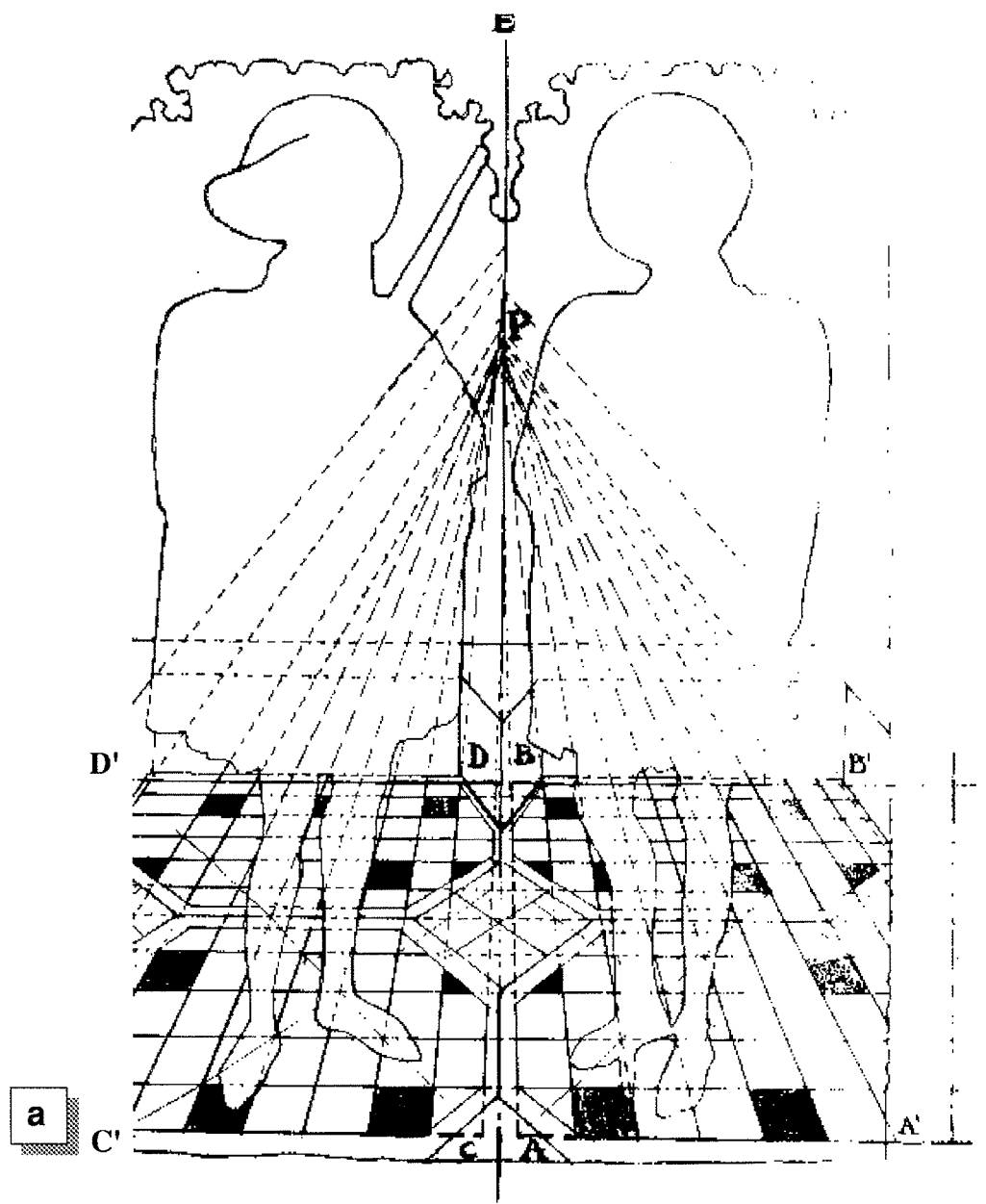
a

1.2.3abc. Jaume Huguet,
Retaule de la Verge de Vallmoll
(c. 1447/50),
Anunciació.
Tarragona, MAT.

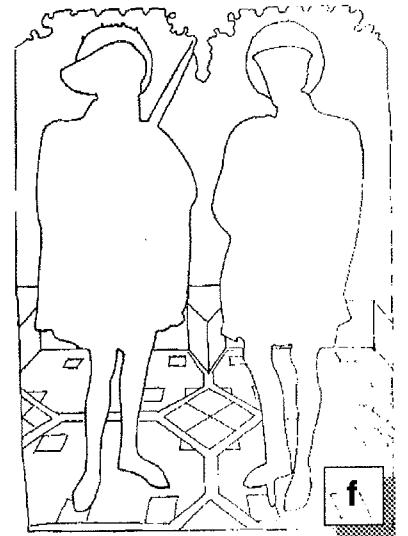
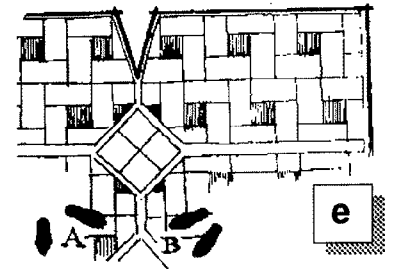
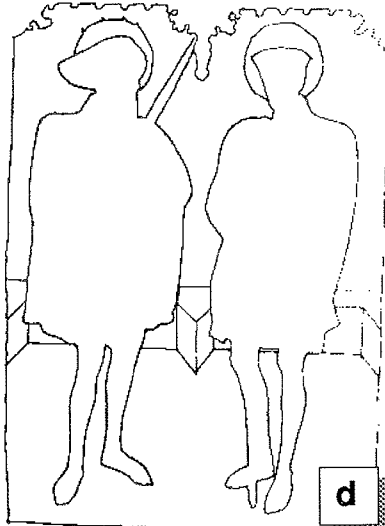
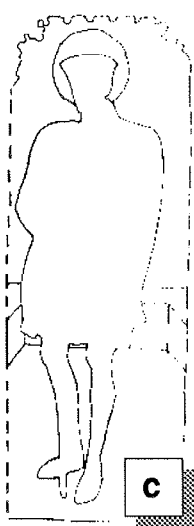
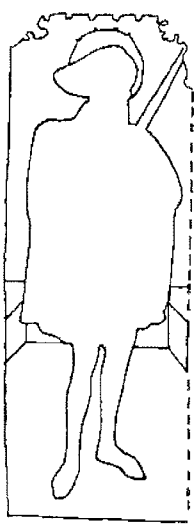

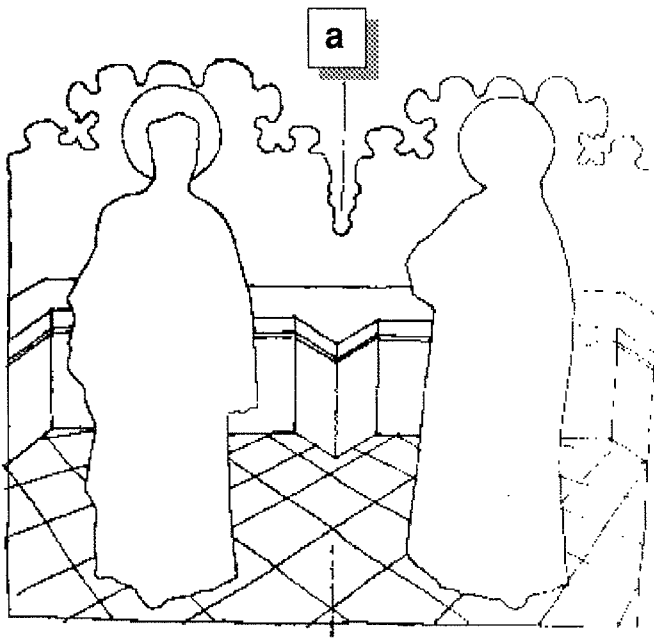
1.2.4ab. Jaume Huguet,
Frontal de la capella de Sant Marc
dels Sabaters de la Seu
de Barcelona (c. 1450/56),
Flagel·lació.
París, Musée du Louvre.

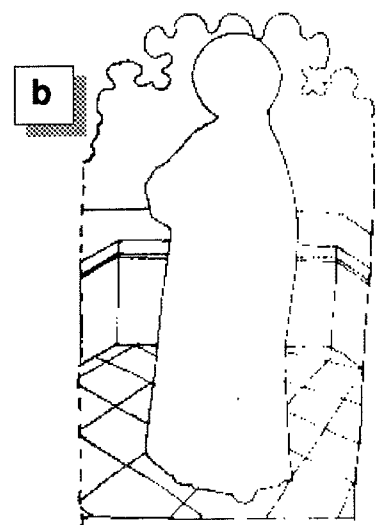
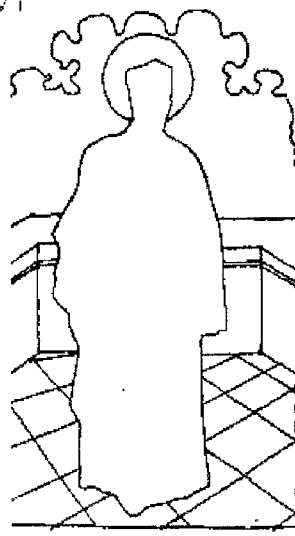
1.2.5ab.
Jaume Huguet,
 Retaule dels
 Sants Abdó
 i Senén
 de Sant Pere
 de Terrassa
 (1459/60),
*Sants Abdó
 i Senén.*
 Terrassa,
 església
 de Santa Maria.

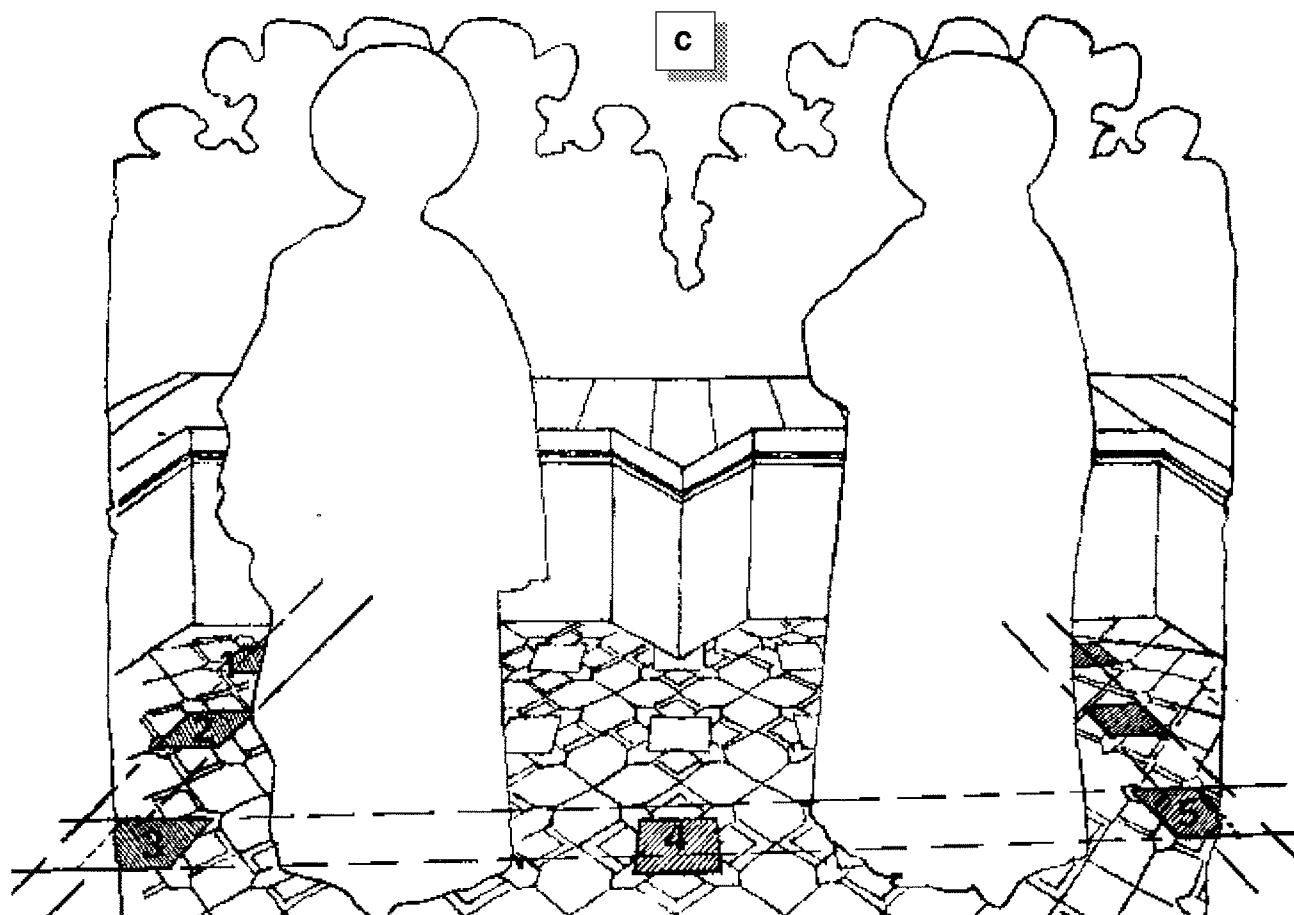

1.2.5cdef. Jaume Huguet, Retaule dels Sants Abdó i Senén de Sant Pere de Terrassa (1459/60), *Sants Abdó i Senén*. Terrassa, església de Santa Maria.

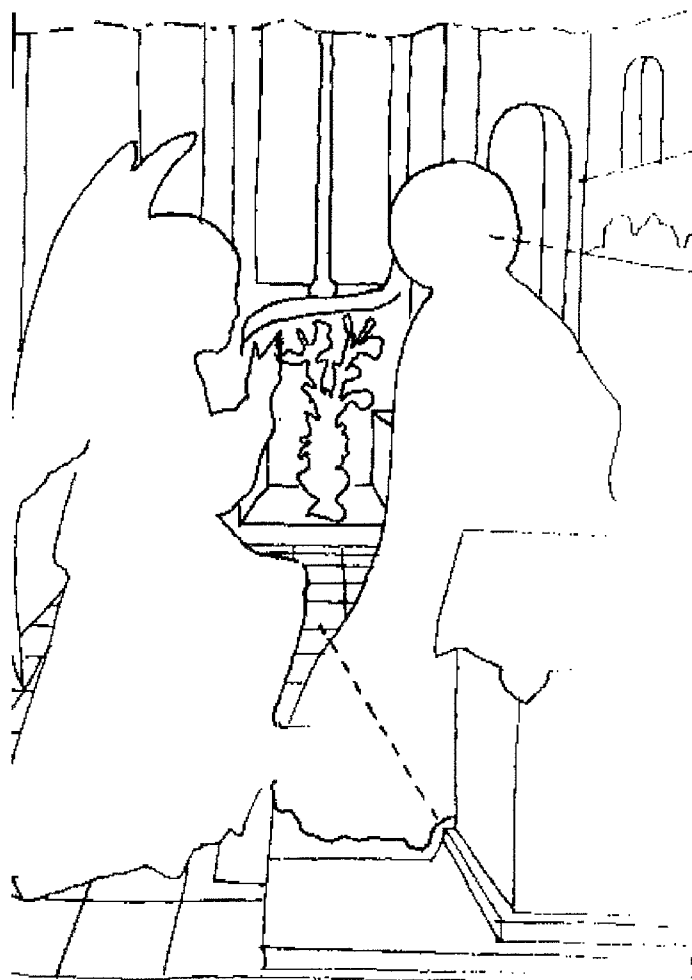
1.2.6ab. Jaume Huguet, Retaule dels Sants Abdó i Senén de Sant Pere de Terrassa (1459/60), *Sants Cosme i Damià*. Terrassa, església de Santa Maria

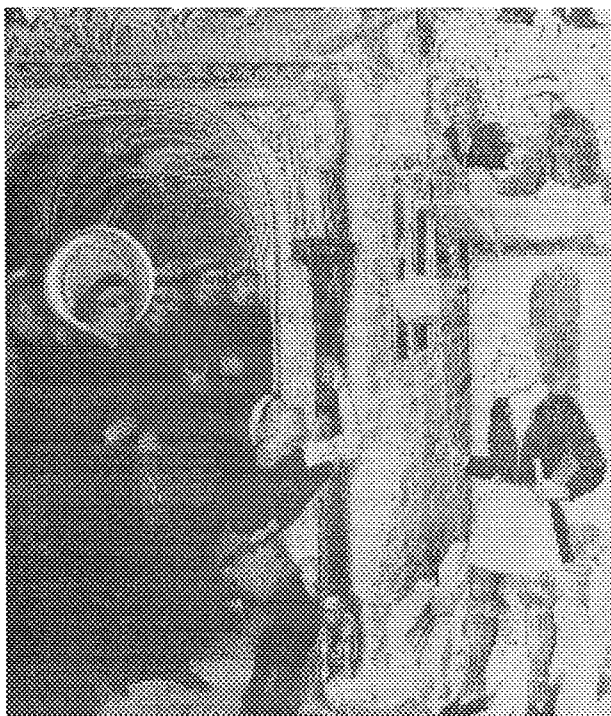
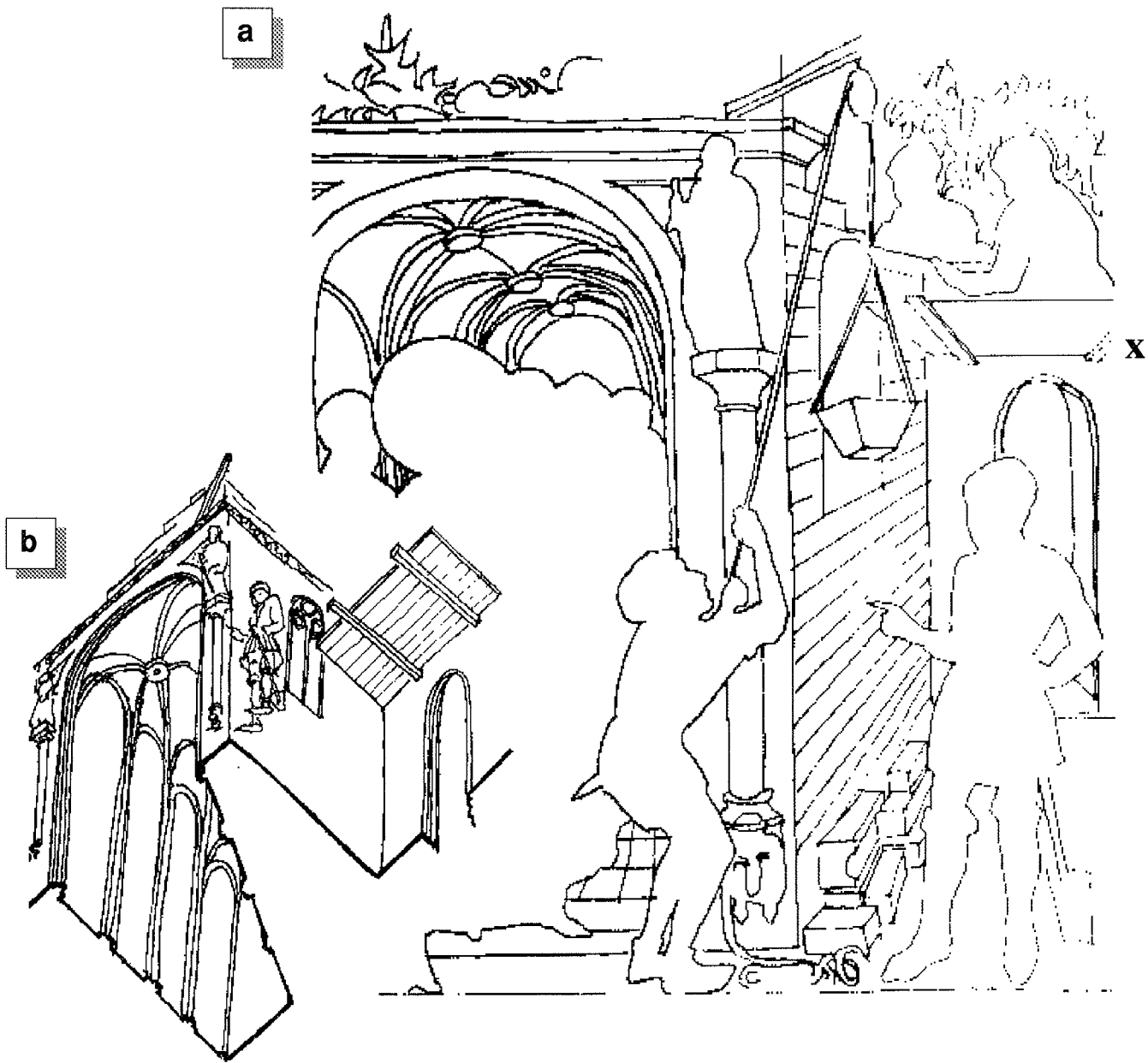

1.2.6c. Jaume Huguet, Retaule dels Sants Abdó i Senén de Sant Pere de Terrassa (1459/60),
Sants Cosme i Damià. Terrassa, església de Santa Maria

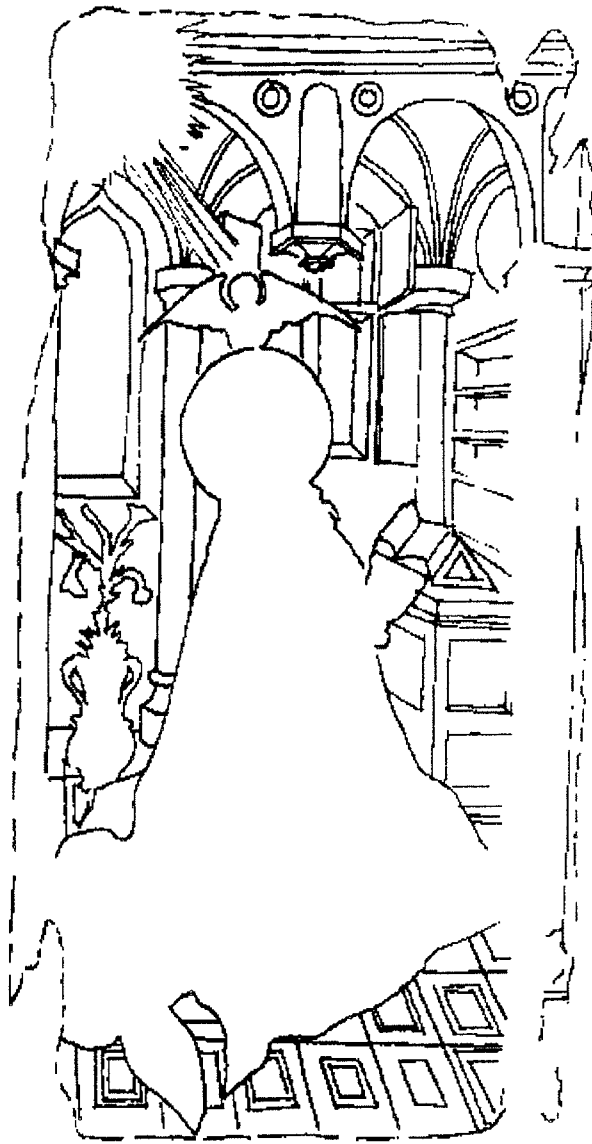
1.2.7. Jaume Huguet,
Retaule del Conestable 11(1464/65),
Anunciació.
Barcelona, Capella de Santa Àgata
del Palau reial major.

1.2.8ab. Ramon II o Esteve Solà,
 Retaule de Sant Benet i Santa Escolàstica
 de la Seu de Girona (c. 1465/90),
Sant Benet supervisant la construcció del temple.
 Col. part.

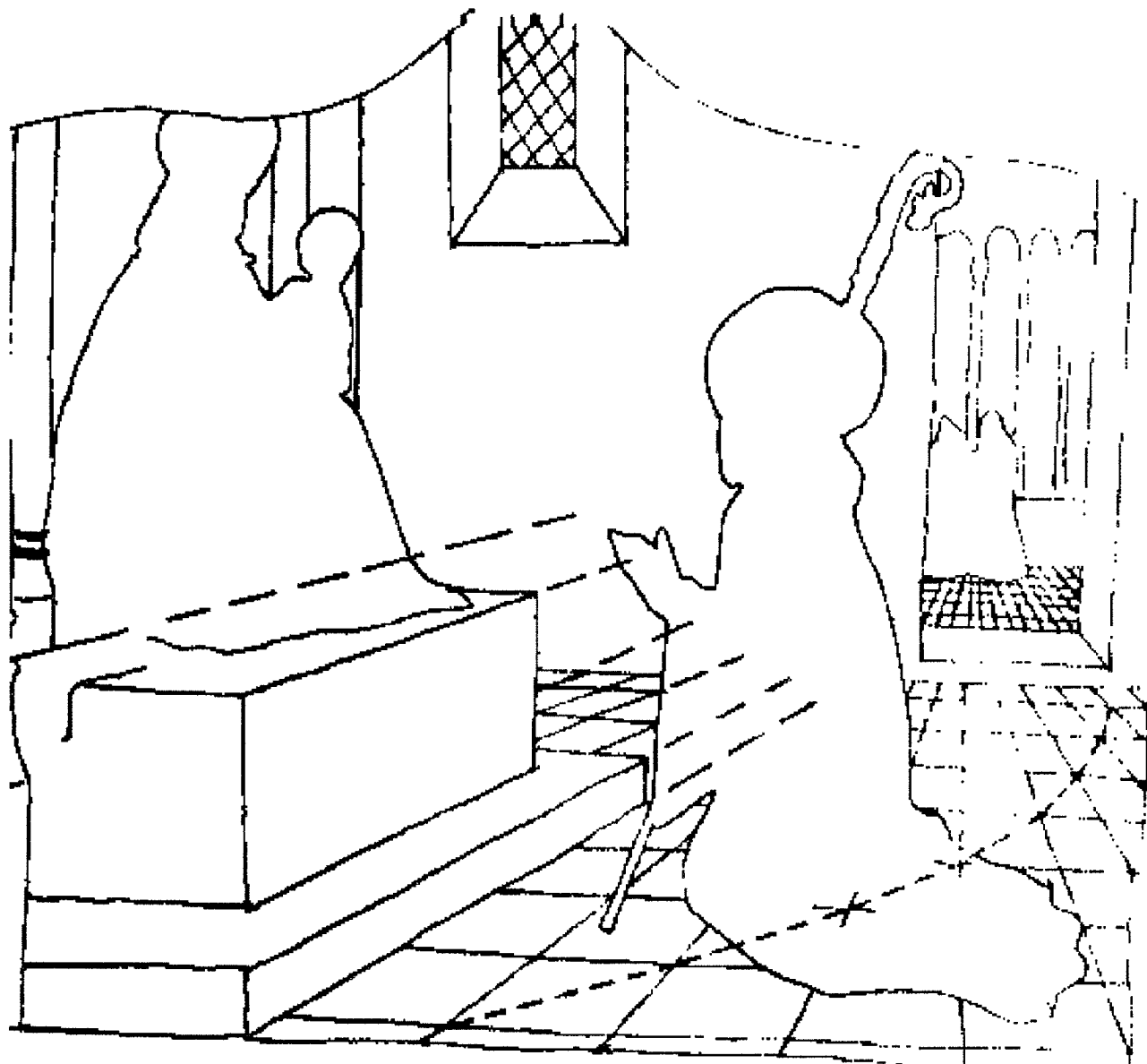

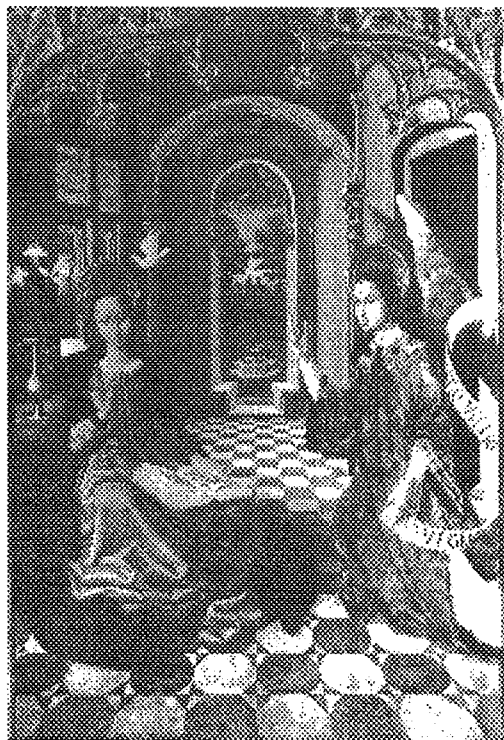
1.2.10.
Ramon II o Esteve Solà,
 Taules de l'Anunciació
 (c. 1472/94),
l'Àngel.
 Girona,
 Museu de la Catedral.

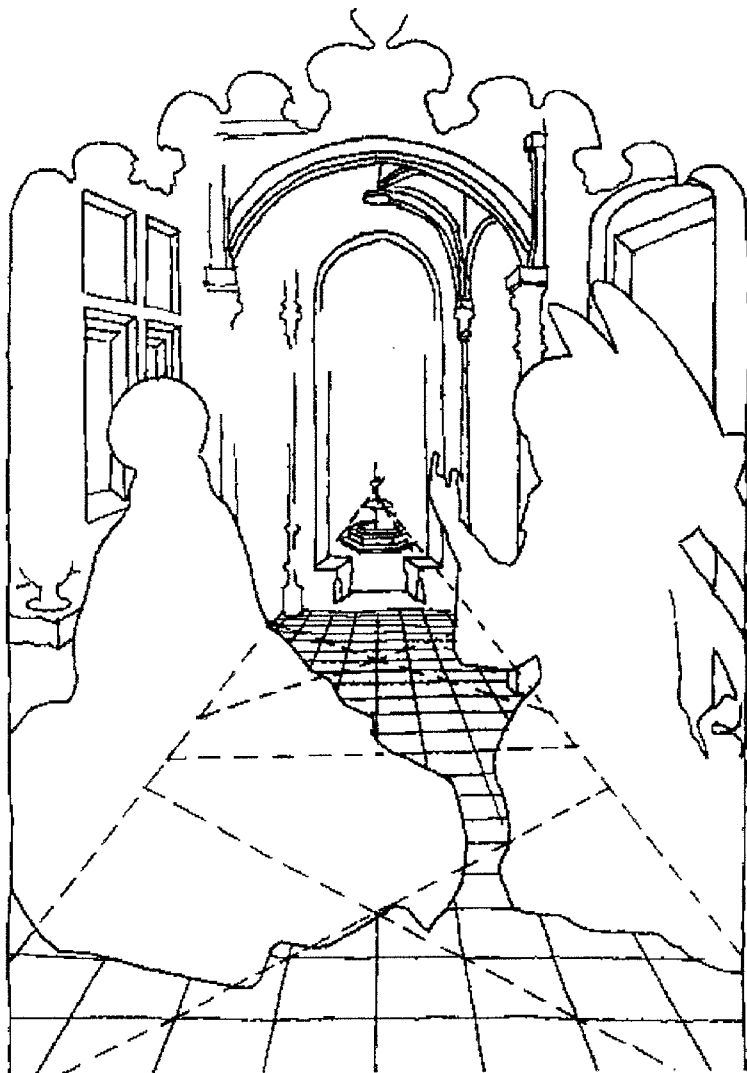
1.2.9.
Ramon II o Esteve Solà,
 Taules de l'Anunciació
 (c. 1472/94?),
la Verge Maria.
 Girona,
 Museu de la Catedral.

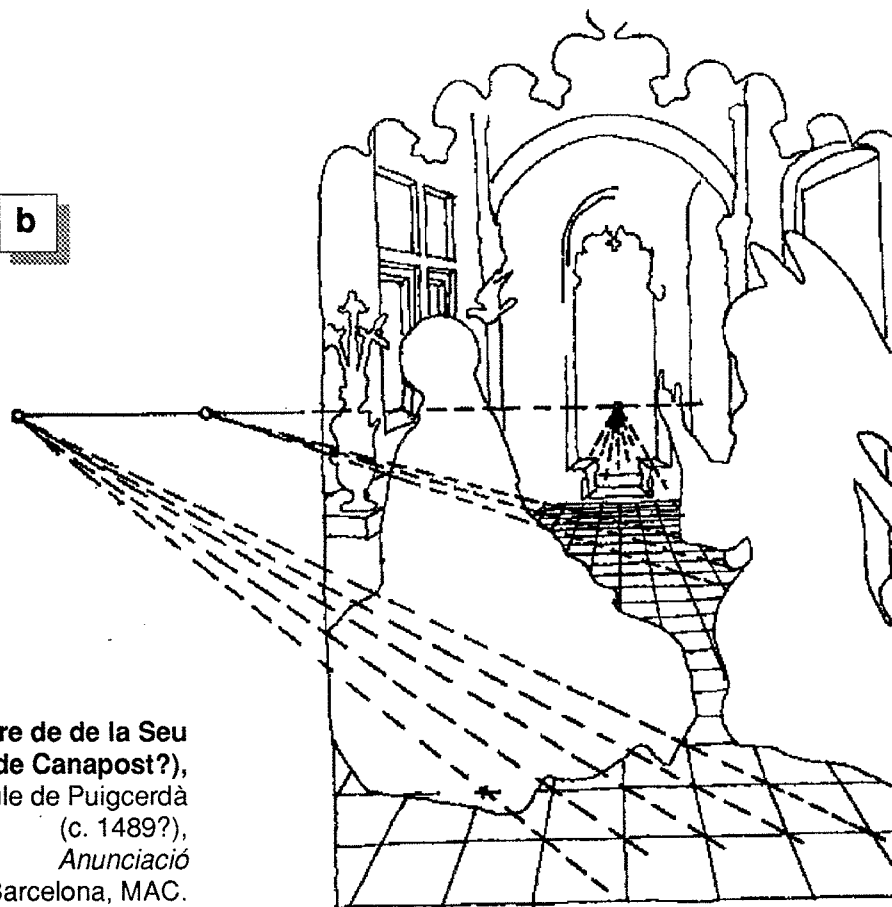
1.2.11. Mestre de Canapost,
 retaule de la Mare de Déu
 de Canapost
 (c. 1475/80),
Aparició de la Mare de Déu
a Sant Bernat.
 Girona, MAG.

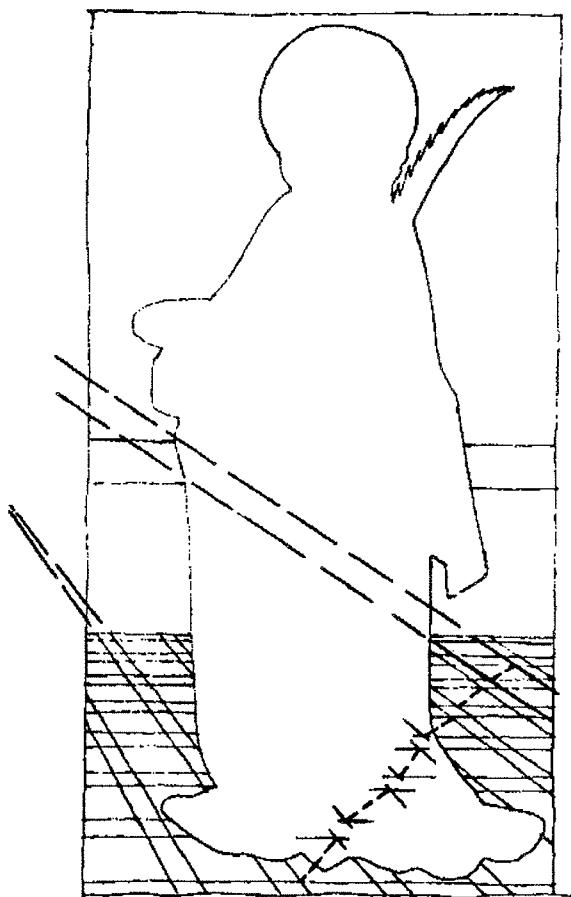
a

b

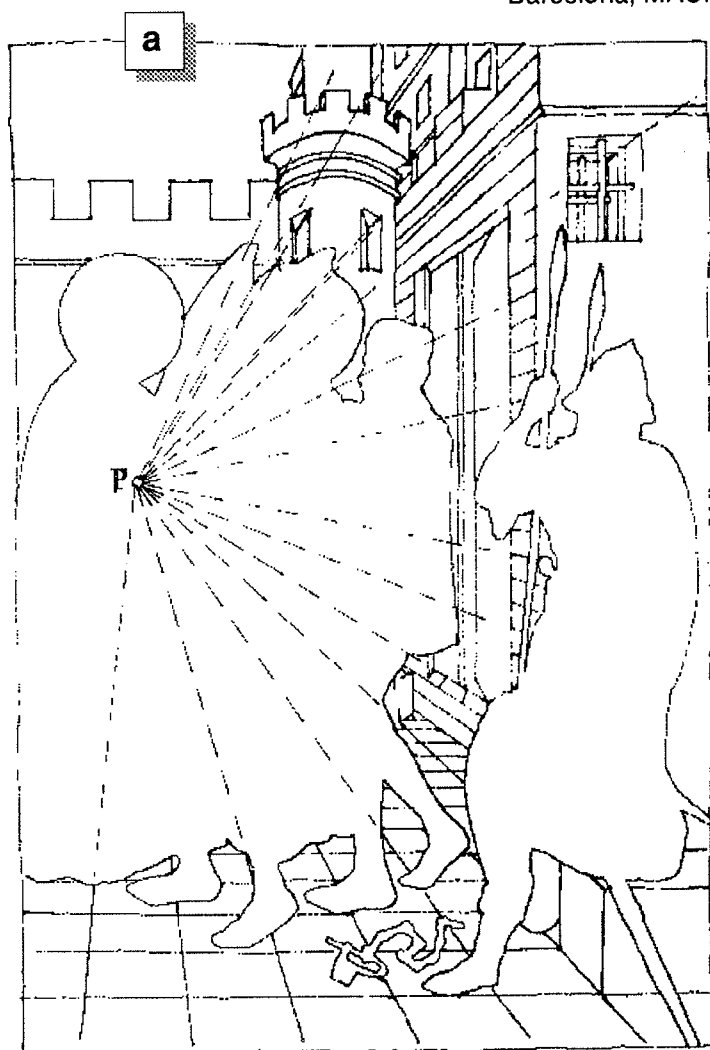
1.2.12ab. Mestre de de la Seu
d'Urgell (Mestre de Canapost?),
retaule de Puigcerdà
(c. 1489?),
Anunciació
Barcelona, MAC.

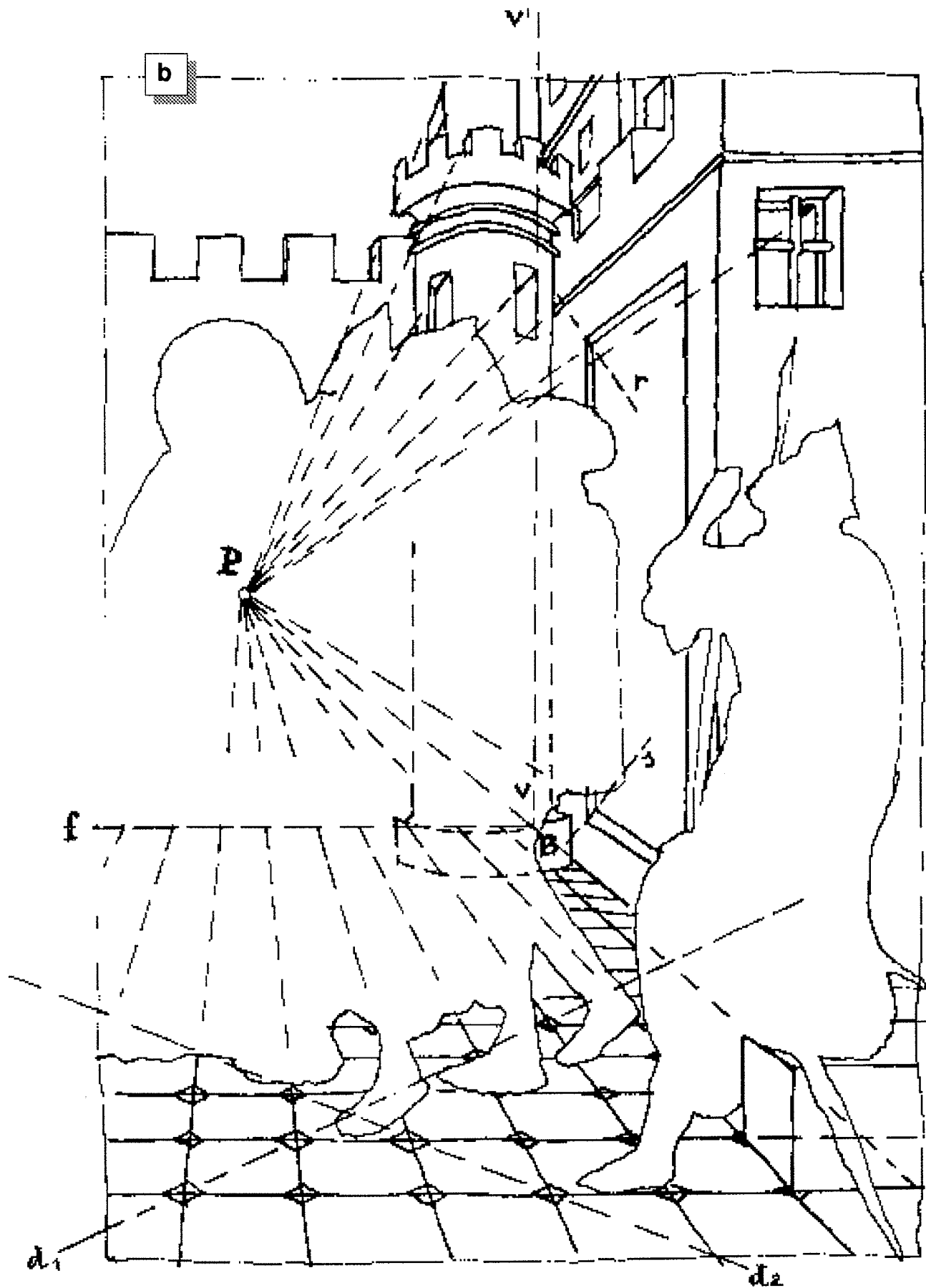

1.2.13. Jaume Vergós I (?),
Retaule de Canovelles (1480?),
Santa Àgata.
U.S.A., Col. Deering.

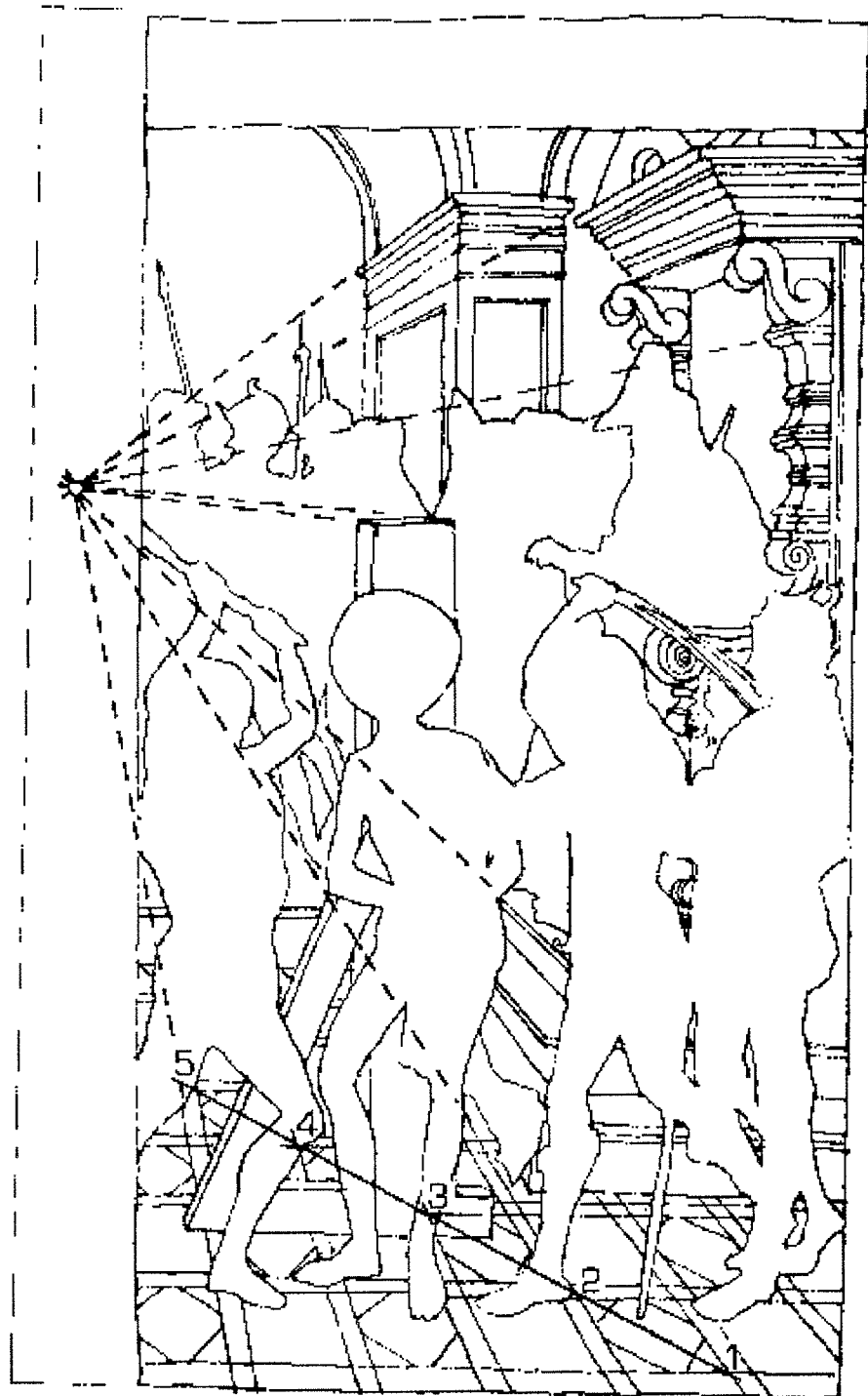

1.2.14a. Els Vergós,
Retaule de Sant Esteve de Granollers (1493-c.1502),
*Alliberament de Galceran de Pinós
de la presó sarraïna*.
Barcelona, MAC.

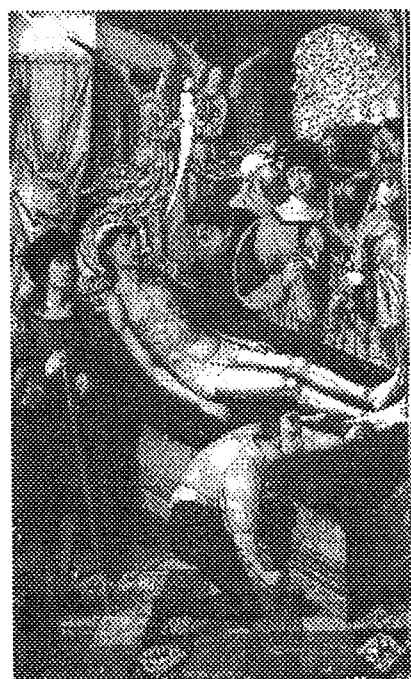
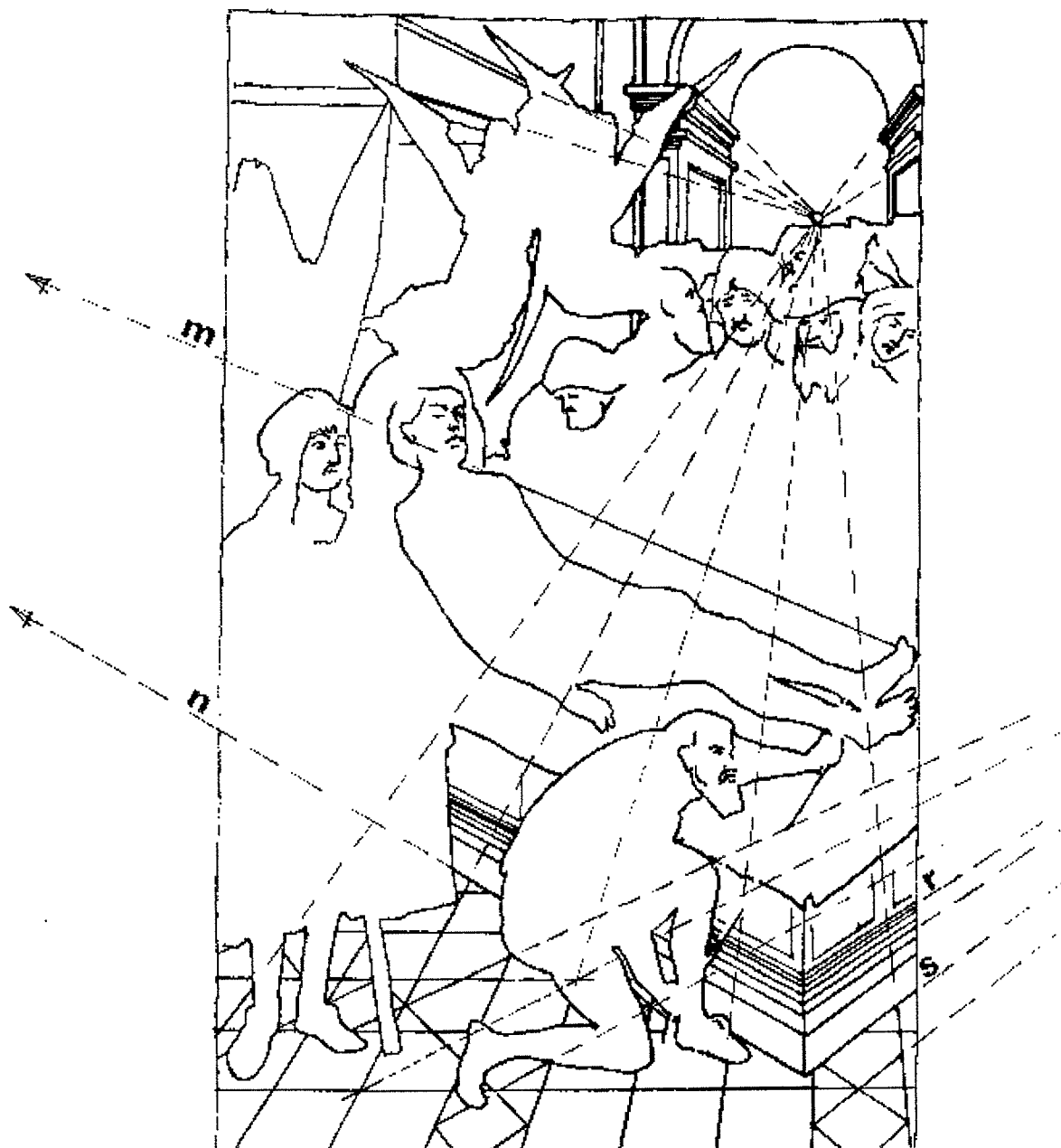

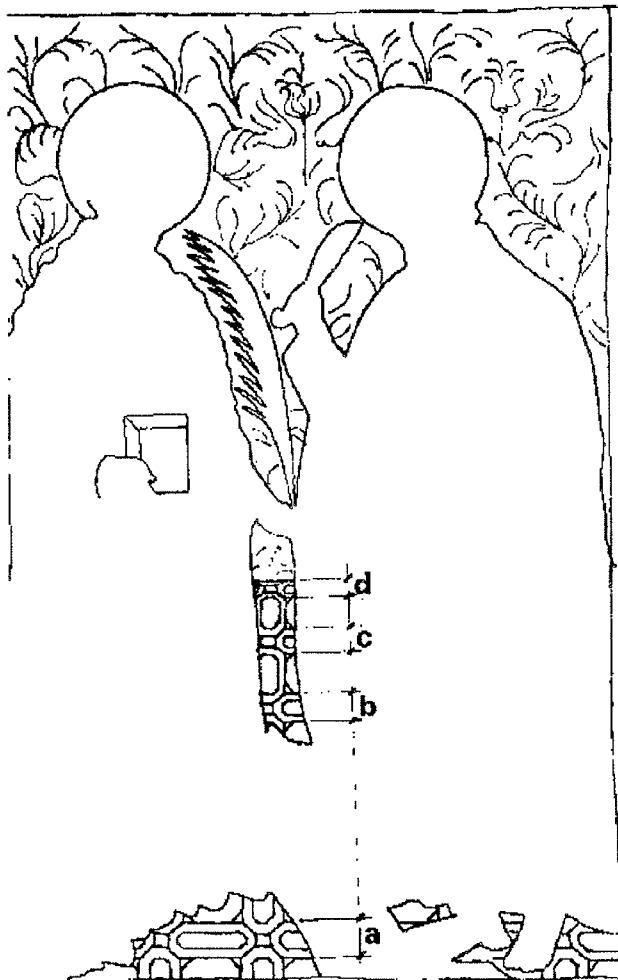
1.2.14b. Els Vergós,
 Retaule de Sant Esteve de Granollers (1493-c.1502),
Alliberament de Galceran de Pinós
de la presó sarraïna.
 Barcelona, MAC.

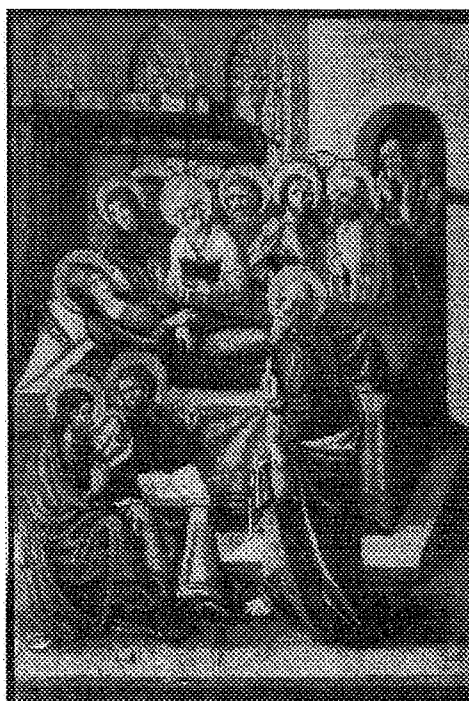
1.2.15. Mestre de Castelsardo,
 Retaule de Sant Vicenç de Sarrià
 (post 1492-c. 1500?),
Flagel·lació de Sant Vicenç.
 Barcelona, MAC.

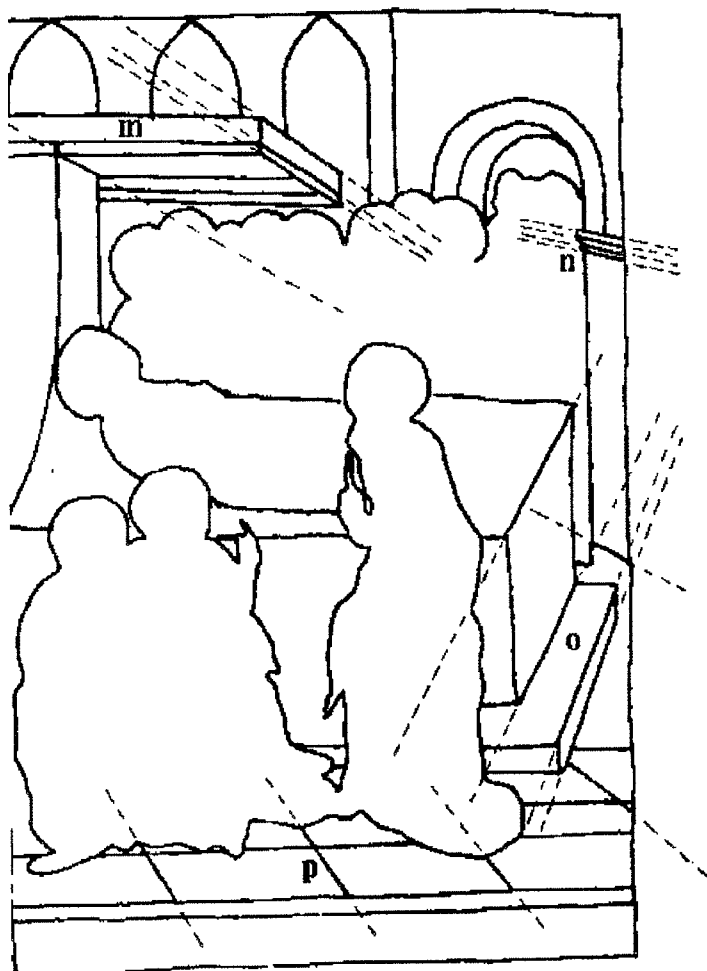
1.2.16. Mestre de Castelsardo,
 Retaule de Sant Vicenç de Sarrià
 (post1492-c.1500?),
Mort de Sant Vicenç.
 Barcelona, MAC.

1.2.18. Mestre de Palau-solità,
Retaule de la Verge de Poblet (1500?),
Dormició de la Verge.
Col. part.

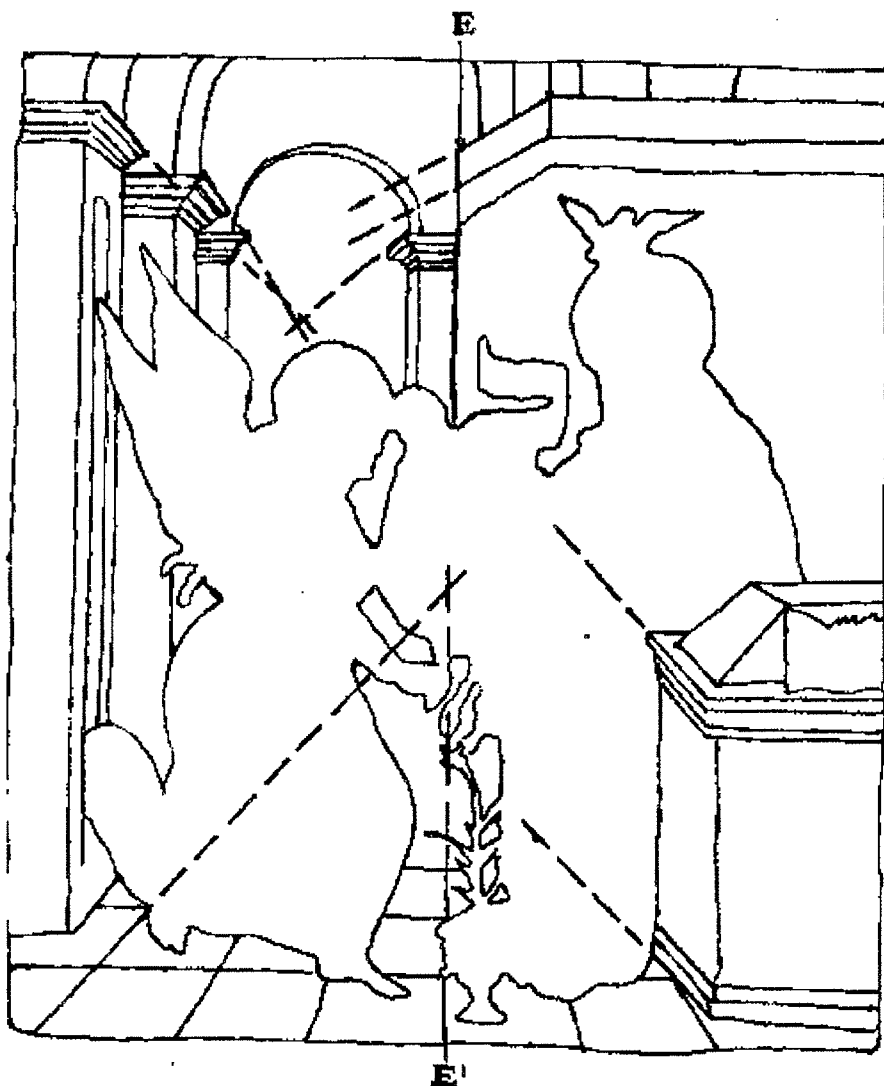

1.2.17. Nicolau de Credença,
Retaule de Santa Tecla i Sant Bartomeu (1499),
Santa Tecla i Sant Bartomeu.
Sitges, església parroquial.

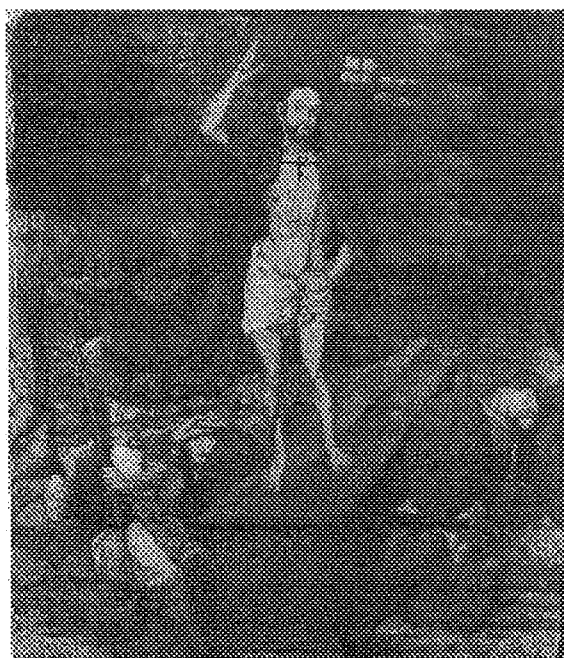

1.2.19.
Mestre de Palau-solità,
 Retaule de Santa Maria
 (1513/19),
Anunciació.
 Palau-solità,
 església parroquial.

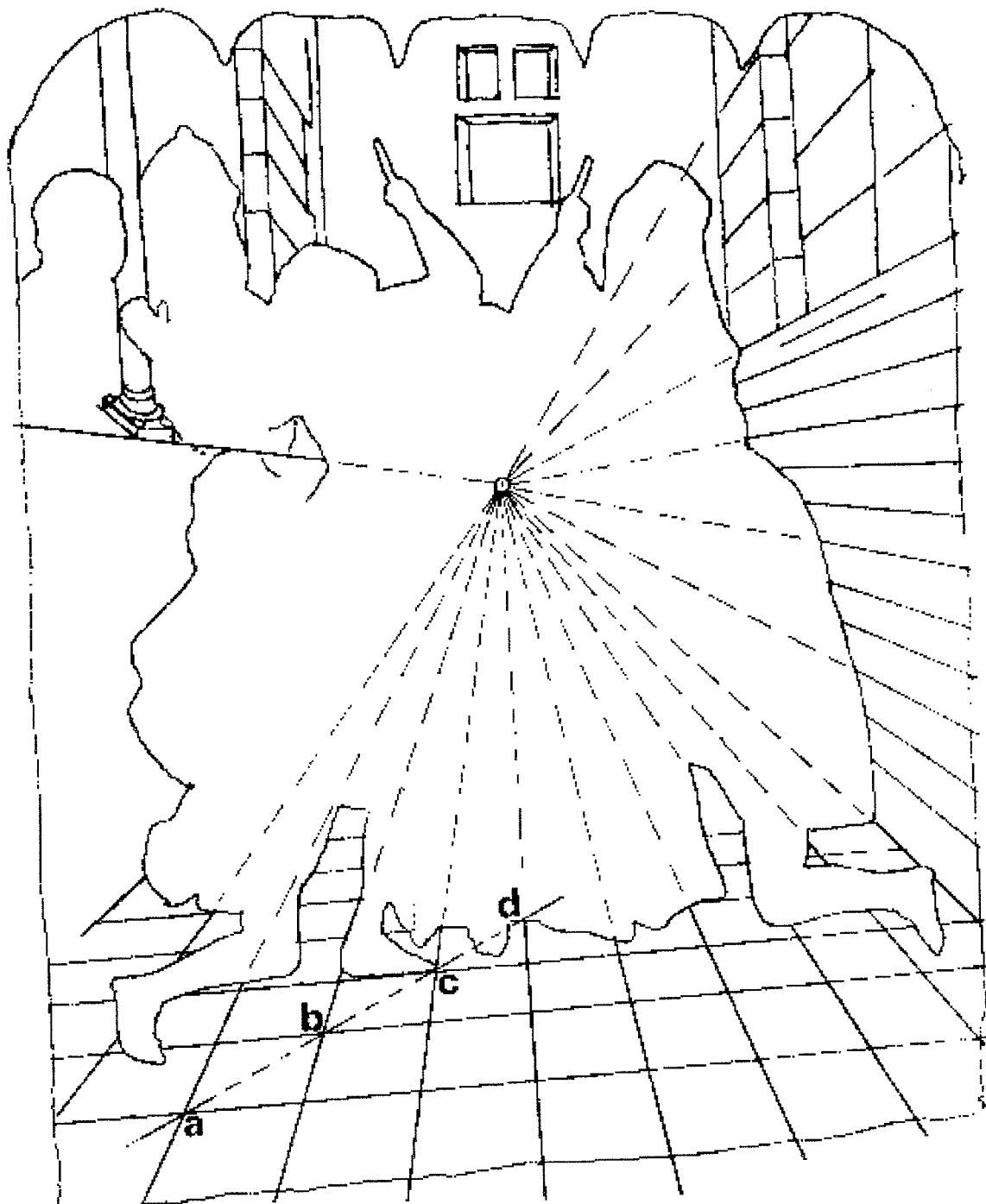

1.2.20. **mestre de Palau-solità,**
 Retaule de la Verge Maria (1513/19),
Resurrecció.
 Palau-solità, església parroquial.

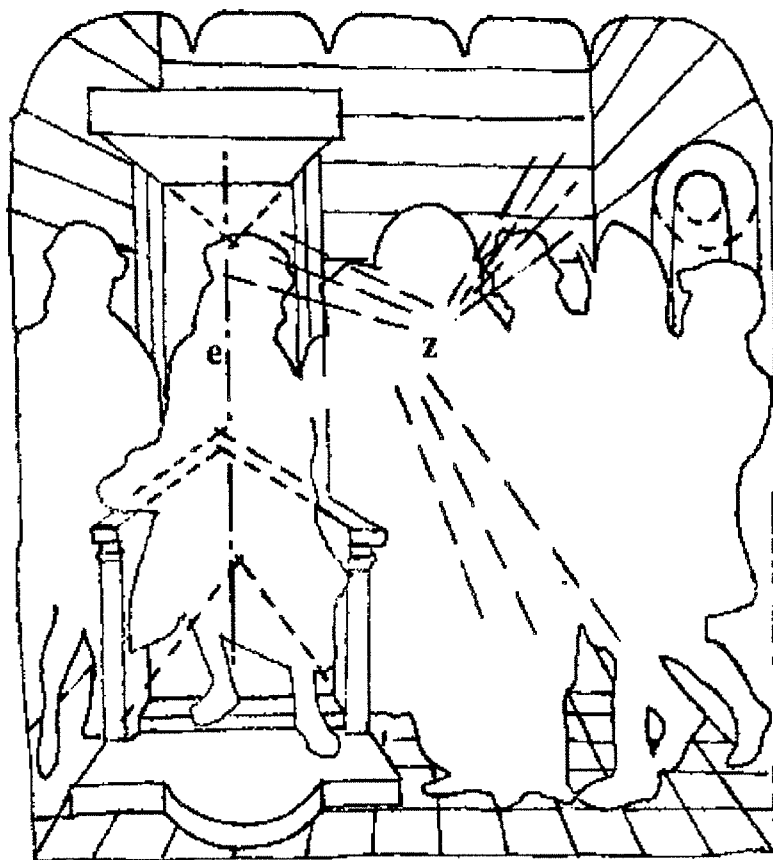

1.2.21. **Mestre de Borbotó?,**
 Retaule de Santa Maria (1513/19),
Pentecostès.
 Palau-solità, església parroquial.

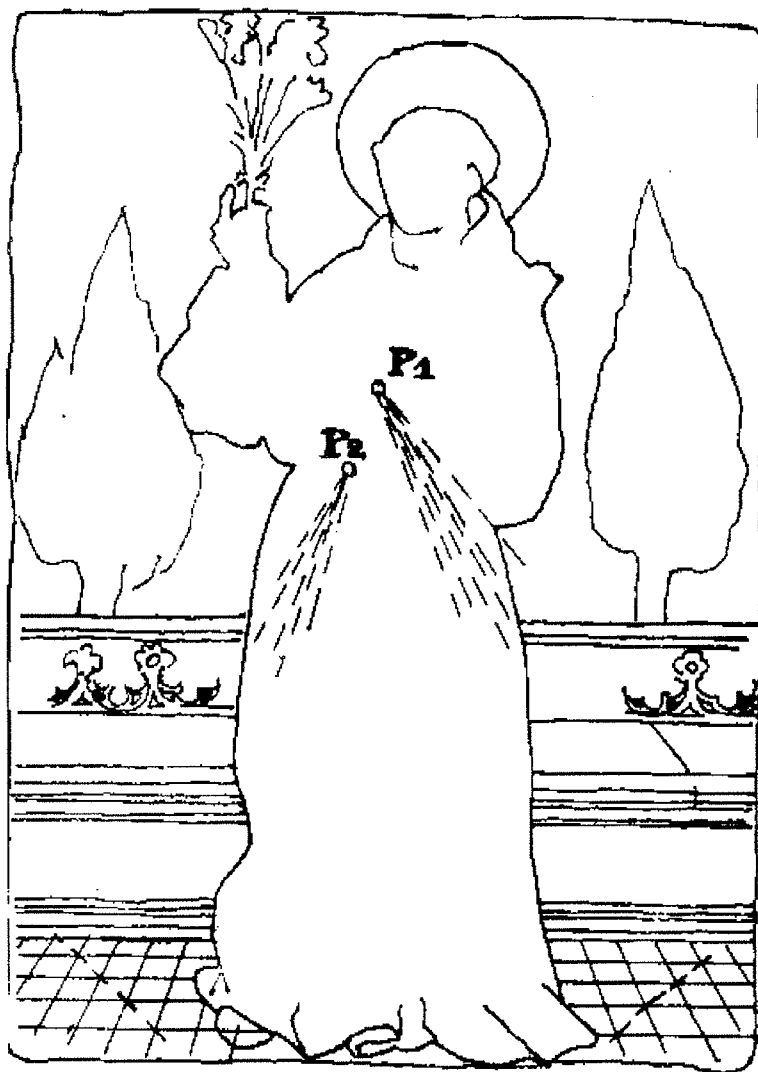

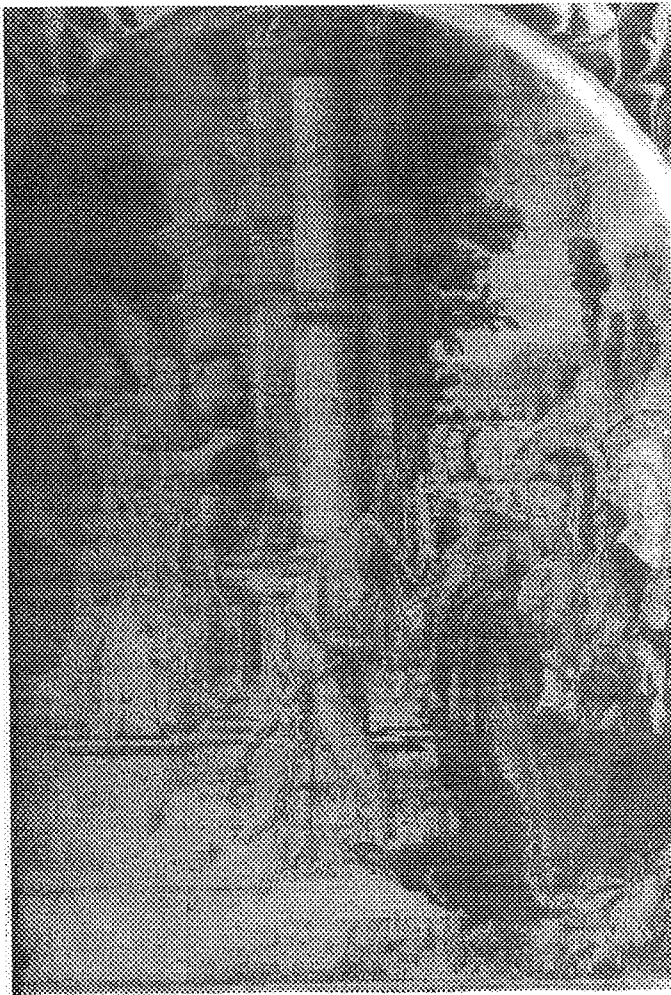
1.2.22. Anònim,
 Portes del tríptic de la Passió
 de la capella de les Fonts Baptismals (c. 1500?),
Coronació d'espines.
 Barcelona, Seu.

1.2.23. Anònim, Portes del tríptic de la Passió de la capella de les Fonts Baptismals (c. 1500?), *Jesús davant Pilat.* Barcelona, Seu.

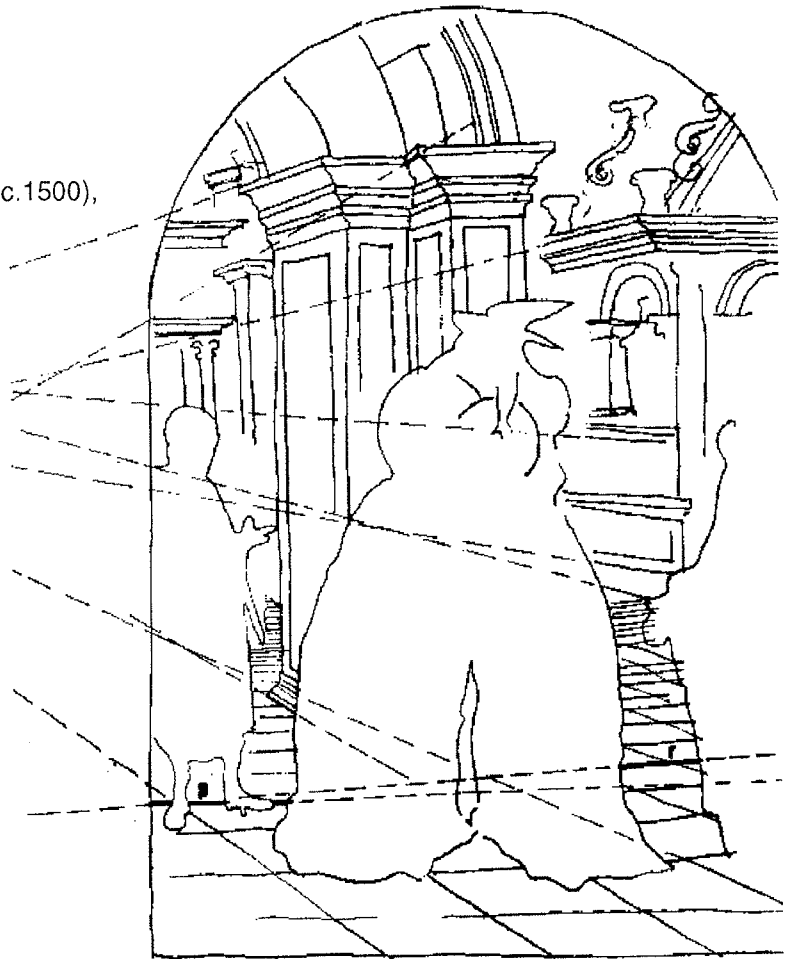
1.2.24. Anònim, Taules amb grisalla de la sala Capítular (c. 1500?), *Sant Antoni de Pàdua.* Barcelona, Seu.

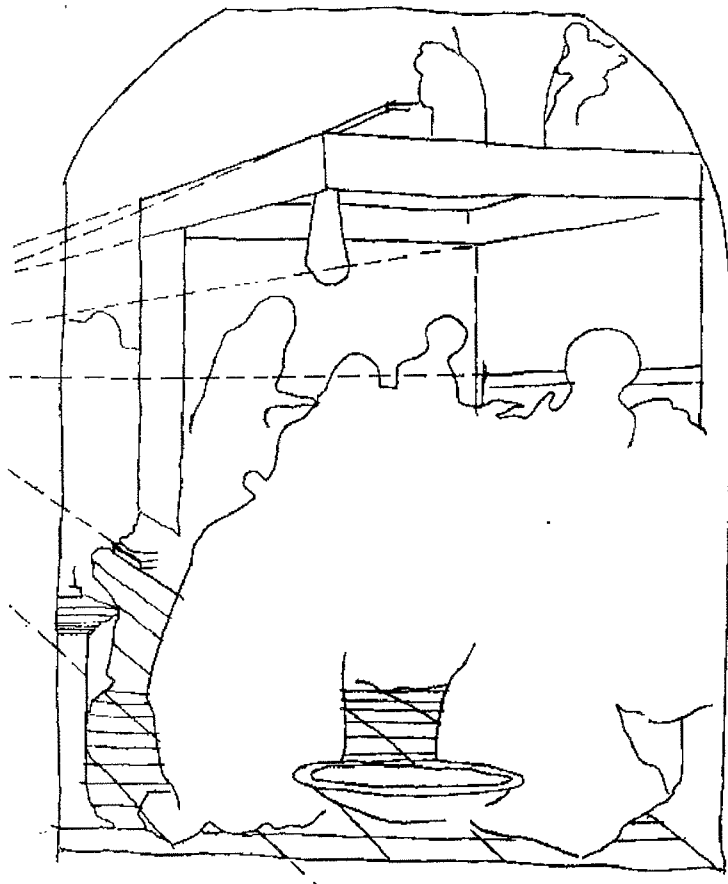
2.1.1. Mestres de la Magrana,
Retaule de la Mare de Déu de la Magrana
(c.1500),
Expulsió de Sant Joaquim del temple.
Seu de Perpinyà.

2.1.2. Mestres de la Magrana,
Retaule de la Mare de Déu de la Magrana (c.1500),
Encontre a la Porta Daurada.
Seu de Perpinyà.

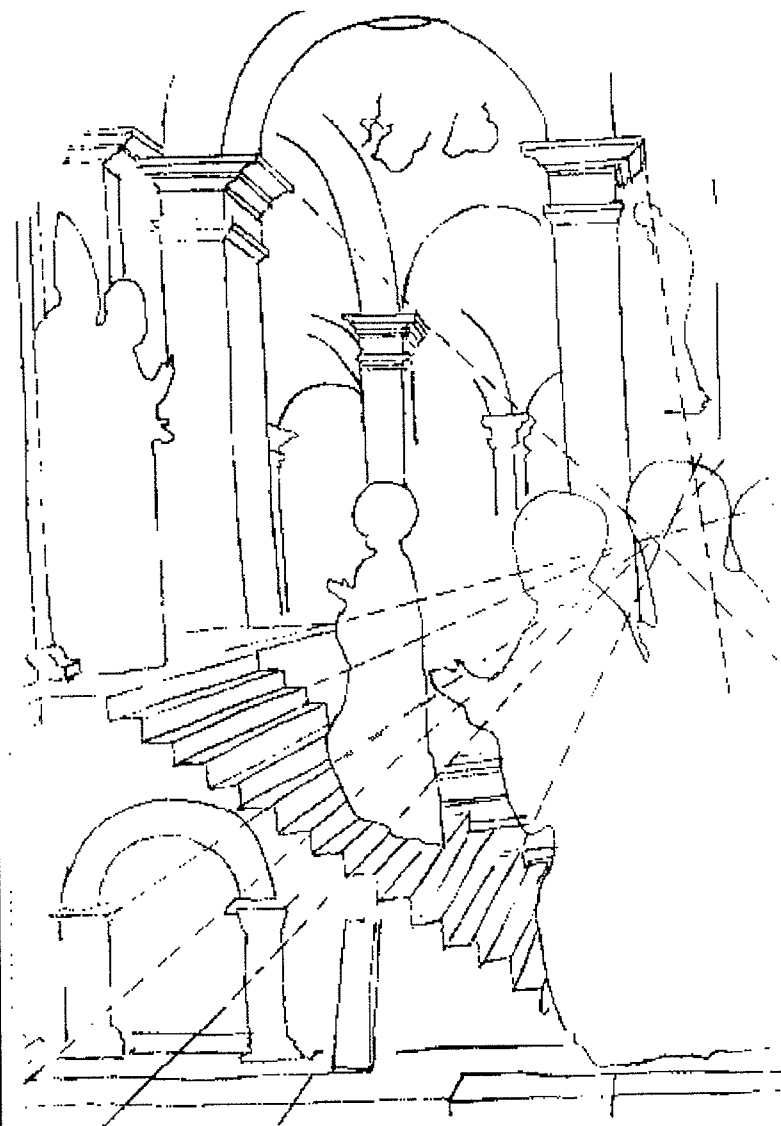

2.1.3. Mestres de la Magrana,
 Retaule de la Mare de Déu de la Magrana
 (c. 1500),
Nativitat de Maria.
 Seu de Perpinyà.

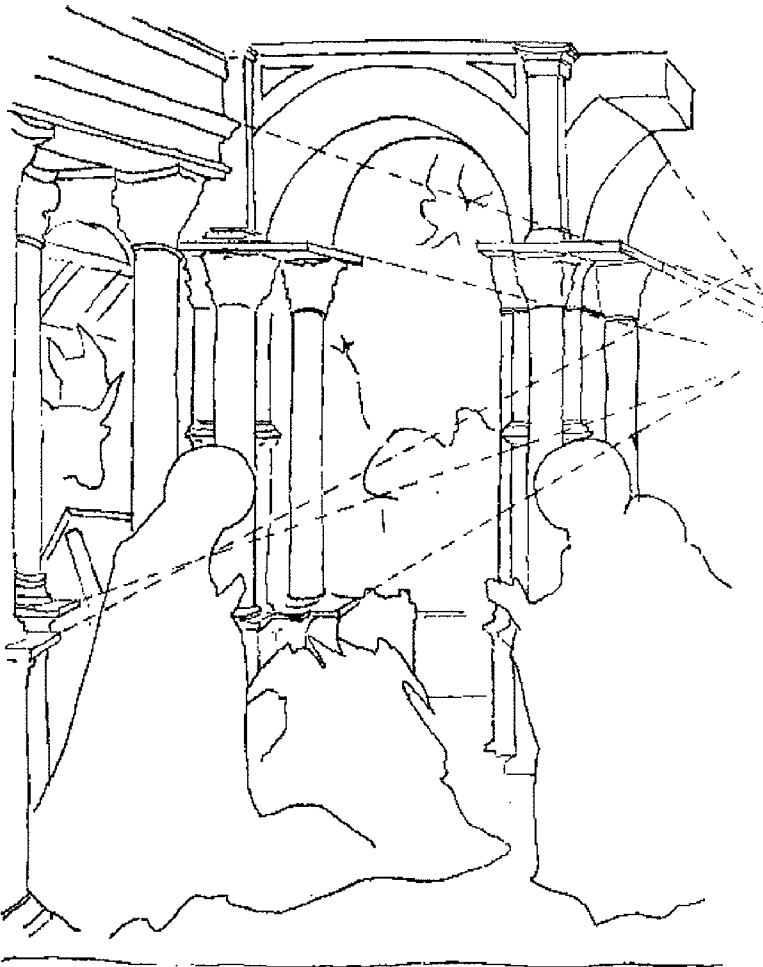
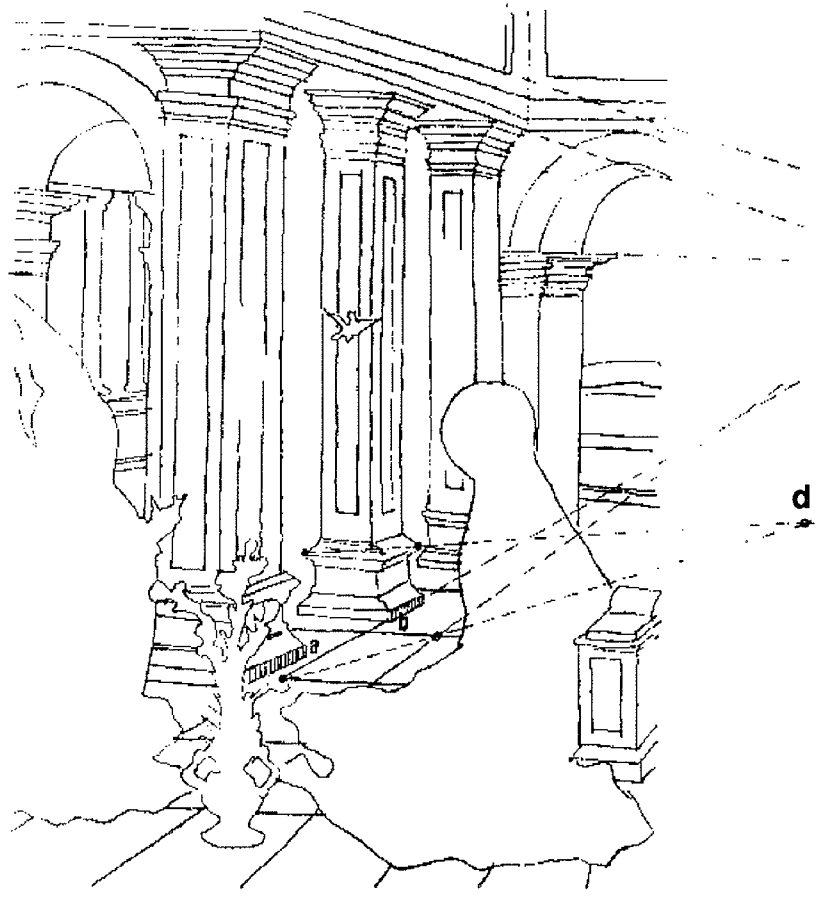

2.1.4. Mestres de la Magrana,
 Retaule de la Mare de Déu de la Magrana
 (c. 1500),
Presentació de Maria al Temple.
 Seu de Perpinyà.

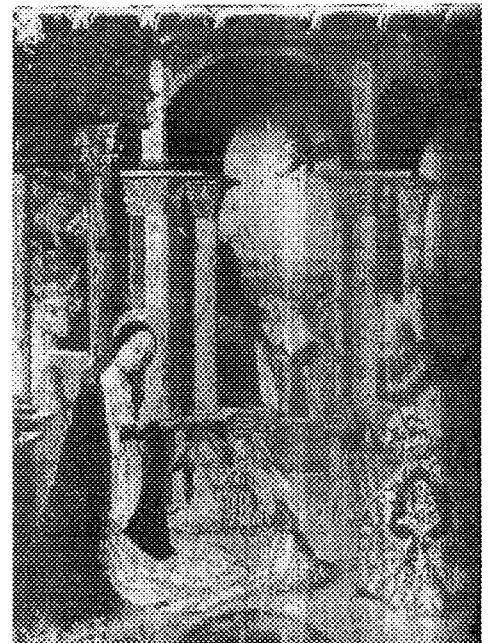

2.1.5. Mestres de la Magrana,
 Retaule de la Mare de Déu
 de la Magrana
 (c.1500),
Anunciació.
 Seu de Perpinyà.

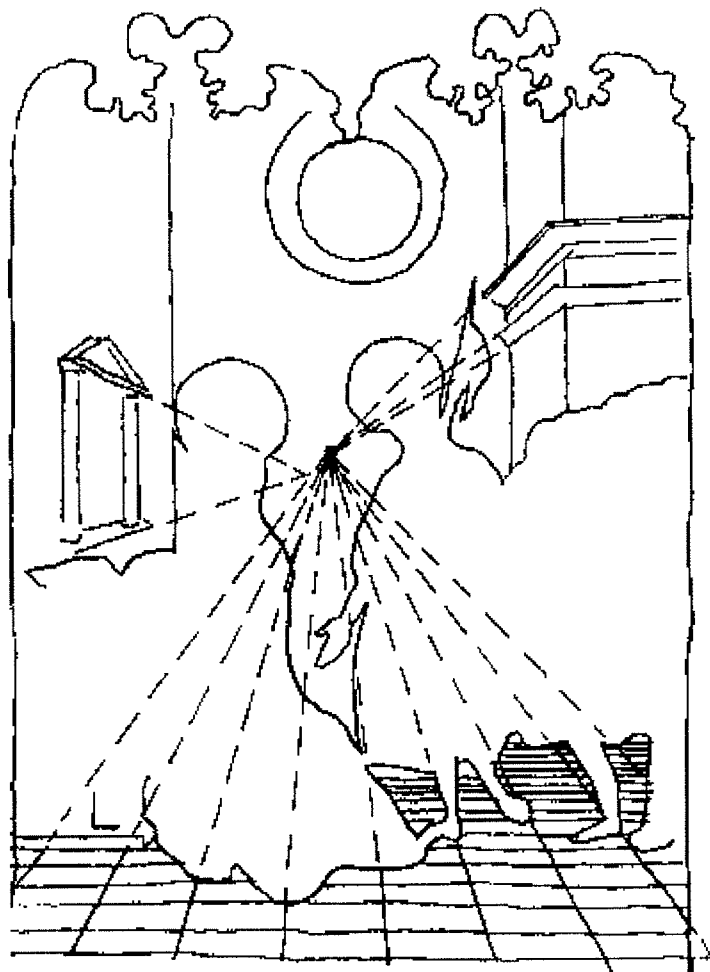
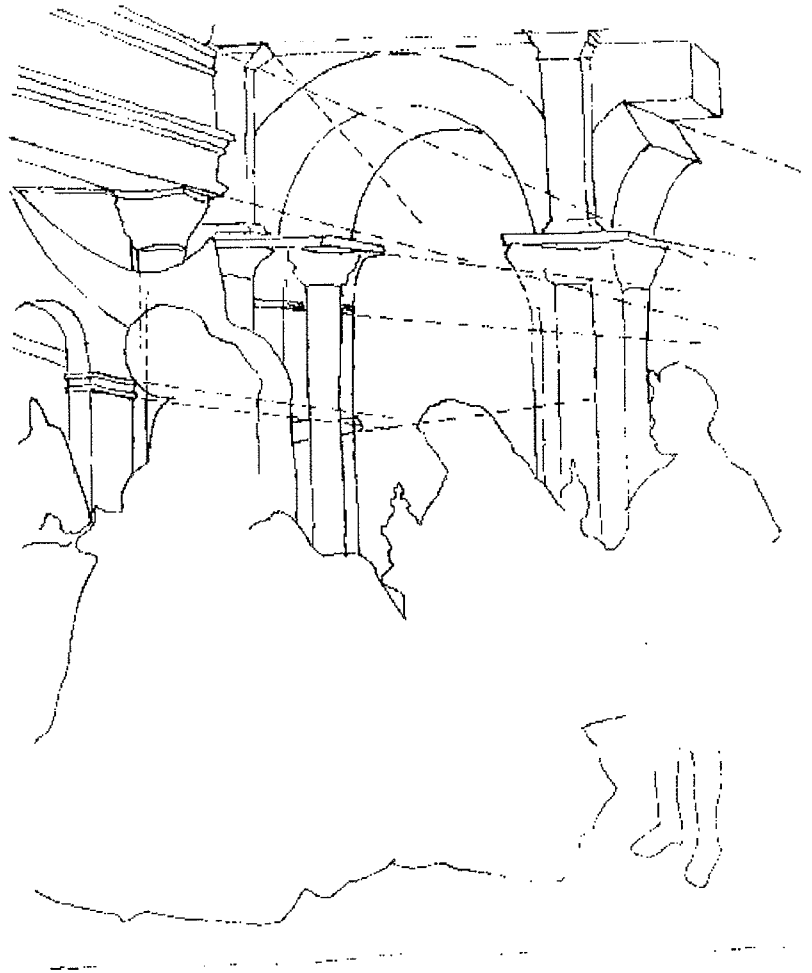
2.1.6. Mestres de la Magrana.
 Retaule de la Mare de Déu
 de la Magrana
 (c. 1500),
Naixement de Jesús.
 Seu de Perpinyà.

2.1.7. Mestres de la Magrana,
Retaule de la Mare de Déu
de la Magrana
(c.1500),
Epifania.
Seu de Perpinyà.

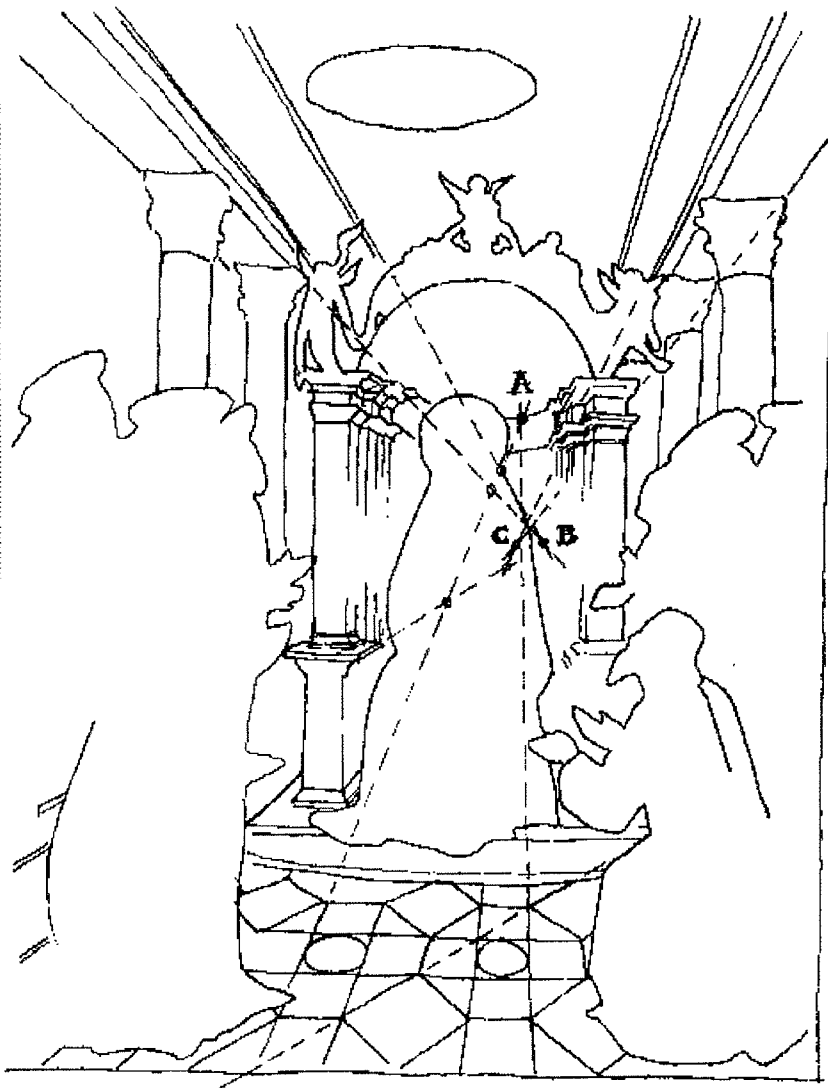

2.1.8. Mestres de la Magrana,
Retaule de la Mare de Déu de la Magrana
(c. 1500),
Aparició de Crist a Maria.
Seu de Perpinyà.

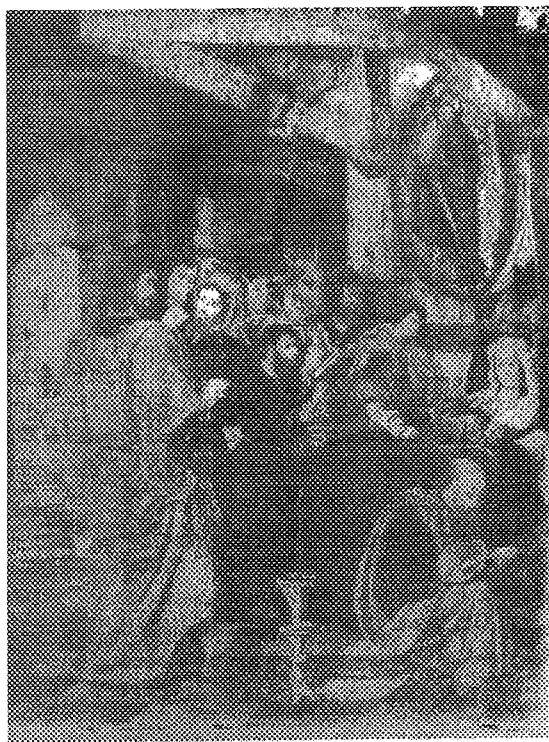
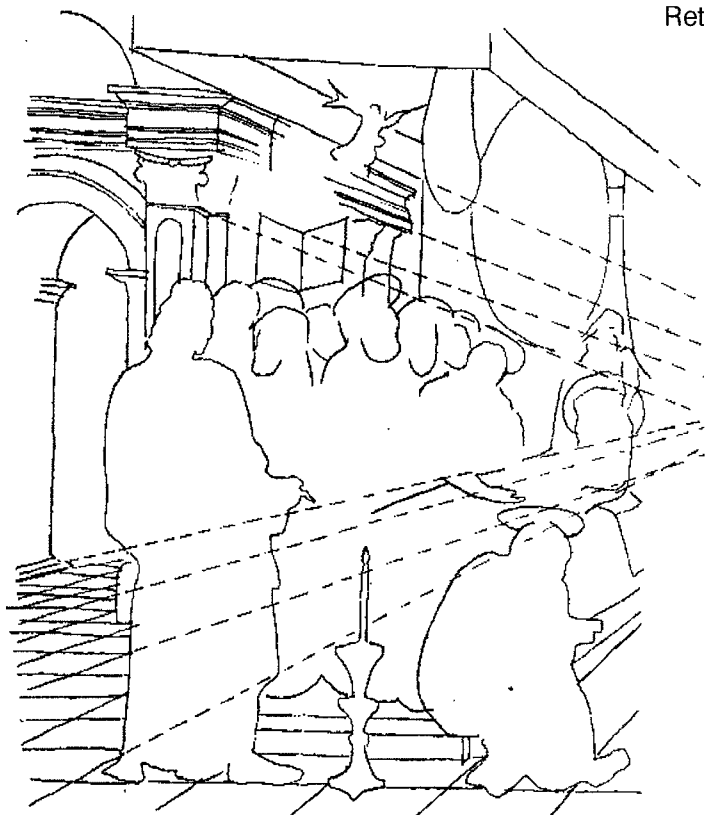

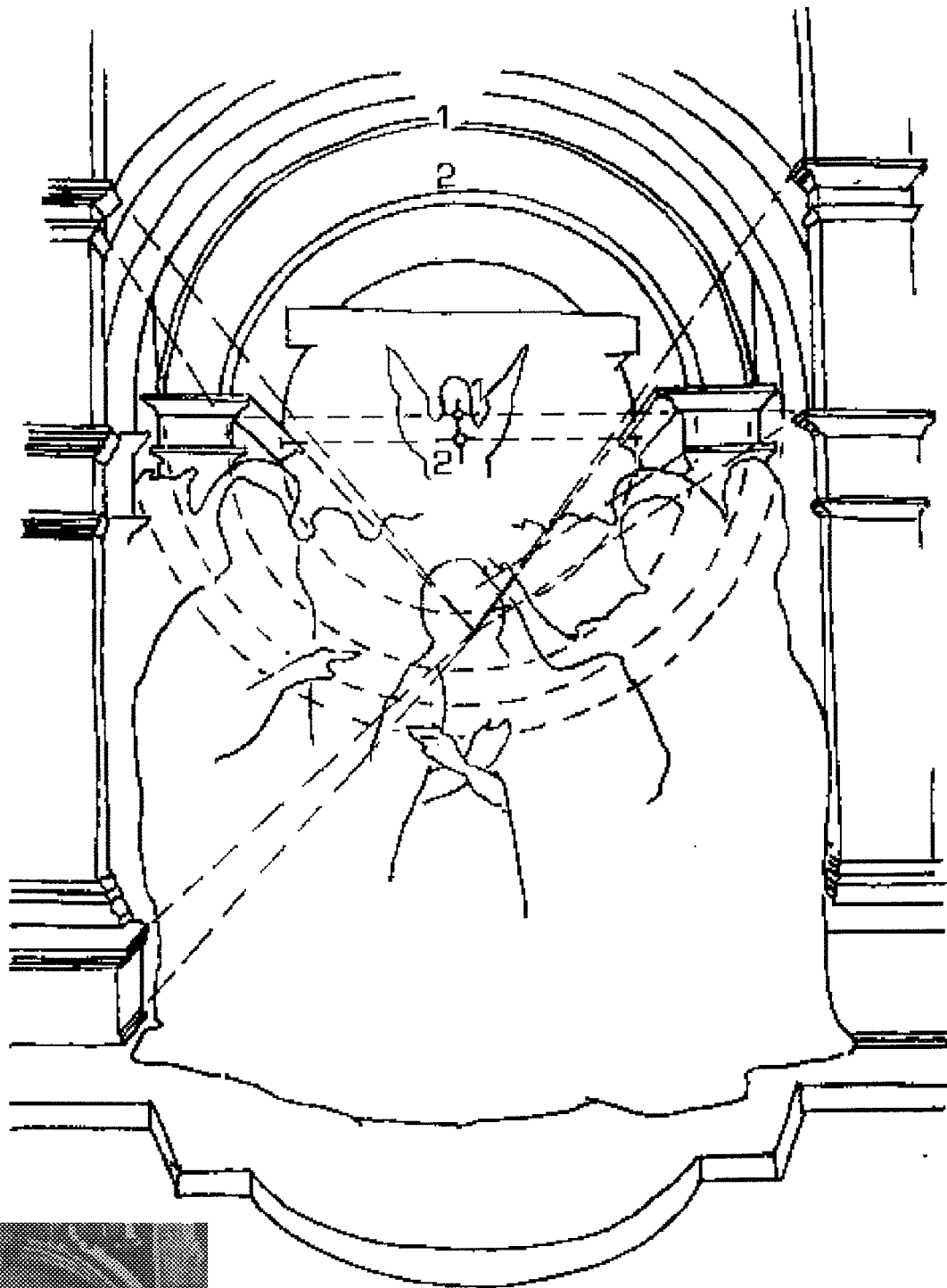
2.1.9. Mestres de la Magrana,
 Retaule de la Mare de Déu
 de la Magrana
 (c. 1500),
Pentecostès.
 Seu de Perpinyà.

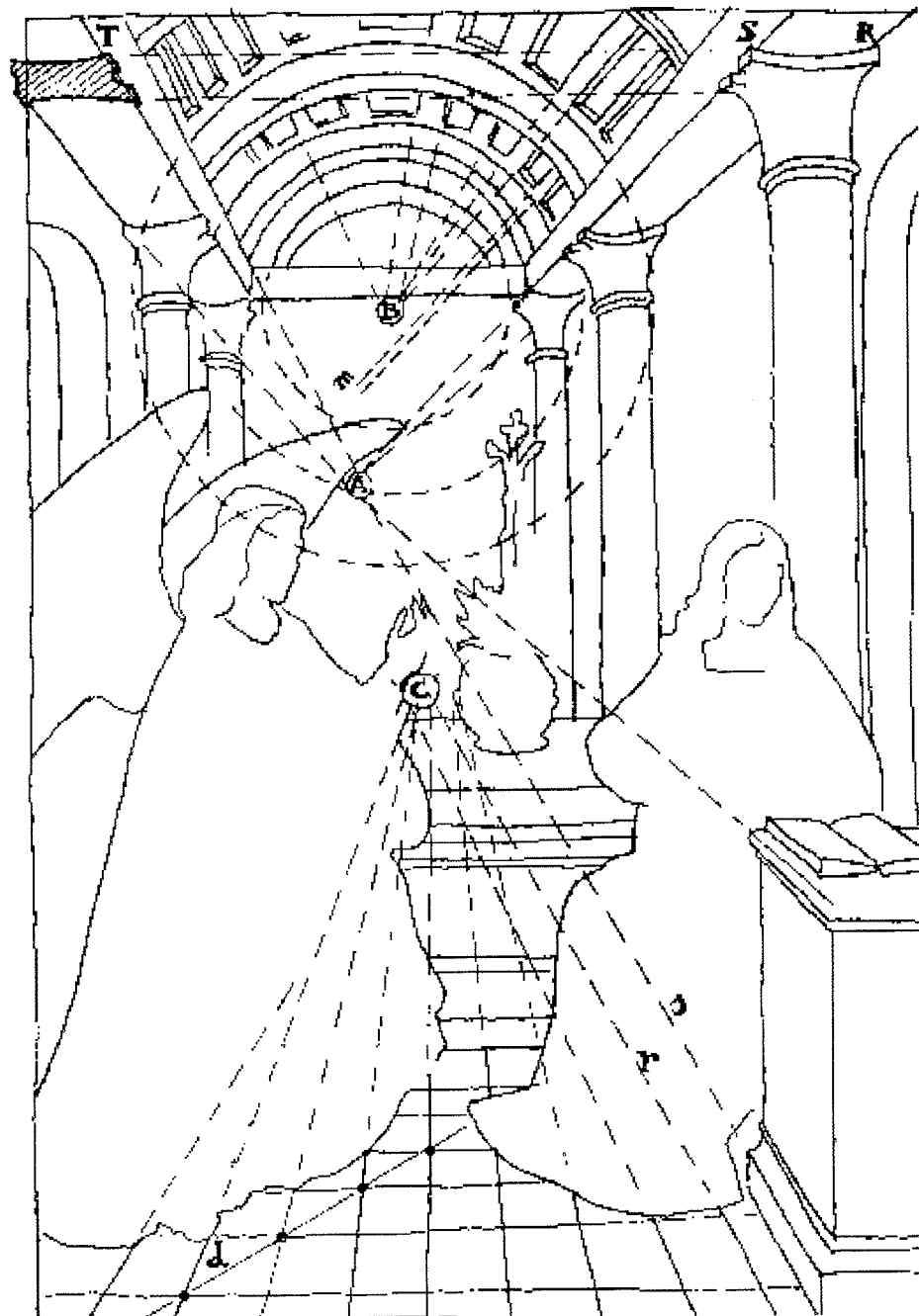
2.1.10. Mestres de la Magrana,
 Retaule de la Mare de Déu de la Magrana (c. 1500),
Dormició de Maria. Seu de Perpinyà.

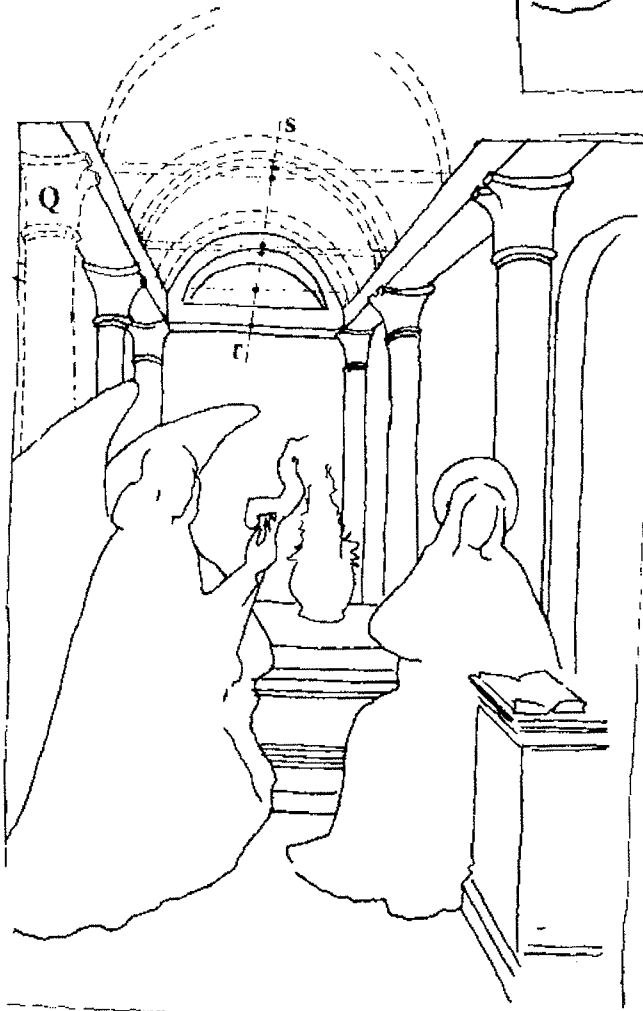
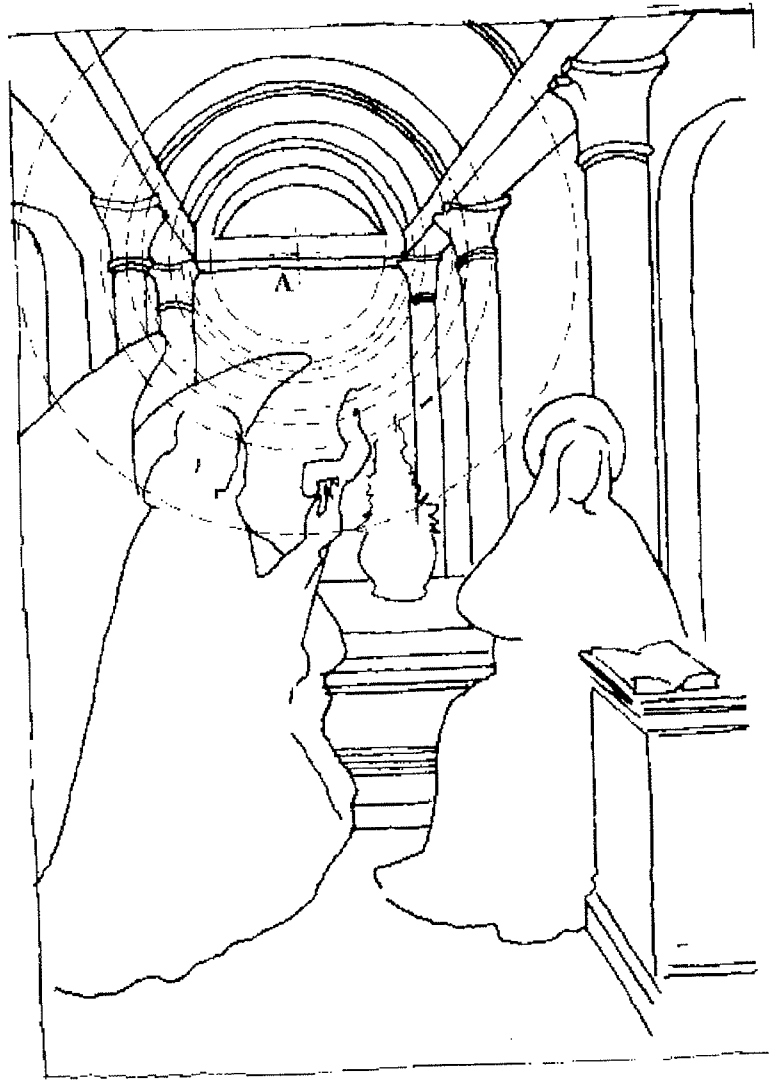

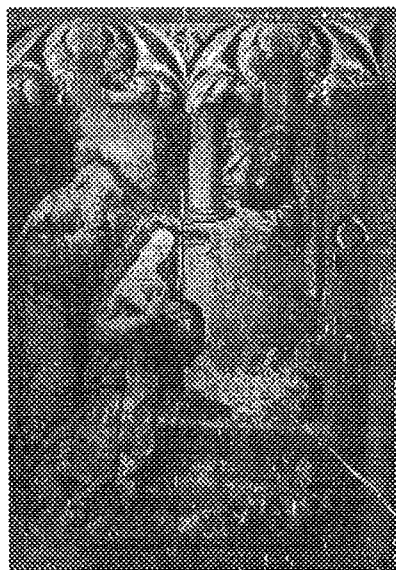
2.1.11. Mestres de la Magrana,
 Retaule de la Mare de Déu de la Magrana
 (c. 1500),
Coronació de Maria.
 Seu de Perpinyà.

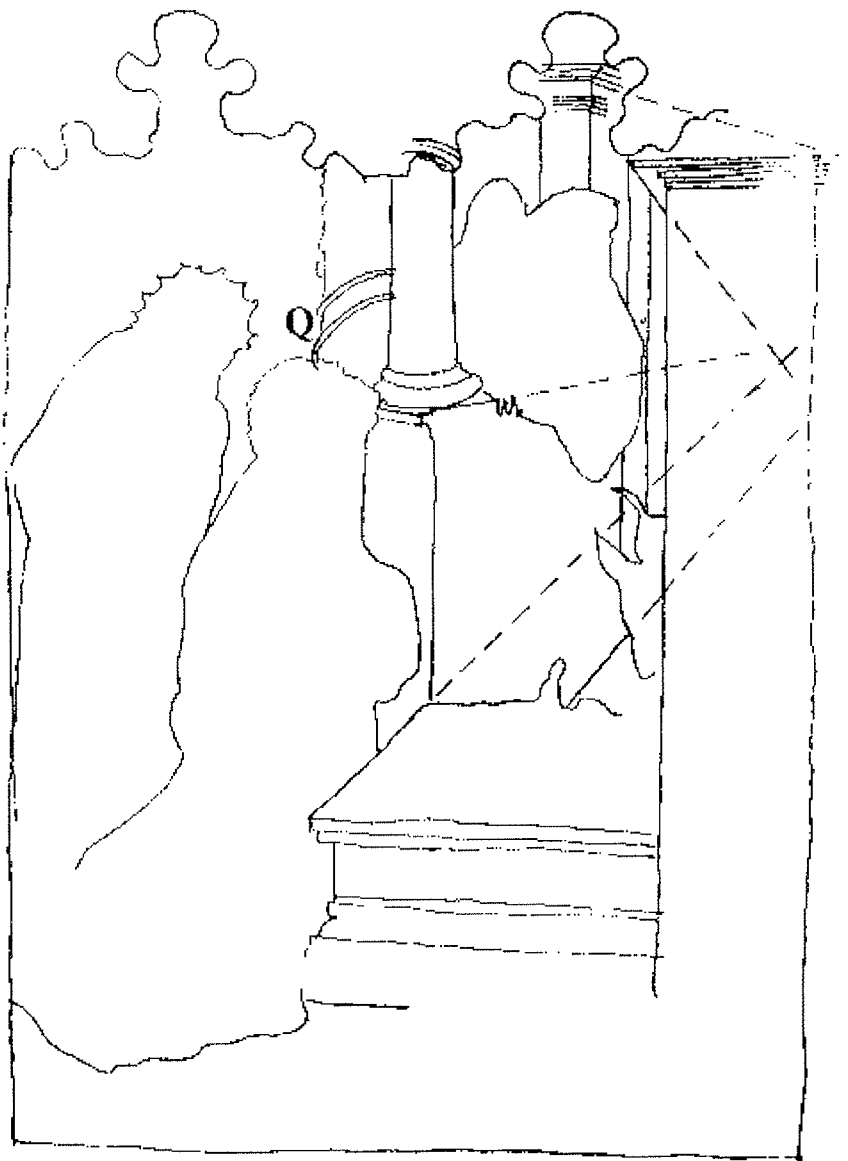
2.1.12a. Pere de Fontaines,
 Retaule de Sant Feliu de Girona
 (1517-1518),
Anunciació.
 Girona, MAG.

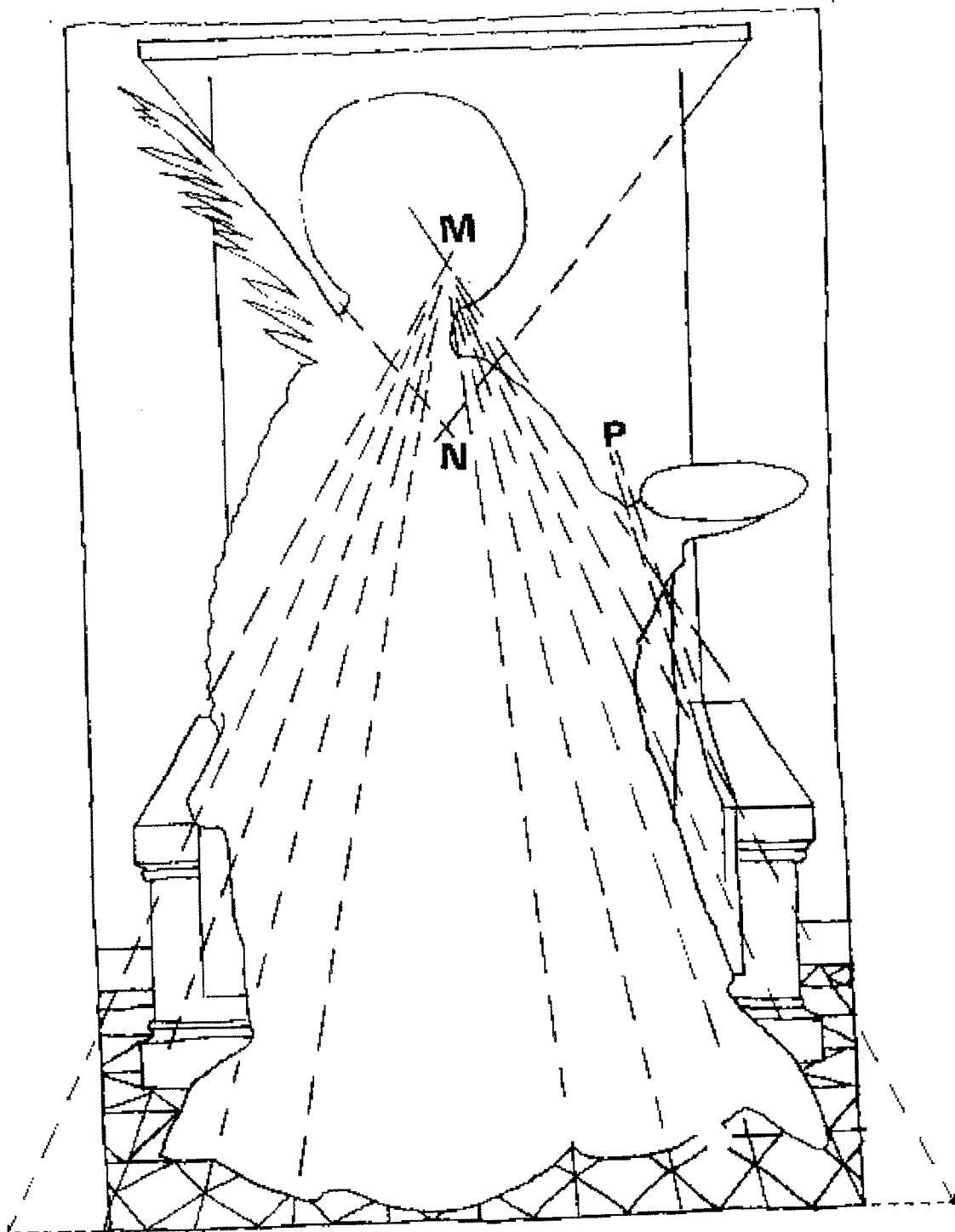
2.1.12bc. Pere de Fontaines,
Retaule de Sant Feliu de Girona
(1517-1518),
Anunciació.
Girona, MAG.

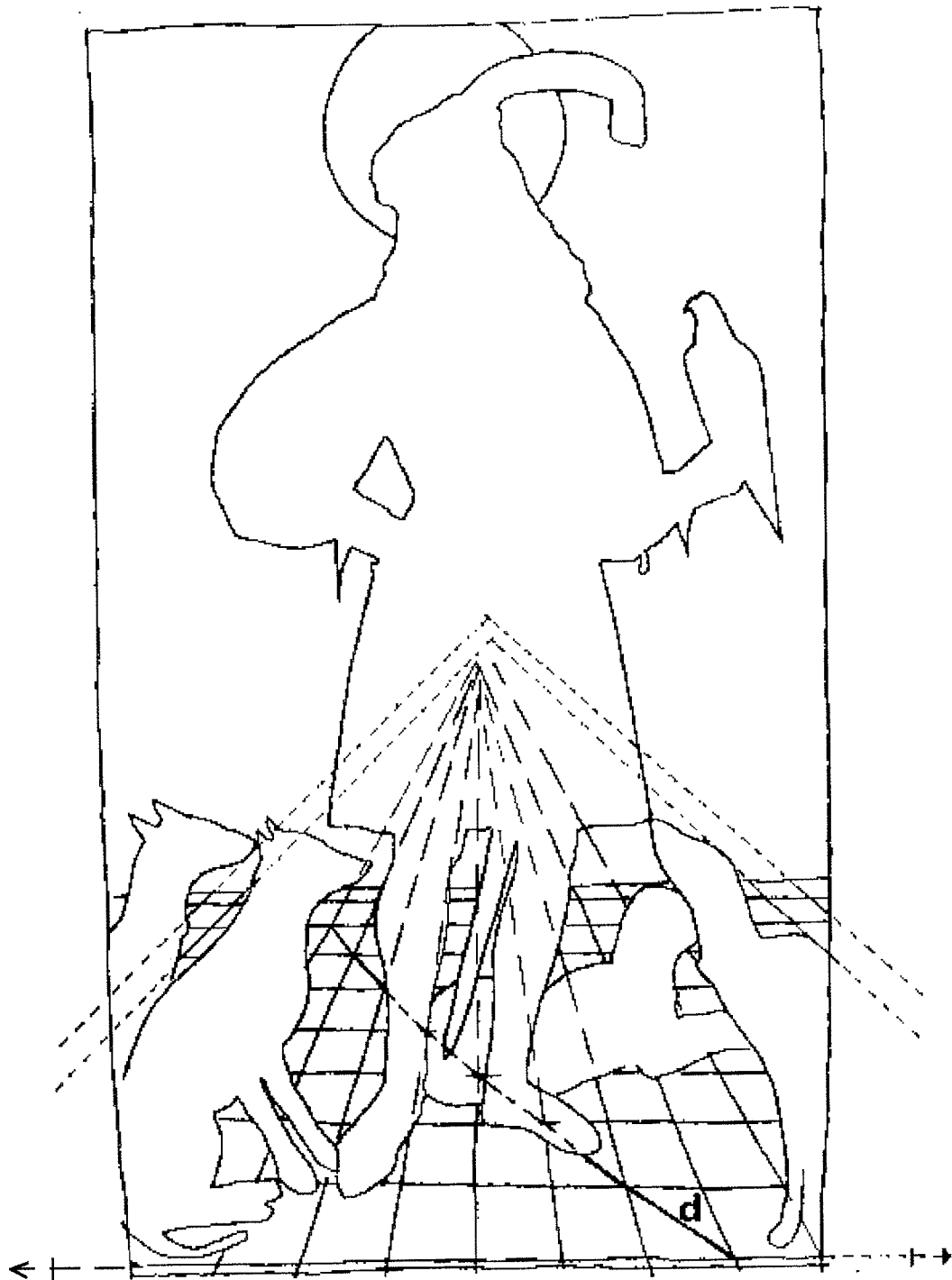
2.1.13. Pere de Fontaines,
Retaule de Sant Feliu de Girona
(1517-1518),
Adoració dels pastors.
Girona, MAG.

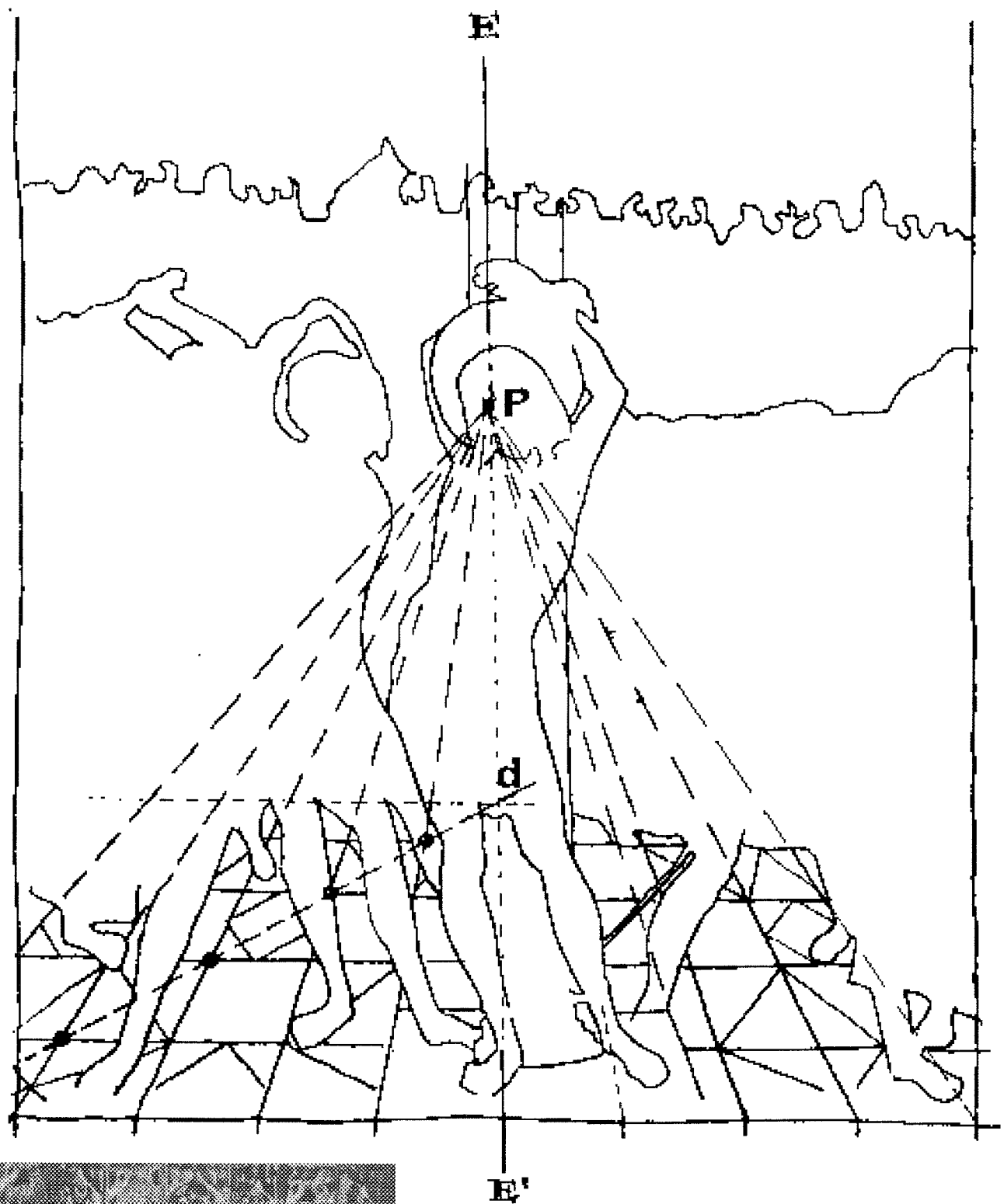
2.1.14. Pere de Fontaines,
Retaule de Sant Feliu de Girona
(1517-1518),
Epifania.
Girona, MAG.

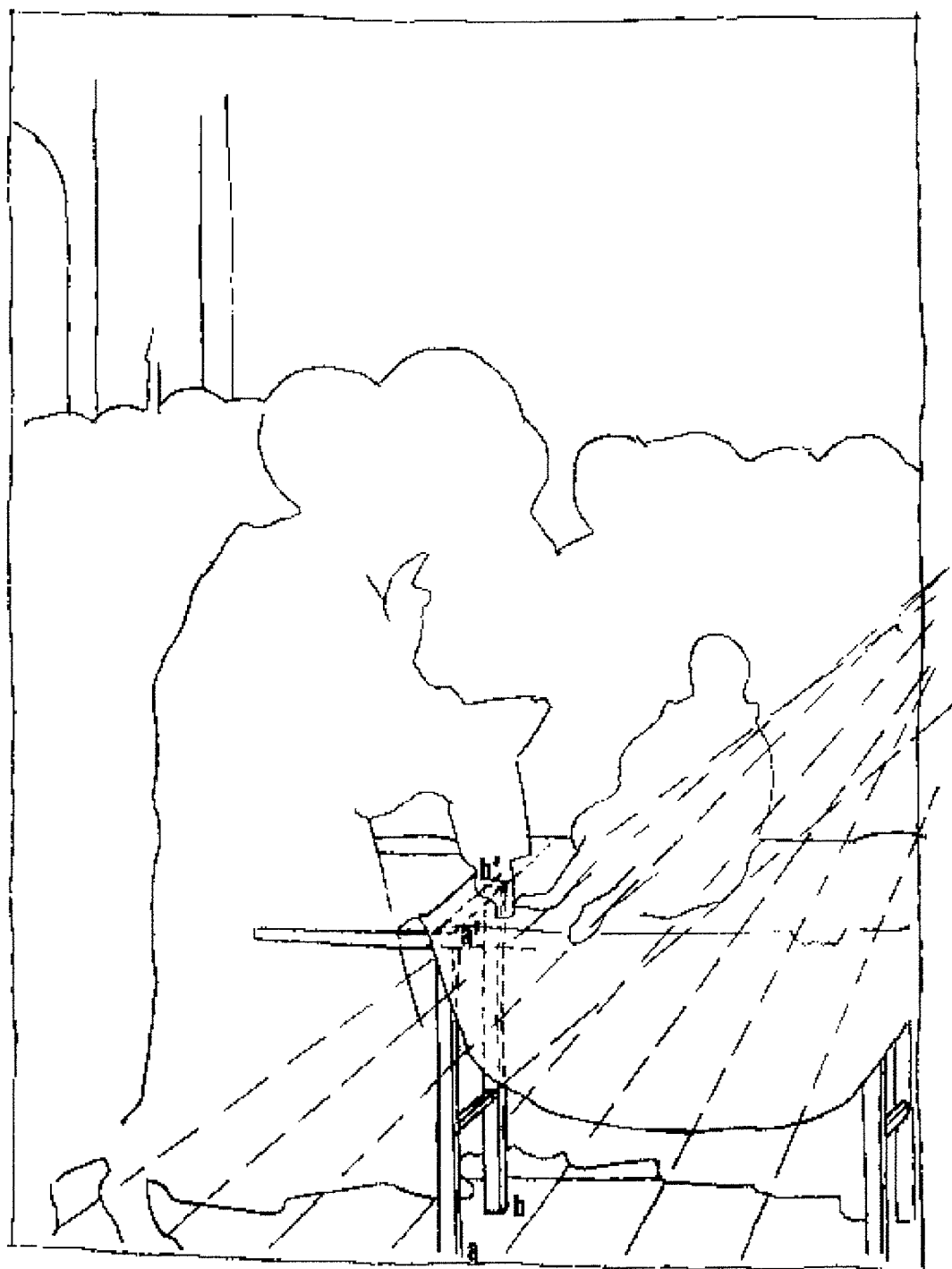
2.1.15. **Joan Gascó**,
 Retaule de Santa Llúcia
 de Sant Joan de les Abadesses
 (1505),
Santa Llúcia.
 Vic, MEV.

2.1.16. Joan Gascó
 Retaule de Sant Julià de Vilamirosa
 (1508),
Sant Julià.
 Vic, col. part.

2.1.17. Joan Gascó,
 Retaule de Sant Pere de Vilamajor
 (1513-1516),
Flagel·lació de Crist
 (destruït el 1936).

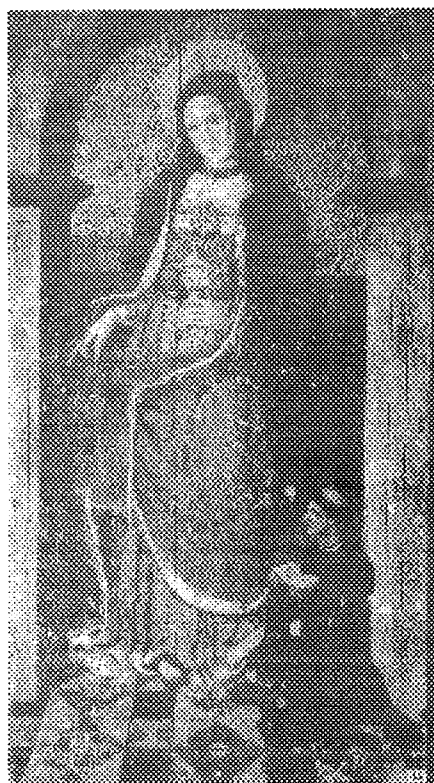
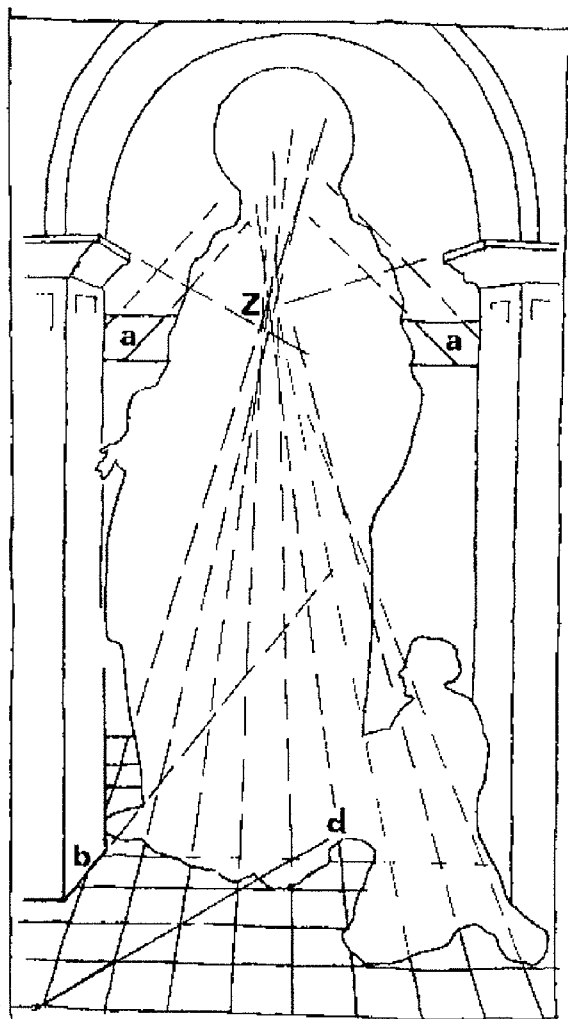
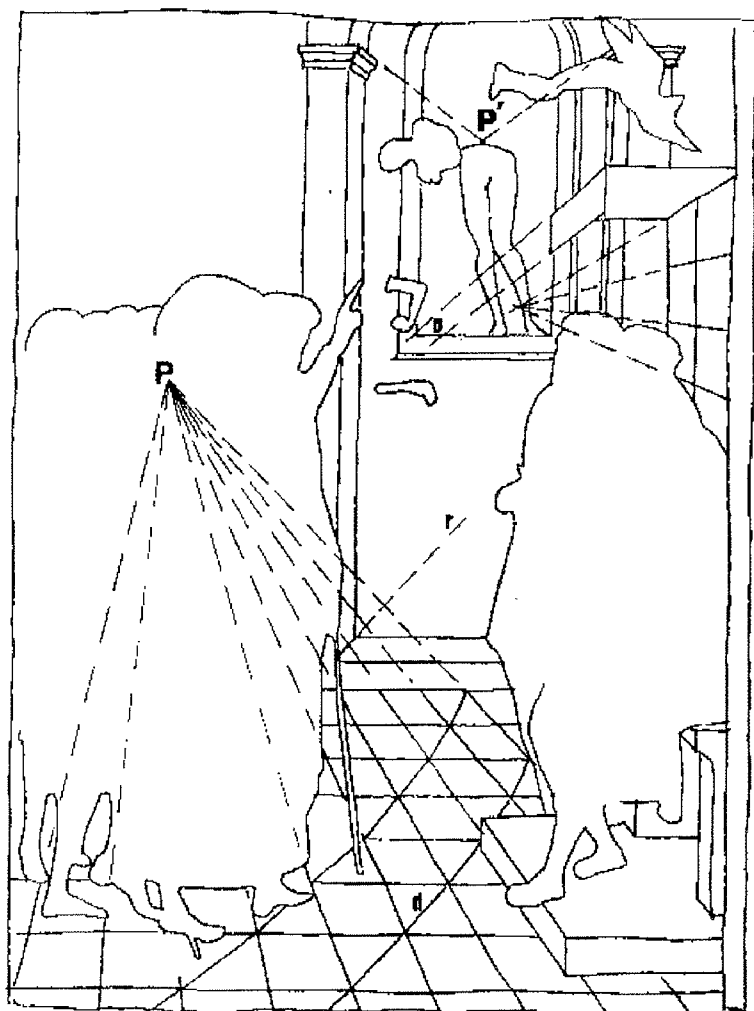

2.1.18. Joan Gascó,
 Retaule de Sant Pere de Vilamajor
 (1513-1516),
Resurrecció de Tabita
 (destruït el 1936).

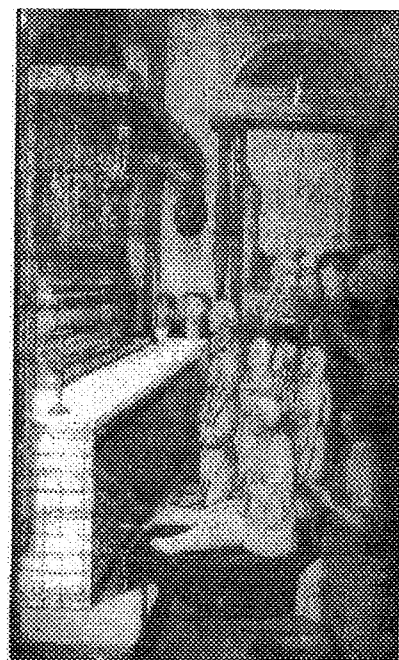
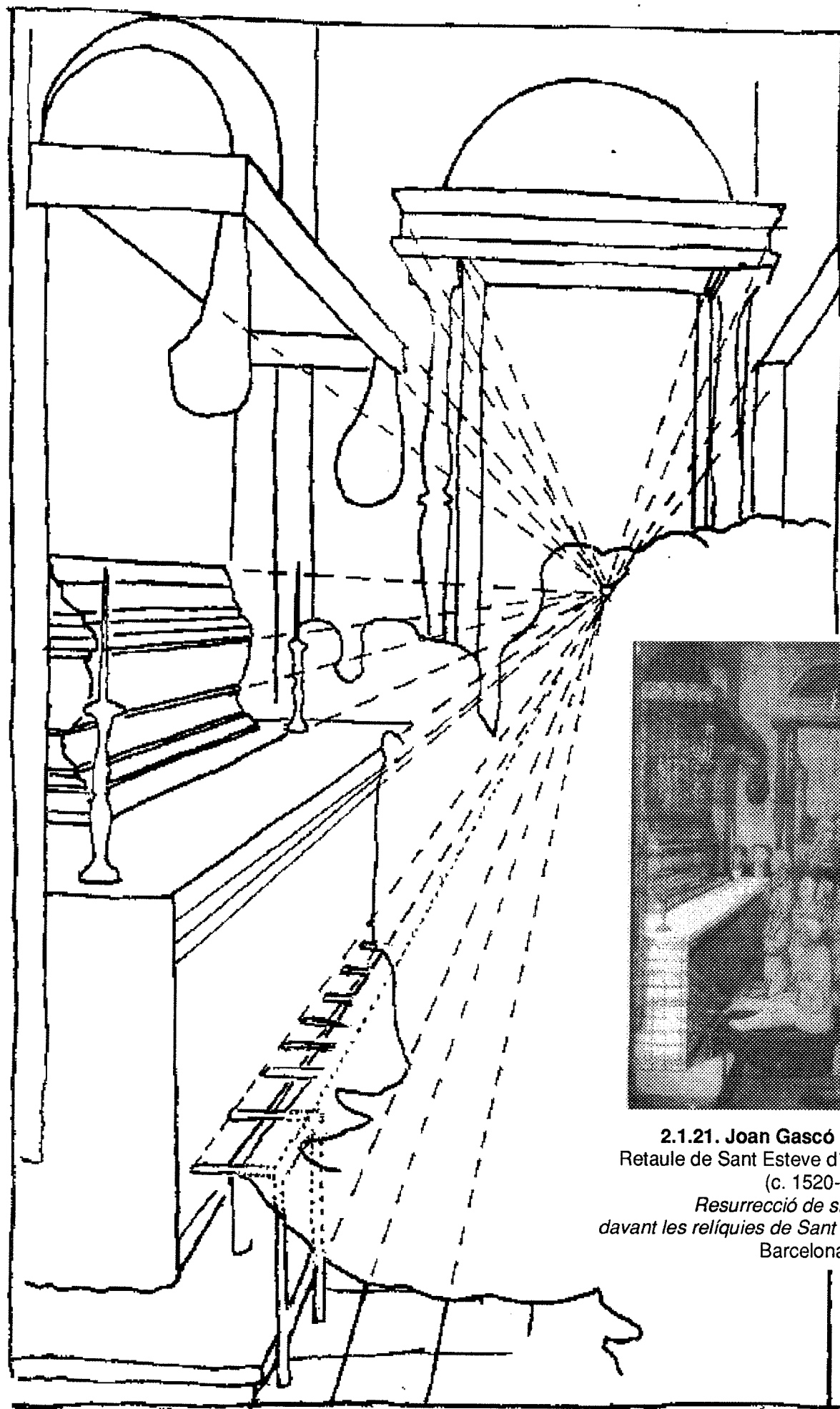

2.1.19. Joan Gascó,
Retaule de Sant Bartomeu
de l'Hospital de Pelegrins de Vic
(1513/1525),
Sant Bartomeu davant del pretor.
Barcelona, col. part.

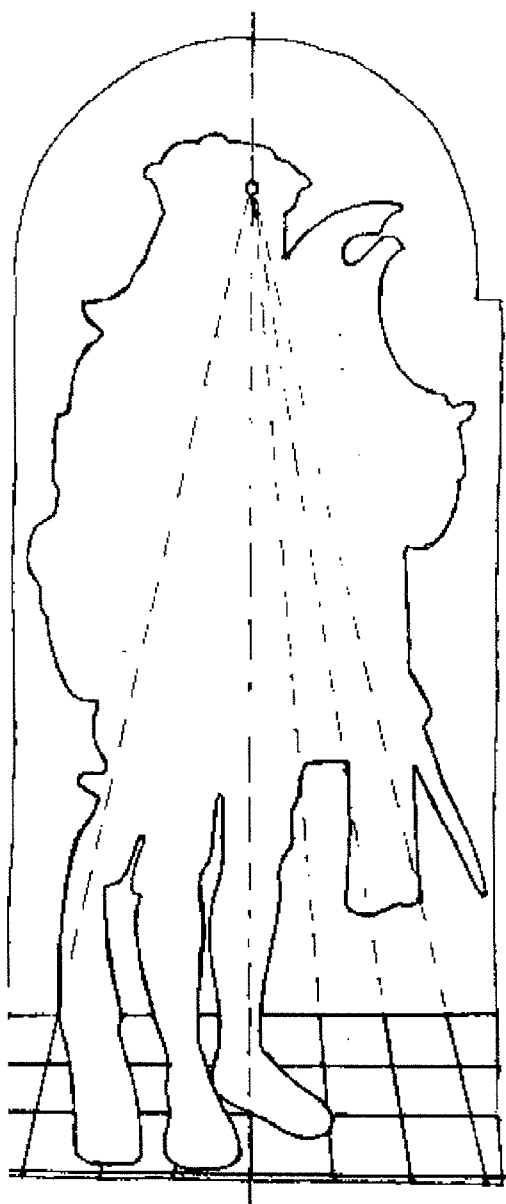
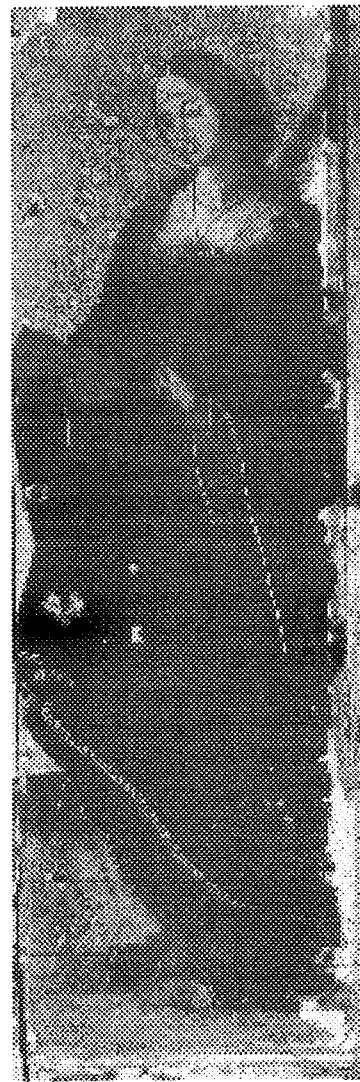

2.1.20. Joan Gascó (atrib.),
Retaule de Santa Magdalena de Joncadella
(c. 1515-1528),
Santa Magdalena. Vic, col. part.

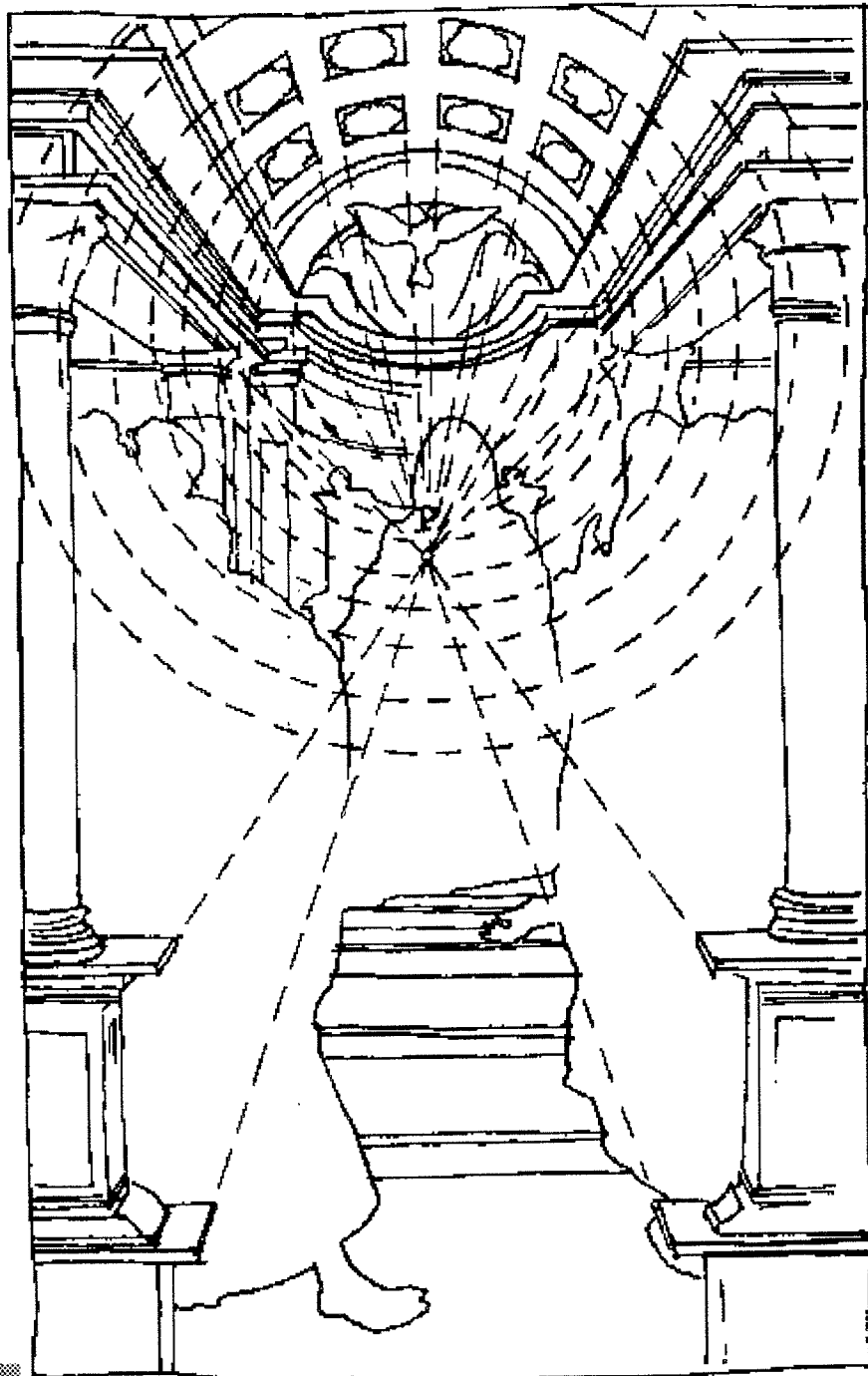
2.1.21. Joan Gascó (atrib.),
 Retaule de Sant Esteve d'En Bas
 (c. 1520-1525?),
Resurrecció de sis morts
davant les relíquies de Sant Esteve.
 Barcelona, MAC.

2.1.22. Joan Gascó (atrib.),
 Retaule de Sant Marçal i Sant Sebastià
 (c. 1520),
 taules de *Santa Magdalena*
i Santa Apol·lònia.
 Barcelona, MDB.

2.2.1. Aine Bru,
 Retaule de Sant Cugat del Vallès
 (1504-1507),
Sant guerrer.
 Barcelona, MAC.

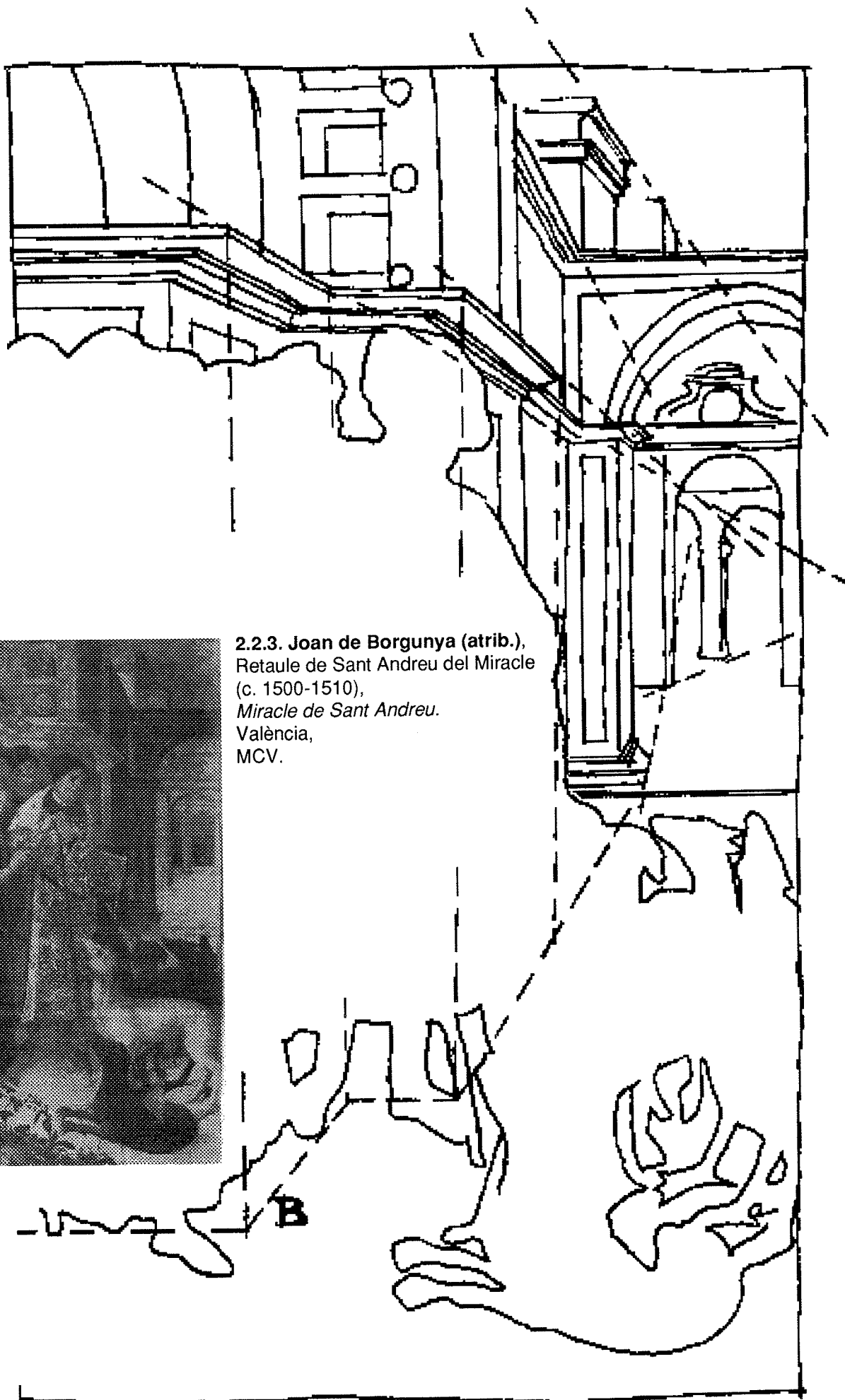

2.2.2. Joan de Borgunya (atrib.).
 Retaule de Sant Andreu del Miracle
 (c. 1500-1510),
Pentecostès.
 València, MCV.

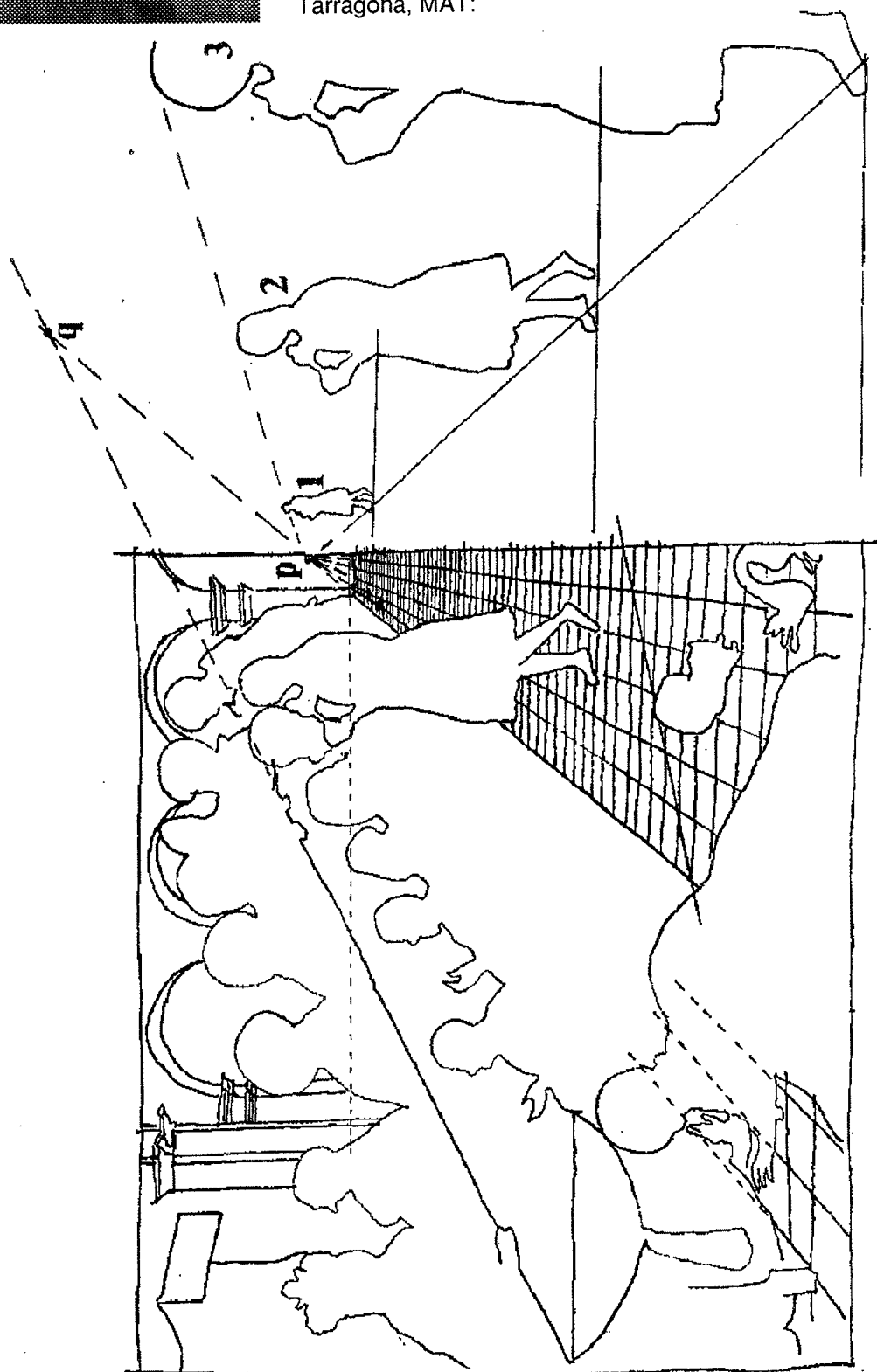

2.2.3. Joan de Borgunya (atrib.),
 Retaule de Sant Andreu del Miracle
 (c. 1500-1510),
Miracle de Sant Andreu.
 València,
 MCV.

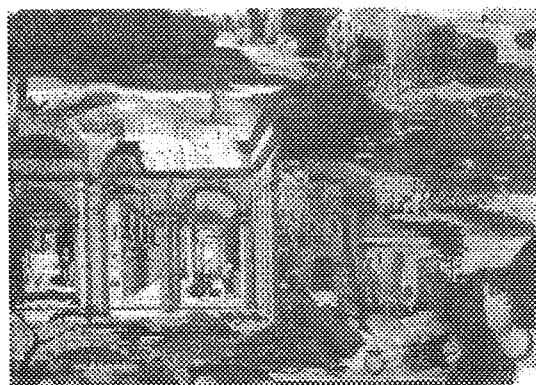
2.2.4. Joan de Borgunya,
 Retaule de Santa Magdalena (de Santes Creus?)
 (1510),
Magdalena renta els peus de Crist.
 Tarragona, MAT:

2.2.5. Joan de Borgunya,
Retaule de Santa Magdalena (de Santes Creus?)
(1510),
Calvari.
Tarragona, MAT.

2.2.6. Joan de Borgunya (atrib.),

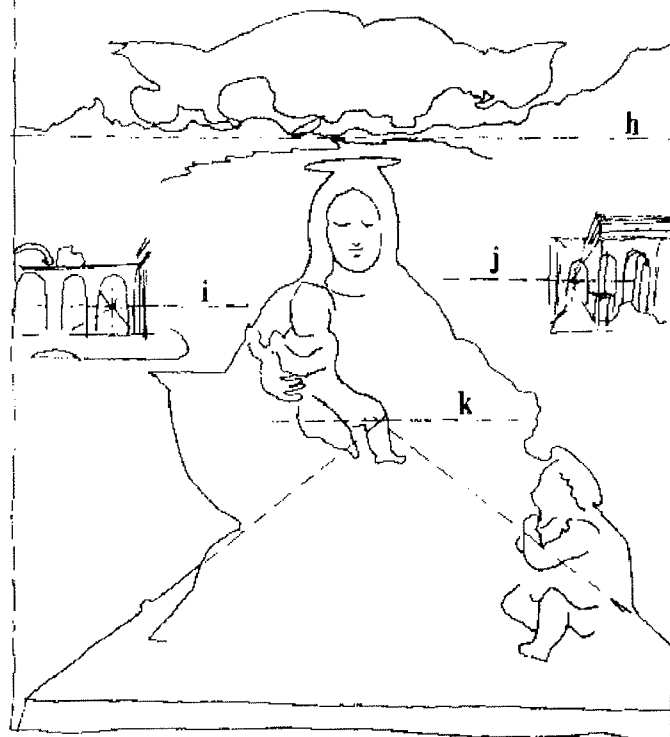
Mare de Déu del Mico

(del retaule de Santa Maria del Pi, de Barcelona?)

(c. 1512-1515?),

conjunt.

Barcelona, MAC.

2.2.7.

Joan de Borgunya (atrib.),

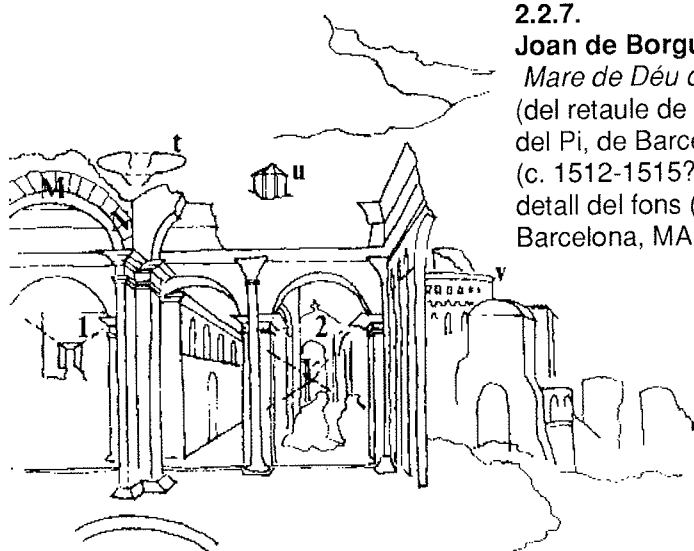
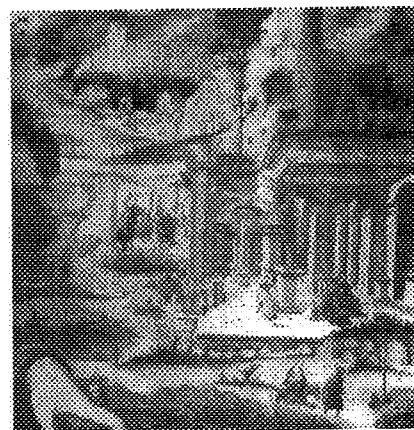
Mare de Déu del Mico

(del retaule de Santa Maria del Pi, de Barcelona?)

(c. 1512-1515?),

detall del fons (esquerra).

Barcelona, MAC.

2.2.8. Joan de Borgunya (atrib.),

Mare de Déu del mico

(del retaule de Santa Maria del Pi, de Barcelona?)

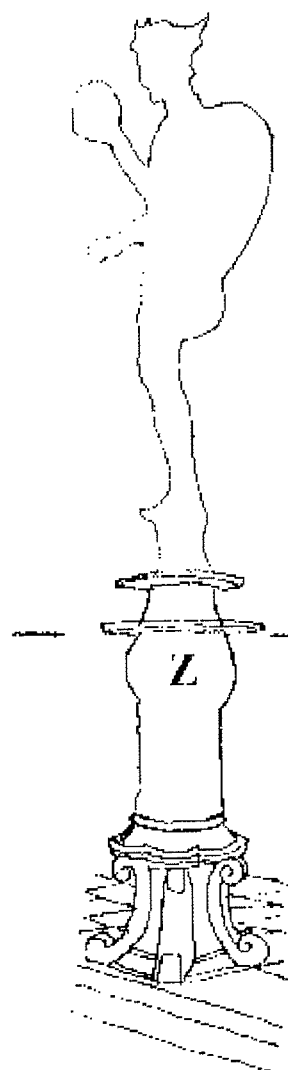
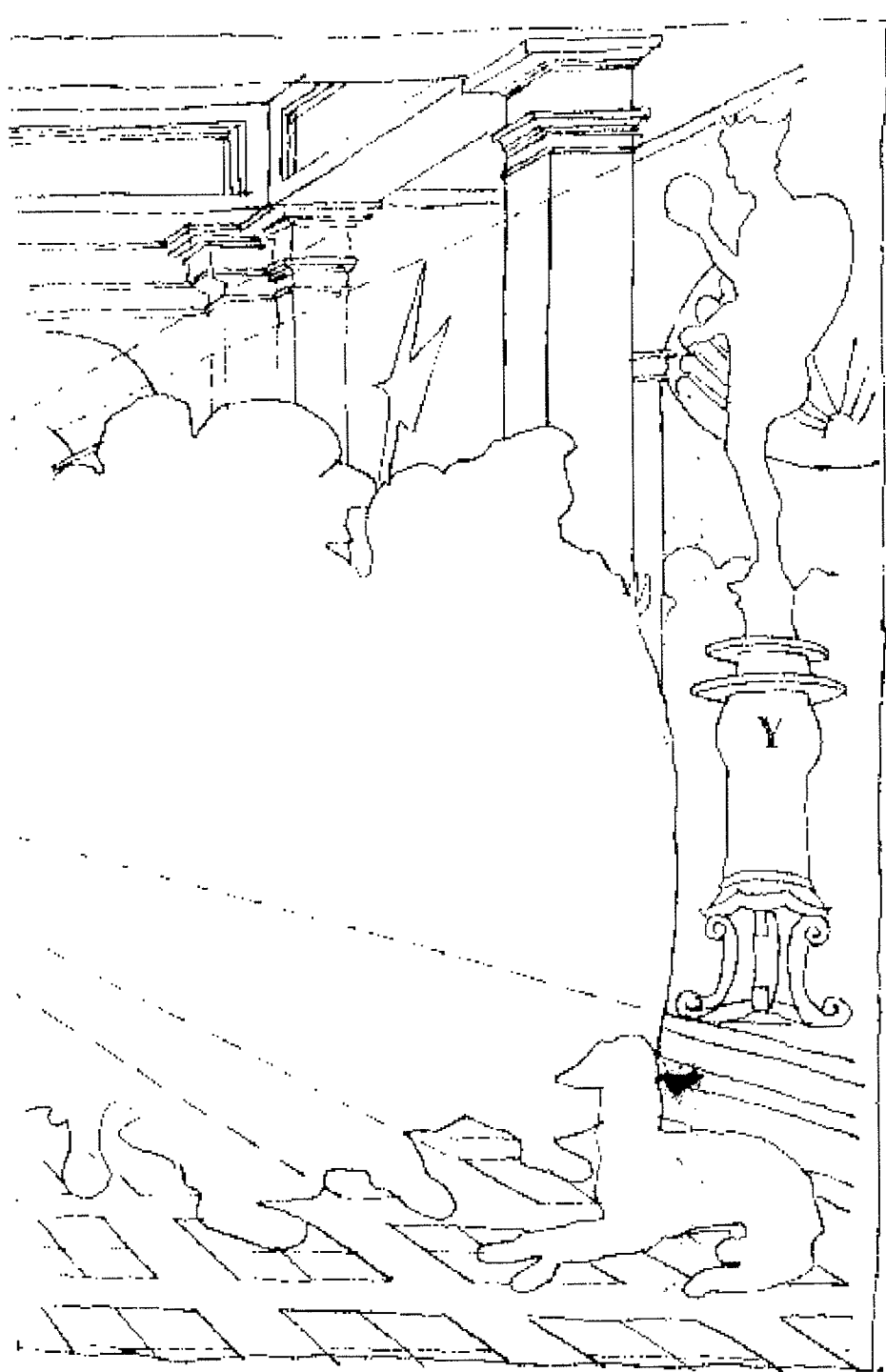
(c. 1510-1525?),

detall del fons (dreta).

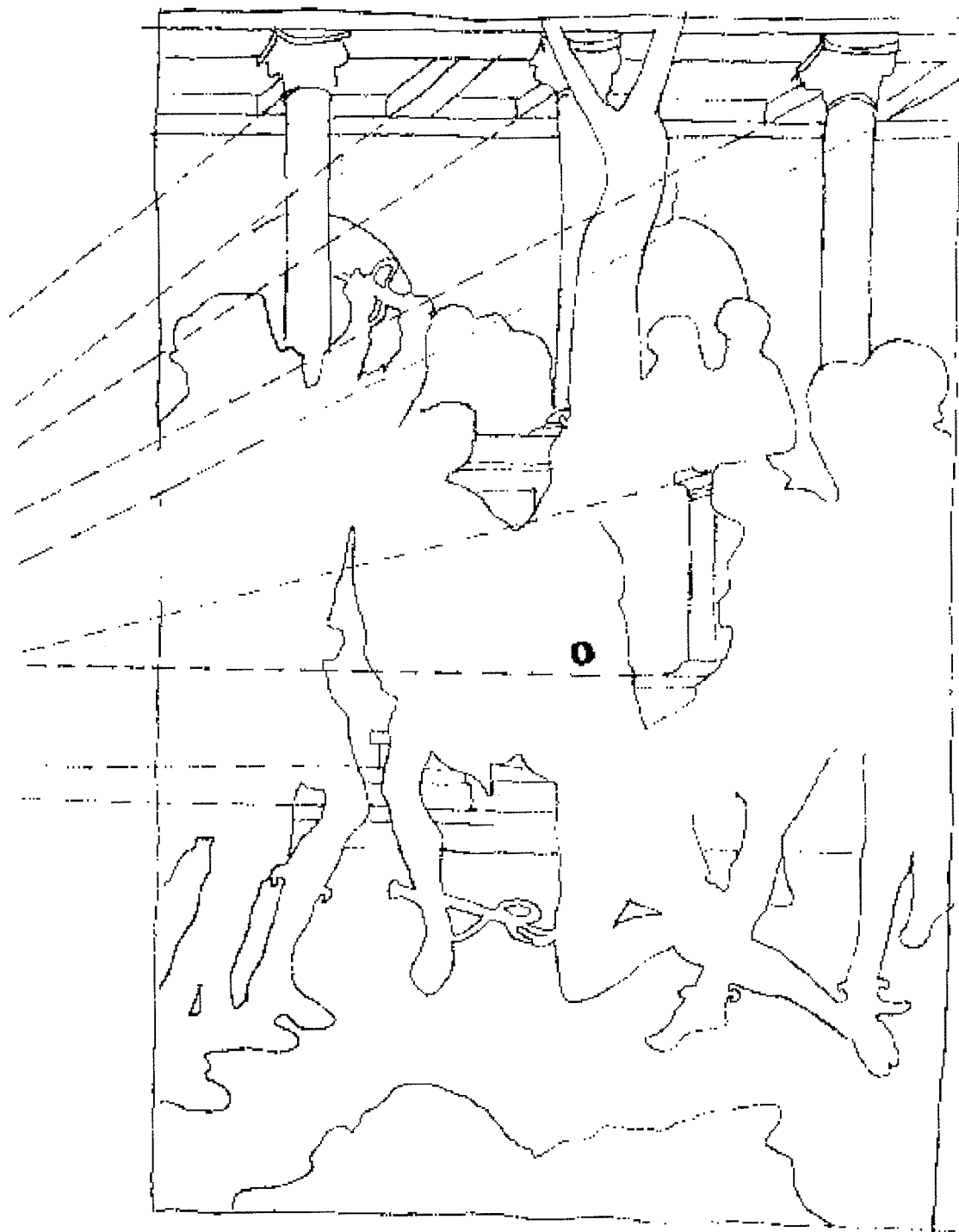
Barcelona, MAC.

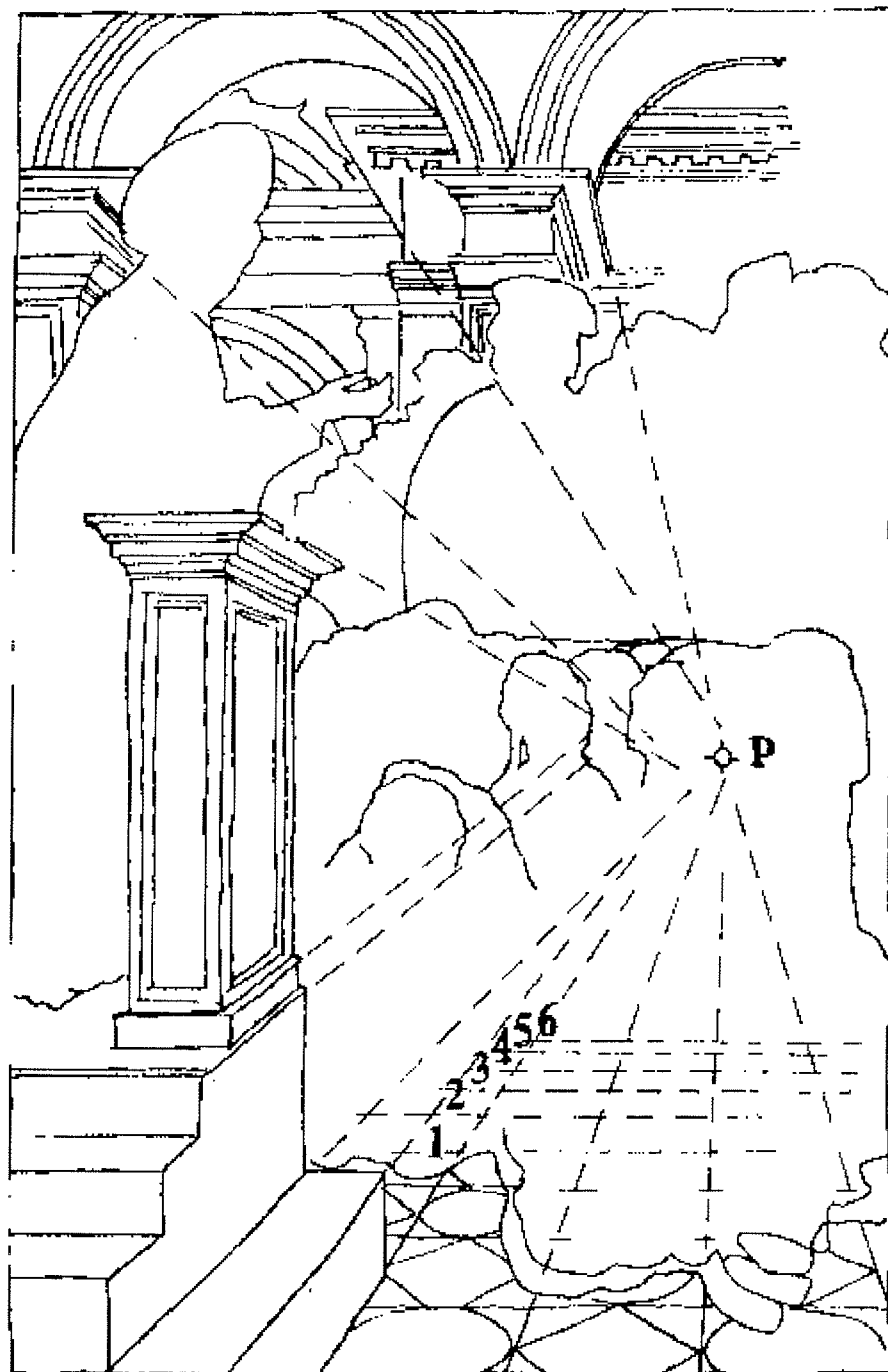

2.2.9. Joan de Borgunya (atrib),
 Retaule de Sant Bartomeu
 (c. 1510-1525),
Sant Bartomeu davant el pretor.
 Barcelona, col. part.

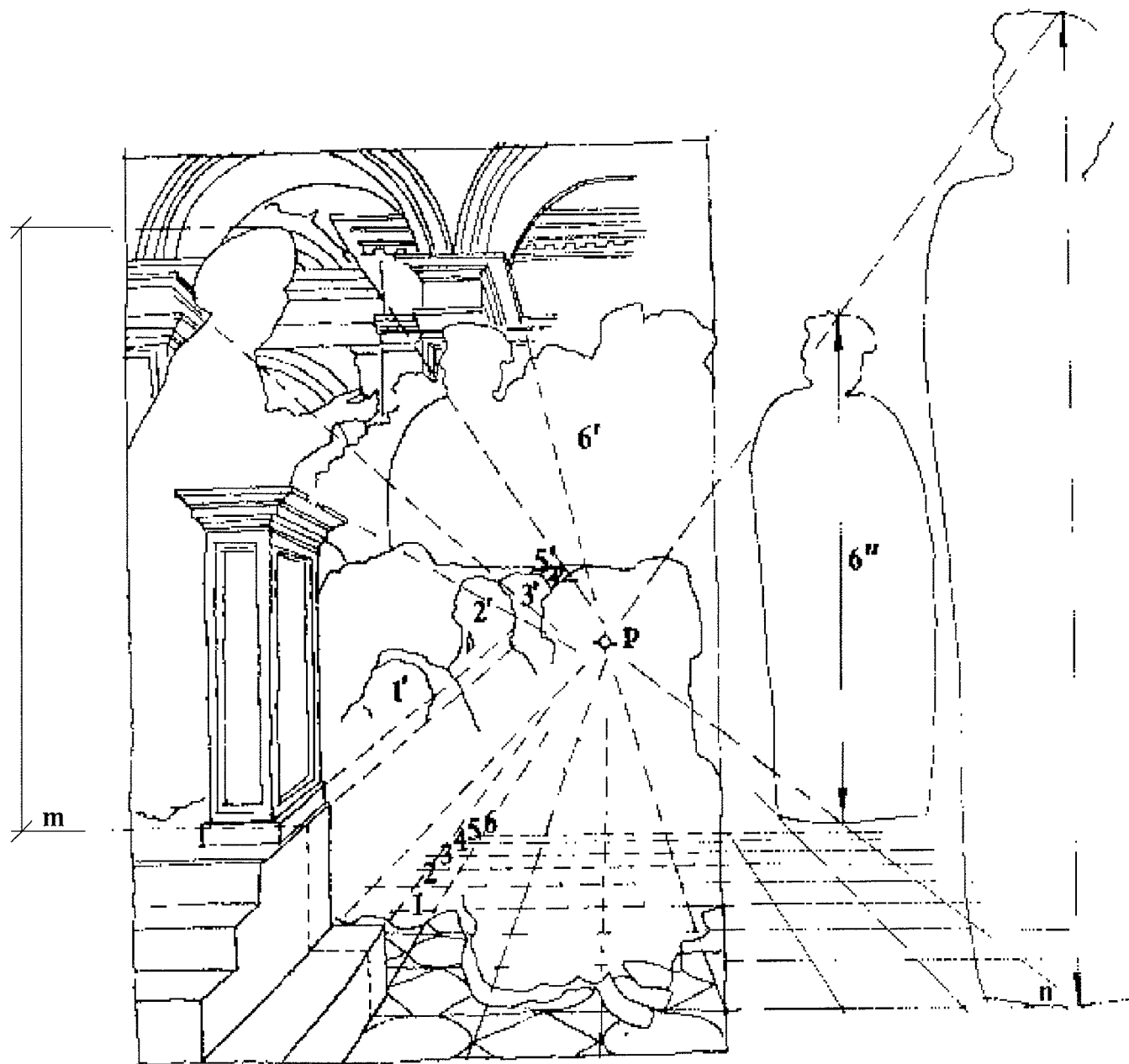
2.2.10. Joan de Borgunya (atrib.),
 Retaule de Sant Bartomeu
 (c. 1510-1525),
Flagel.lació de Sant Bartomeu.
 Barcelona,col. part.

a

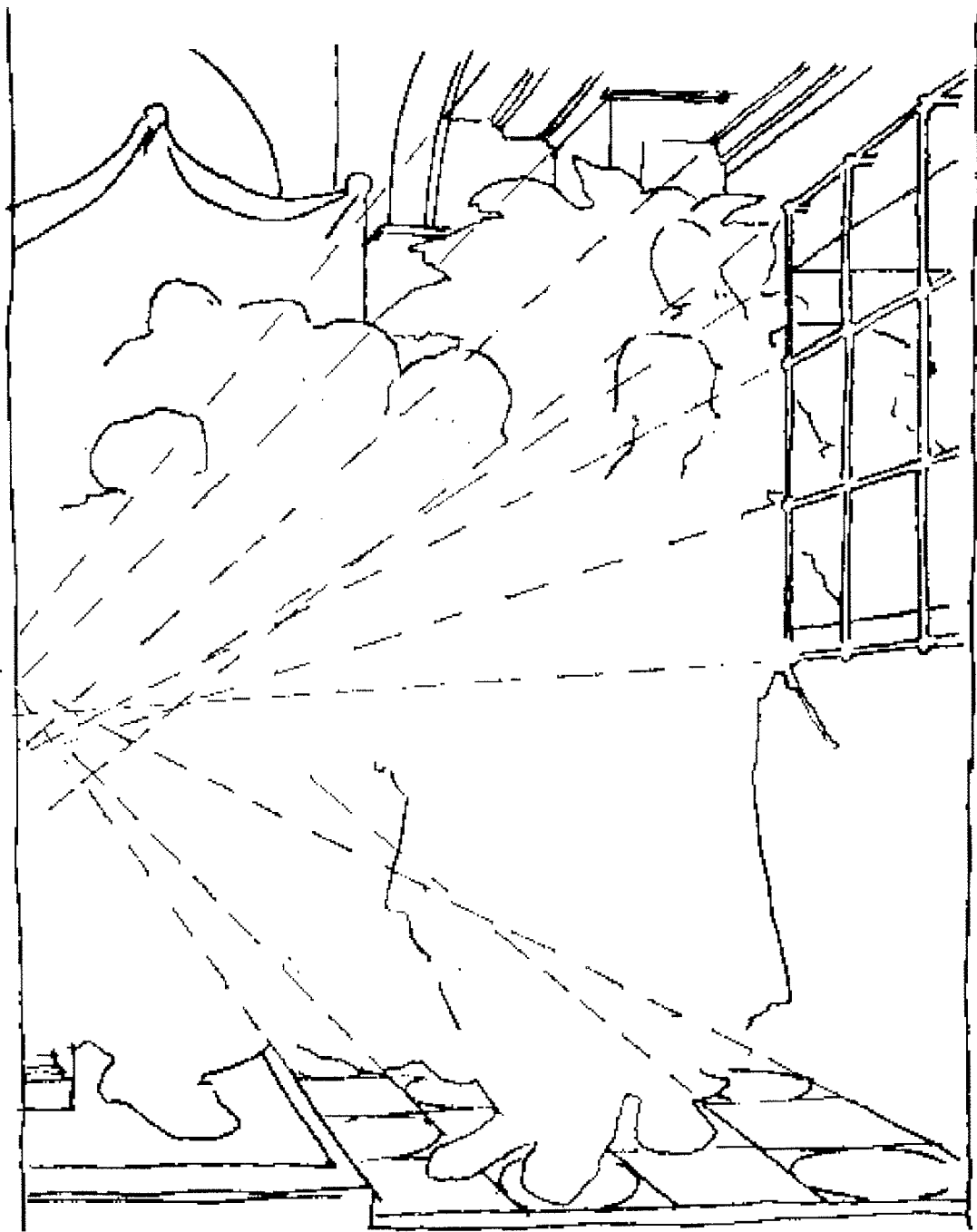

2.2.11a. Joan de Borgunya,
 Retaule de Sant Feliu de Girona
 (c. 1518-1520),
Predicació de Sant Feliu.
 Girona, MAG.

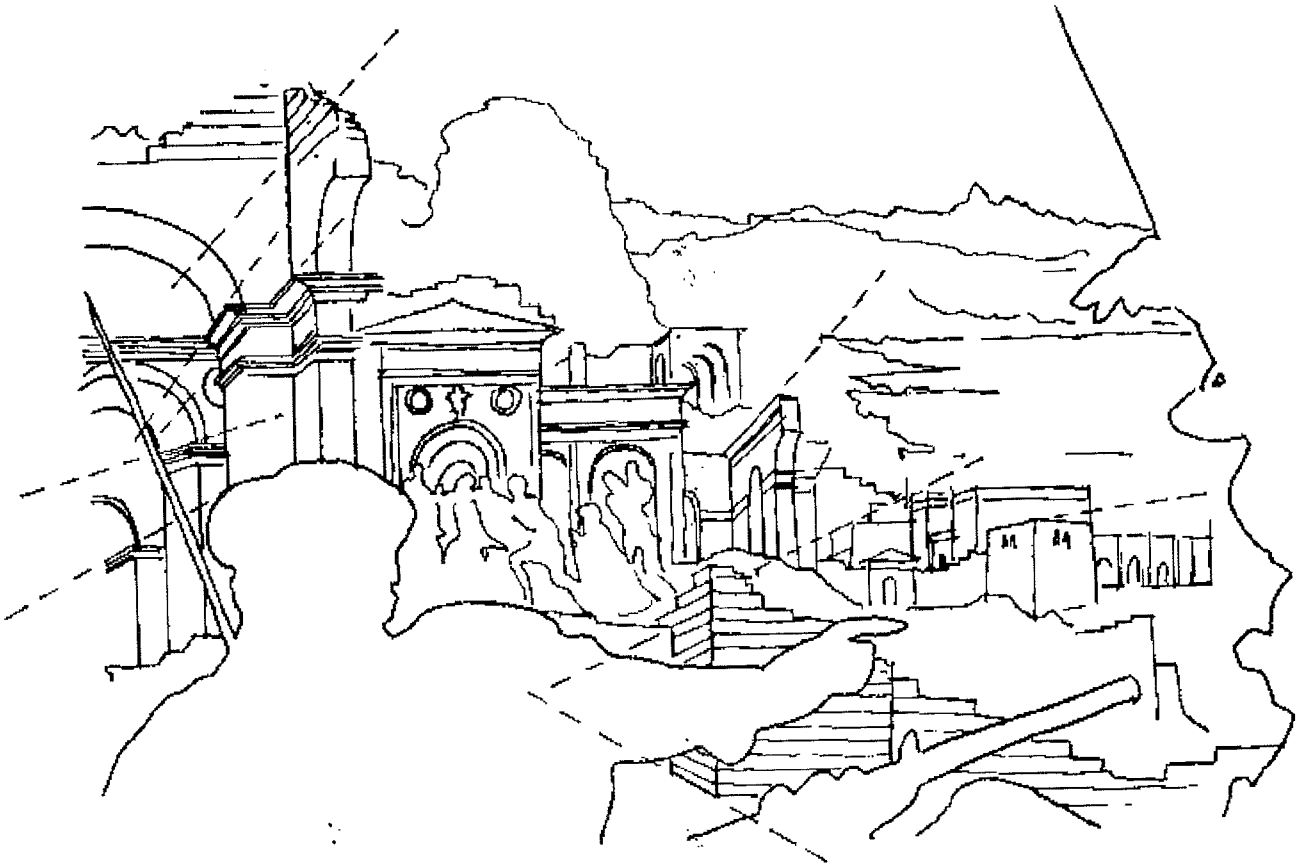
b

2.2.11b. Joan de Borgunya,
 Retaule de Sant Feliu de Girona
 (c. 1518-1520),
Predicació de Sant Feliu.
 Girona, MAG.

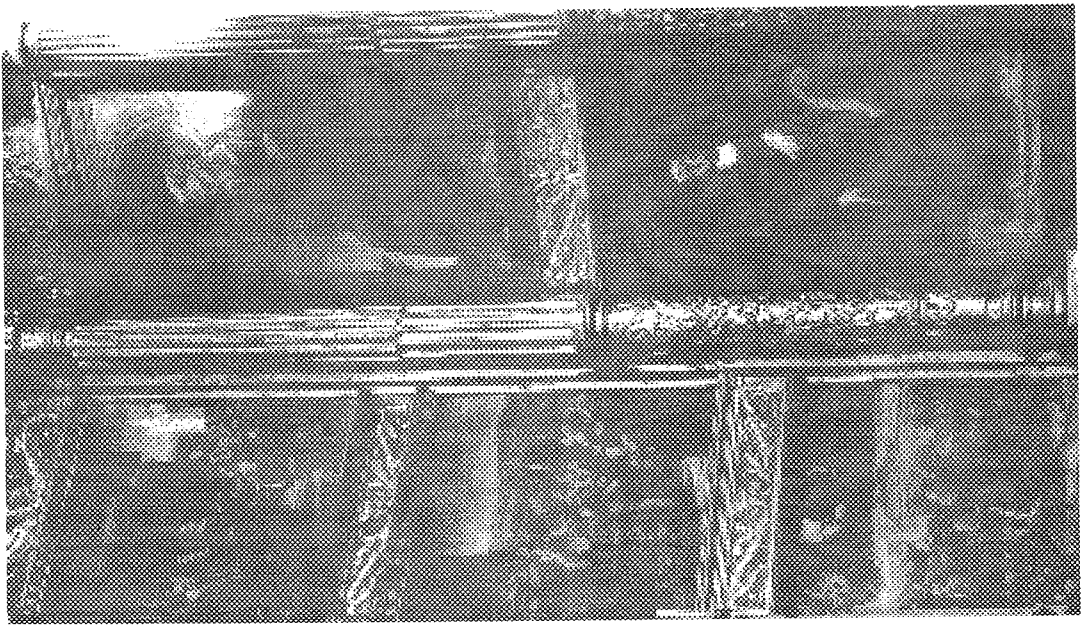

2.2.12. Joan de Borgunya,
 Retaule de Sant Feliu de Girona
 (c. 1518-1520),
Sant Feliu a la presó.
 Girona, MAG.

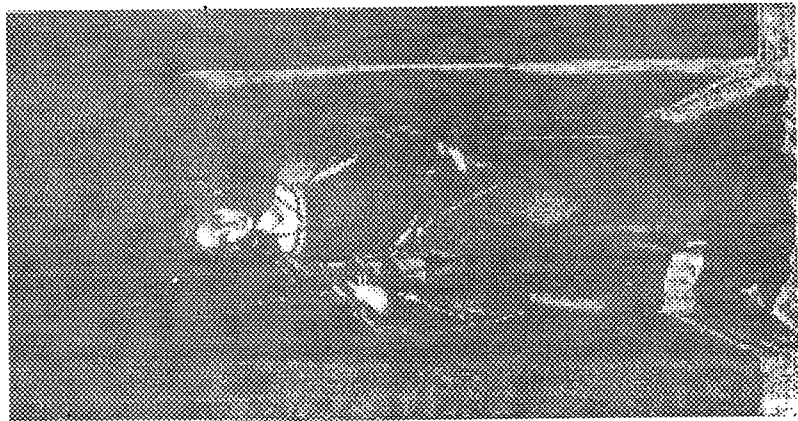
2.2.13. Joan de Borgunya,
 Retaule de Sant Feliu de Girona
 (c. 1518-1520),
Sant Feliu a l'eculi (conjunt).
 Girona, MAG.

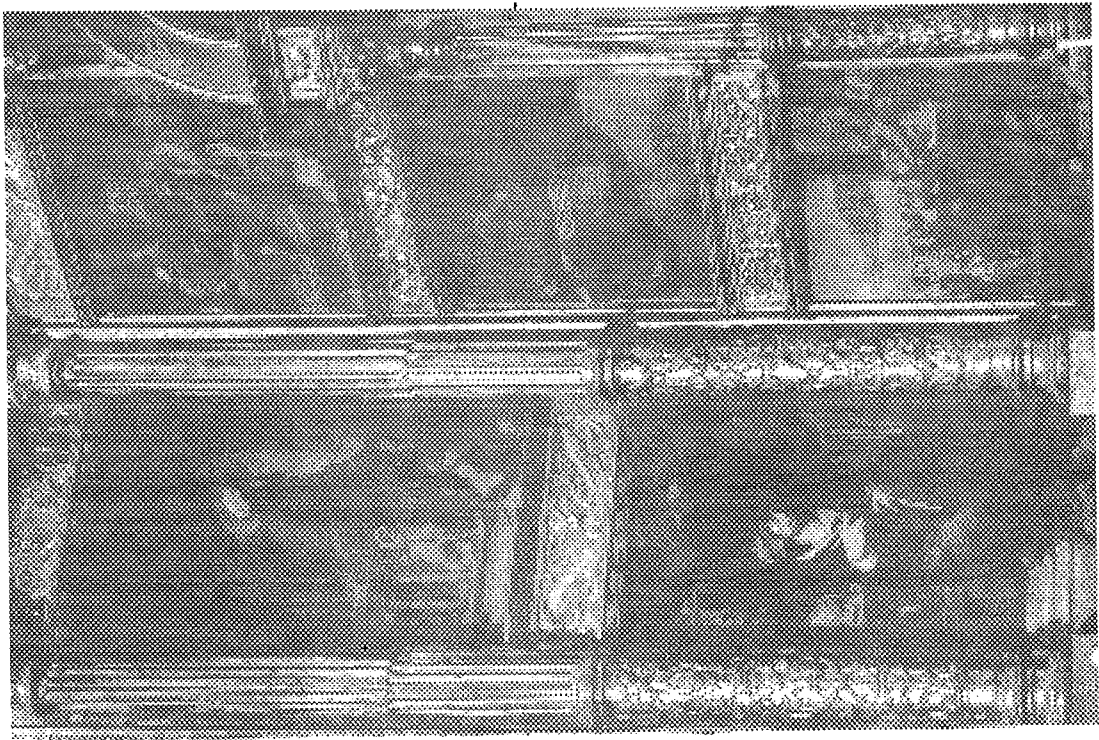
2.2.14 Joan de Borgunya,
 Retaule de Sant Feliu de Girona
 (c. 1518-1520),
Sant Feliu a l'eculi (detall fons).
 Girona, MAG.

2.2.17. Joan de Borgunya,
 Retaule de *Santa Úrsula*
 de la Seu de Girona (1520-1525),
 lateral dret
 (destruït el 1936 al santuari
 de Les Olives, Pla de l'Estany).

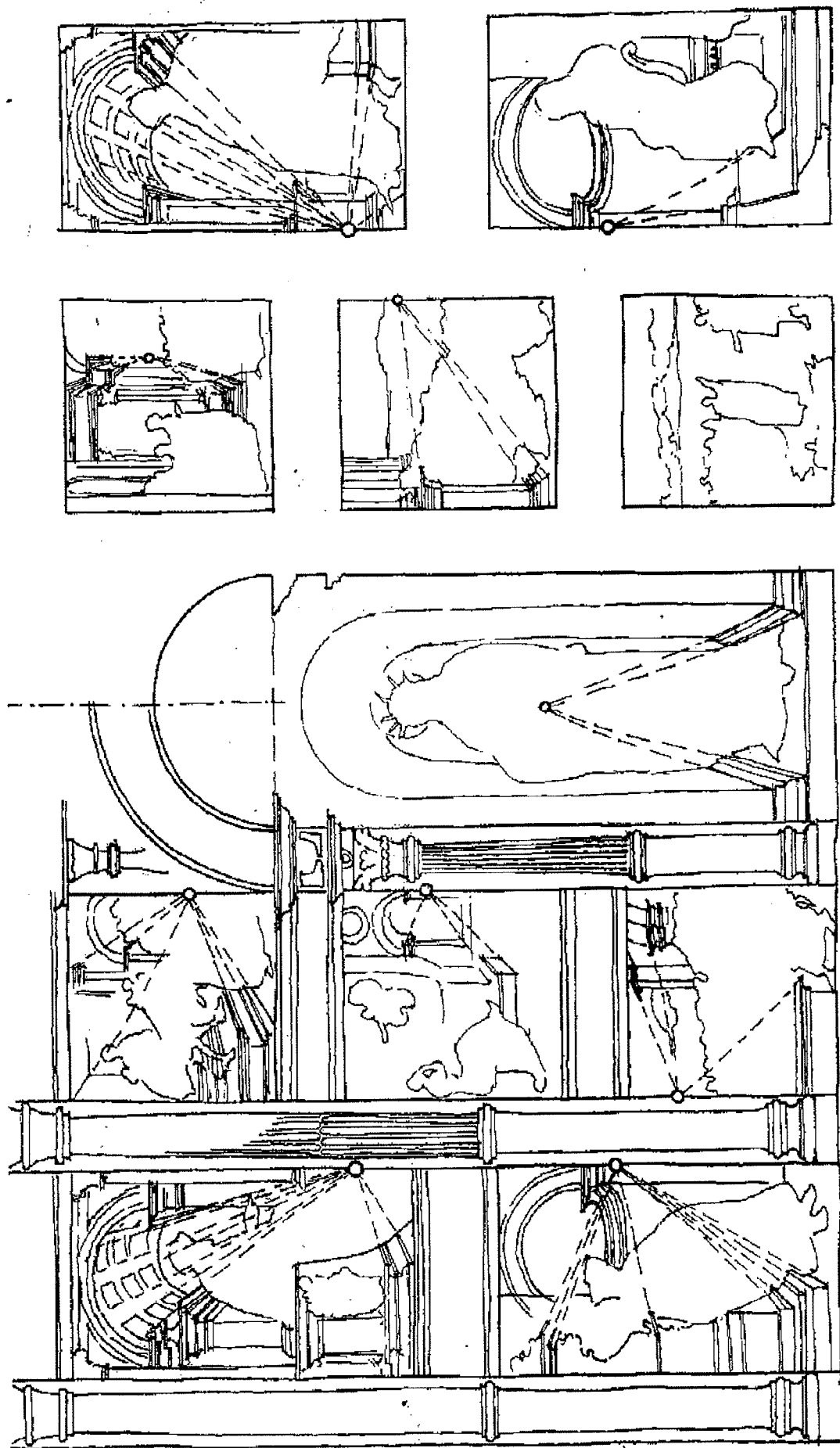

2.2.15 Joan de Borgunya,
 Retaule de Santa Úrsula
 de la seu de Girona (1520-1525),
Santa Úrsula. Girona, MAG.

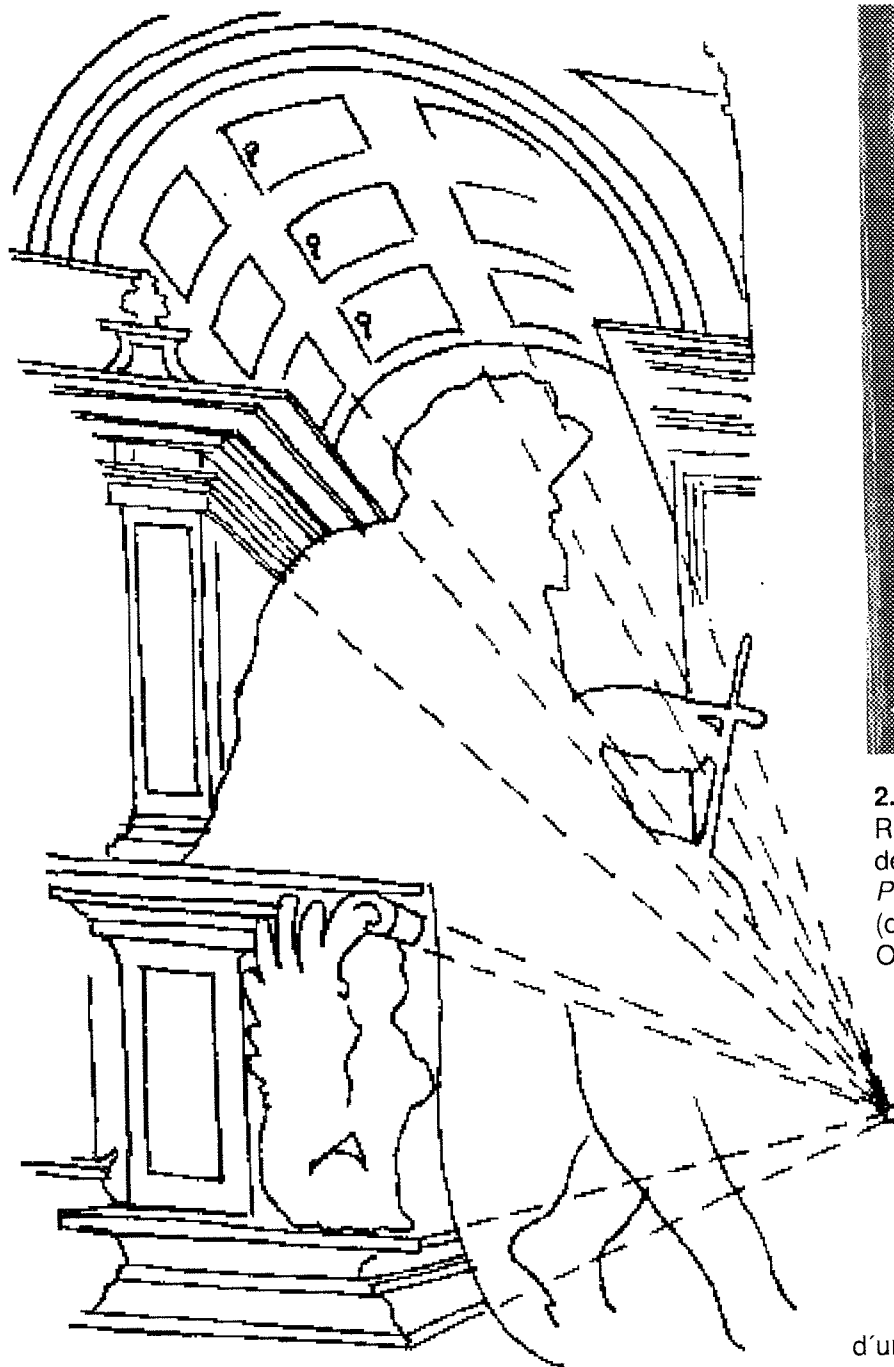
2.2.16. Joan de Borgunya,
 Retaule de *Santa Úrsula* de la Seu de Girona (1520-1525),
 lateral esquerre (destruït el 1936 al santuari de Les Olives, Pla de l'Estany).

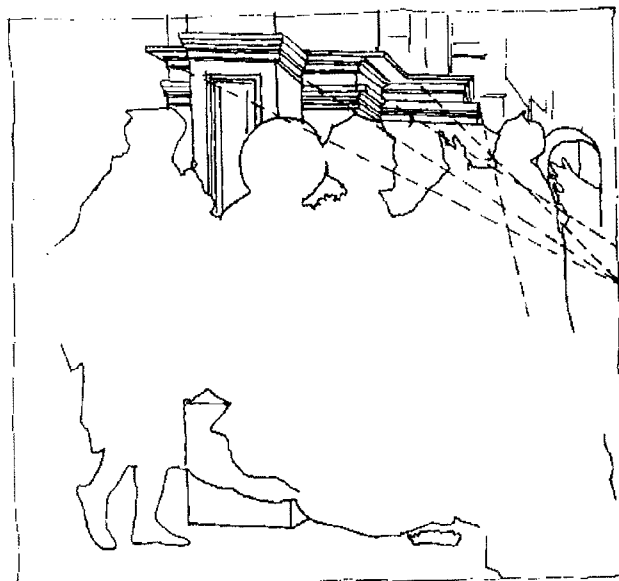
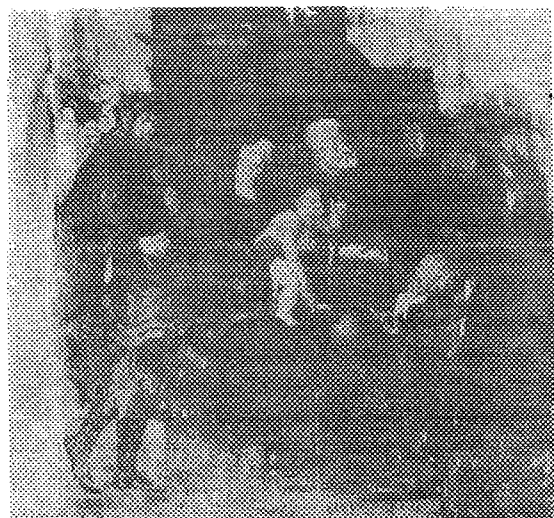
2.2.15-2.2.17. Esquema reconstructiu del conjunt del retaule de *Santa Úrsula* de la Seu de Girona, de Joan de Borgunya (1520-1525).

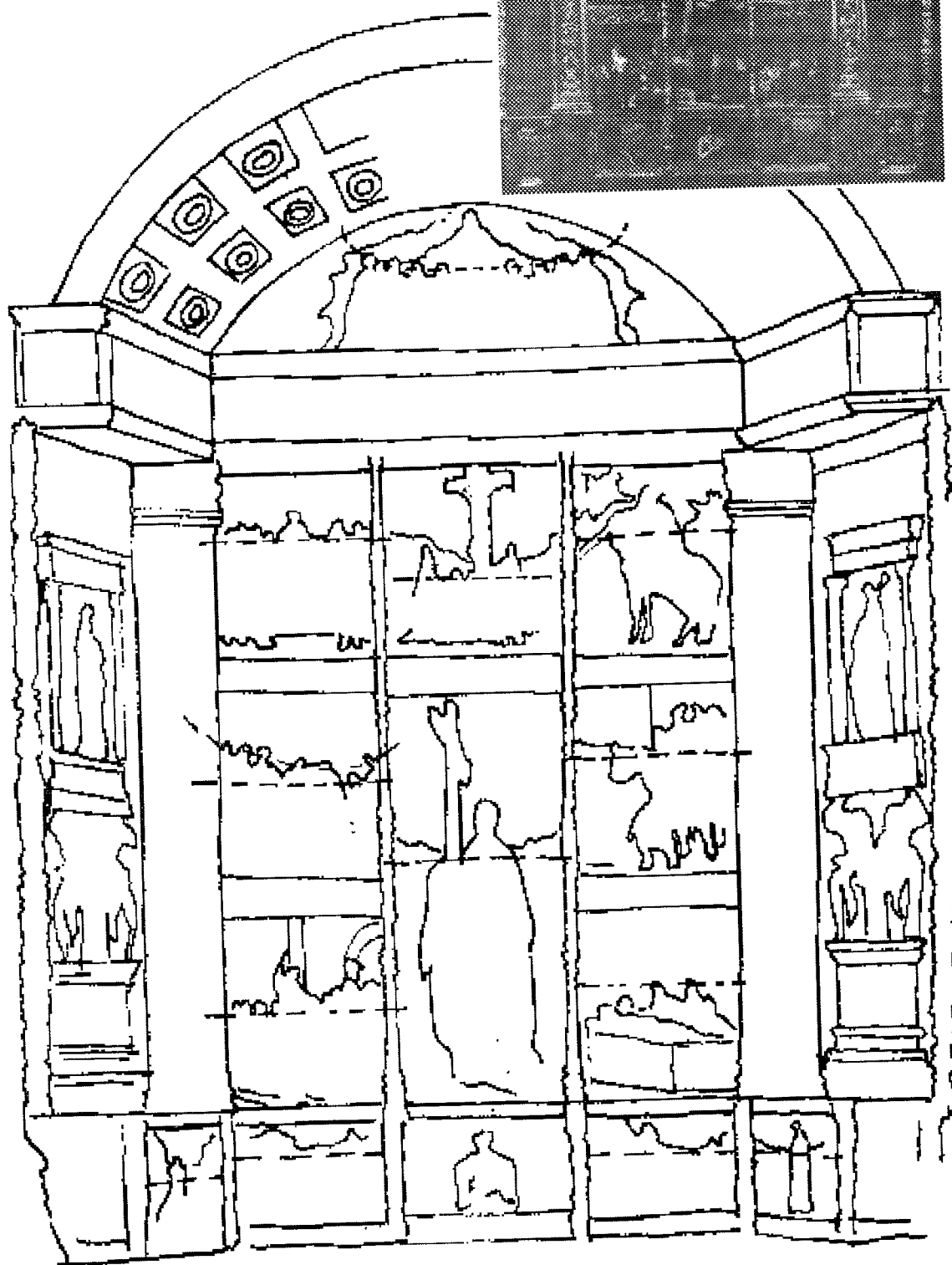
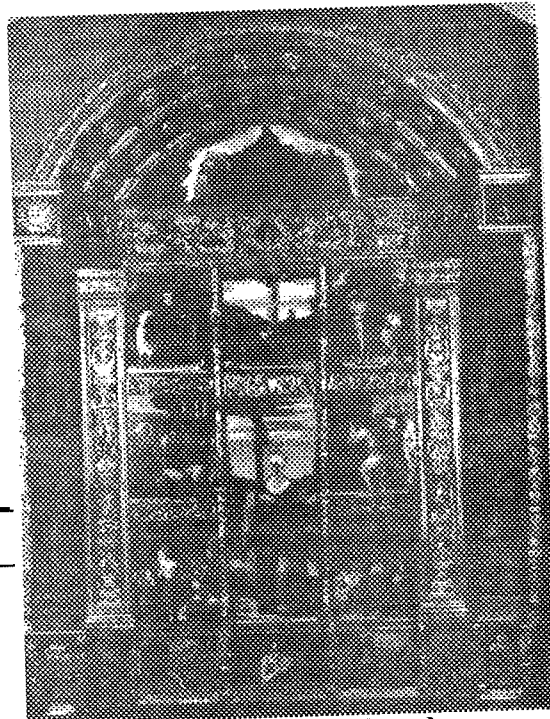

2.2.18. Joan de Borgunya,
Retaule de Santa Úrsula
de la Seu de Girona (1520-1525),
Profeta (detall del lateral esquerre)
(destruït el 1936 al santuari de Les
Olives, Pla de l'Estany).

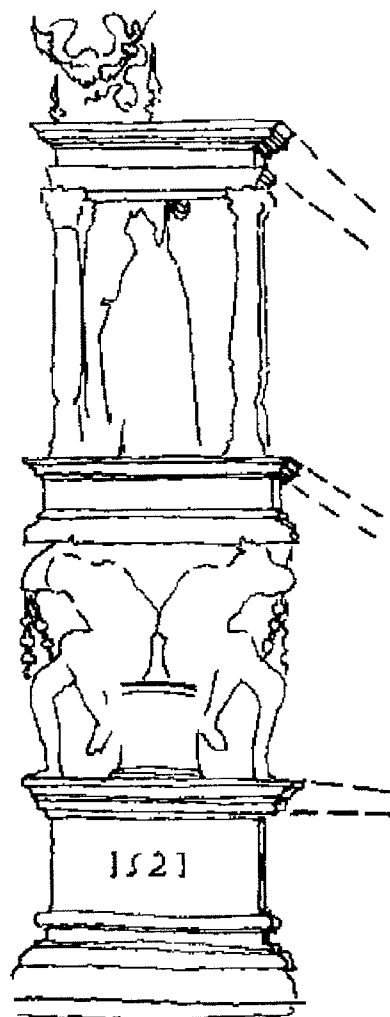
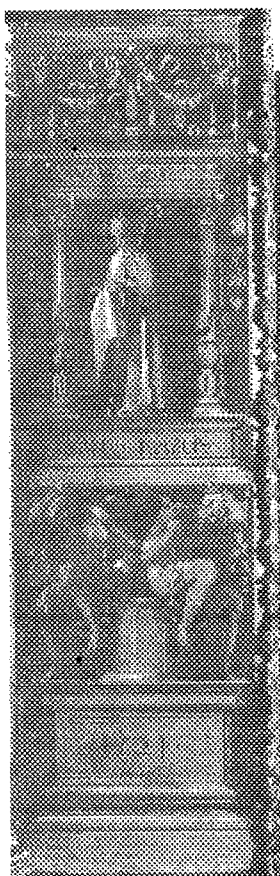
2.2.19. Anònim,
associat a Joan de Borgunya,
Epifania (c. 1525-1530?)
d'un retaule de l'ermita de Sant Hipòlit
d'Arenys de Lledó (Matarranya),.

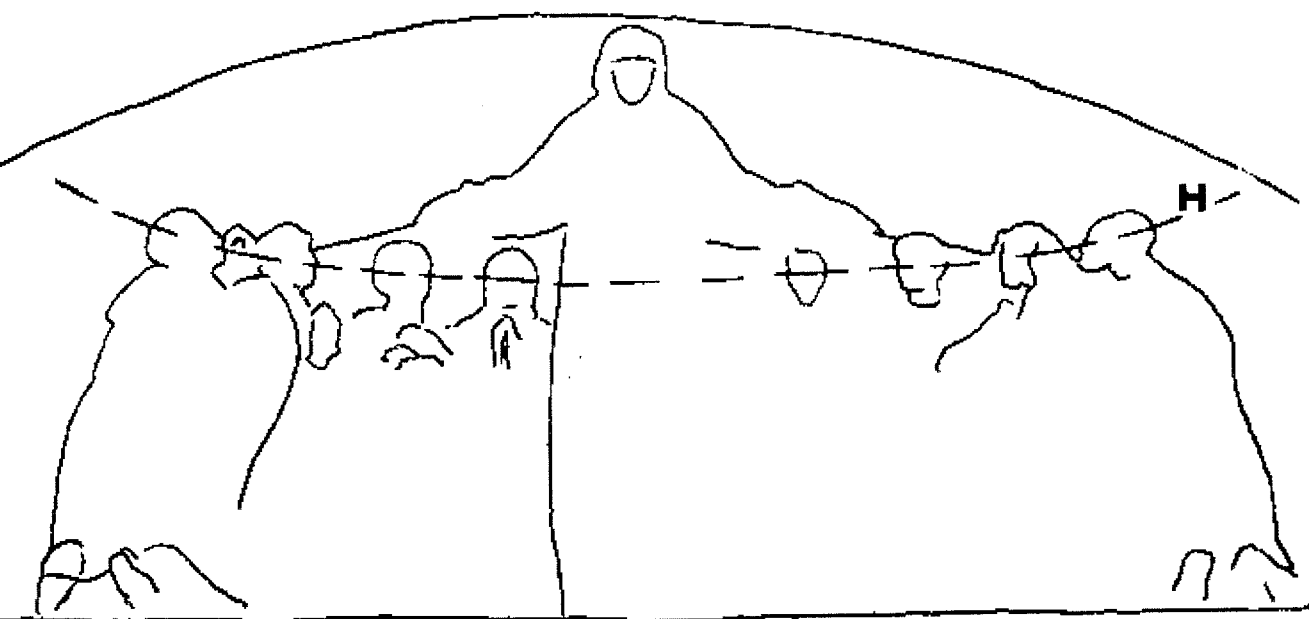
2.2.20. Antoni Norri i Pere Fernández,
 Retaule de *Santa Helena*
 (1519-1521),
 conjunt.
 Girona, MCG.

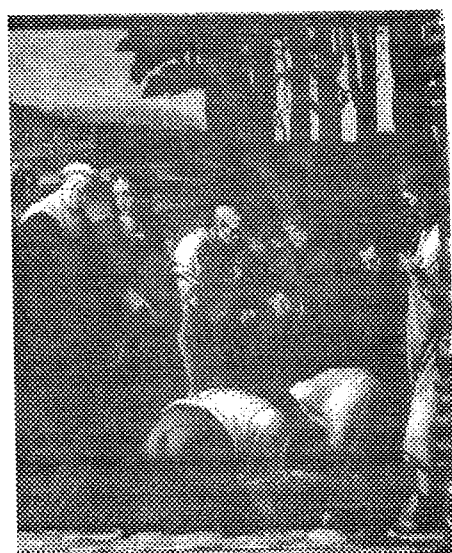
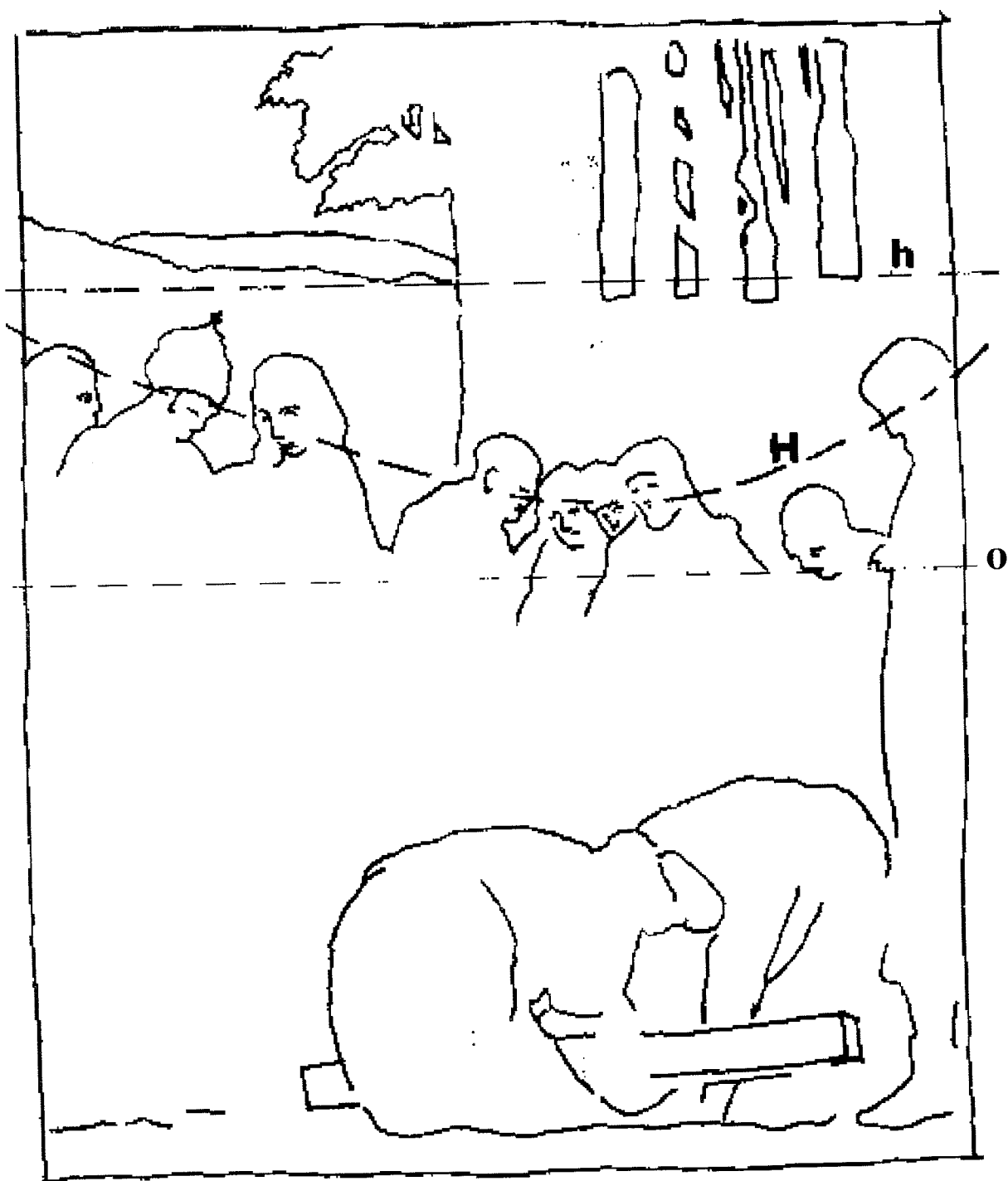

2.2.21. Antoni Norri i Pere Fernández,
 Retaule de *Santa Helena*
 (1519- 1521),
 sector dret del guardapols.
 Girona, MCG.

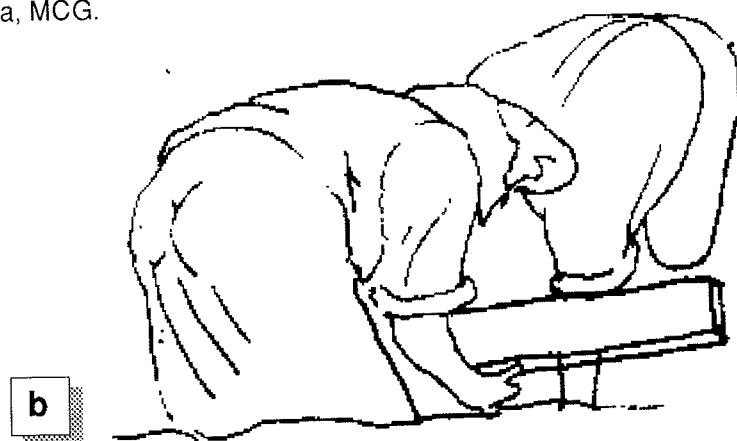

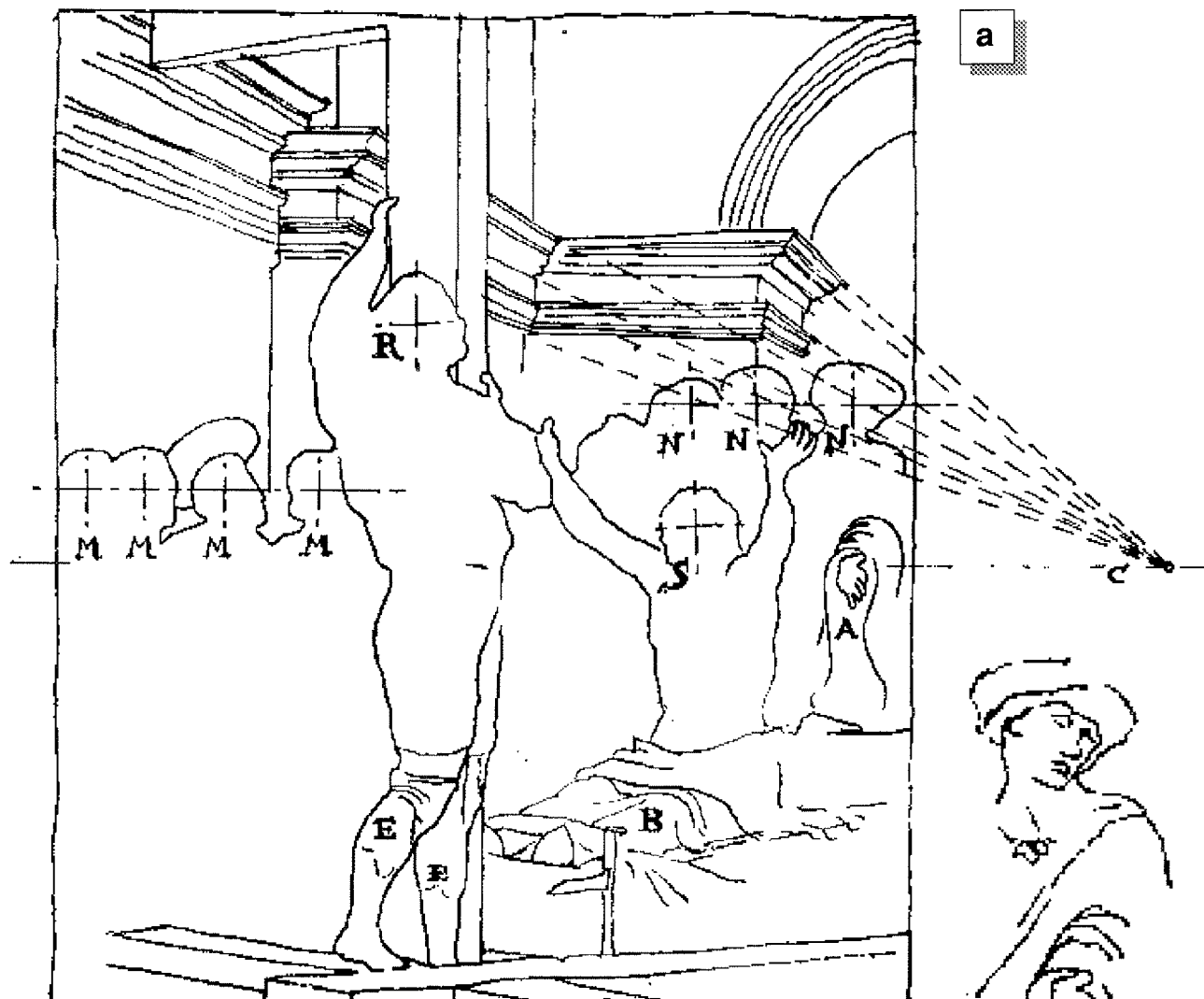
2.2.22. Antoni Norri i Pere Fernández,
 Retaule de Santa Helena
 (1519-1521),
Mare de Déu de Misericòrdia.
 Girona, MCG.

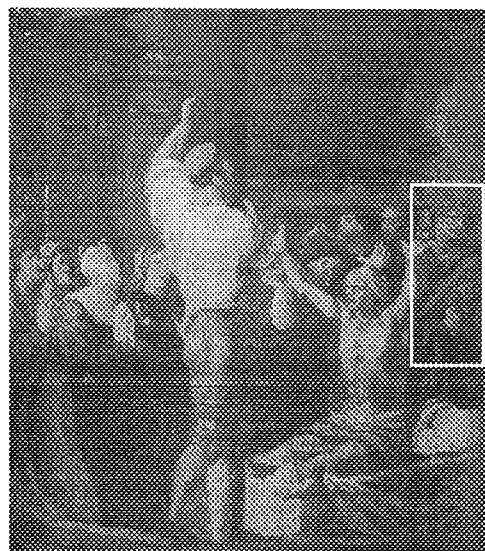

2.2.23ab. Antoni Norri i Pere Fernández,
 Retaule de Santa Helena (1519-1521),
Trobament de la Creu.
 Girona, MCG.

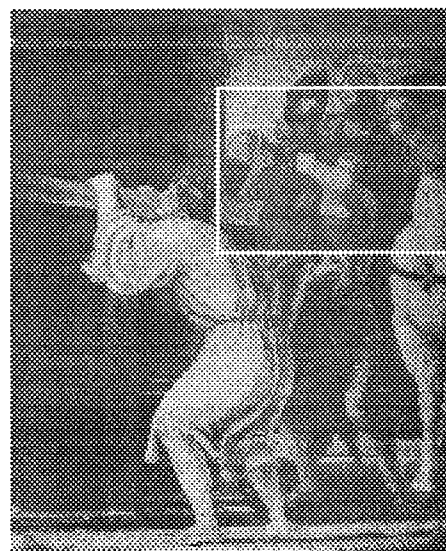
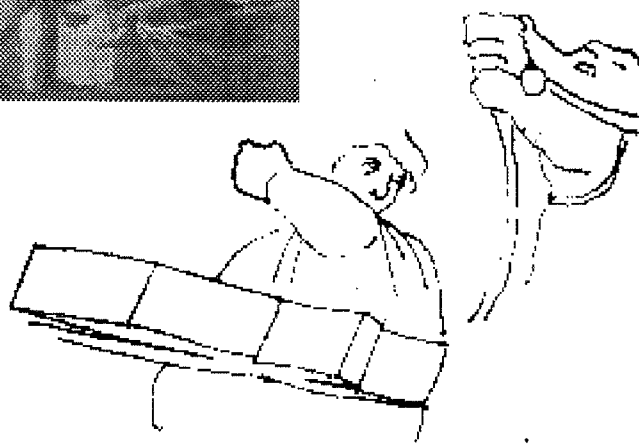

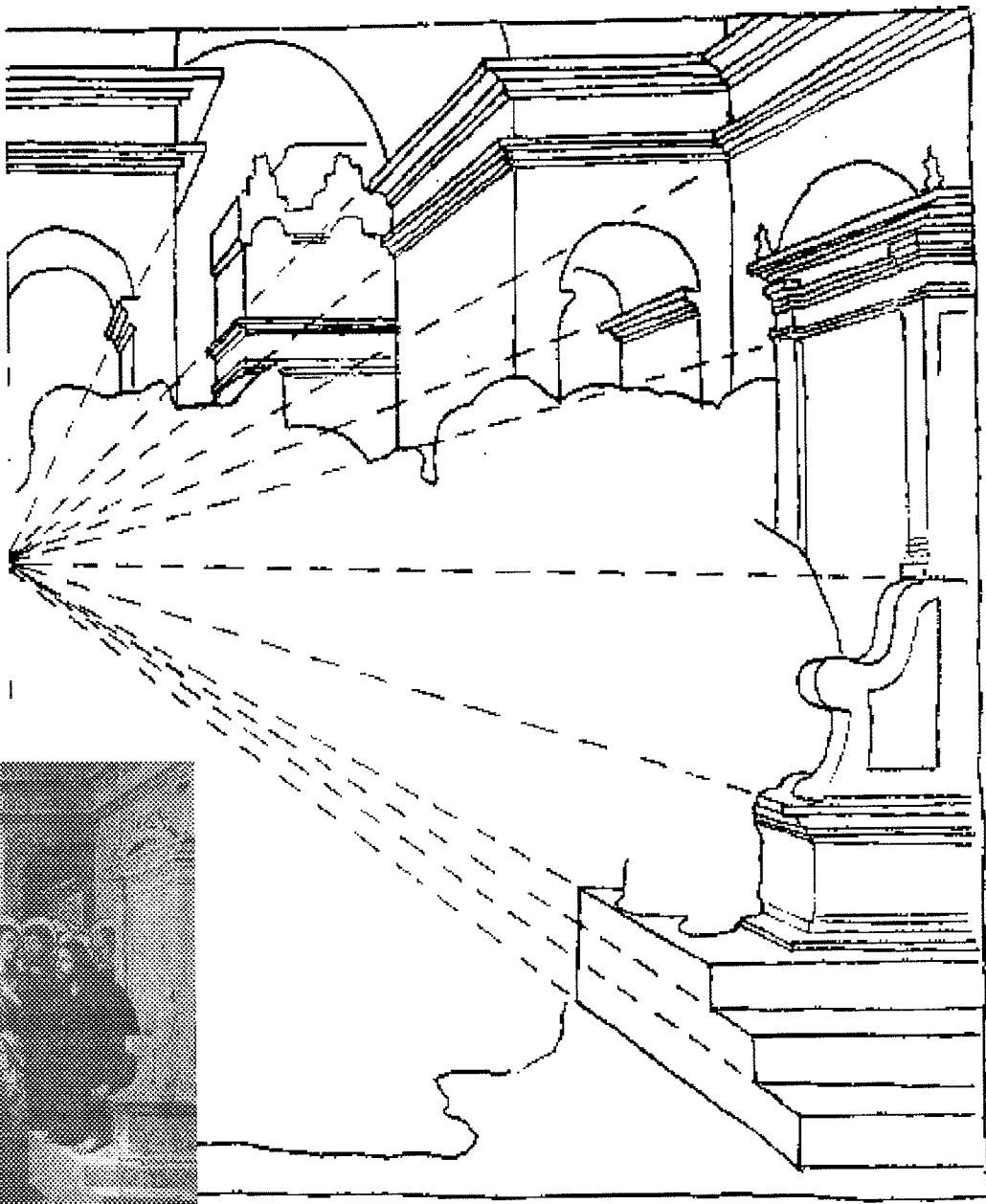

2.2.24ab. Antoni Norri i Pere Fernández,
Retaule de Santa Helena (1519- 1521),
Miracle de la Vera Creu.
Girona, MCG.

2.2.25. Antoni Norri i Pere Fernández,
Retaule de Santa Helena (1519- 1521),
Constantí -Heracli- entra a Jerusalem descobert i a peu.
Girona, MCG.

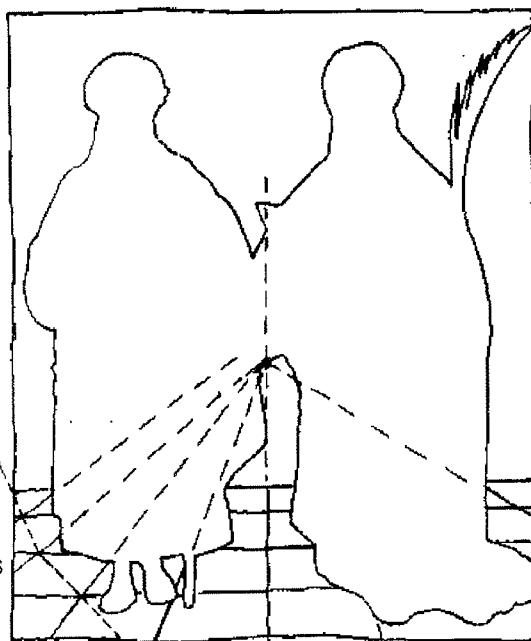

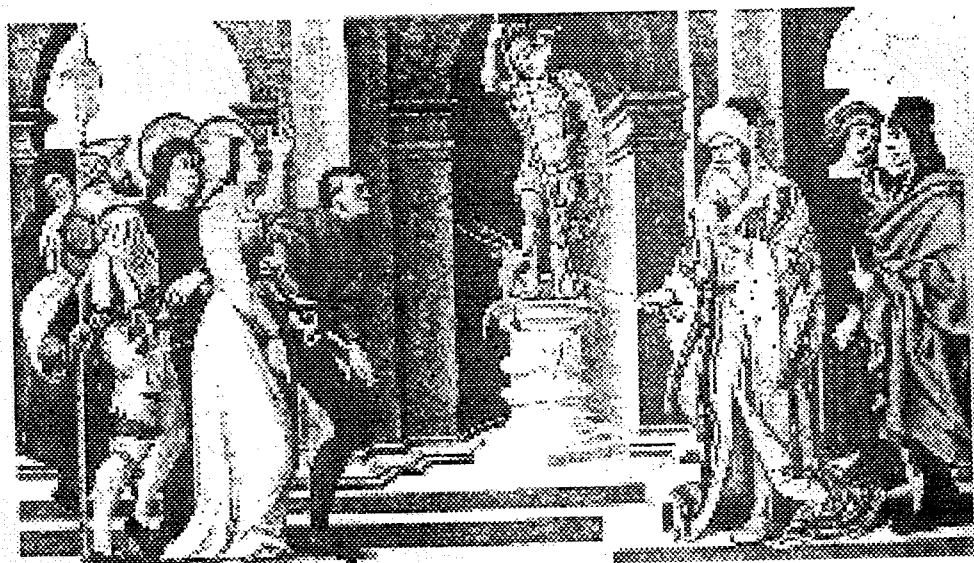
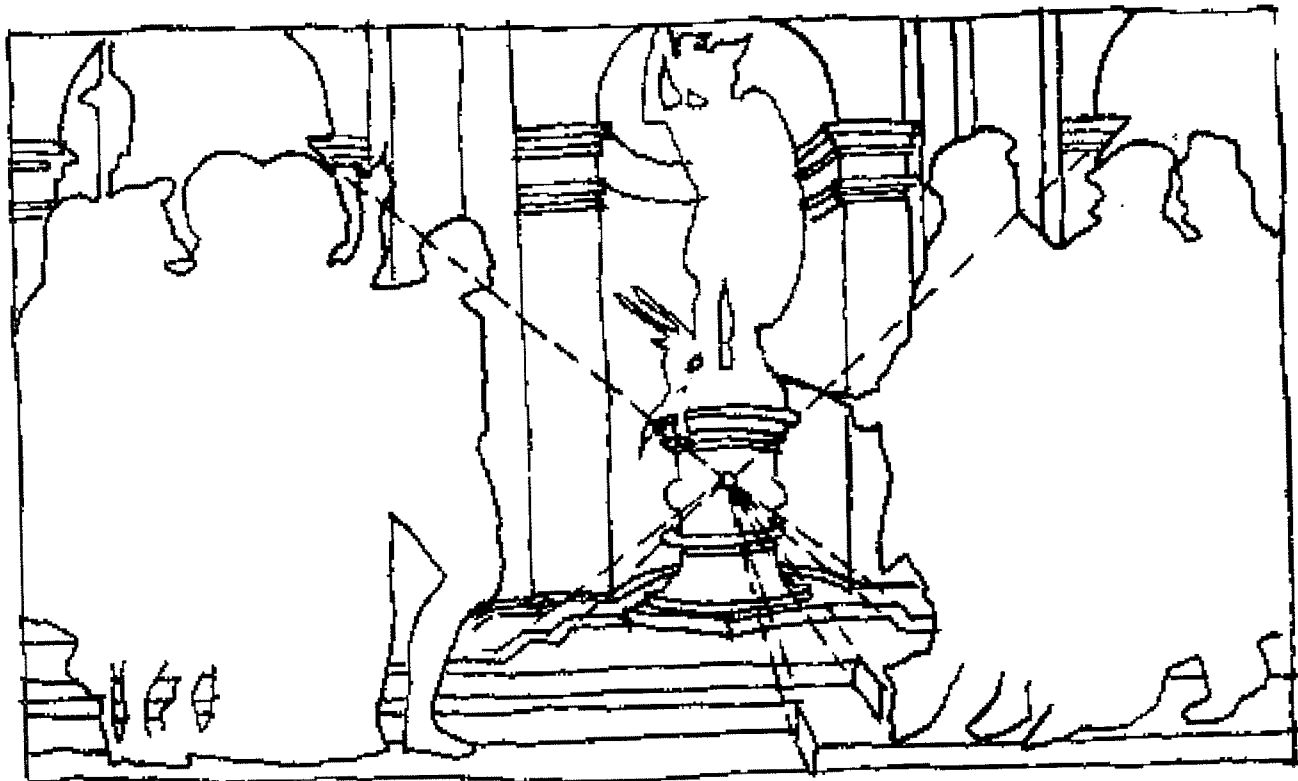

2.2.26. Pere Mates, Retaule de Santa Magdalena (1526),
Prèdica de Crist. Girona, MAG.

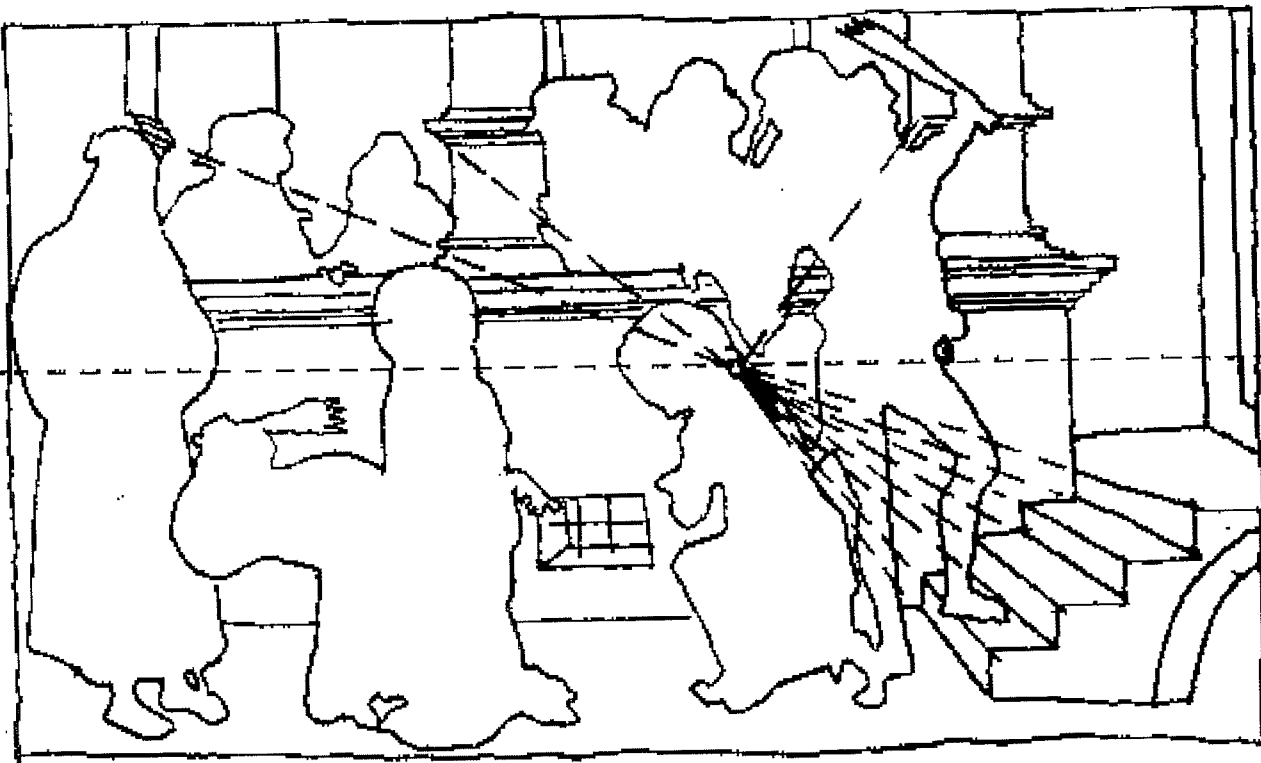
2.2.27. Pere Mates,
Retaule de Sant Iscle
i Santa Victòria de Millars
(1527-1528),
*Sant Iscle
i Santa Victòria.*
Girona, MAG.

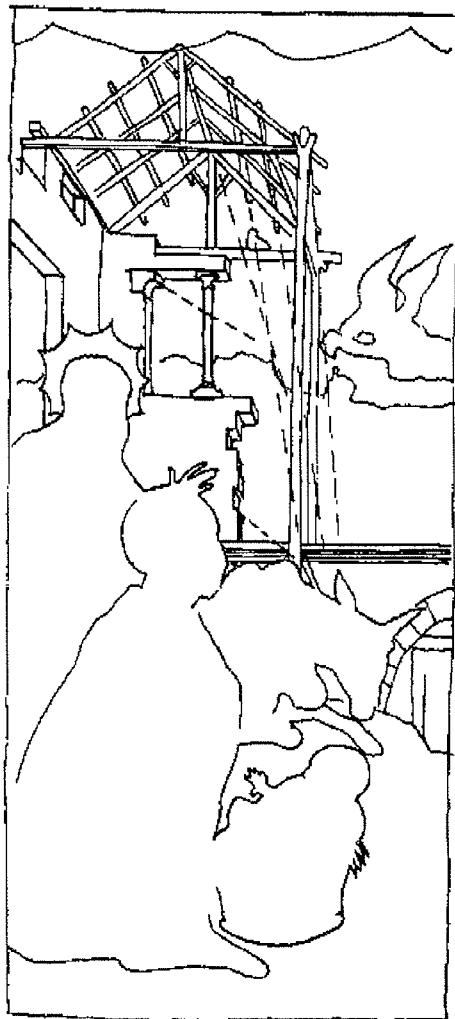
2.2.28. Pere Mates,
 Retaule de Sant Iscle i Santa Victòria de Millars
 (1527-1528),
Proclamació de la fe de Sant Iscle i Santa Victòria.
 Millars, col. part.

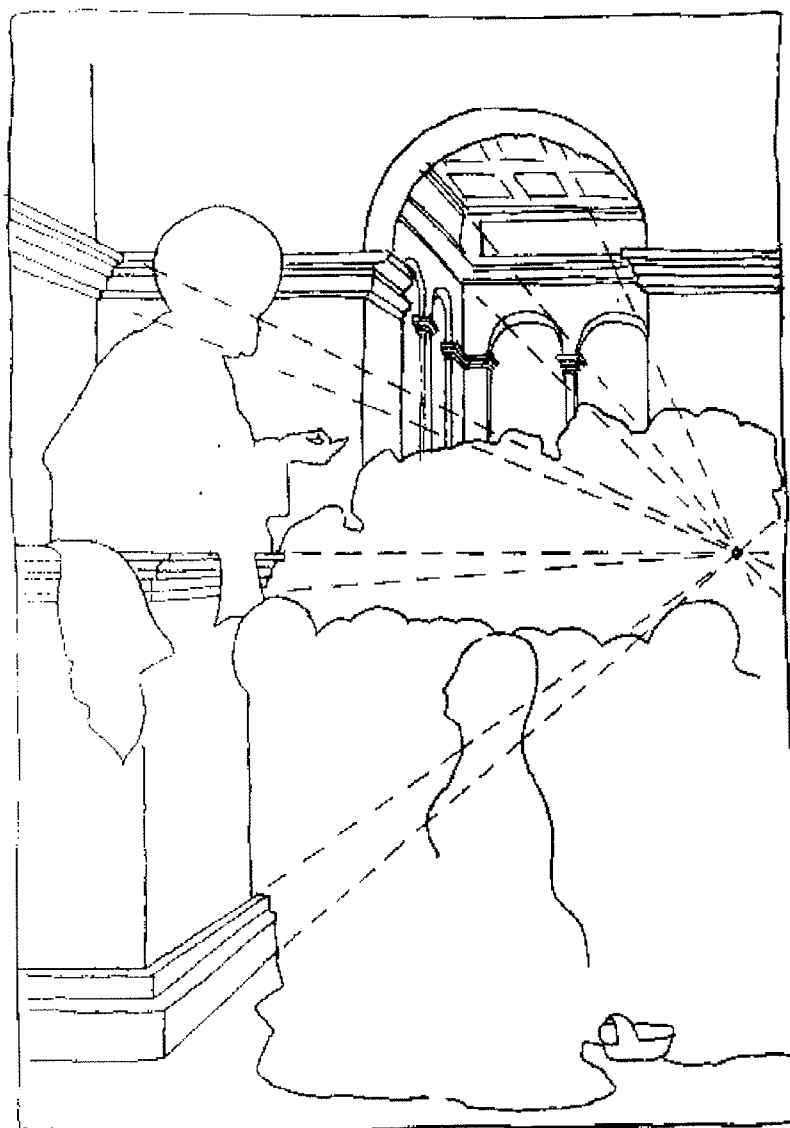
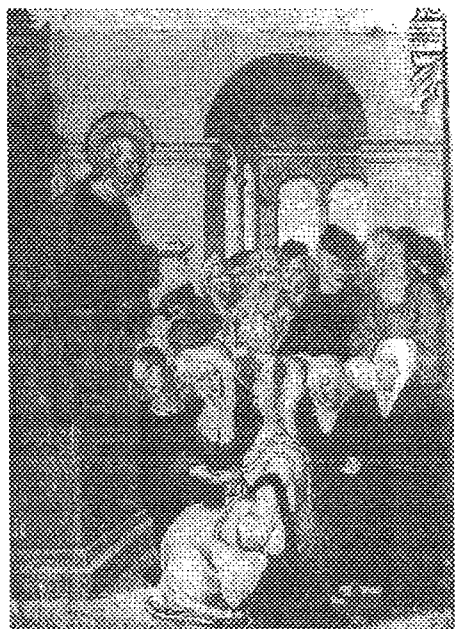
2.2.29. Pere Mates,
 Retaule de Sant Iscle i Santa Victòria de Millars
 (1527-1528),
Flagel·lació de Sant Iscle i Santa Victòria.
 Millars, col. part.

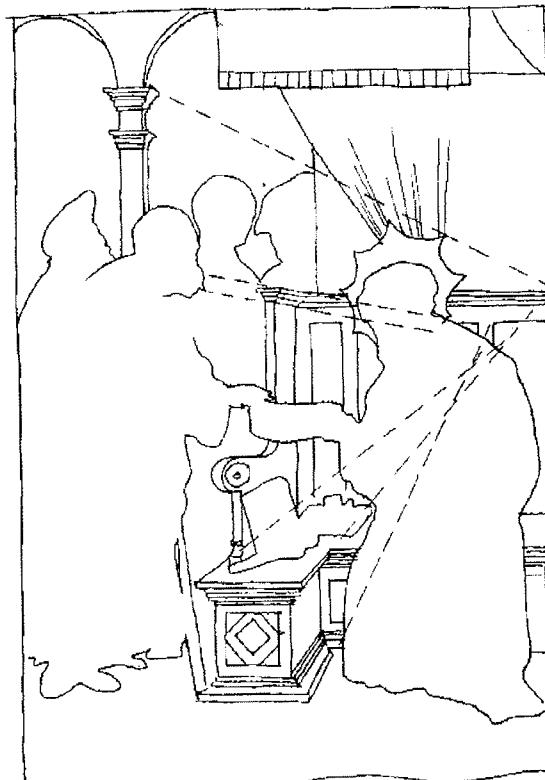
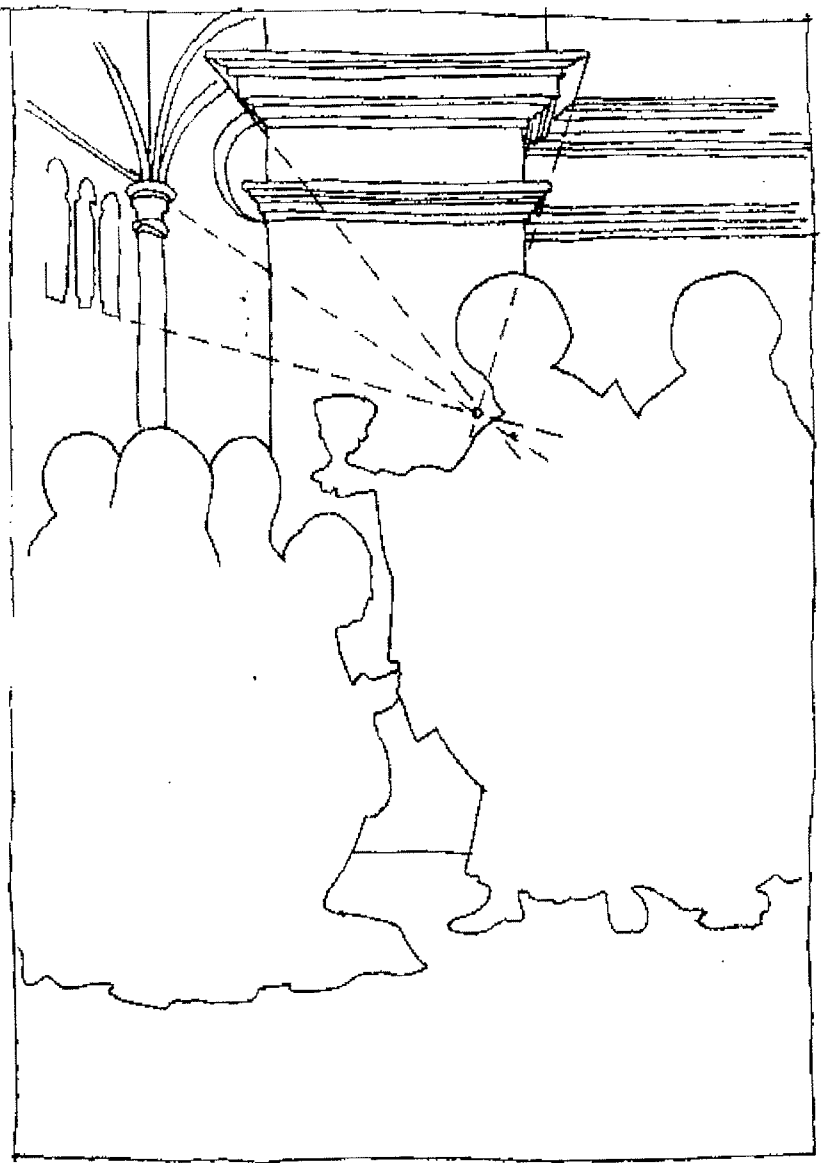
2.2.30. Pere Mates,
Retaule de Santa Maria
de Segueró
(c. 1535-1550),
Naixement de Jesús.
Girona, MAG.

2.2.31. Pere Mates,
Retaule de Sant Pere de Montagut
(c. 1535-1550),
Prèdica de Sant Pere en el temple.
Girona, MAG.

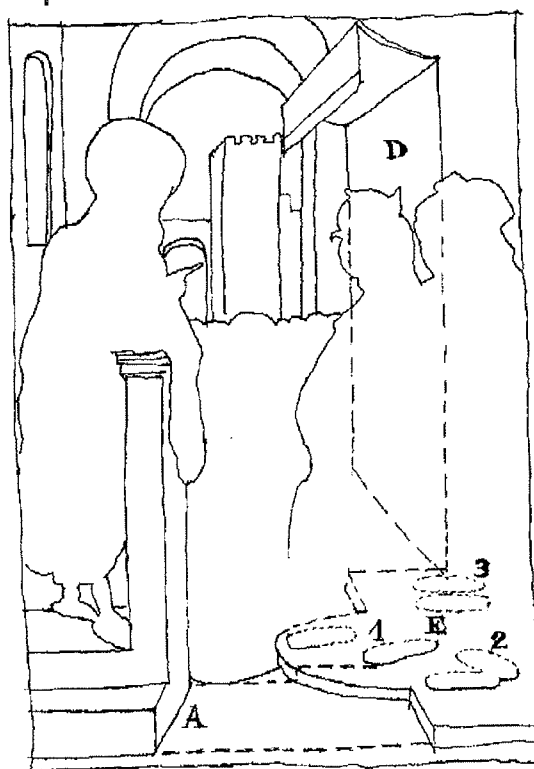
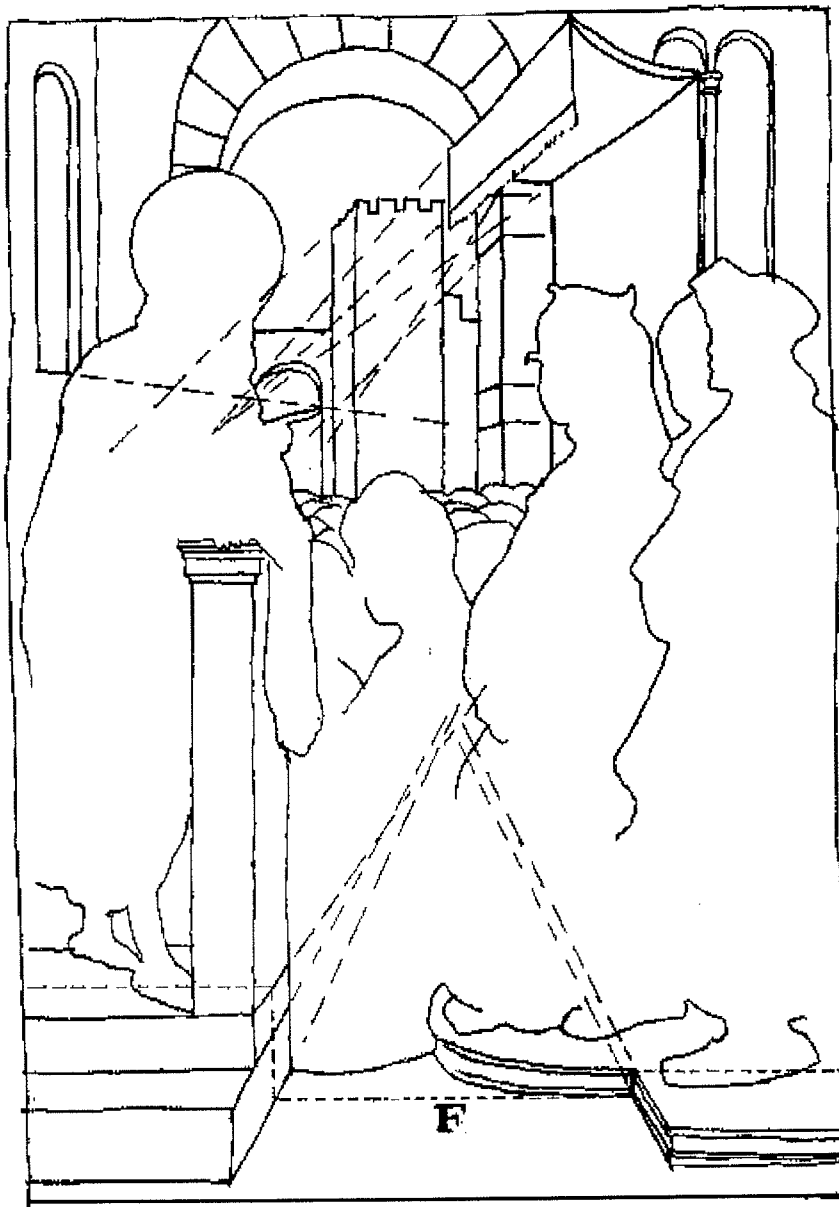

2.2.32. Pere Mates,
Retaule de Sant Pere de Montagut
(c. 1535-1550),
Sant Pere batejant.
Girona, MAG.

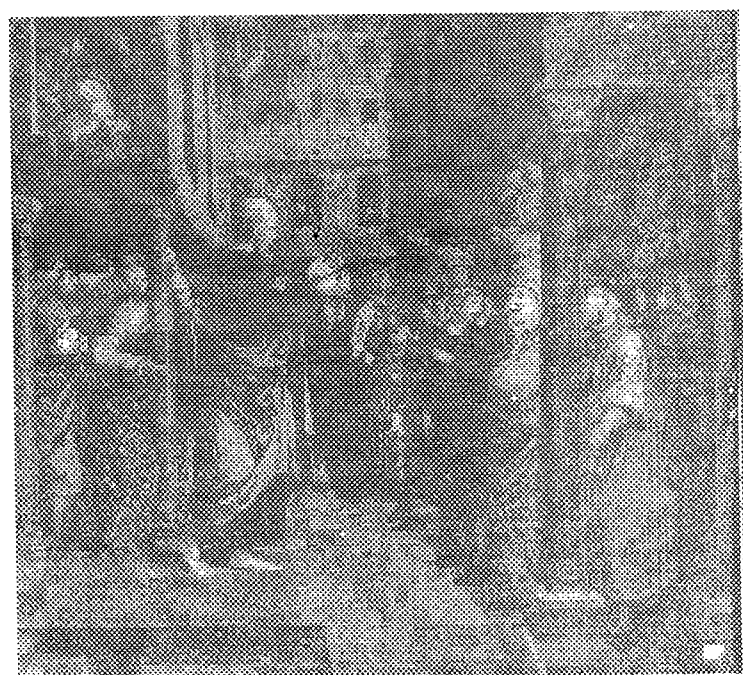
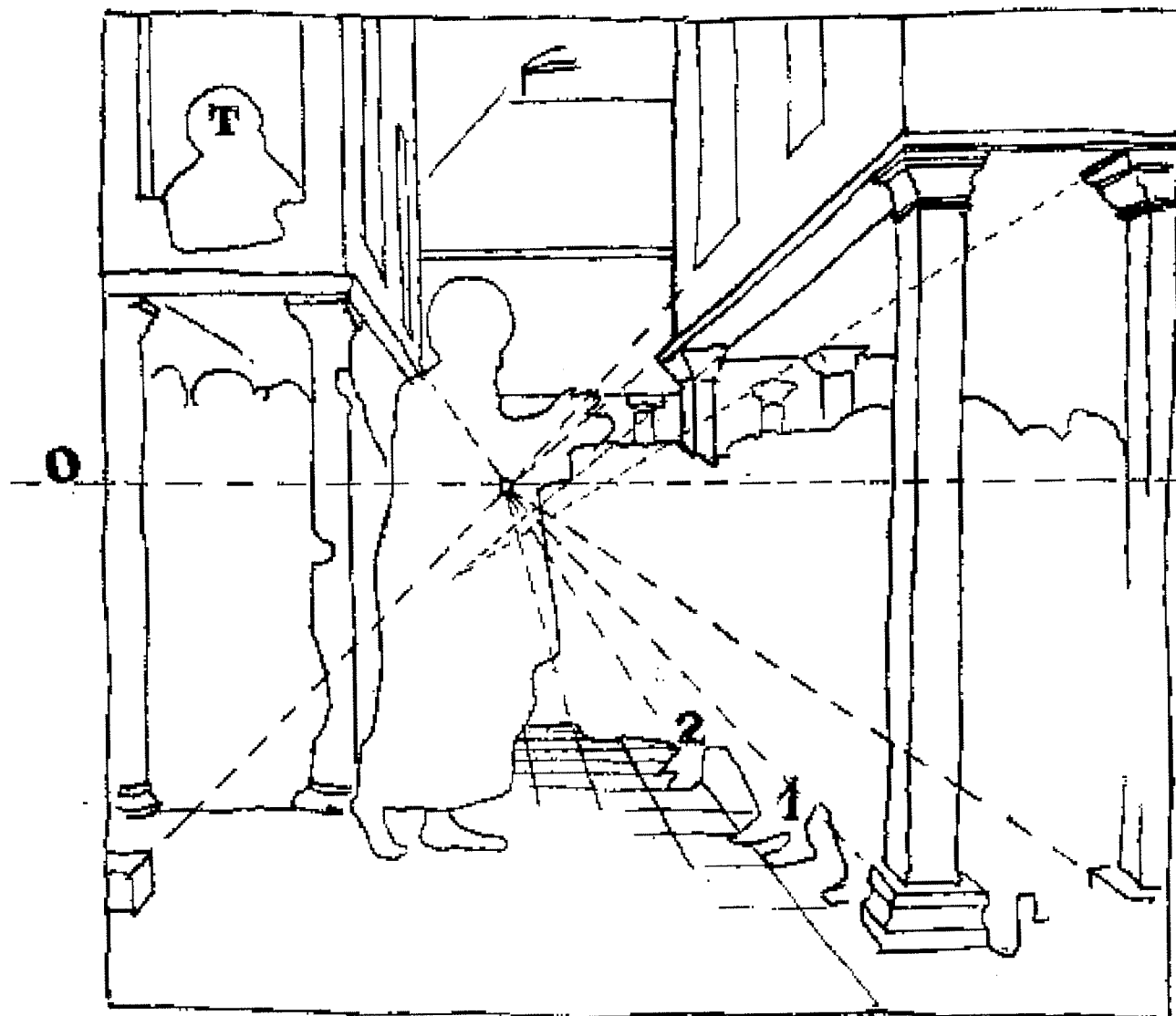
2.2.33. Pere Mates,
Retaule
de Sant Joan Baptista
(1536),
*Zacaries proposa
el nom de Joan.*
Madrid, col, part.

a

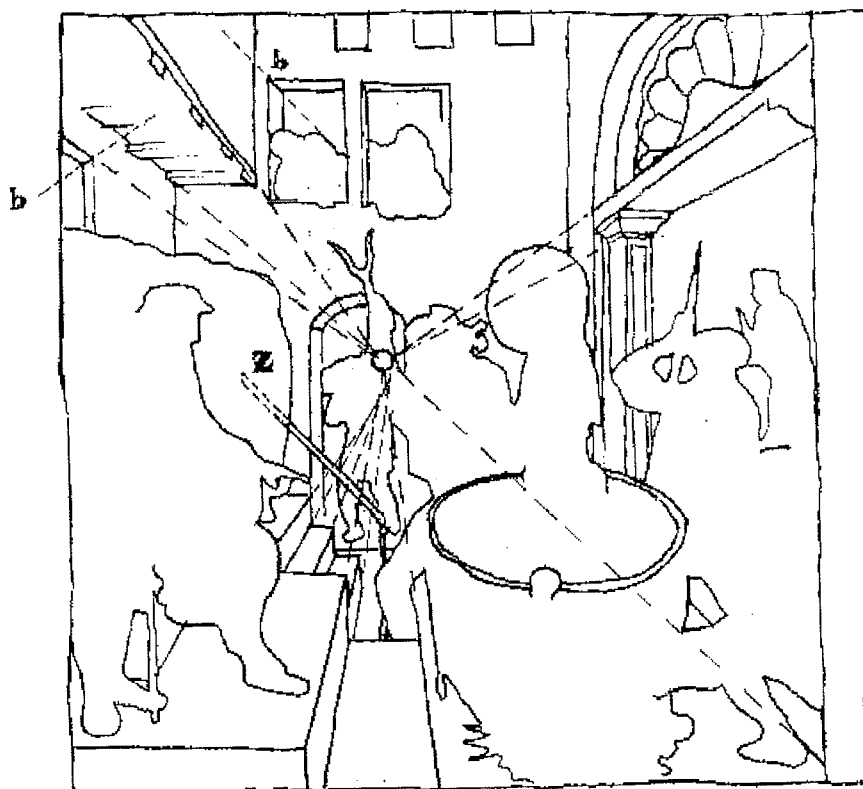

2.2.34ab. Pere Mates,
Retaule
de Sant Joan Baptista
(1536),
Prèdica de Sant Joan.
Madrid, col. part.

b

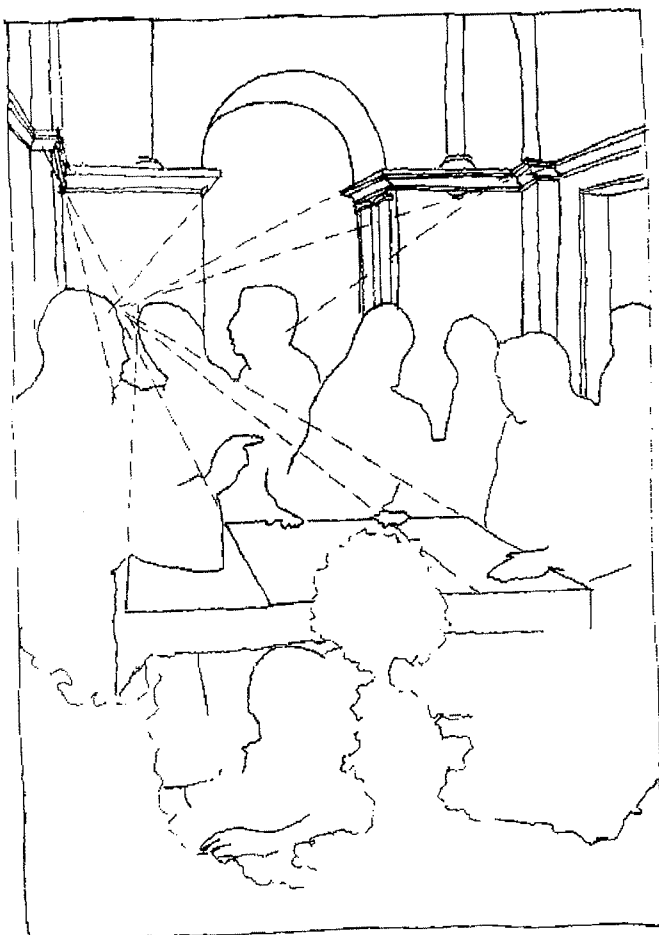
2.2.35. Mestre de Pere de Cardona,
 Retaule de Santa Tecla
 de la Seu de Tarragona
 (c. 1524-1527),
Santa Tecla escoltant
la predicació de Sant Pau.
 Tarragona, MDT.

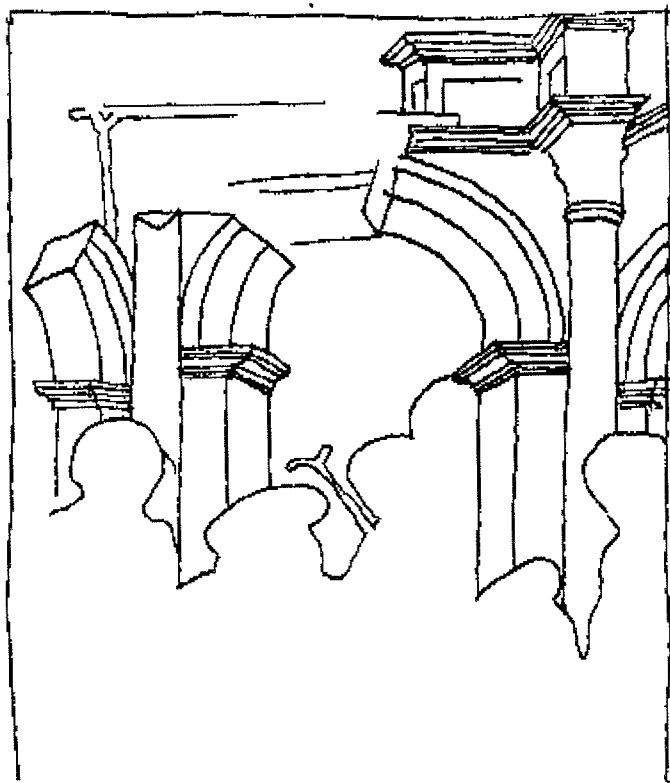

2.2.36.
Mestre de Pere de Cardona,
 Retaule de Santa Tecla
 de la Seu de Tarragona
 (c. 1524-1527),
Martiri de Sant Joan Evangelista.
 Tarragona, MDT.

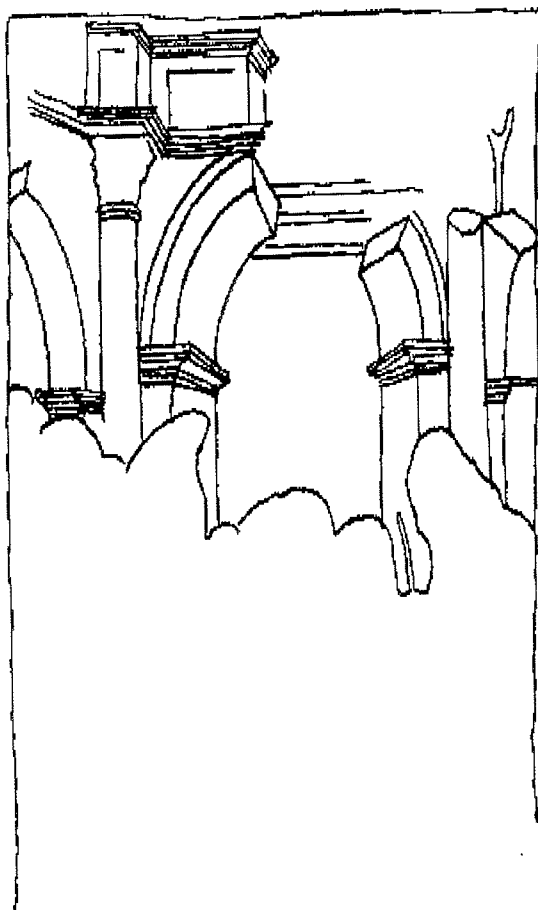

2.2.37.
Francesc Olives
 (atrib.), Retaule de
 Santa Magdalena
 de la Seu
 de Tarragona
 (primer terç
 del s. XVI?),
Magdalena
ungeix els peus
de Crist.
 Tarragona, MDT.

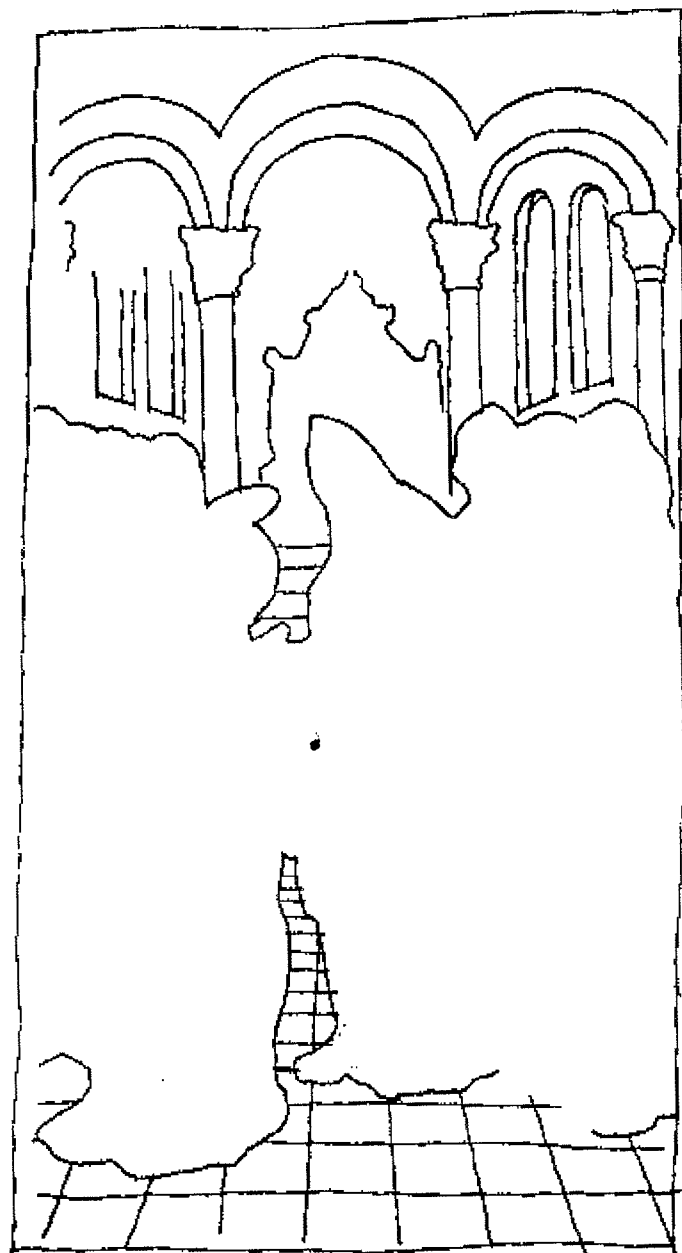

2.2.38. Mestre de Balaguer,
Retaule de la Vida de Crist
(primer terç del s. XVI?),
Naixement de Jesús
(destruït el 1936 en l'església
del Sant Salvador de Balaguer).

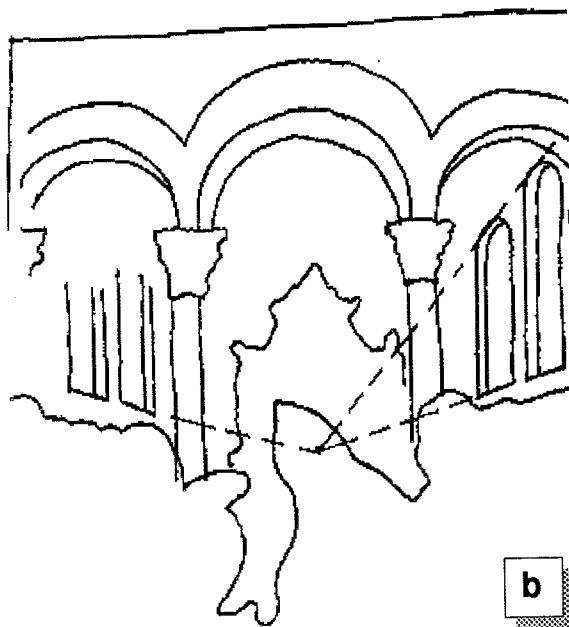

2.2.39. Mestre de Balaguer,
Retaule de la Vida de Crist
(primer terç del s.XVI?),
Epifania.
Balaguer, Museu Comarcal
de la Noguera.

a

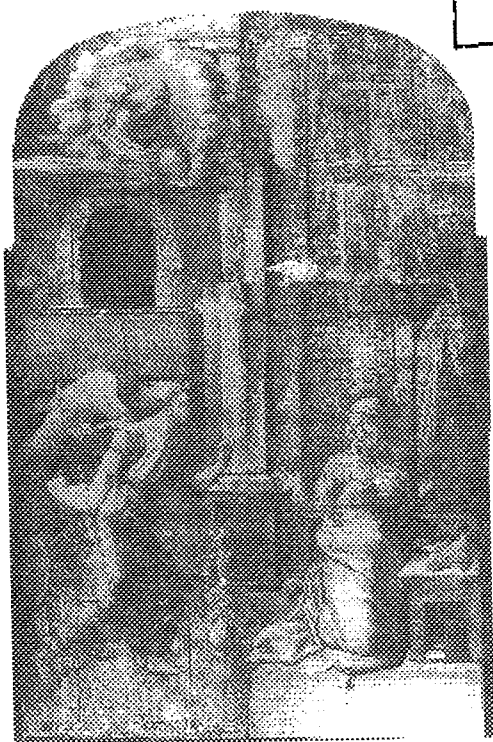
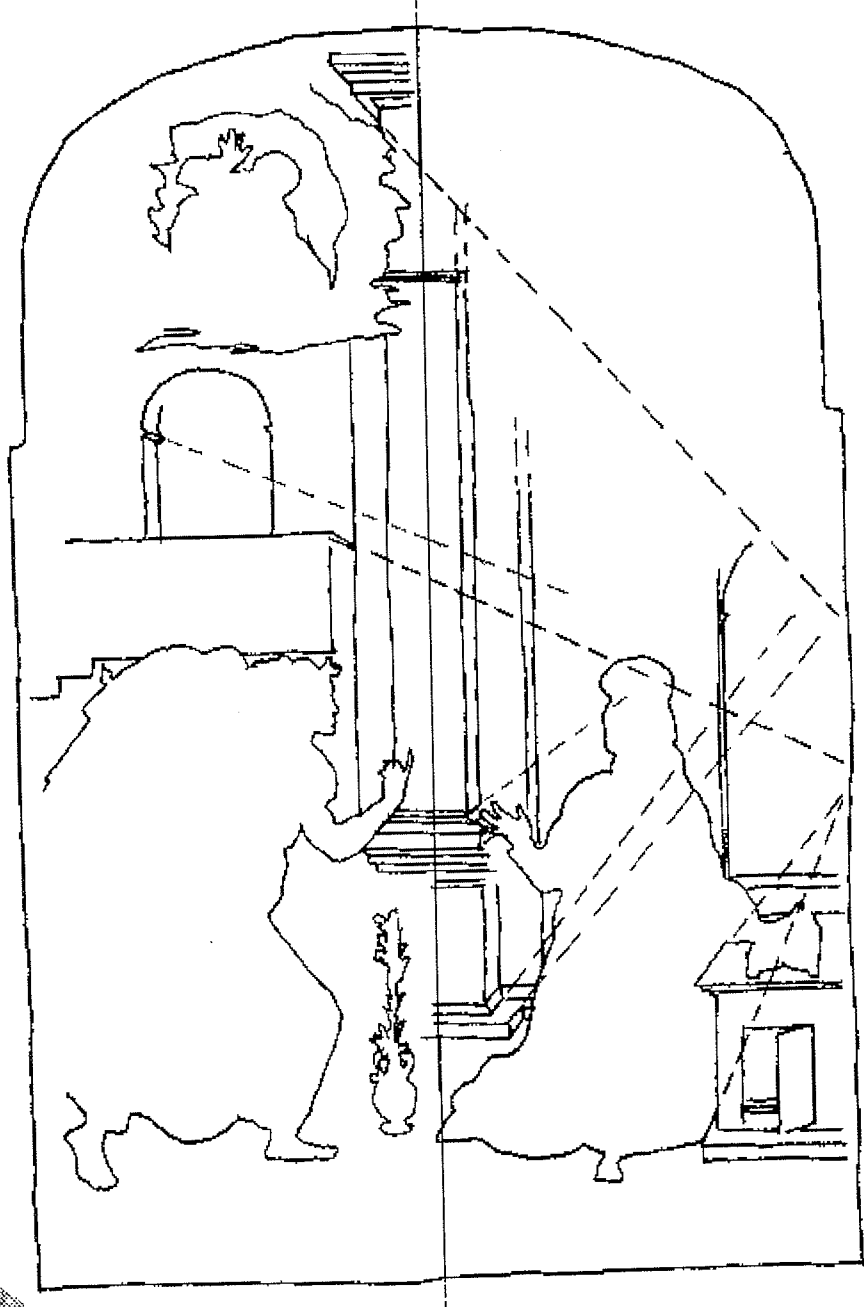

b

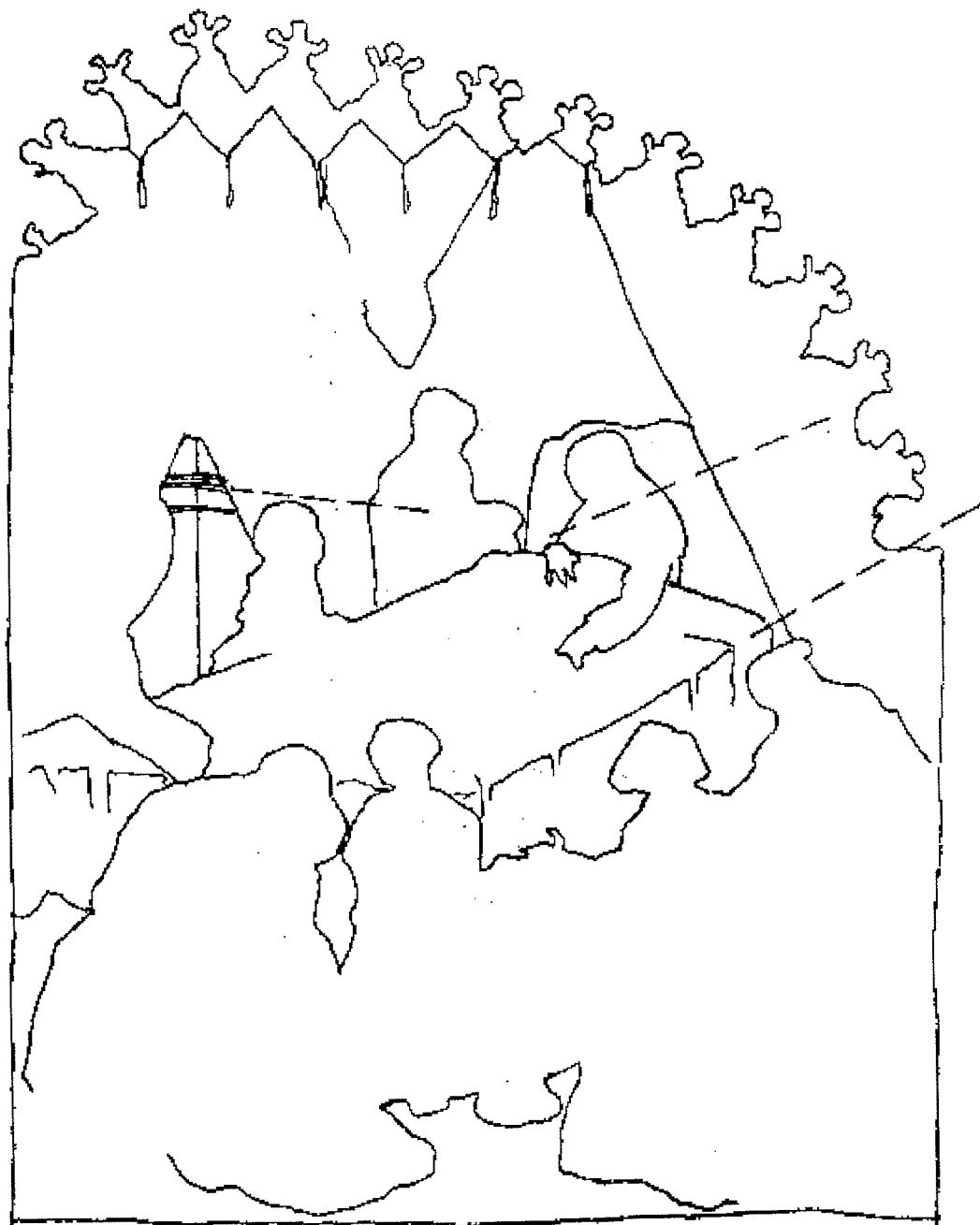

2.2.40ab. Mestre de Balaguer,
 Retaule de la Vida de Crist
 (primer terç del s. XVI?),
Presentació de Jesús en el Temple
 (destruït el 1936 en l'església
 del Sant Salvador de Balaguer).

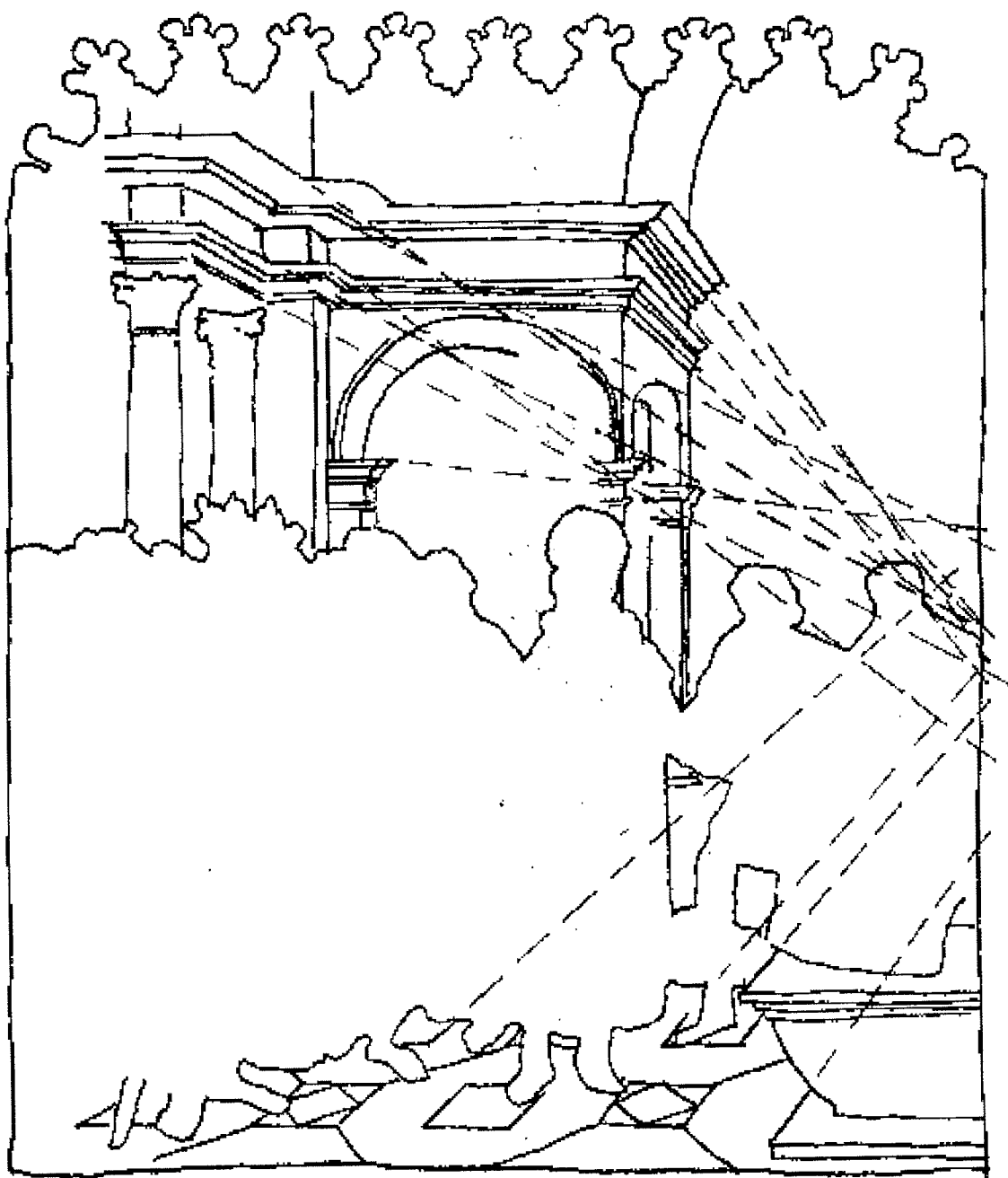

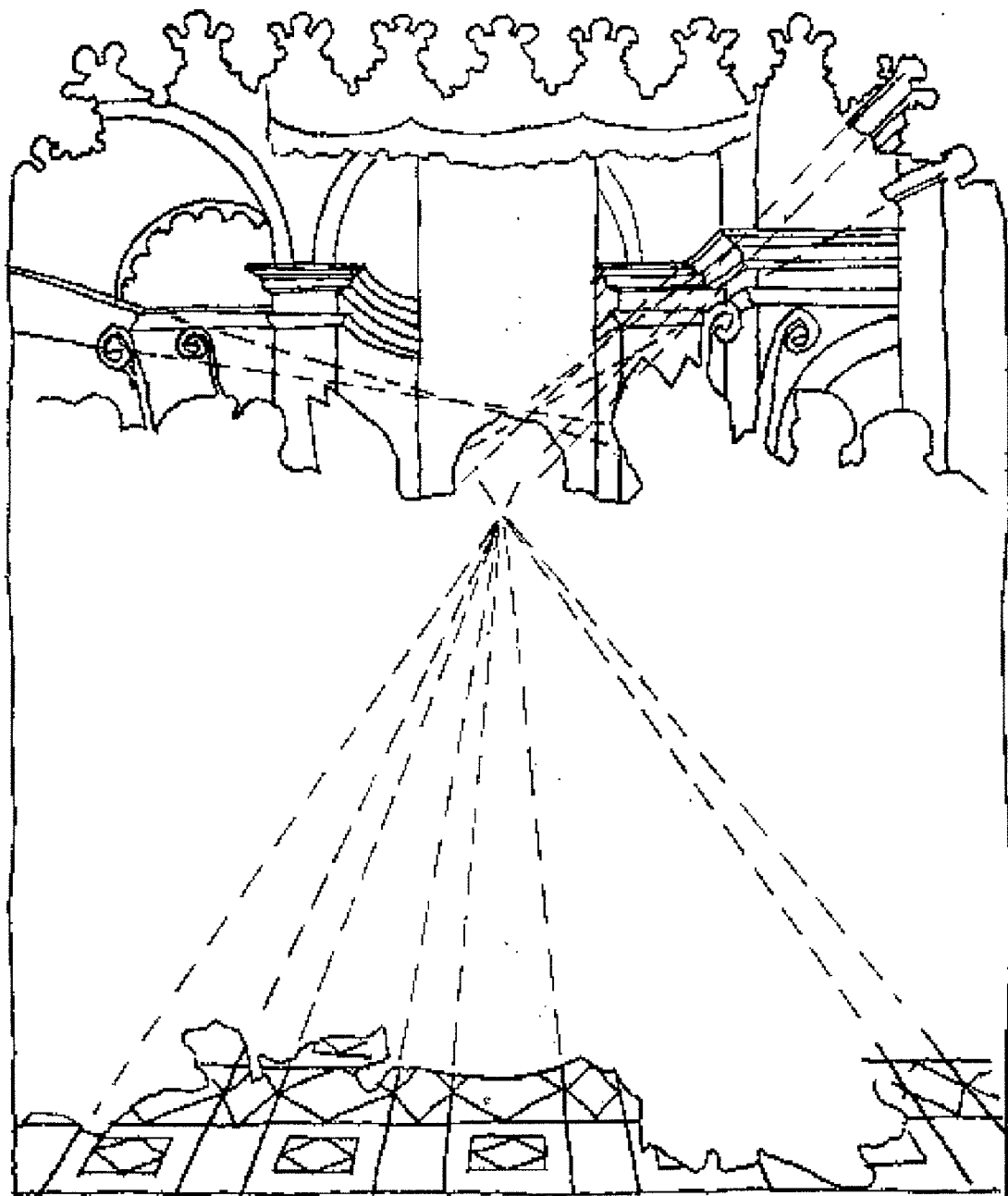
2.3.1. Pere Nunyes,
 Retaule de Sant Eloi dels Argenters
 (1526-1529),
 Revers del conjunt de les taules amb l'Anunciació.
 Barcelona, MAG.

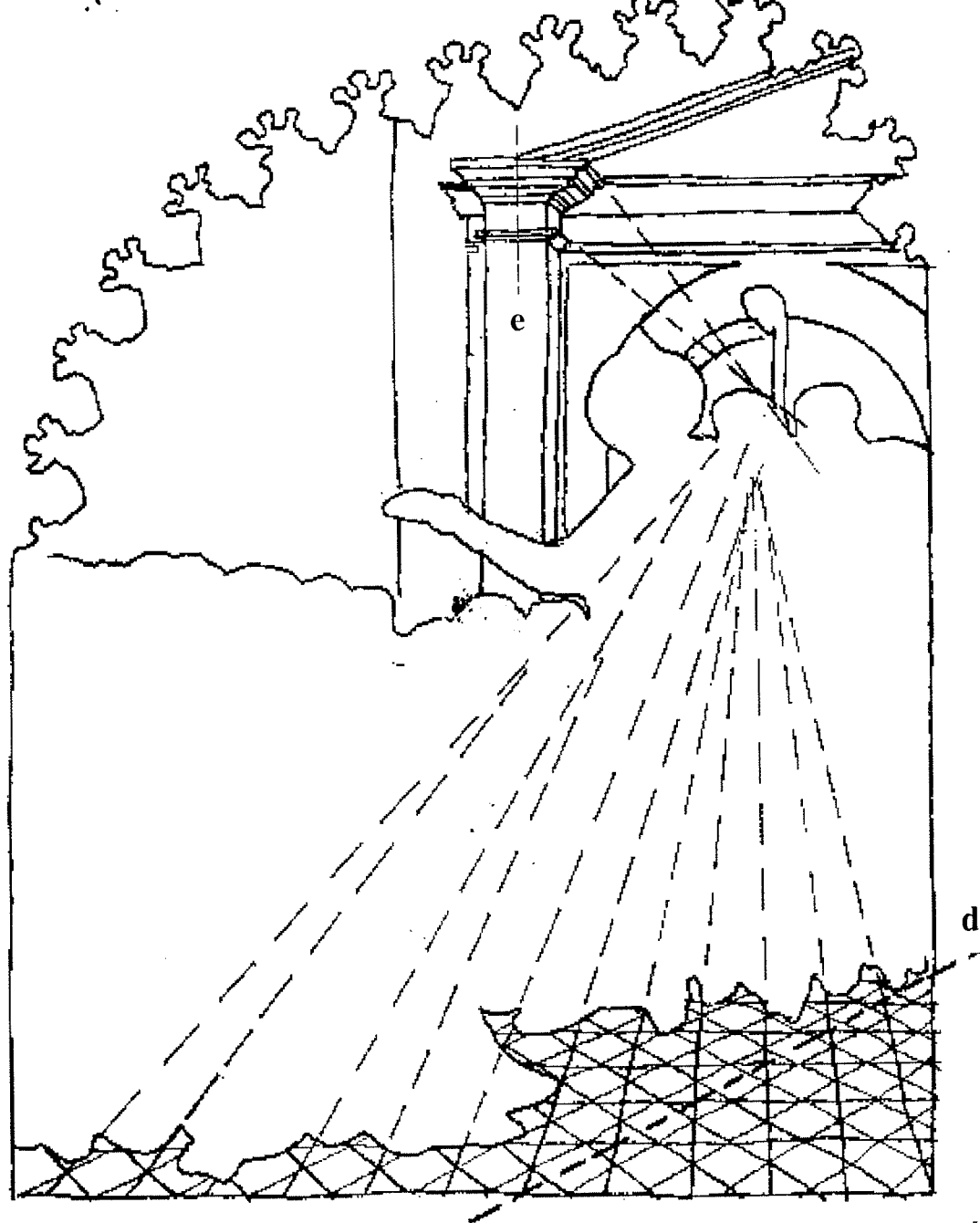
2.3.2. Pere Nunyes,
 Retaule de Sant Eloi dels Argenters
 (1526-1529),
Naixement de Sant Eloi.
 Barcelona, MAC.

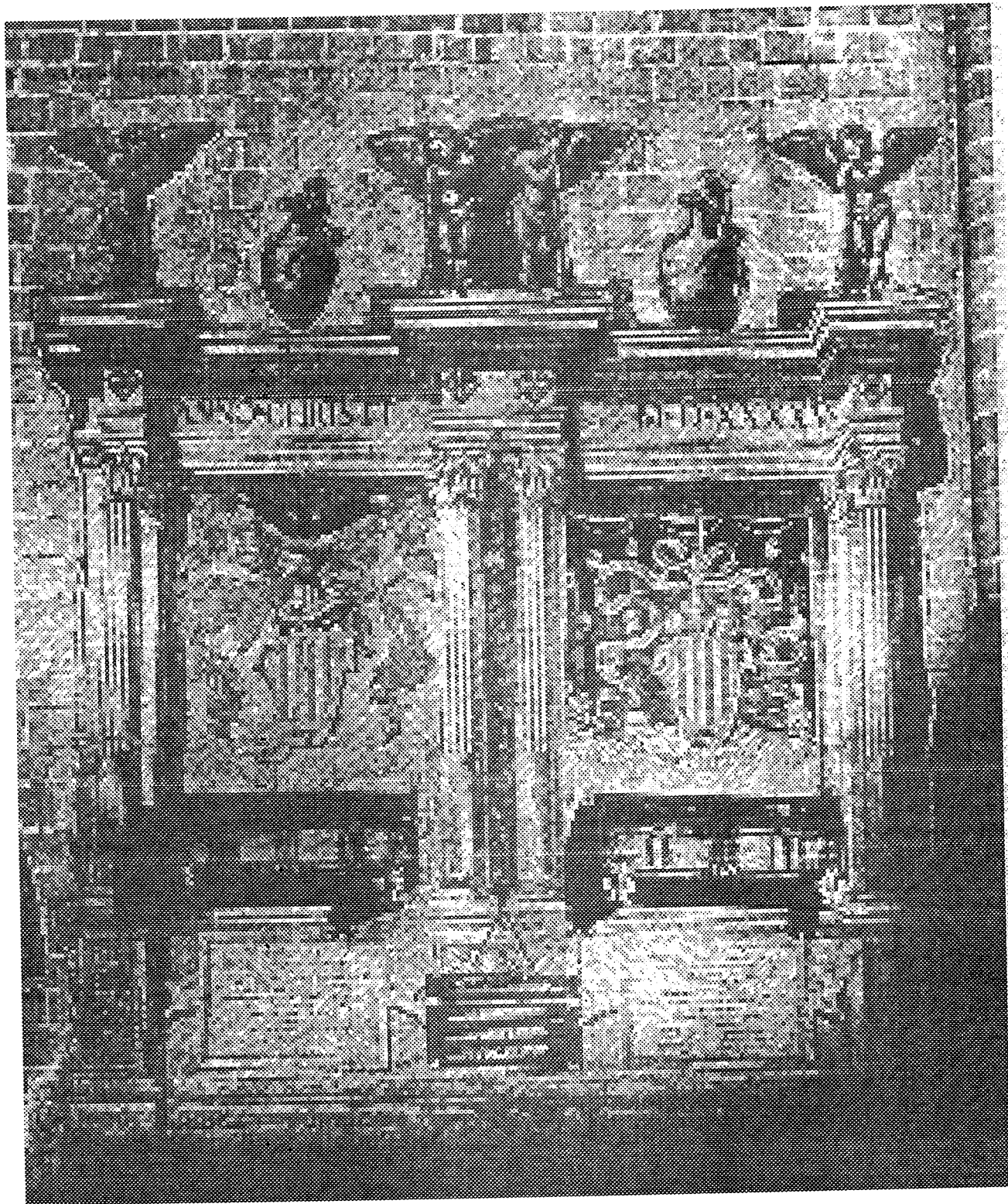
2.3.3. Pere Nunyes,
 Retaule de Sant Eloi dels Argenters
 (1526-1529),
Sant Eloi pesant les selles de muntar del rei Clotari.
 Barcelona, MAC.

2.3.4. Pere Nunyes,
 Retaule de Sant Eloi dels Argenters
 (1526-1529),
Consagració episcopal de Sant Eloi.
 Barcelona, MAC.

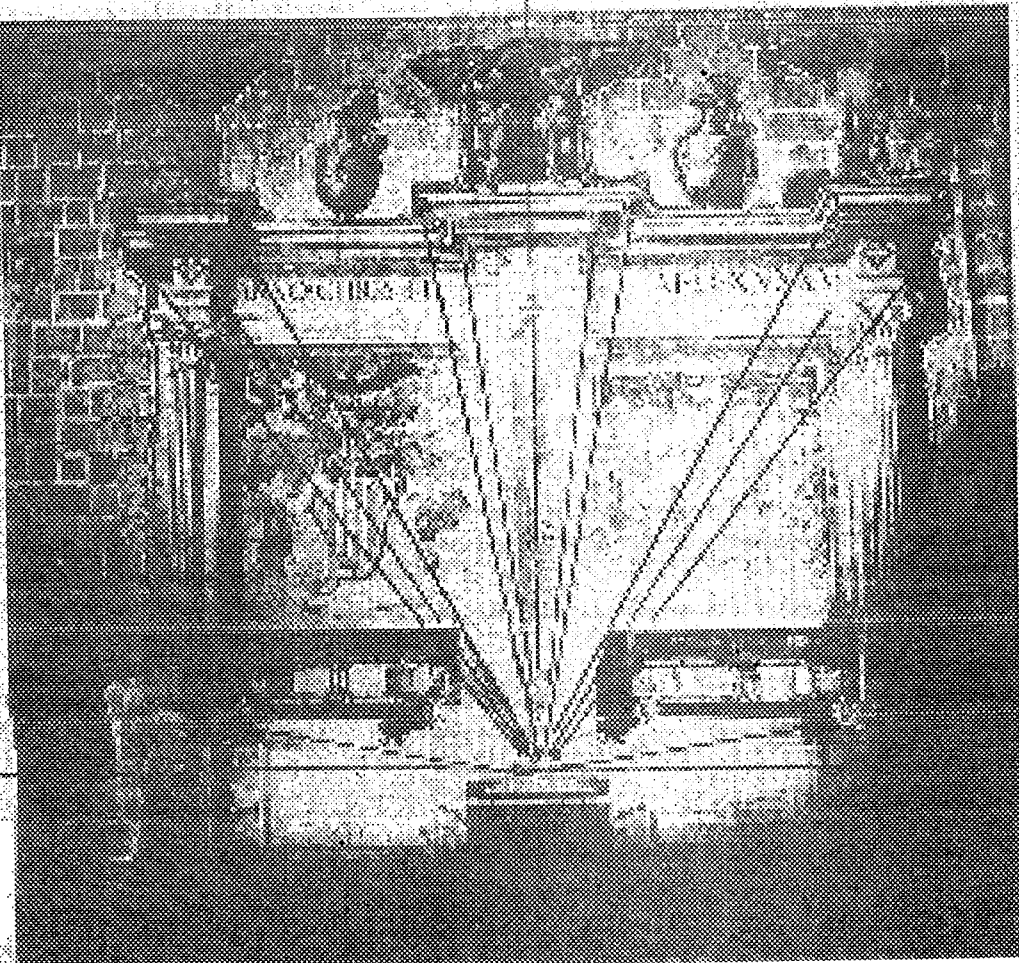

2.3.5. Pere Nunyes,
 Retaule de Sant Eloi dels Argenters
 (1526-1529),
Sant Eloi batejant un infidel.
 Barcelona, MAC.

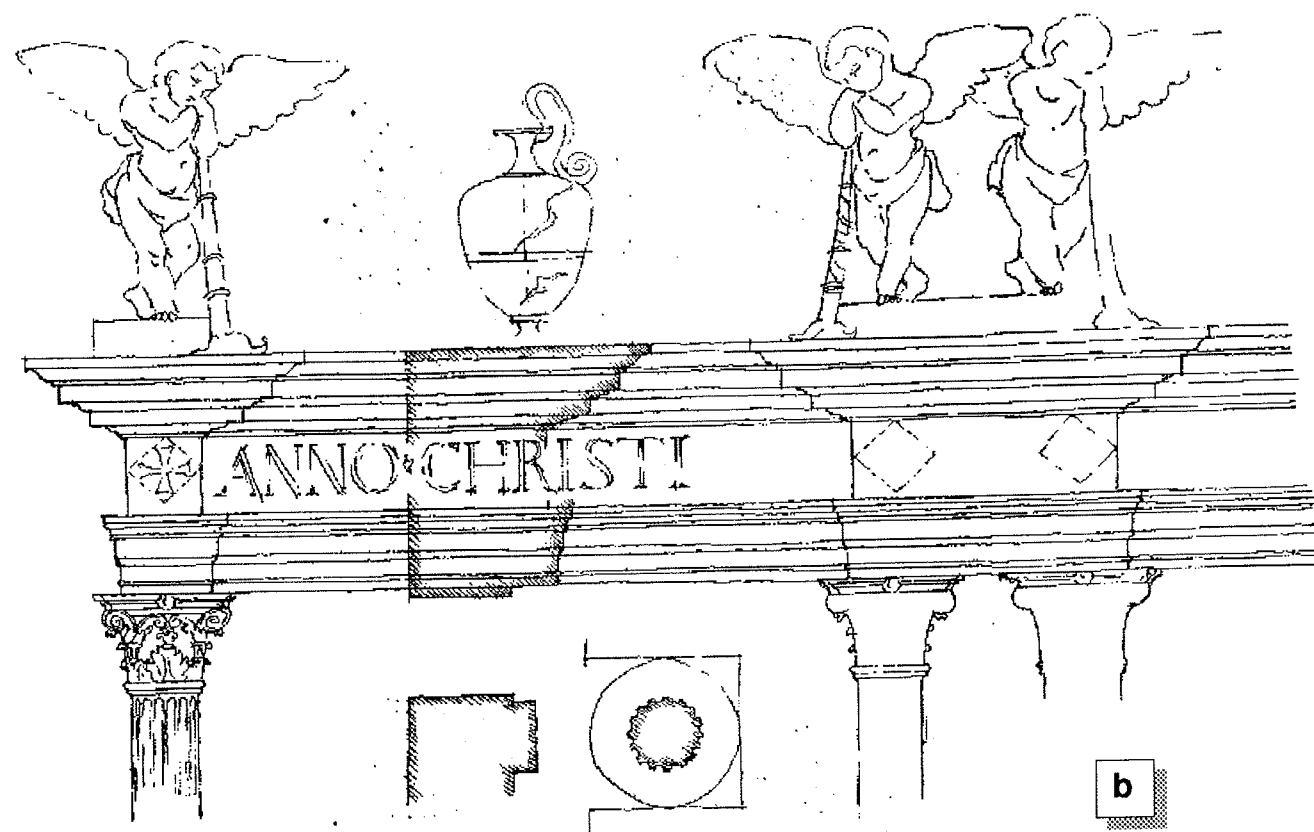
2.3.6. Henrique Fernandes,
 Decoració mural per als sepulcres de Ramon Berenguer I i d'Almodis
 (1545),
 conjunt de l'*arquitectura picta*.
 Barcelona, Seu.

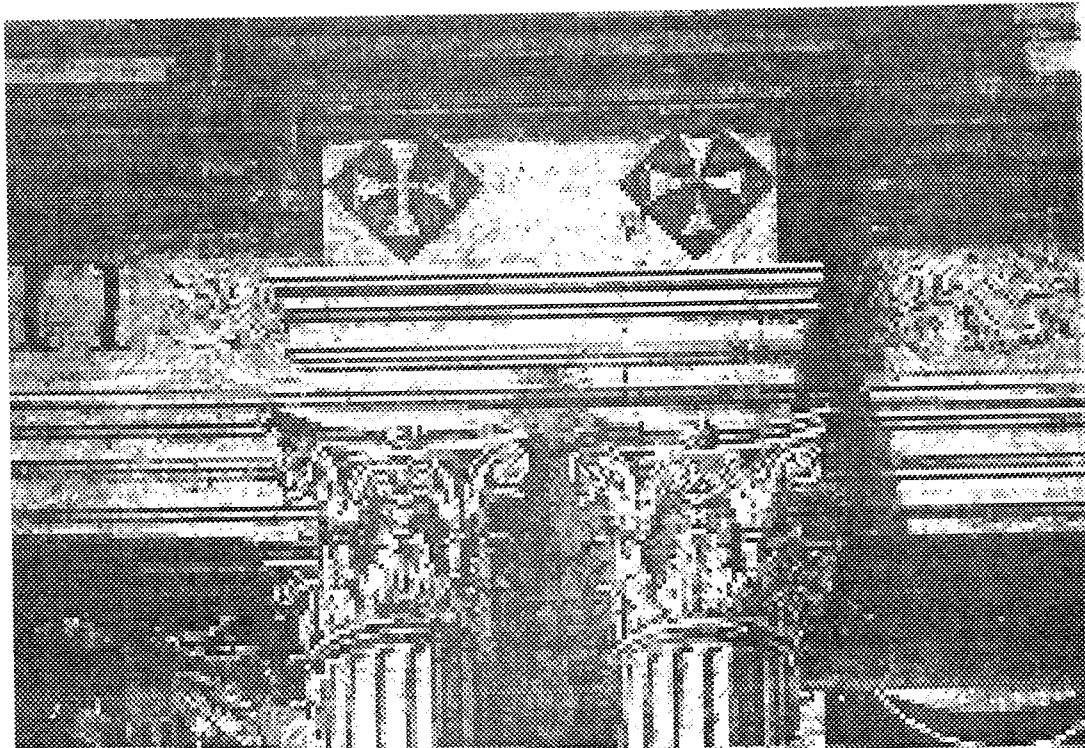
a

2.3.6ab. Henrique Fernandes,
Decoració mural per als sepulcres de Ramon Berenguer I i d'Almodis
(1545), conjunt de l'*arquitectura picta*.
Barcelona, Seu.

b

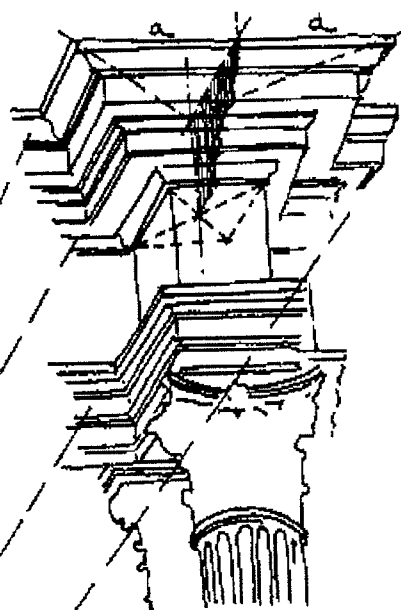
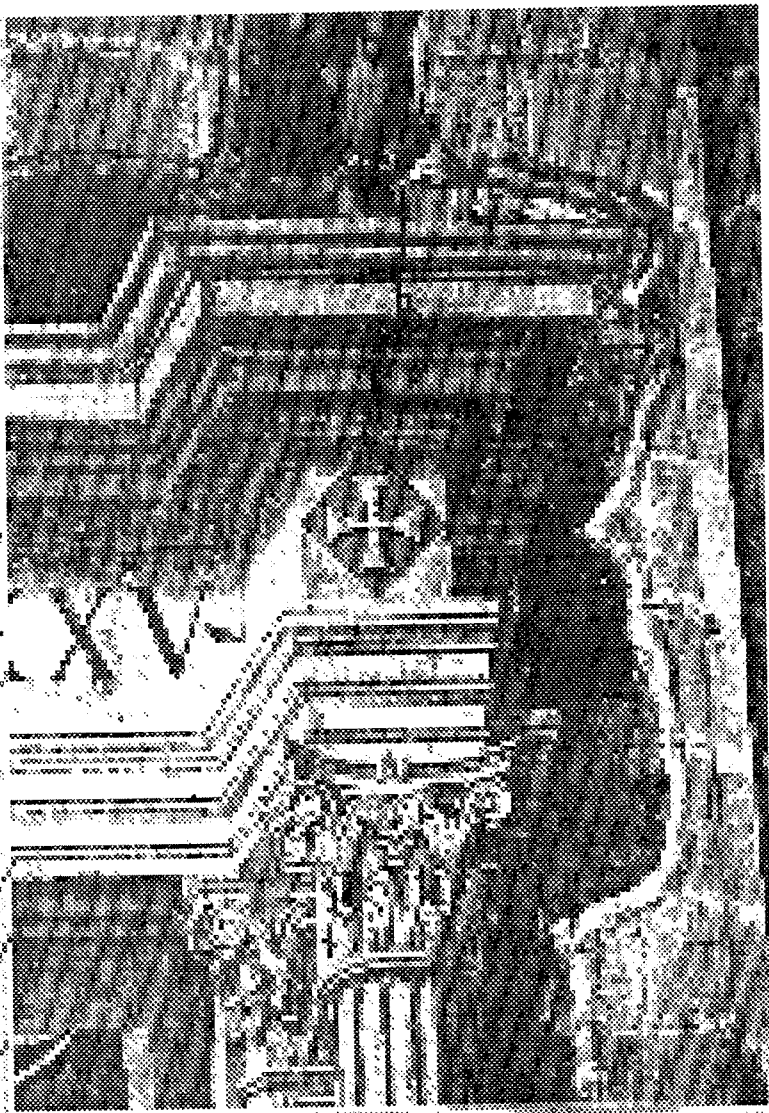

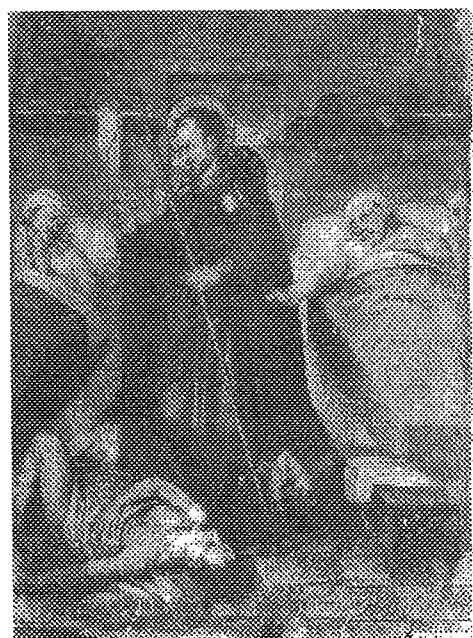
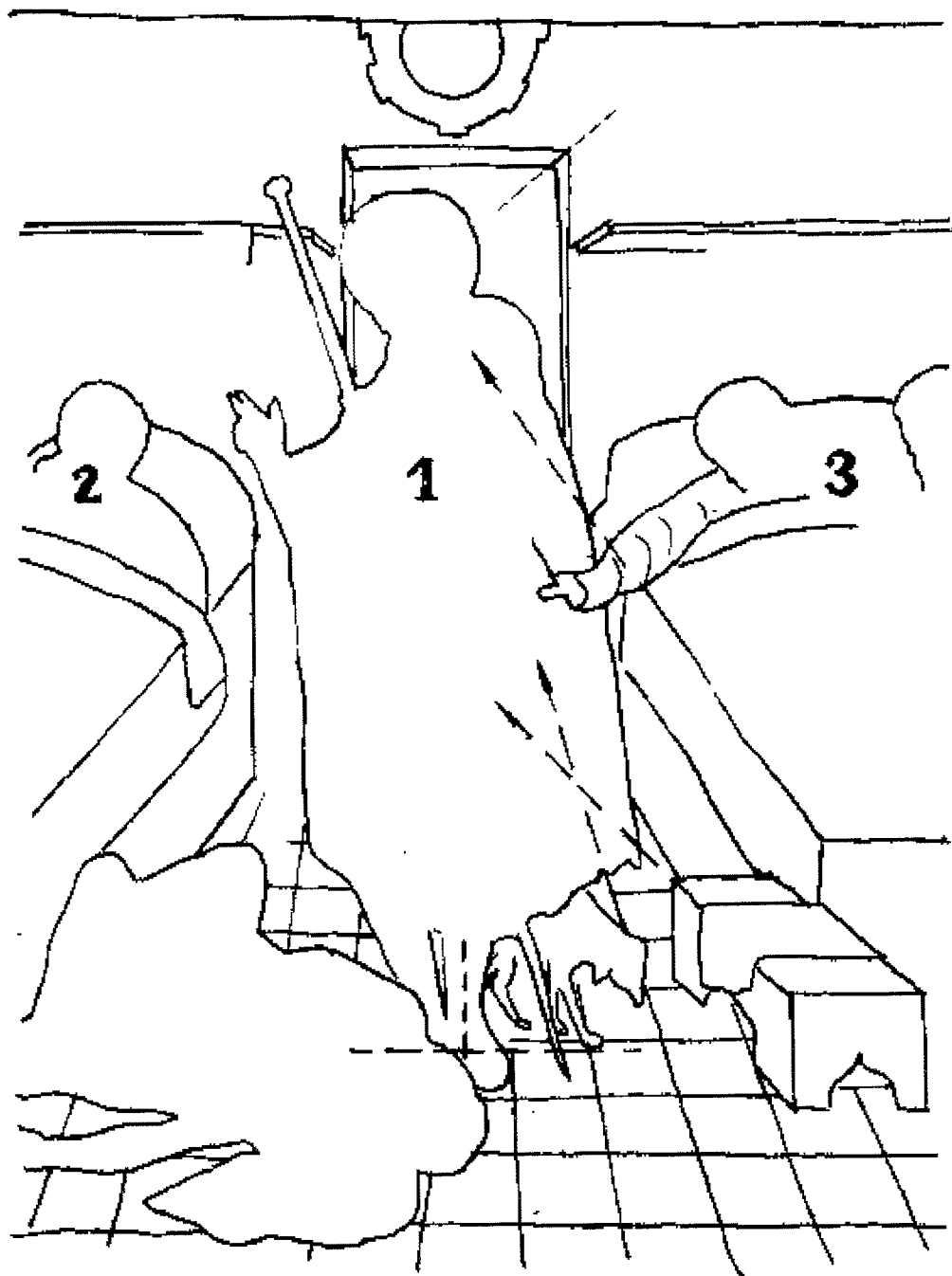
2.3.7. Henrique Fernandes.
Decoració mural per als sepulcres
de Ramon Berenguer I i d'Almodis
(1545),
detall central de l'*arquitectura picta*.
Barcelona, Seu.

a

2.3.8ab. Henrique Fernandes,
Decoració mural per als sepulcres
de Ramon Berenguer I i d'Almodis
(1545),
detall a la dreta de l'*arquitectura picta*.
Barcelona, Seu.

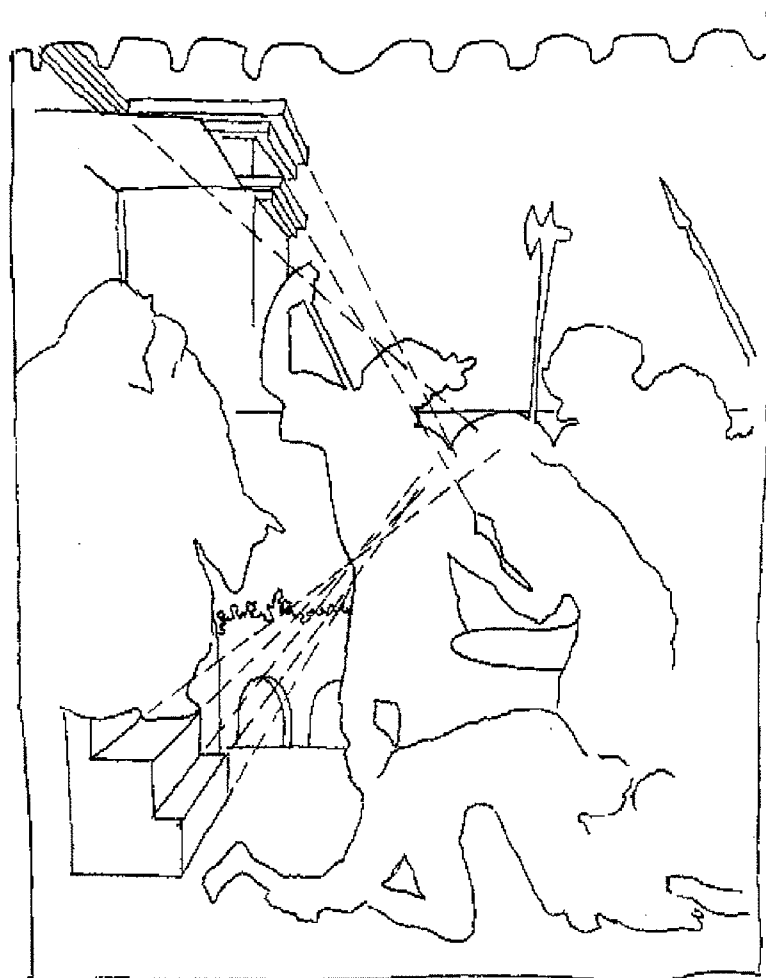
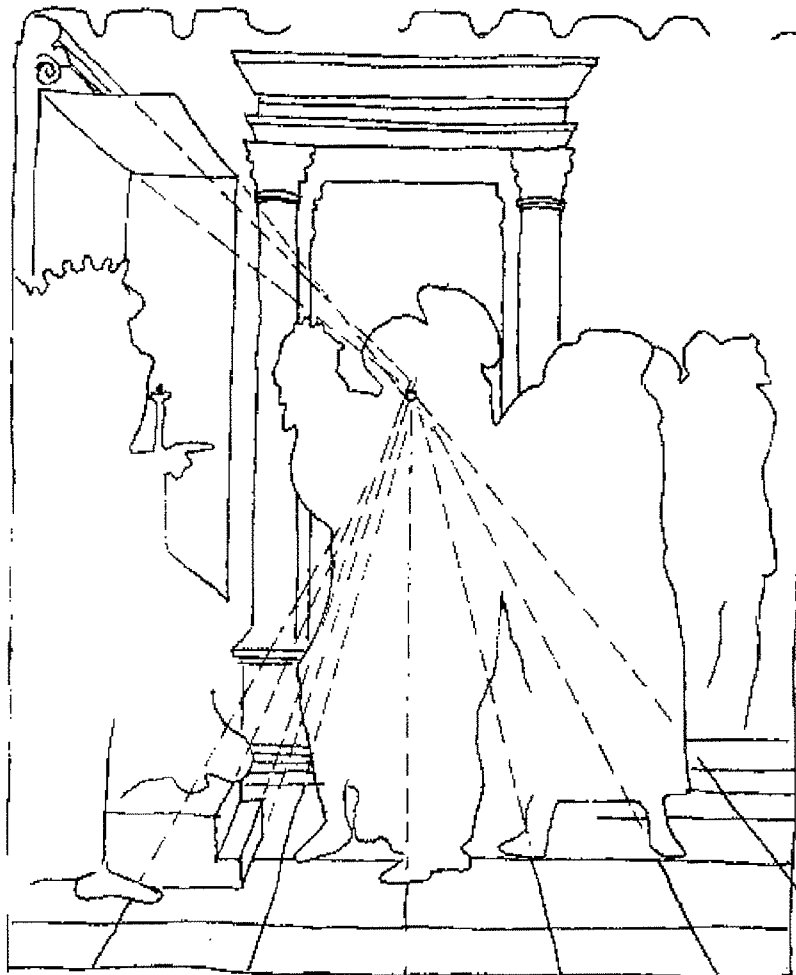
b

2.3.9. Anònim,
 Retaule de Sant Roc
 (c. 1550?),
Assistència als empestats.
 L'Hospitalet de Llobregat,
 Museu Municipal.

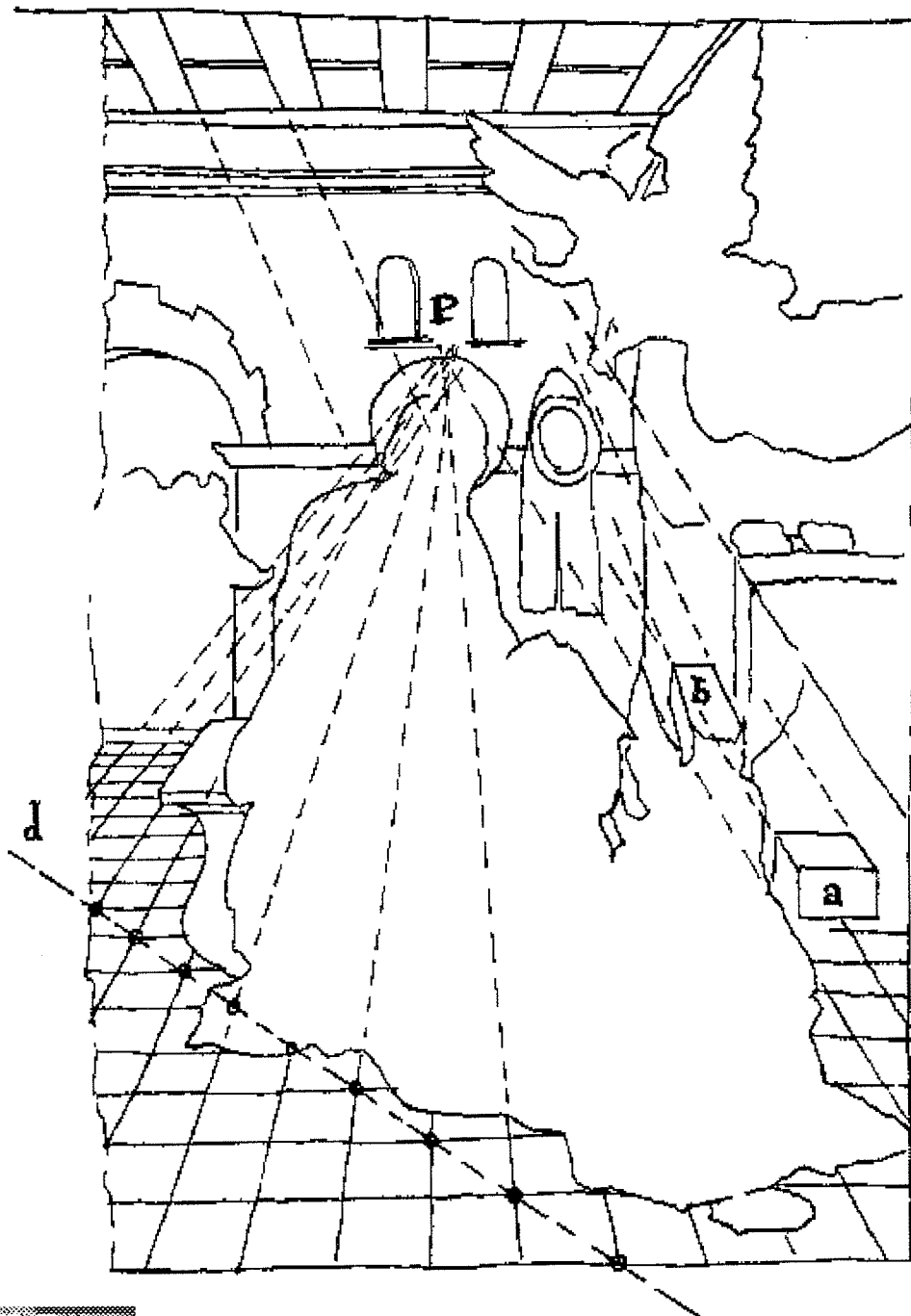

2.3.10. Jaume Forner (?),
 Retaule de Sant Pere i Sant Joan
 (c. 1525),
Sant Joan davant el pretor.
 Paça (Rosselló),
 església parroquial.

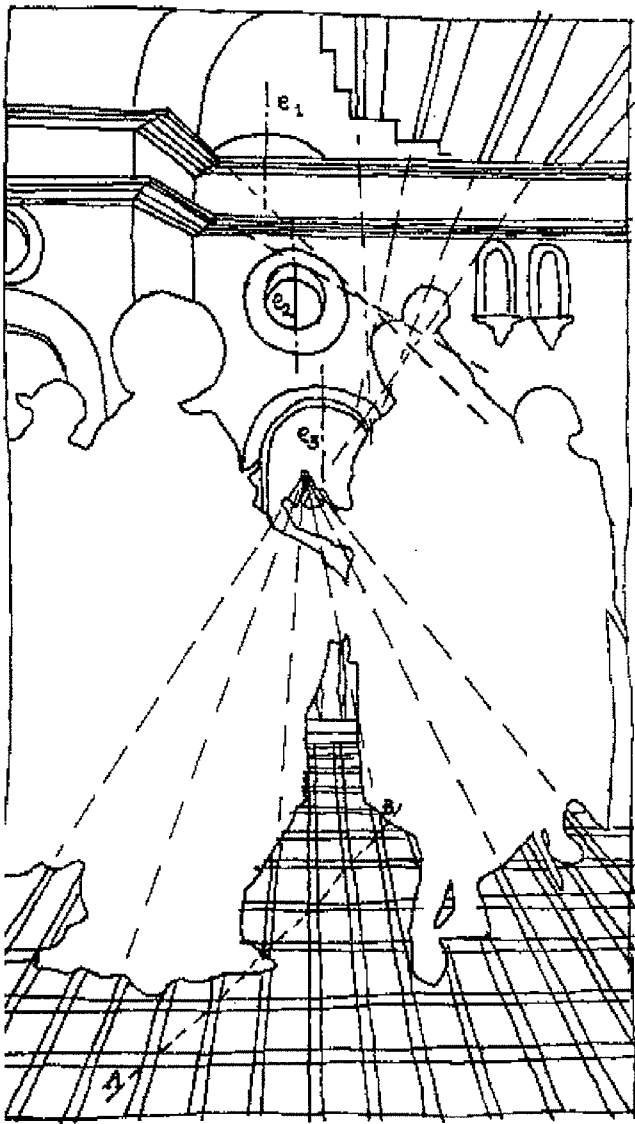

2.3.11. Jaume Forner (?),
 Retaule de Sant Pere i Sant Joan
 (c. 1525),
Sant Joan en el martiri de l'oli bullent.
 Paça (Rosselló),
 església parroquial.

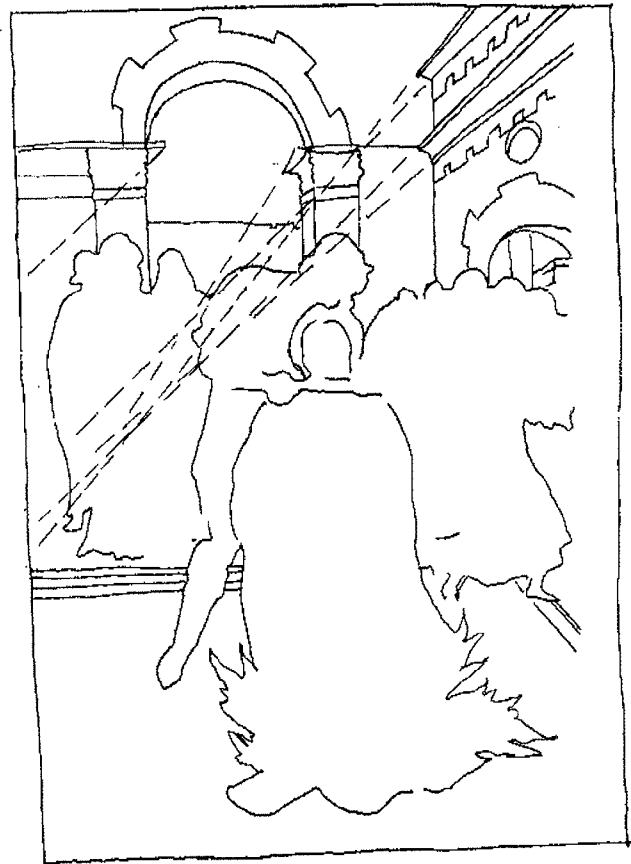

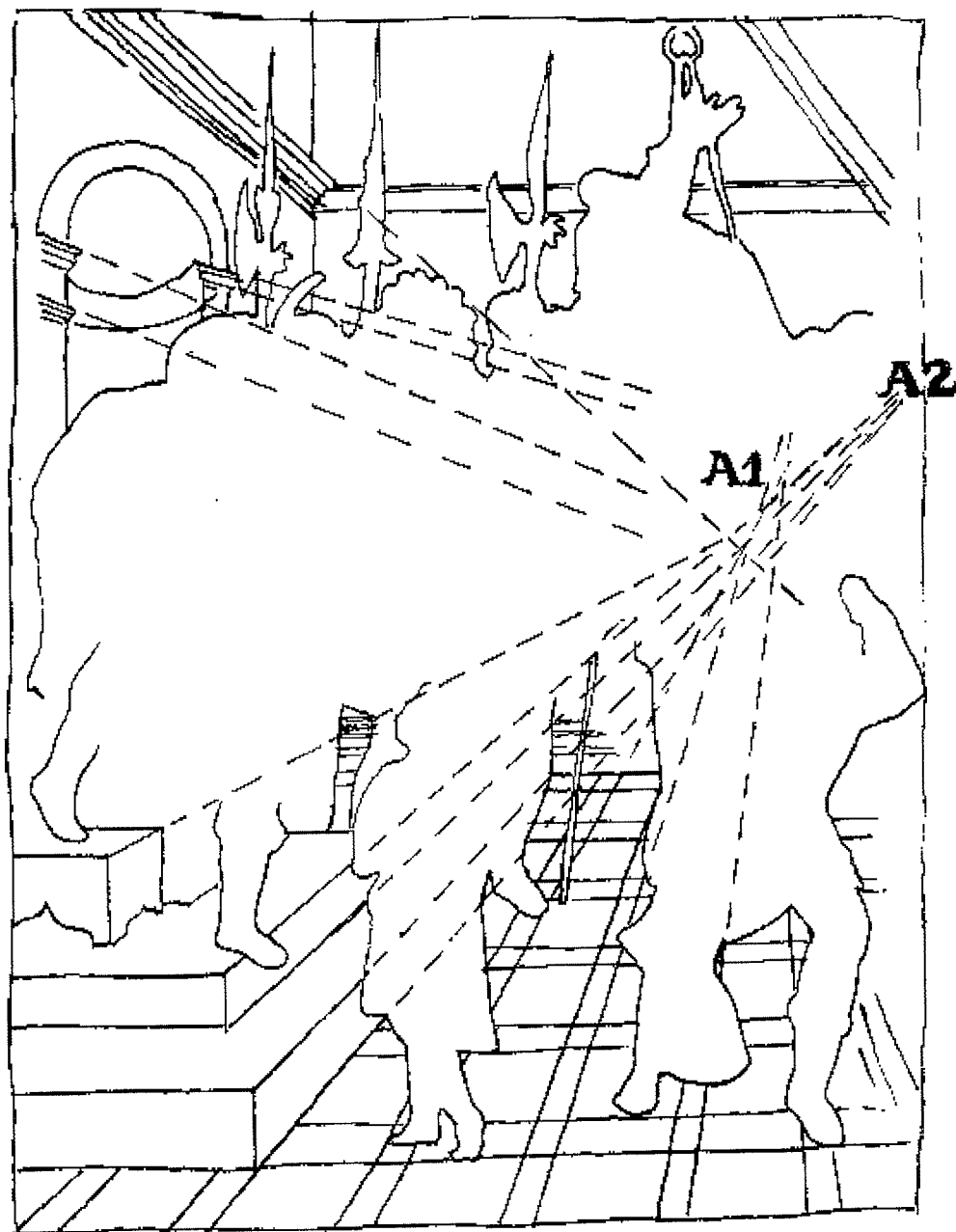
2.3.12. Jaume Forner,
 Retaule de Santa Agnès de Malanyanes
 (1535-1536),
Lectura de Santa Agnès.
 Barcelona, MDB

2.3.13. Jaume Forner,
Retaule de Santa Agnès de Malanyanes
(1535-1536),
*Santa Agnès refusa l'aliança matrimonial
al fill del pretor.*
Barcelona, MDB.

2.3.14. Jaume Forner,
Retaule de Santa Agnès de Malanyanes
(1535-1536),
Martiri de Santa Agnès.
Barcelona, MDB.

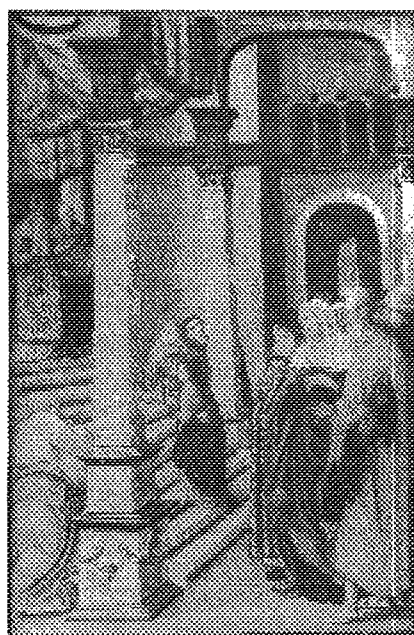
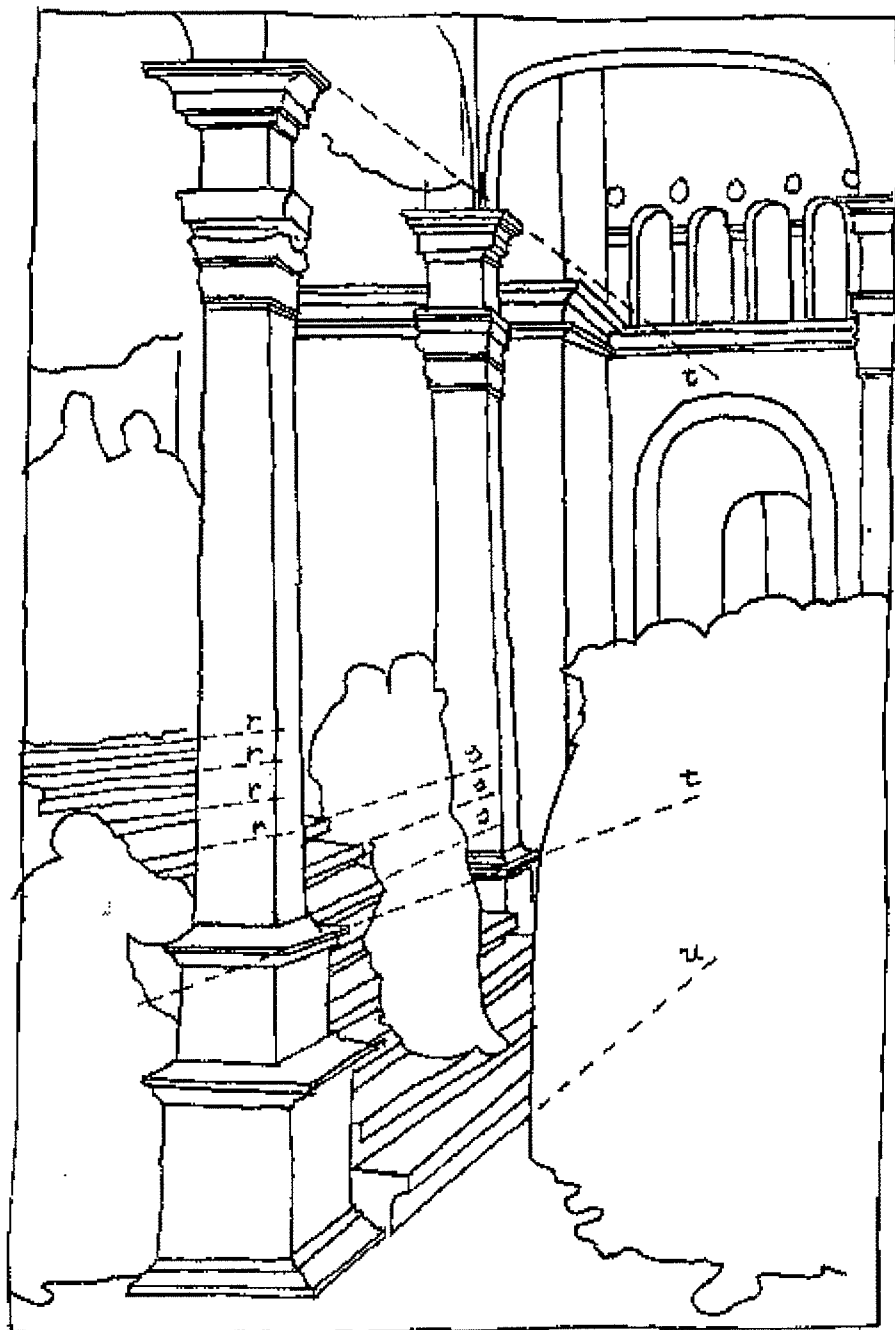

2.3.15. Pere Serafi amb Jaume Forner II i Jaume Fontanet,

Retaule de Sant Romà
(1545- 1549),

Sant Romà penjat de mans.
Lloret de Mar, Església parroquial.

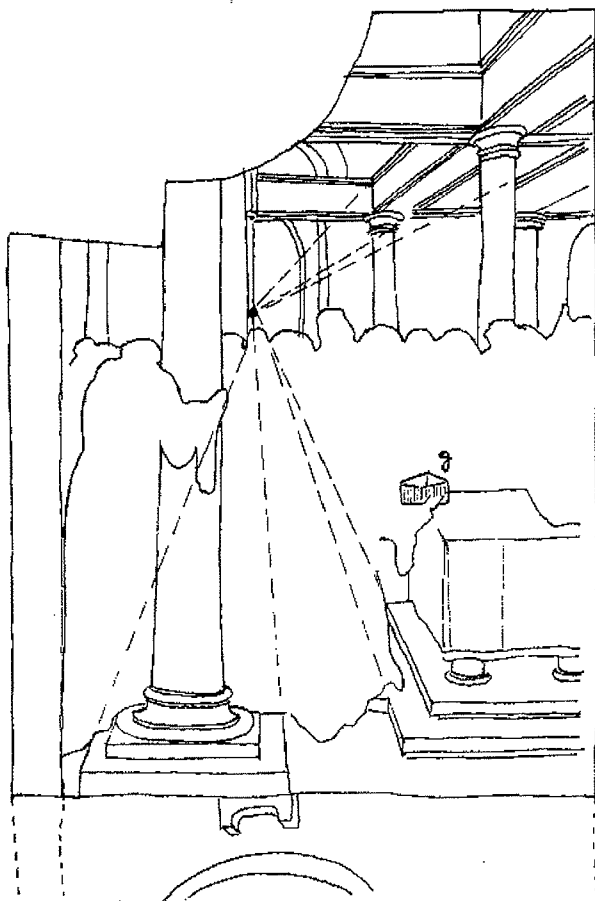
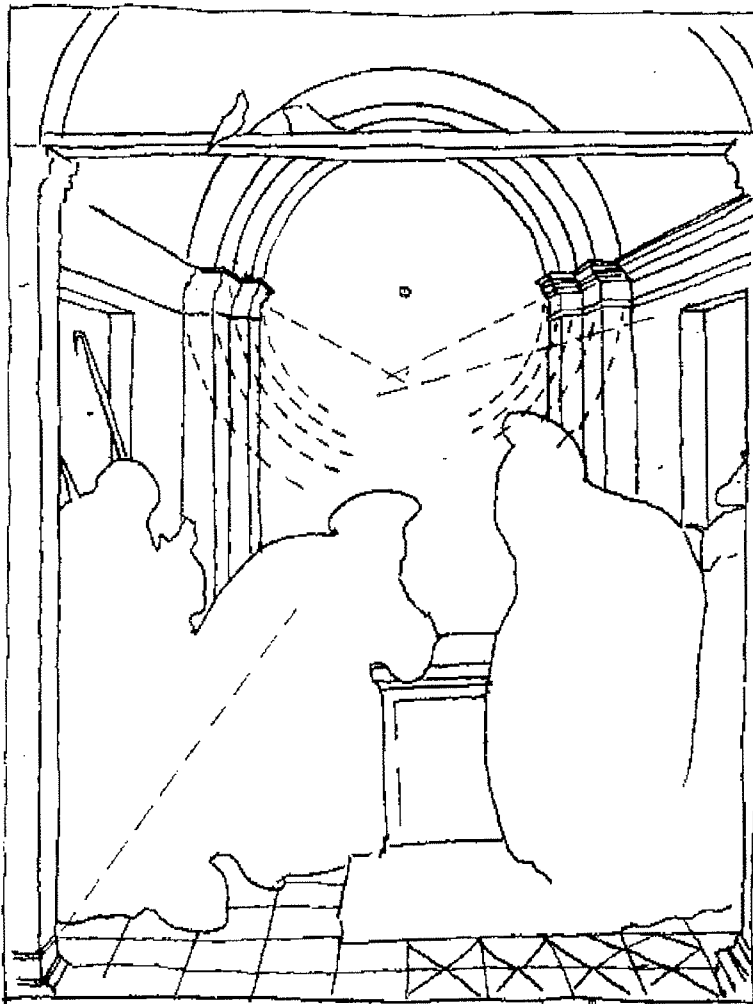

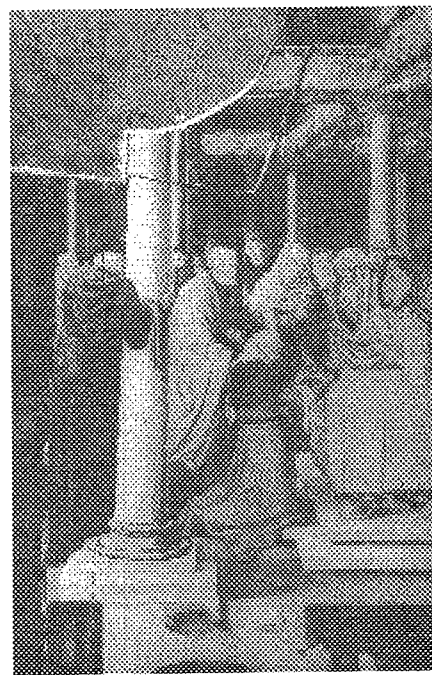
2.3.16. Germans Gascó (atrib.)
o mestre de Castelló d'Empúries,
Retaule de la Mare de Déu Assumpta
(mitjan s. XVI?),
Presentació de la Verge al Temple.
Cremat el 1936 a la catedral de Castelló d'Empúries

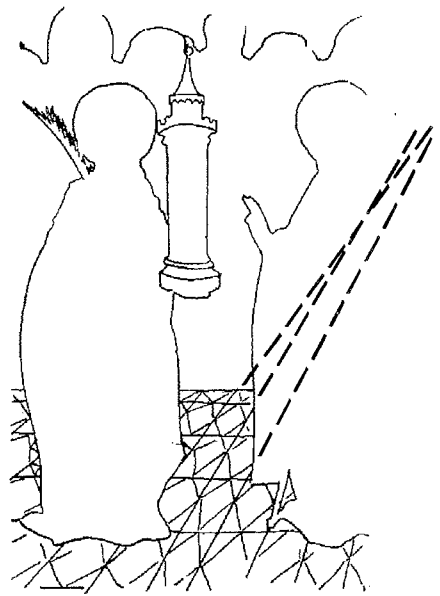
2.3.17.
Germans Gascó (atrib.) o mestre de Castelló d'Empúries,
 Retaule de la Mare de Déu Assumpta
 (mitjan s. XVI?),
Adoració dels pastors.
 Cremat el 1936 a la catedral
 de Castelló d'Empúries.

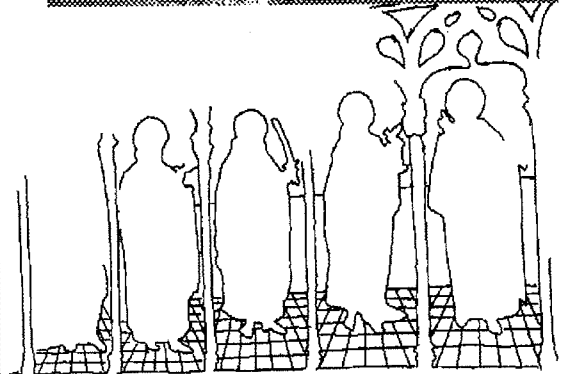
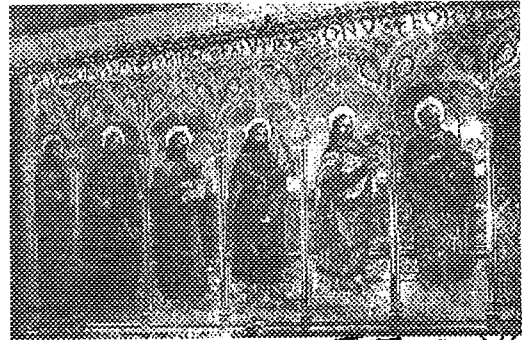
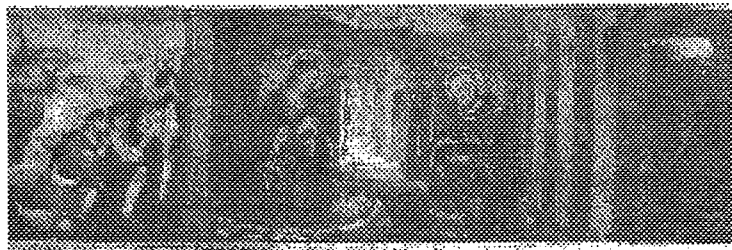
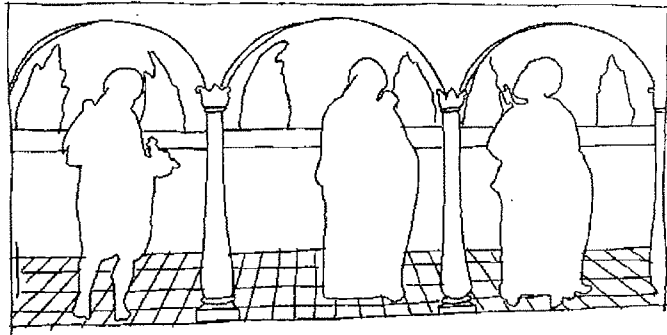
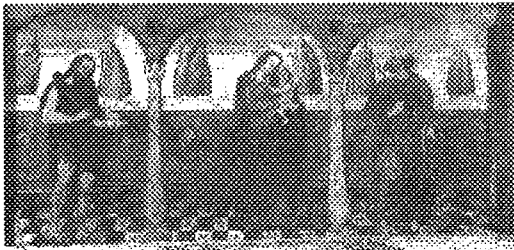
**2.3.18. Germans Gascó (atrib.)
 o mestre de Castelló d'Empúries,**
 Retaule de la Mare de Déu Assumpta
 (mitjan s. XVI?),
Presentació de Jesús al Temple.
 Cremat el 1936 a la catedral
 de Castelló d'Empúries

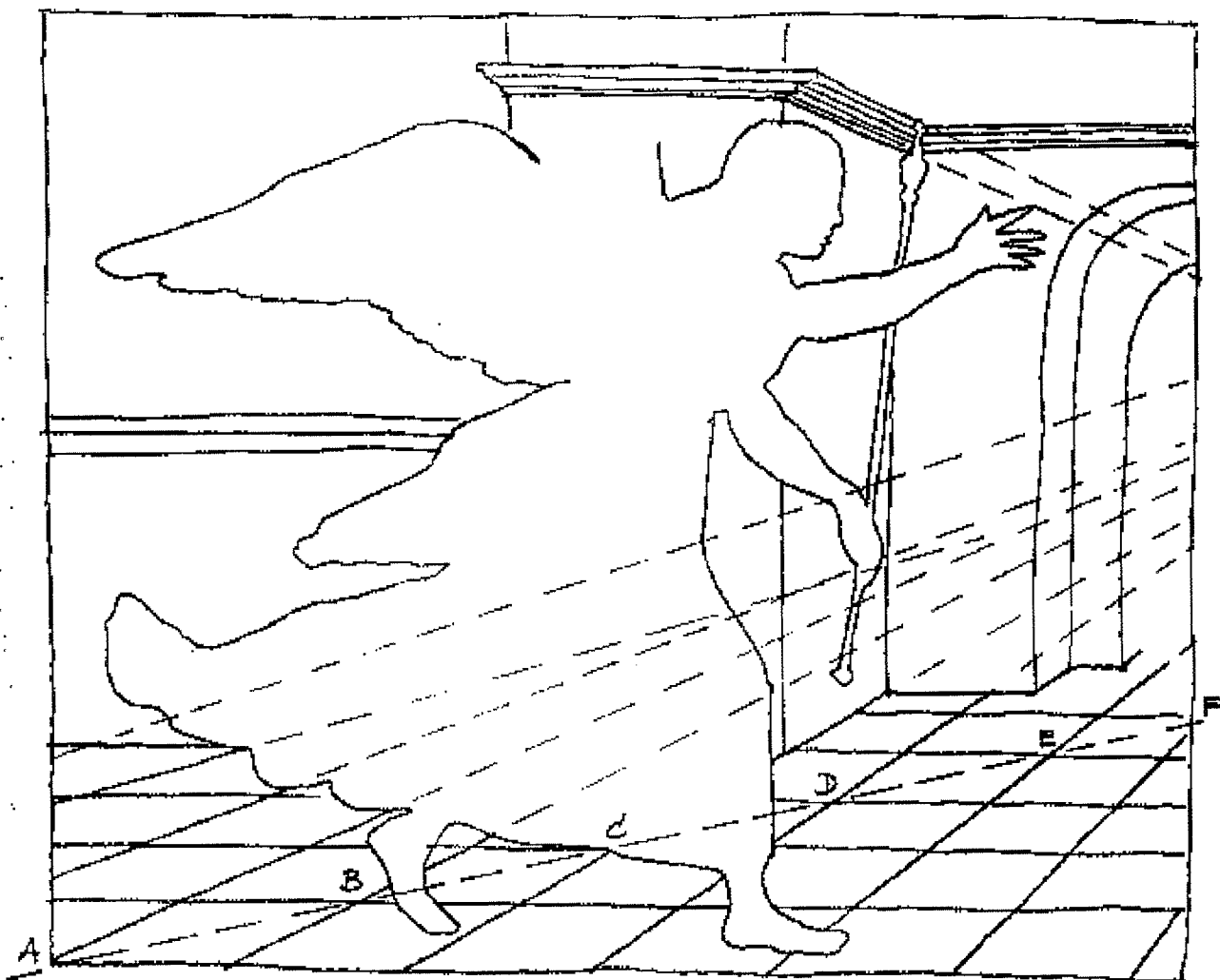
3.19. Mestre de Javierre (atrib.),
Predel·la d'un retaule desconegut
(segona meitat s. XVI),
Santa Bàrbara i un Sant bisbe.
Lleida, MDLI.

2.3.20. Anònim,
Caixa de núvia
(segona meitat s. XVI?),
tapa amb la *Mare de Déu,*
Sant Pere i Sant Joan Baptista.
Barcelona, MAD.

2.3.22. Anònim,
Predel·la d'un retaule provinent d'Estanyol (segona meitat s. XVI?), *Naixement de Jesús.* Girona, MAG.

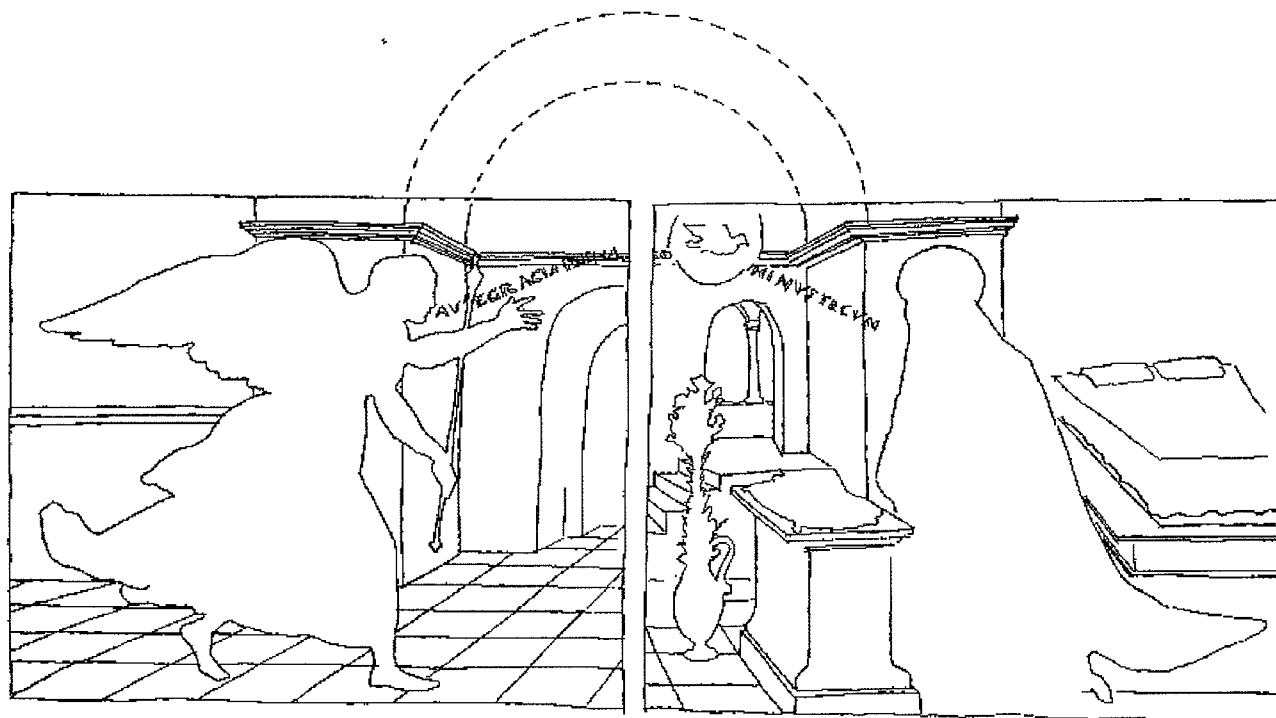

2.3.23. Anònim,
Caixa de núvia
(segona meitat s. XVI?),
tapa amb l'Anunciació (l'Àngel).
Barcelona, Institut Amatller
d'Art Hispànic.

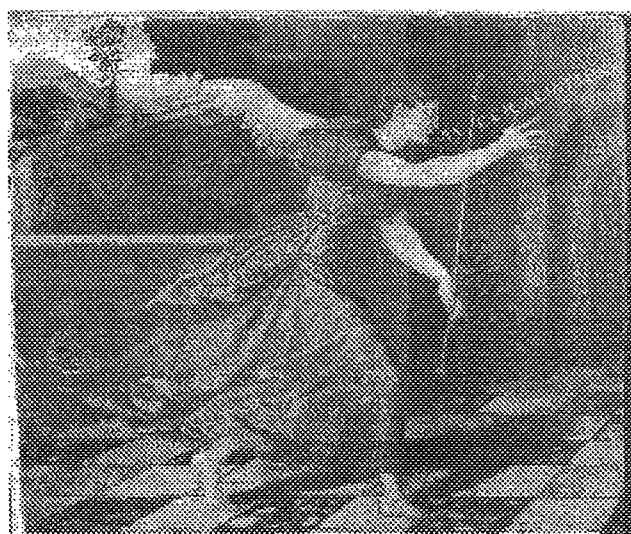

2.3.24. Anònim,
Caixa de núvia
(segona meitat s. XVI?),
tapa amb l'Anunciació (la Mare de Déu).
Barcelona, Institut Amatller d'Art Hispànic.

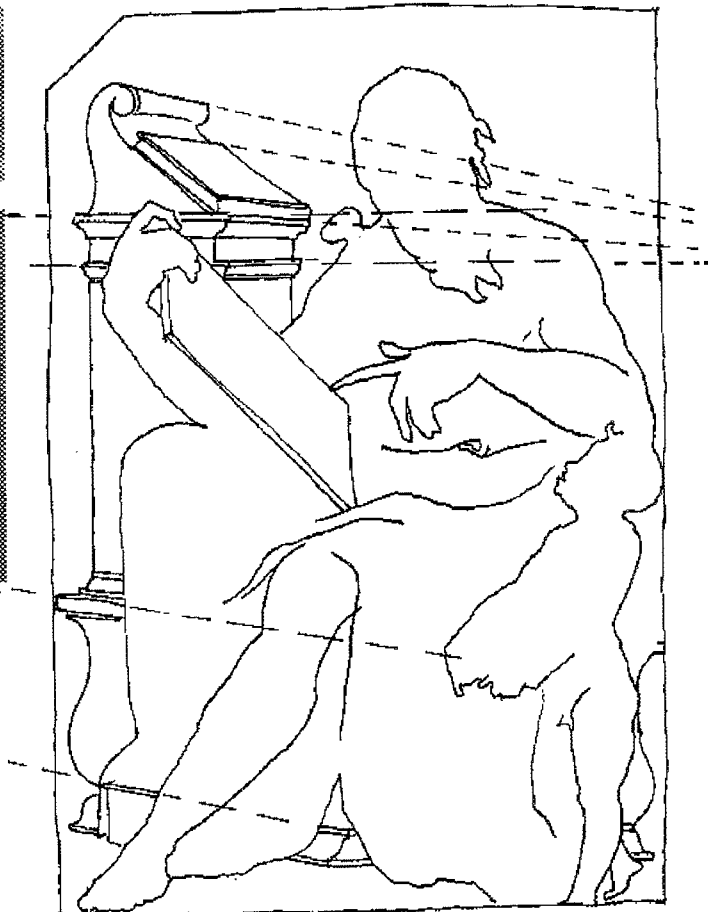

2.3.23-2.3.24.
Esquema de conjunt de la caixa de núvia
amb l'Anunciació.
Barcelona, Institut Amatller
d'Art Hispànic.

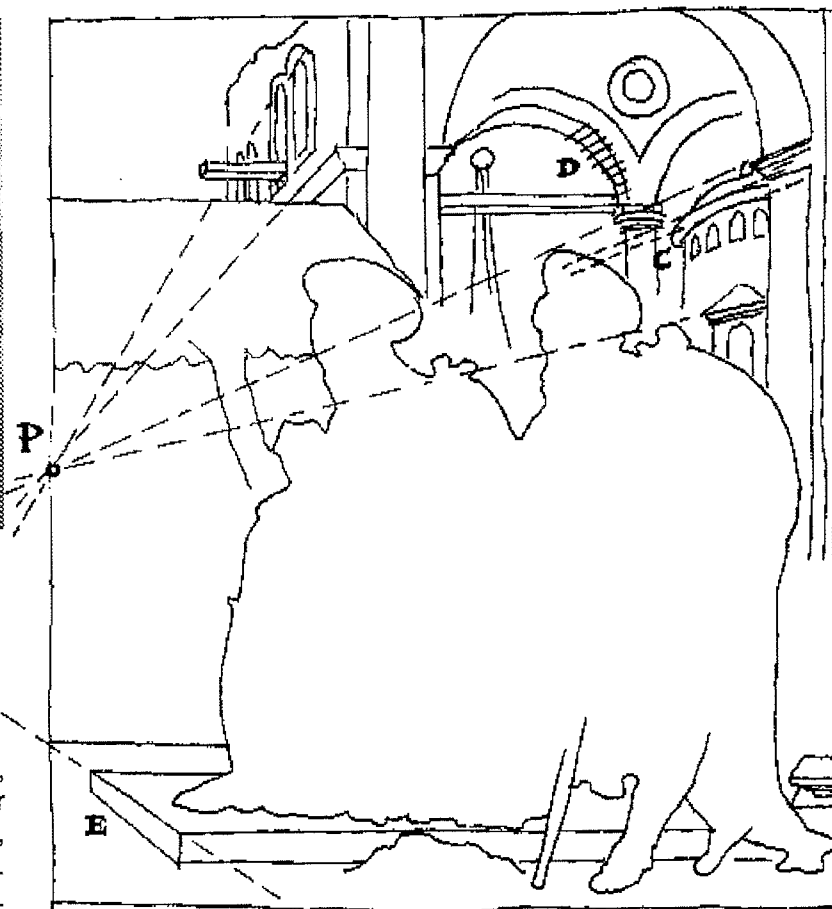

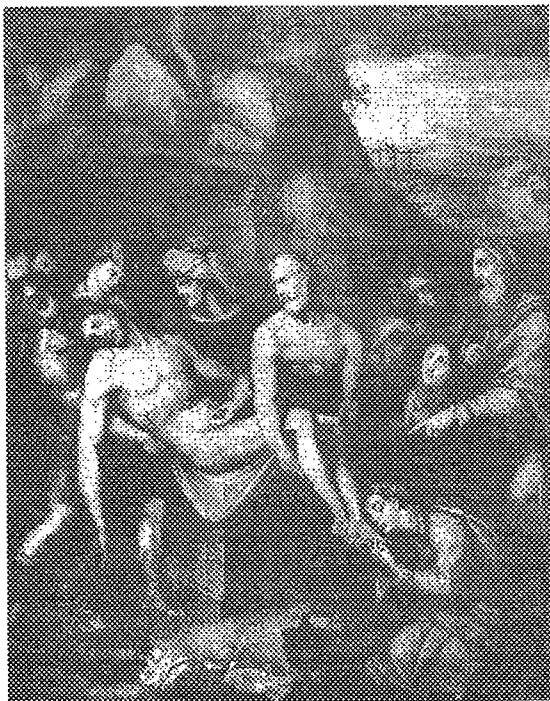
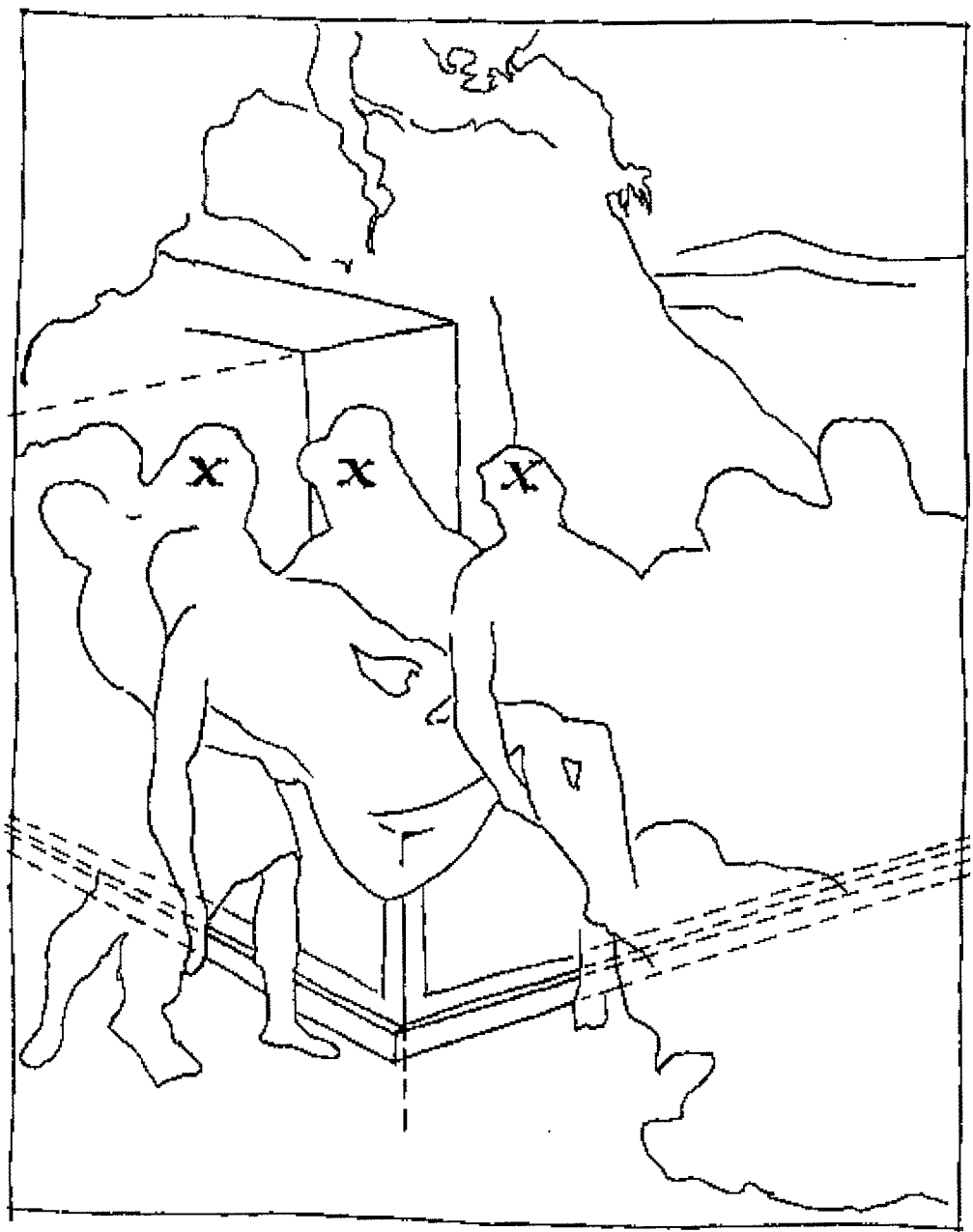
2.3.25. Pere Serafi,
Sarges de l'orgue major
(c.1560-1563),
Evangelista.
Barcelona, Seu.

2.3.26. Pere Serafi,
Sarges de l'orgue major
(c.1560-1563),
Epifania (detall).
Barcelona, Seu.

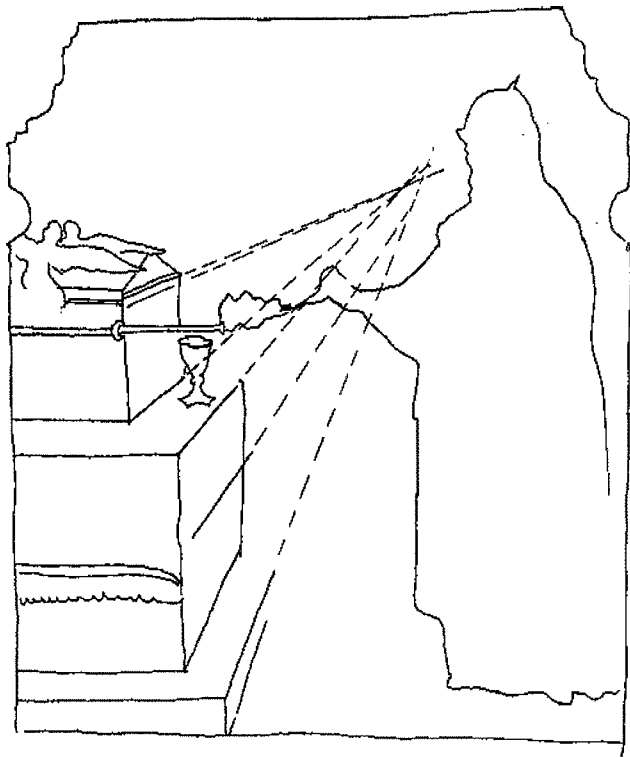

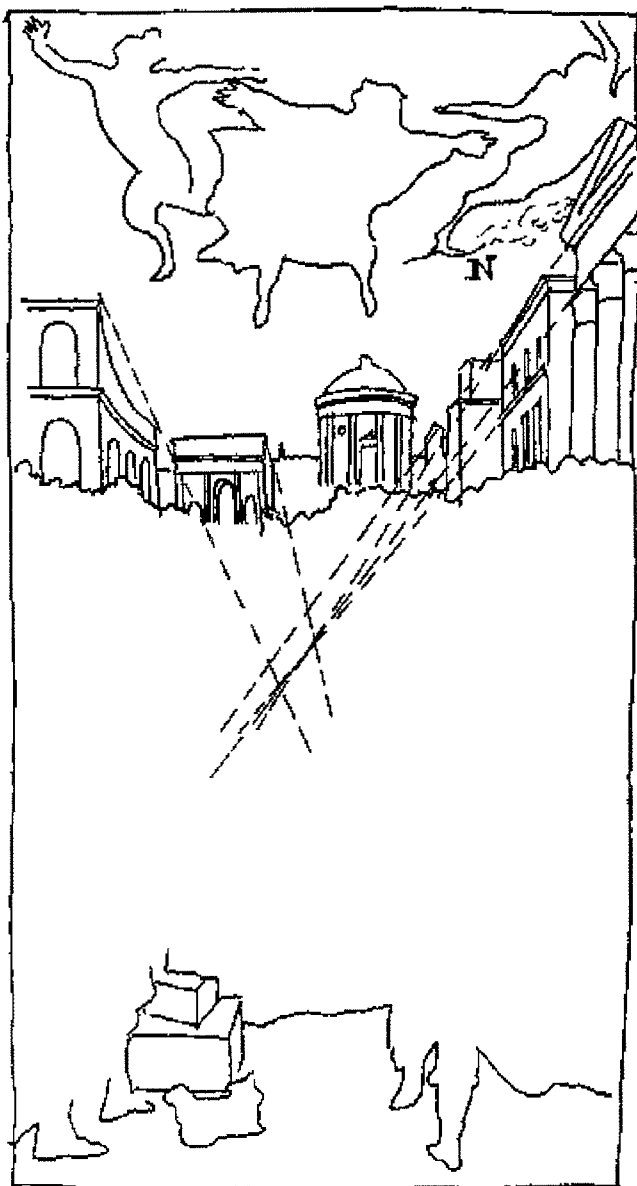
2.3.27. Isaac Hermès Vermei,
 Retaule major de l'església
 del "palau reial menor" de Barcelona
 (c. 1576),
Enterrament de Crist.
 Destruït el 1936.

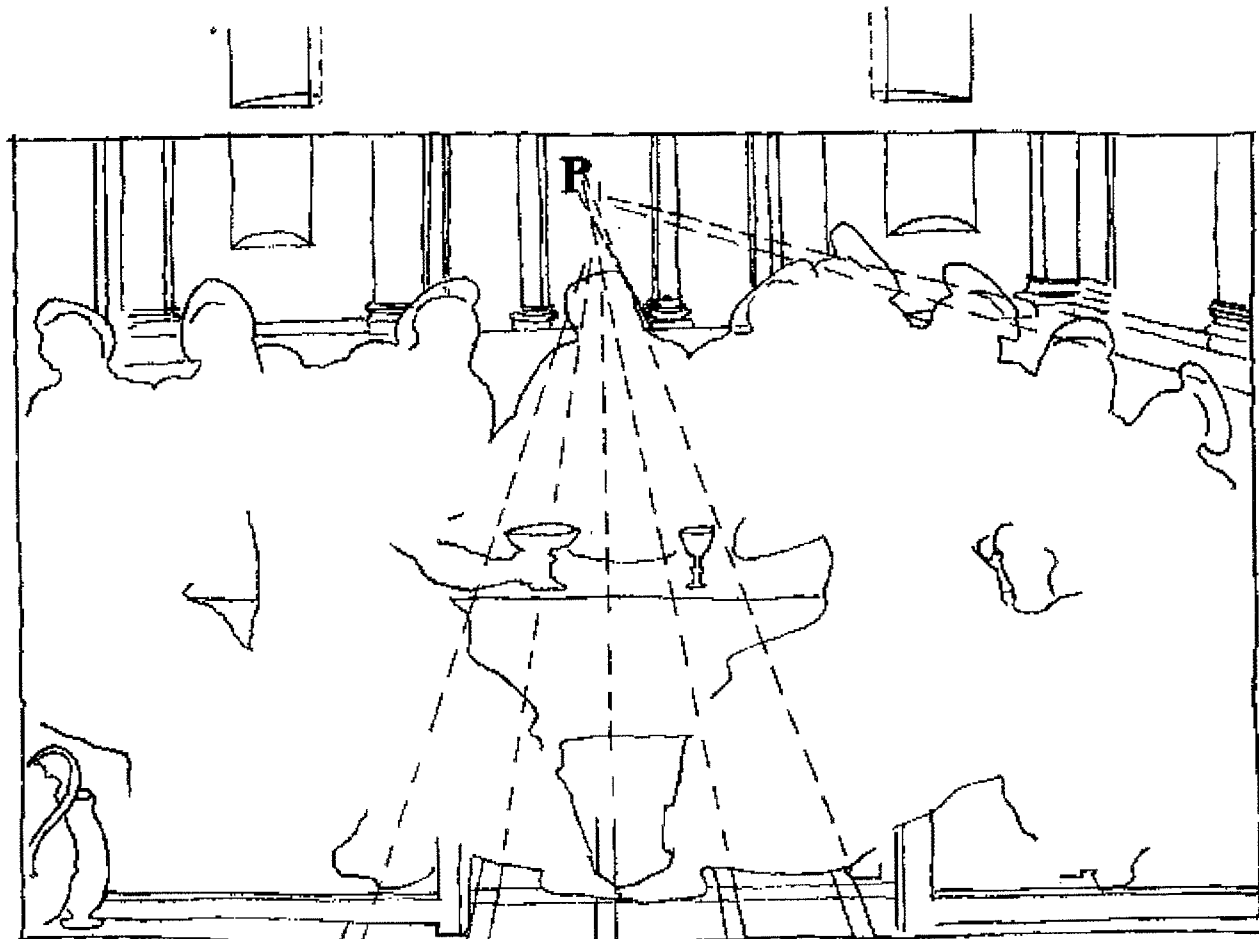

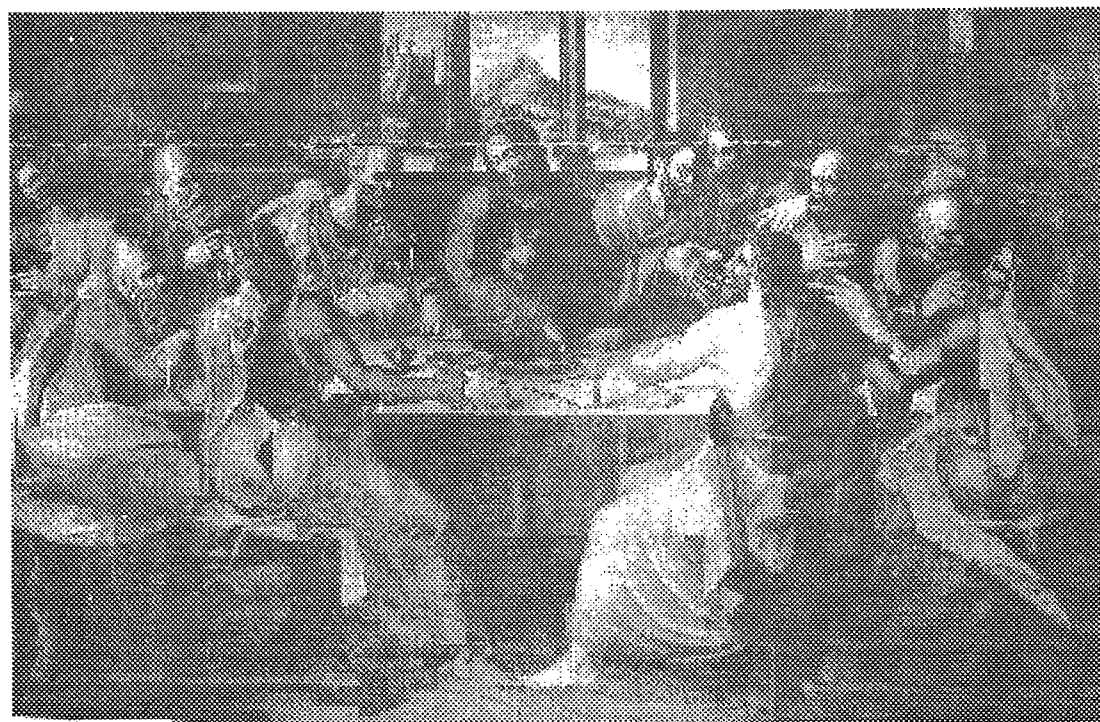
2.3.28. Isaac Hermes Vermei,
Retaule de la capella del Santíssim
(1588),
Melquisedec.
Tarragona, Seu.

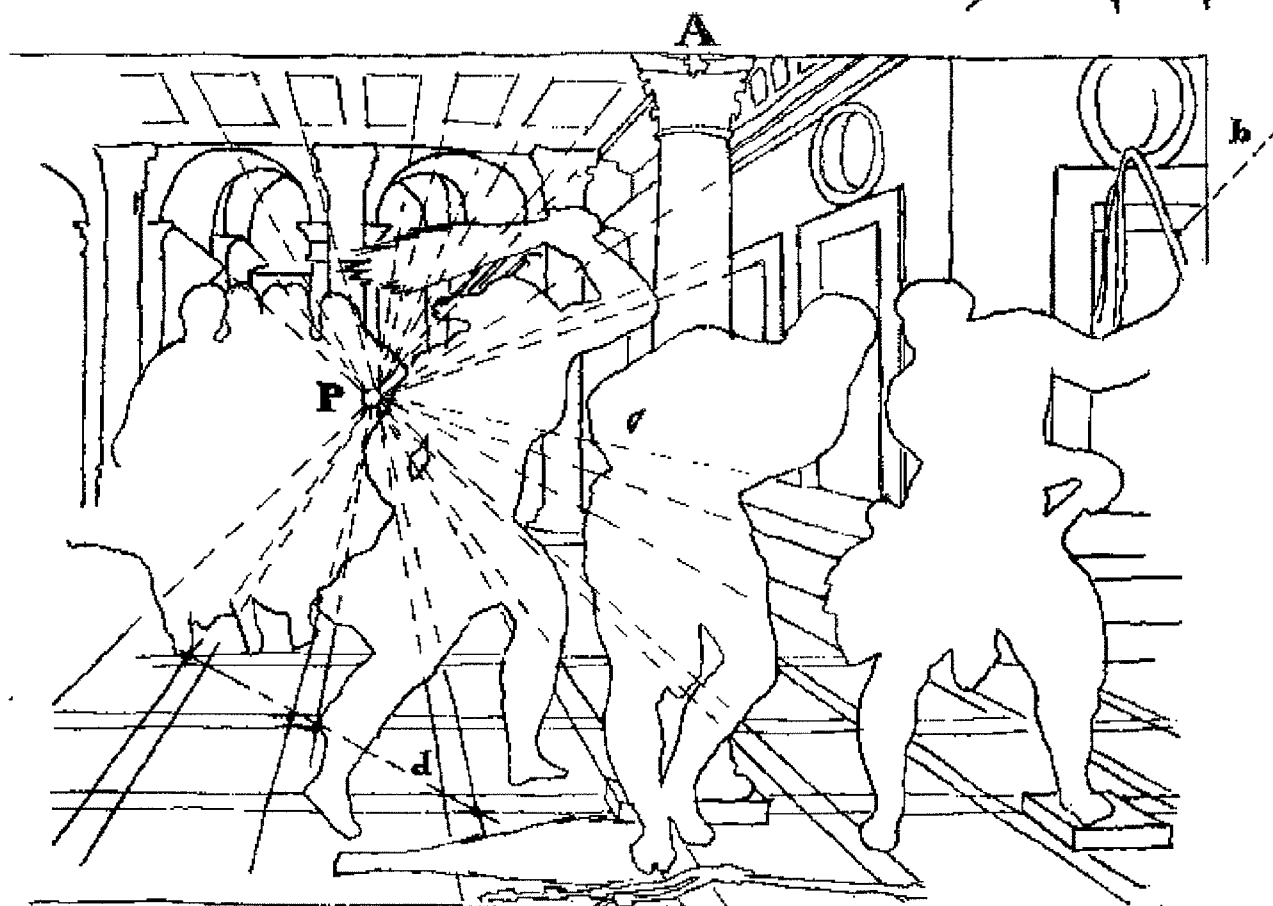
2.3.29. Isaac Hermes Vermei,
Retaule major de la prioral de Sant Pere
(1592-1593),
Caiguda i mort de Simó el mag.
Reus, Museu Municipal.

2.3.30. Pere de la Roca o Perris de la Rocha,
Retaule del Corpus
(1567),
Sant Sopar.
Girona, Seu.

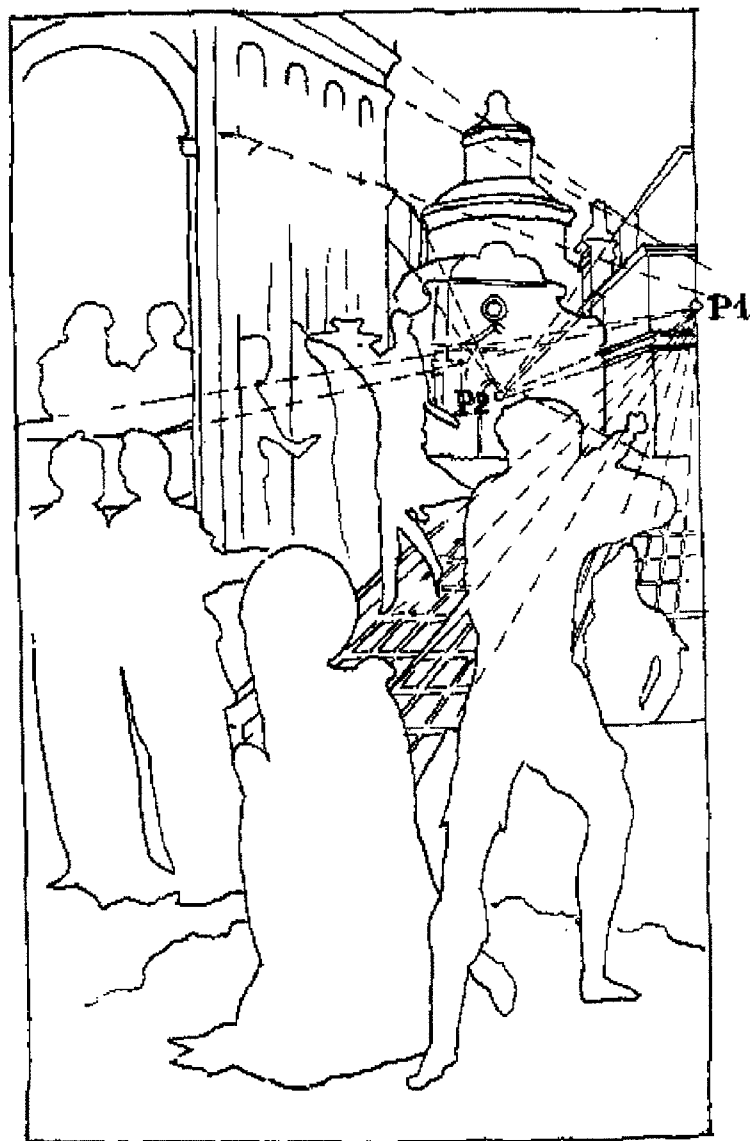
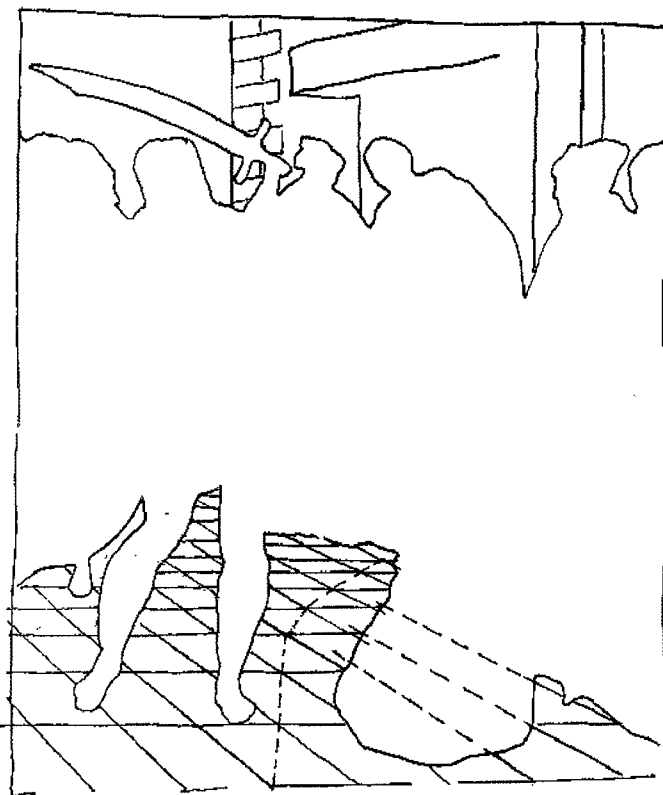

2.3.31. Pere de la Roca
o Perris de la Rocha,
Retaule del Corpus
(1567),
Flagel.lació de Crist.
Girona, Seu.

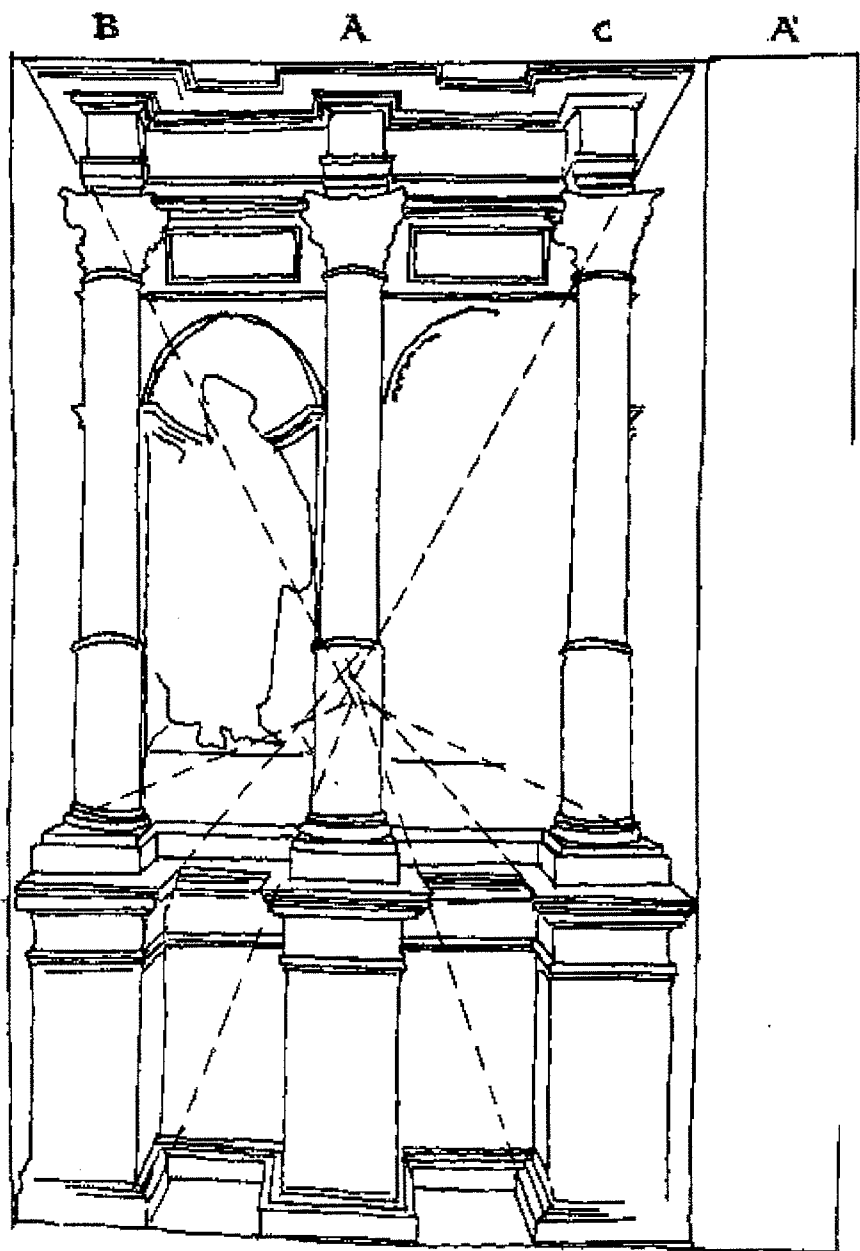

2.3.32. Anònim,
Retaule de Sant Feliu
(post 1570),
Martiri de Sant Pau.
Cremat el 1936 a l'església
de Cabrera de Mataró.

2.3.33. Joan Ramon Llobet (?)
o Mestre de Canillo,
Retaule de Sant Joan
(segona meitat del s.XVI),
Decapitació del Baptista.
Barcelona, col. part.

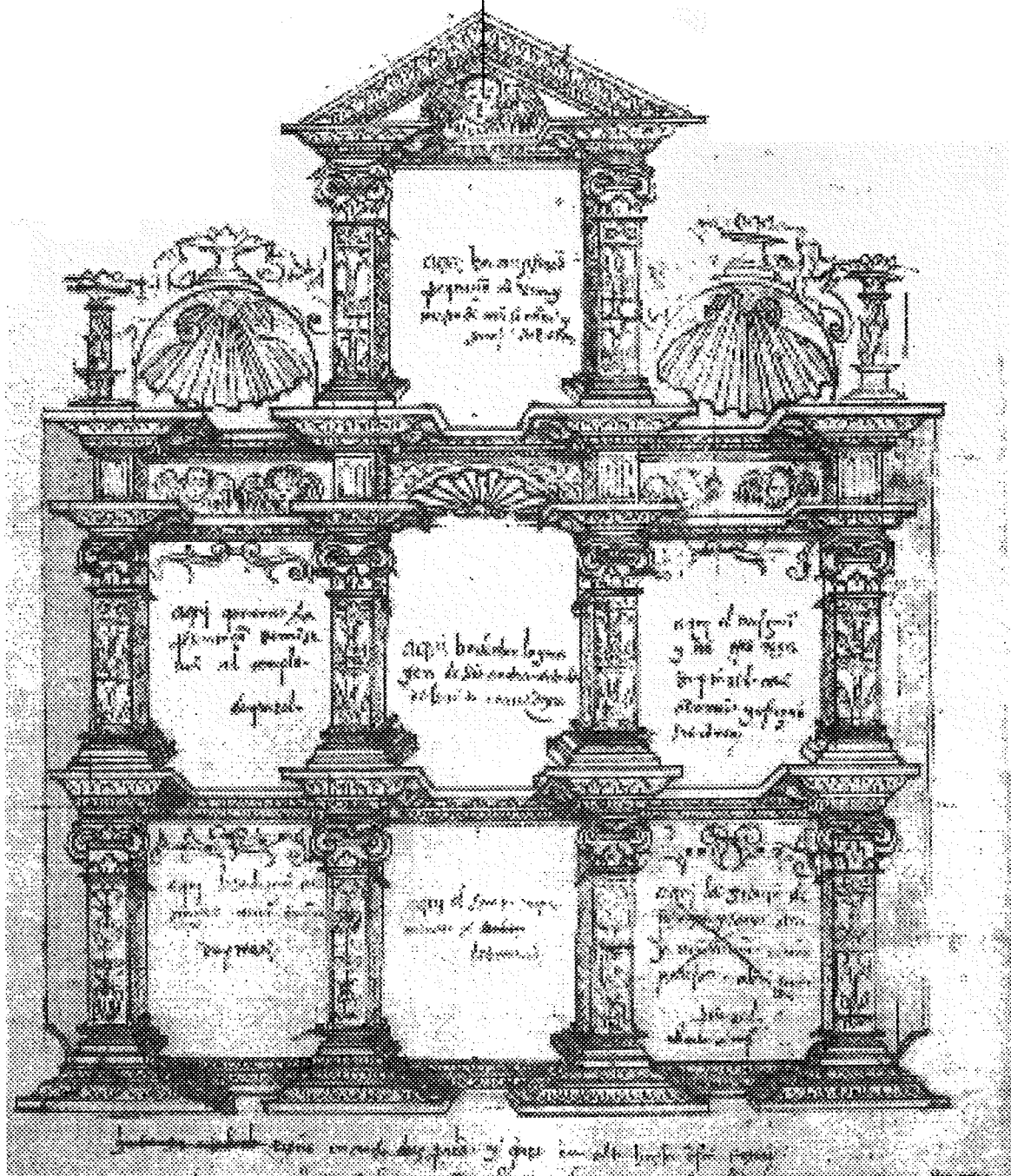

2.3.34. Joan Mates,
 Retaule de Sant Joan
 dels Fusters
 (1577),
 interior de les portes
 amb *Sant Joan i Sant Marc*.
 Barcelona, Seu.

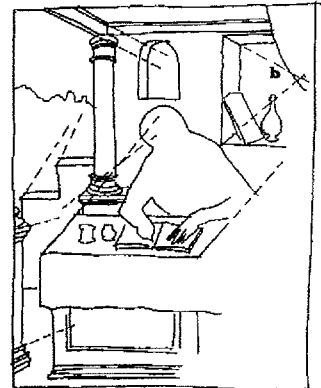
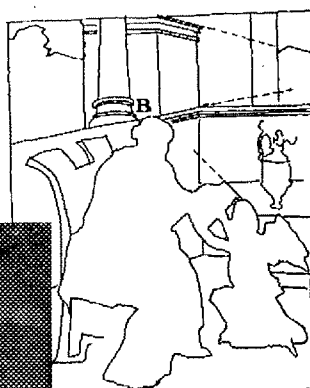

2.3.35. Joan Mates,
 Retaule de Sant Joan
 dels Fusters
 (1577),
 interior de les portes
 amb *Sant Mateu*
 i *Sant Lluç*.
 Barcelona, Seu.

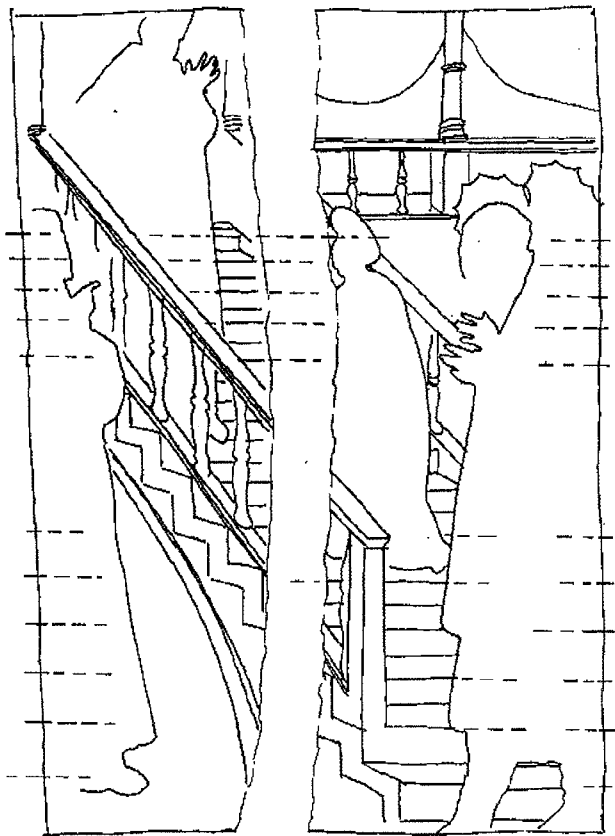

2.3.36. Simón de Bueras,
Traça del retaule de la parroquial
de San Andrés de Valtierra
de Riopisuerga
(Burgos) (1534). Valladolid,
Archivo de la Real Chancillería.

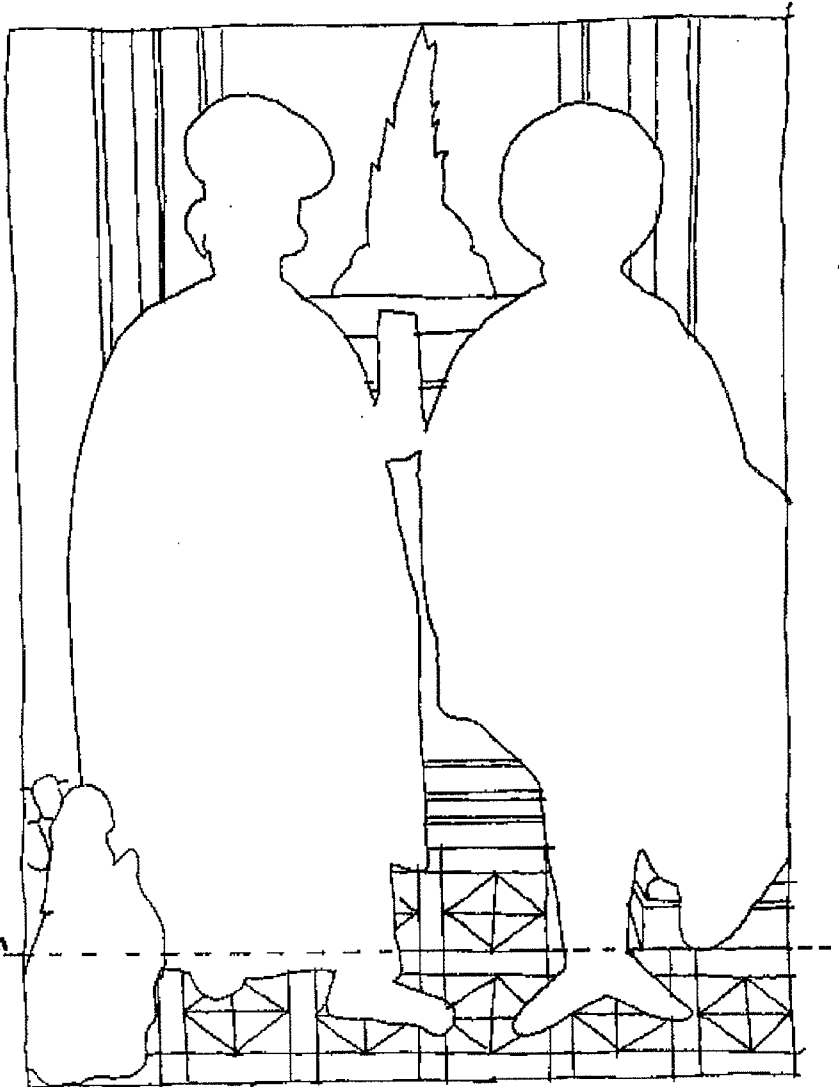
2.3.37. Pere, Nicolau i Antoni Perles,
Retaule de Sant Joan
(1561),
Evangelistes Sant Mateu i Sant Joan.
Sant Joan de les Abadesses, Museu del Monestir.

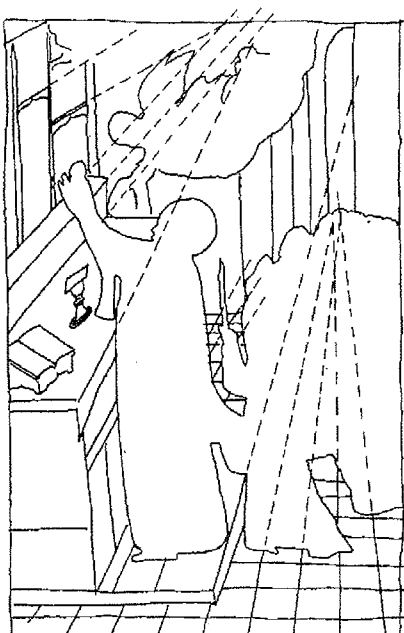

2.3.38. Anònim,
Retaule de Santa Maria
de Vallvidrera (post 1567),
Presentació de la Mare de Déu.
Poblet, Museu del Monestir.

2.3.39. Pere Benet Alegret,
Retaule dels Sants Metges
(1573),
Sant Cosme i Sant Damià.
Cervera, Museu Comarcal
de Cervera.

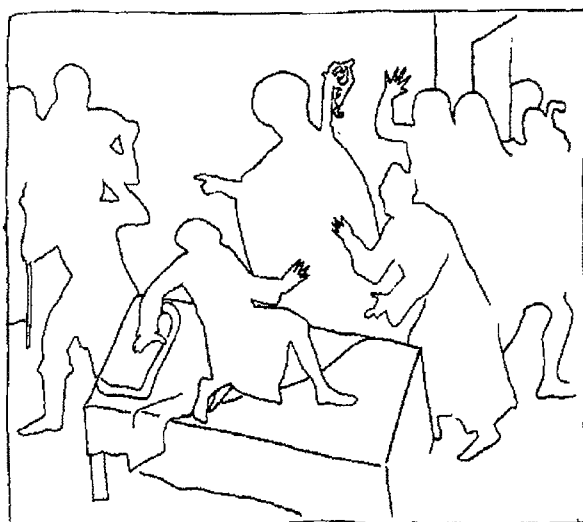

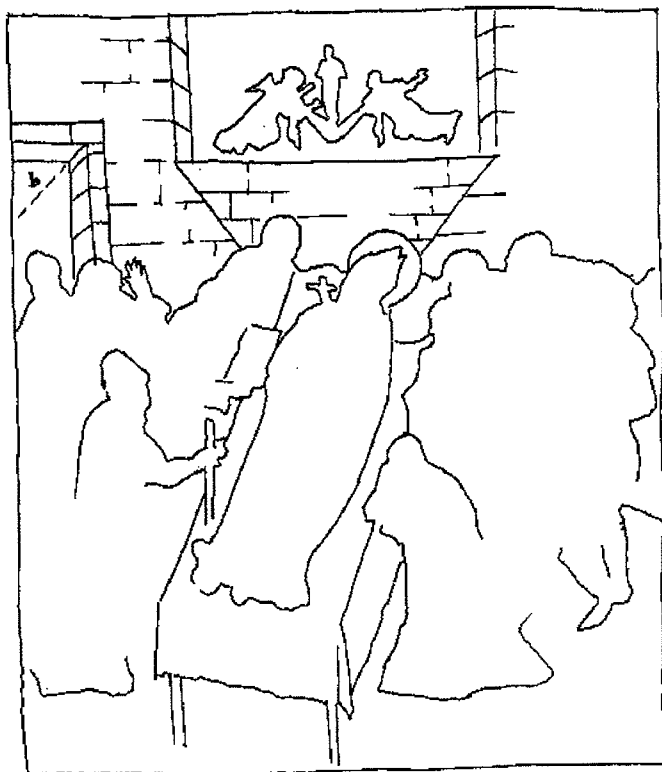

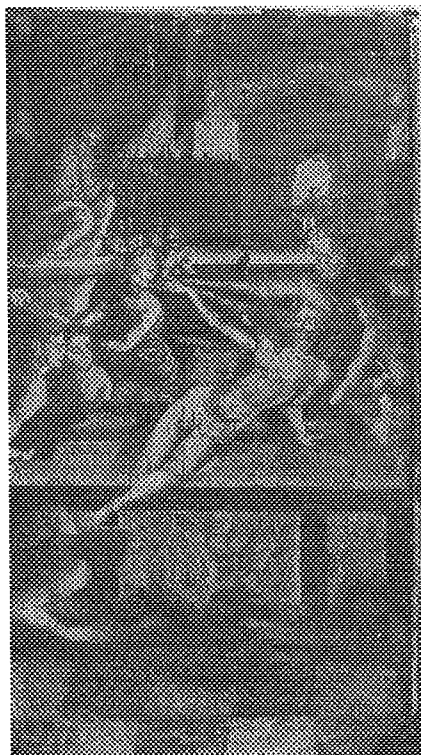
2.3.40. Antoni Peitavi (?),
Retaule de Sant Martí
(1583),
Missa de Sant Martí.
Ur, Església parroquial.

2.3.41. Cristòfor Mojà,
Retaule de Sant Martí
(1580),
Miracle de Sant Martí.
Tarragona, MAT.

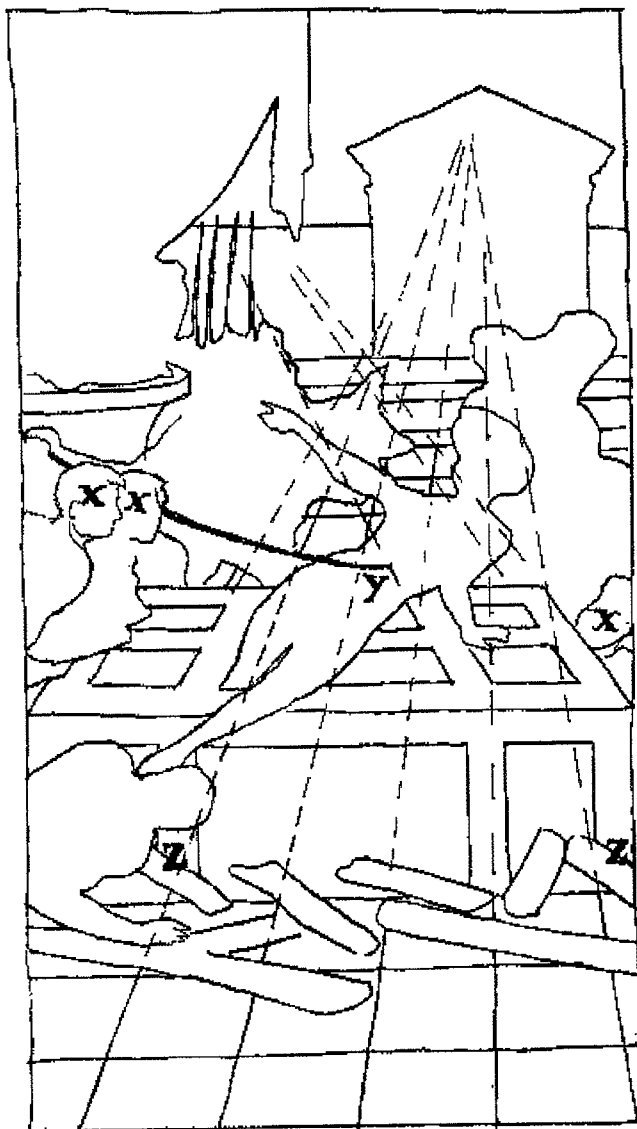

2.3.42. Cristòfor Mojà,
Retaule de Sant Martí (1580),
Mort de Sant Martí. Tarragona, MAT.

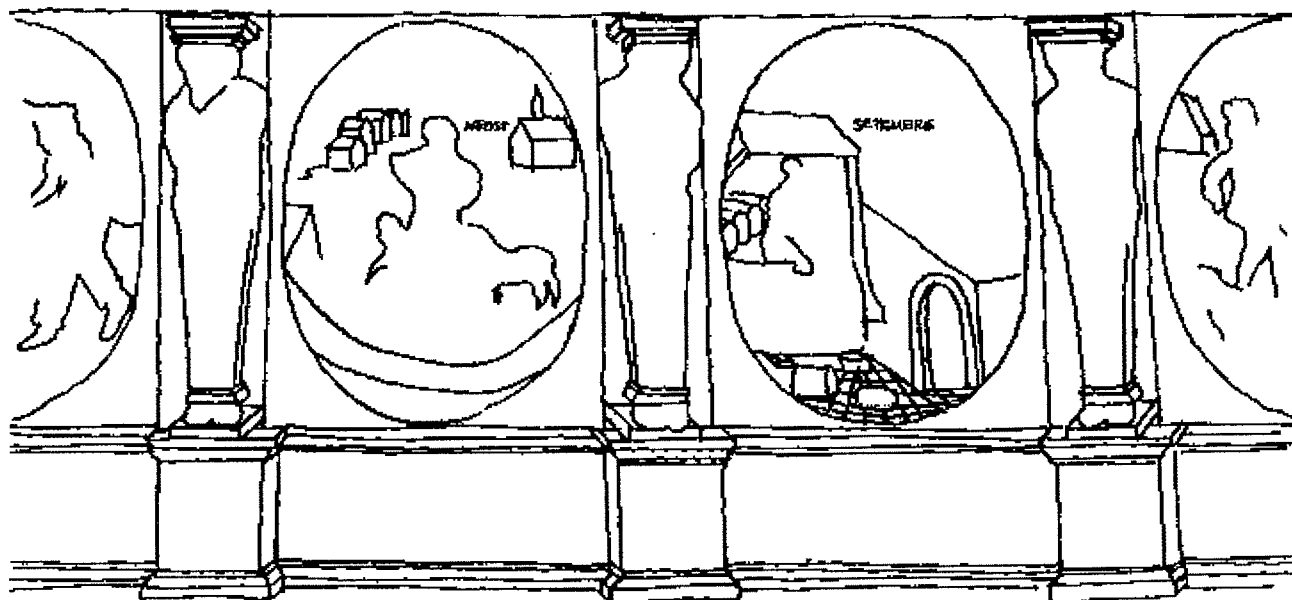
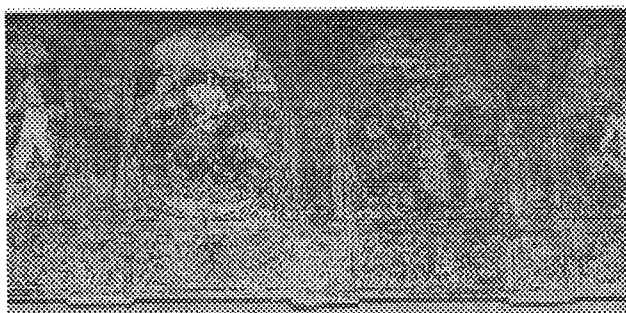

2.3.43. Cristòfor Hortonedà,
Retaule de Sant Llorenç de Rocallaura
(1599),
Martiri de Sant Llorenç.
Tarragona, MDT.

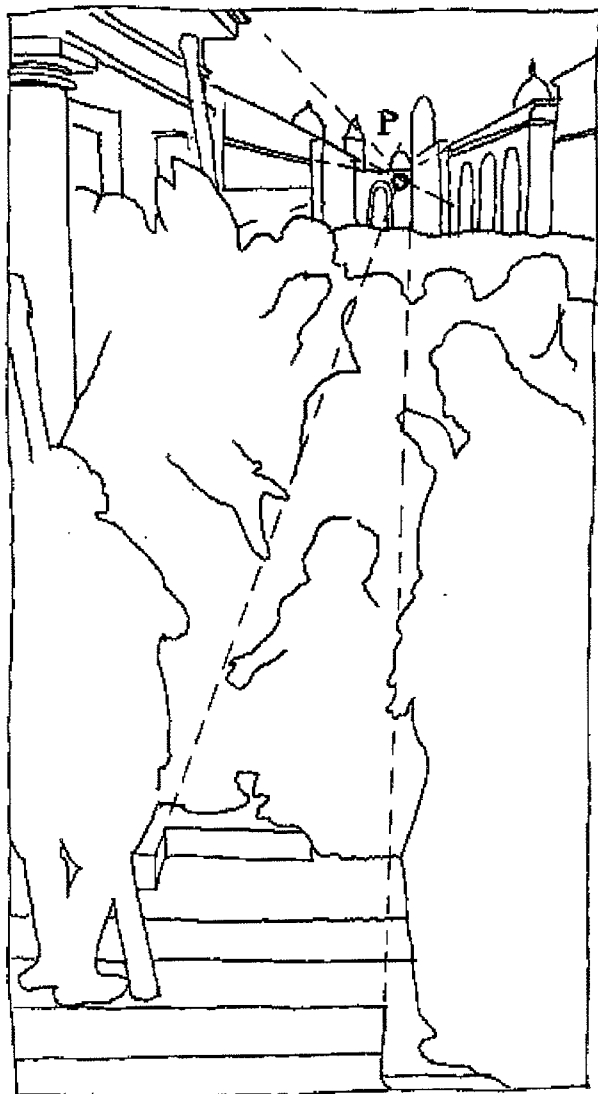

2.3.44. Anònim,
Fris mural (final del s. XVI),
Estípits i figures al·legòriques.
Llinars del Vallès, Castellnou, sala.

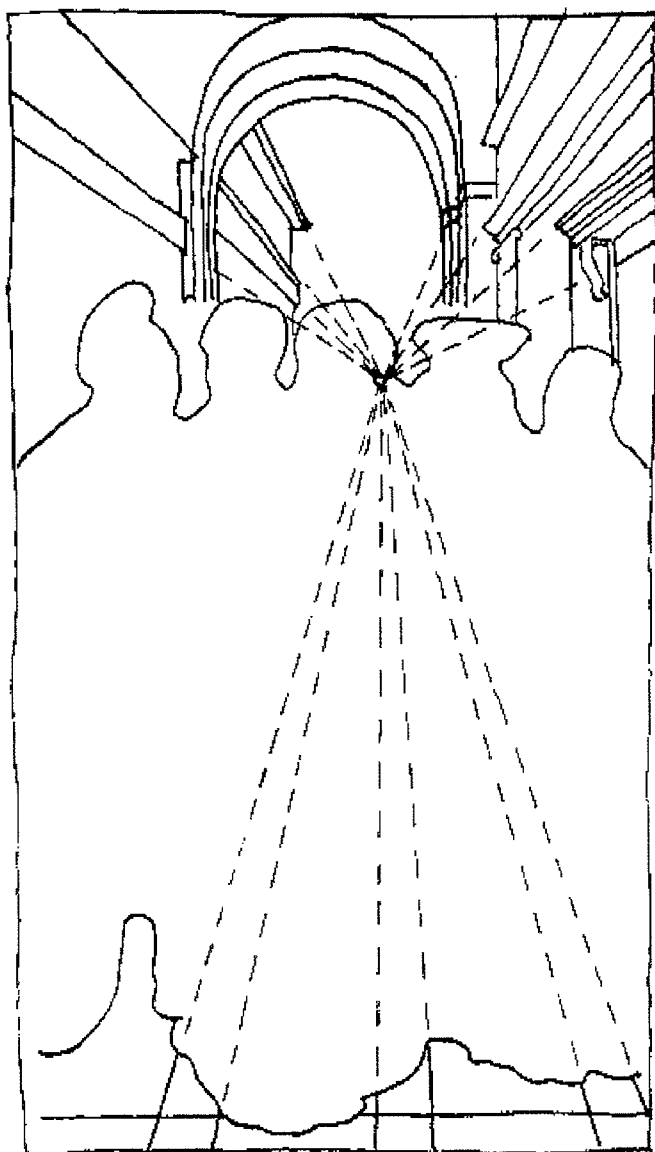

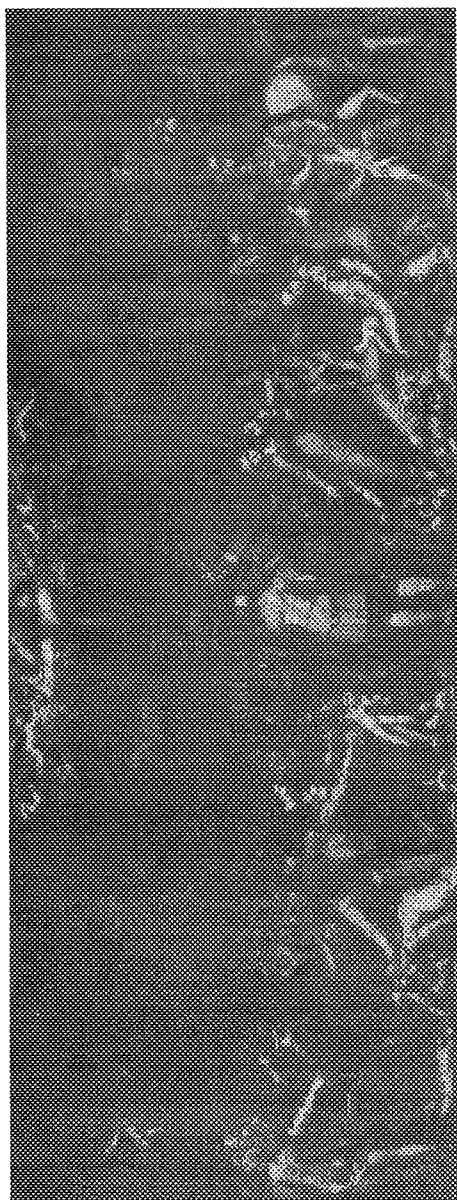

3.1.1. Cèsar Corona i Joan Baptista Toscano,
Retaule de Sant Andreu (c.1595),
Presentació de la Verge.
Sant Andreu de Llavaneres, Església nova.

3.1.2. Cèsar Corona i Joan Baptista Toscano,
Retaule de Sant Andreu (c.1595),
Visitació de la Verge.
Sant Andreu de Llavaneres, Església nova.

3.1.3. Jaume Giustiniano,
Degollació dels Sants Innocents
 (1625).
 Tarragona, Seu,
 capella de Sant Francesc.

